

Ziegler, Anton,

Dogmata catholica de gratia Christi

Ingolstadium 1761

Res/4 Mor. 323#Beibd.1

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10905313-3

VD18 14779374-001

DOGMATA CATHOLICA
DE
GRATIA CHRISTI,

IN
CONSUEVIS PER PRIOREM ANNI PARTEM PRÆLECTIONIBUS
THEOLOGICE EXPLICATA

A

P. ANTONIO ZIEGLER S. J.
SS. THEOLOGICÆ DOCTORE ET PROFESSORE ORDINARIO.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

EDITIO SECUNDA.

Ingolstadii & Monachii,

Sumptibus Joannis Franc. Xav. Crätz, Bibliopolæ Academici,
Anno MDCC LXI.

AD LECTOREM.

Non hæc luci publicæ, & Eruditorum oculis, sed privatis duntaxat Discipulorum commodis parabantur, prelo nunquam subjicienda, nisi aliud postulasset præsens rerum status. Arguimur præterea a non nullis, in Theologia nostra non nisi lanam caprinam tractare, neglecta Conciliorum auctoritate, & Patrum, atque Ecclesiasticæ Historiæ Eruditione. Huic sive erroneæ persuasioni corrigendæ, seu malevolæ obtreptioni retundendæ, haud aliud visum est luculentius esse remedium, quam si ea, quæ per aliquam hujus anni partem Auditoribus prælecta sunt, publicis typis mandarentur. Non aliam proin methodum, nisi Scholasticam, nec stylum alium, nisi in Scholis usitatum, Lector, expectes. Multa poterant pressius dici, & succinctius; sed inæqualia Discipulorum ingenia exposcere videbantur, quædam explicatius proponi. Plura alia displicebunt; nec raro limam desiderabis, quam tamen admoveere non licuit per tempus. Quidquid tandem offenderit, venia dignum putabis, si identidem cogites, non Librum, sed Scripta te legere, Discipulis dictata.

PARTITIO QUÆSTIONUM.

Quæst. I. De essentia, & multiplici divisione Gratiae.	pag. 1
Art. I. Quid sit gratia ?	2
Art. II. Quotuplex sit gratia ?	5
Quæst. II. De variis Statibus Naturæ in ordine ad Gratiam.	10
Art. I. An Adamus fuerit creatus in statu naturæ puræ, an integræ ?	11
§. I. An fuerit creatus in statu Gratiae ?	12
§. II. An immunis a rebellionē concupiscentiæ ?	14
§. III. An immortalis ?	16
Art. II. An Adamus creari potuisset in statu Naturæ puræ ?	19
§. I. Synopsis Historica de causa Bajana.	20
§. II. An Adamus potuisset creari, quin per gratiam sanctificantem elevaretur ad finem supernatura- lem ?	23
§. III. An cum rebellionē concupiscentiæ ?	29
§. IV. An obnoxius morti, morbis, doloribus ?	39
Art. III. An natura lapsa sit debilior, quam fuisset natu- ra pura ?	41
Quæst. III. De Necessitate Gratiae ad actus salutare.	49
Art. I. Referuntur errores Hæreticorum.	49
§. I. De Pelagianismo.	50
§. II. De Semi-Pelagianismo.	54
Art. II. An ad quemlibet actum salutarem necessaria sit Gratia ?	58
	Art.

Art. III. Quis sit sensus illius axiomatis : <i>facienti, quod est in se, DEUS non denegat Gratiam?</i>	65
Art. IV. Qualis gratia requiratur ad actus salutare.	78
§. I. An Gratia, ad actus salutare necessaria, debeat esse intrinsece supernaturalis?	78
§. II. An actualis?	86
§. III. An immediate afficiens voluntatem?	89
Quaest. IV. De Necessitate Gratiae ad actus moraliter bonos non salutare, observationem Legis pure naturalis &c.	94
Art. I. An absque gratia supernaturali possit actus aliquis naturaliter honestus exerceri?	94
Art. II. An elici amor DEI super omnia?	102
Art. III. An observari tota Lex naturalis graviter obligans?	108
Art. IV. Qualis Gratia requiratur ad vitanda omnia peccata venialia?	123
Quaest. V. Proponitur succincta Historia Jansenismi.	127
Art. I. De Persona, & Libro Jansenii.	128
Art. II. De Doctrina Jansenii.	130
§. I. Quinque famosae Propositiones Jansenii.	130
§. II. Fundamentum dictarum Propositionum.	132
§. III. Earundem Propositionum sensus.	134
Art. III. De Processu Judiciali super doctrina Jansenii.	138
§. I. Quinque Propositiones Jansenii ad Sedem Apostolicam deferuntur.	139
§. II. Designantur Praesides Judicii, & Consultores.	139
§. III. Causa Jansenii examinatur.	141
§. IV. Condemnantur quinque Propositiones.	142
Art. IV. De variis Jansenianorum effugiis.	145
§. I. Exceptio prima: Propositiones non fuisse damnatas in sensu intento a Jansenio.	145
§. II. Exceptio secunda: Quo sensu damnatae sint Propositiones, esse Quaestionem Facti, in quo decidendo infallibilis non sit Ecclesia.	147

§. III. Exceptio tertia: Constitutiones Alexandri VII. reformatas fuisse ab Innocentio XII.	153
§. IV. Exceptio quarta: Juramentum, in Formulario præscriptum, licite præstari posse, modo quis intendat circa sensum Jansenii servare silentium obsequiosum,	155
§. V. Exceptio quinta: Causam Jansenii decidendam esse a Concilio Generali.	157
Quæst. VI. De Gratia sufficiente.	158
Art. I. An detur Gratia pure sufficiens?	159
Art. II. An omnibus detur gratia sufficiens ad salutem?	181
§. I. An omnibus Justis detur gratia sufficiens ad implenda præcepta?	182
§. II. An Peccatoribus ad agendam poenitentiam?	184
§. III. An Infidelibus ad fidem, & justificationem?	189
Quæst. VII. De Gratia efficaci.	193
Art. I. Referuntur errores, & opiniones.	194
Art. II. An Gratia sit intrinsece, & a se ipsa efficax in sensu Jansenii?	199
Art. III. An ad mentem Bannesii? an vero illius efficacia aliunde repeti debeat?	206

TRACTATUS THEOLOGICUS DE GRATIA CHRISTI.

Geminam, eamque famosam
hæresin, & extremè con-
trariam impugnandam susci-
pimus (quamquam aliorum
quoque hæreticorum errores non dissimu-
labimus) Pelagianam, & Jansenianam:
quarum illa gratiam DEI; ista Homi-
nis libertatem evertit: utraque indolem
prodit hæresi congenitam, cùm miris
artificiis, & ambiguis verborum invo-
lucris errorem tegit, quorum fallacias
sine magno labore, ac sagacitate haud
explicueris. Crescit Disputationis dif-

ficultas ex dissidiis, inter ipsos etiam,
Doctores Catholicos exortis; qui dum
laudabili zelo, parique omnes studio hæ-
resi bellum indicunt, in diversas ipsi par-
tes scinduntur, & arma, non nisi in com-
munem hostem stringenda, in mutua non
nunquam vulnera expediunt, haud sane
innoxia, si charitas Christiana ardorem
animi non moderetur. Hoc digladiandi
impetu procul amandato, in Quæstioni-
bus Scholæ ita versabimur, ut nemo non
videat, Nos ab adversariis sententia qui-
dem, non item animo esse discordes.

QUÆSTIO I.

De essentia, & multiplici divisione Gratiae.

Gratia in sensu largiore ac-
cepta est donum gratis à
DEO collatum, ut colli-
gitur ex Apostolo ad Ro-
manos II. Si autem gratia,
jam non ex operibus: alioquin gra-

tia jam non est Gratia. In quem lo-
cum apposite Hieronymus: gra-
tia gratuitum munus appellatur. Et
in hoc sensu etiam Creatio, liberum
arbitrium, cæteraque naturalia, quæ
a DEO in creatione accepimus, vo-
cari

cari possunt Gratia, quia non præcedentium aliquorum operum meritis retribuuntur, sed gratuita DEI bonitate donantur, quemadmodum notavit S. Augustinus Epist. 95. ad Innocentium Papam: *quadam non improbanda ratione dici gratiam DEI, qua creati sumus.*

Unde mirum videri non debet, Pelagium ambiguo *Gratiæ* vocabulo Patribus Palæstinis turpiter illulisse. Interrogatus enim, an gratiæ necessitatem admitteret, respondit, se admittere: At subdolus ille per Gratiam intelligebat naturam & liberum arbitrium. Illi autem Catholici

Episcopi, ut erant sancte simplices, & fraudis ignari, *nullam aliam DEI gratiam intelligere potuerunt*, ait Augustinus Epist. mox citata, *nisi quam in libris DEI legere, & populis DEI prædicare consueverunt, eam utique - - qua justificamur ab iniquitate, & salvamur ab infirmitate, non qua creati sumus.* Monet dein, eam à Pelagio exigendam esse confessionem Gratiae, *quam doctrina Christiana demonstrat - - quæ non est natura, sed qua salvatur natura.* De hac igitur Gratia strictè dicta, quæ scilicet est ordinis non mere naturalis, sed supernaturalis, deinceps agemus.

ARTICULUS I.

Quid sit Gratia?

1. **C**Um de Gratia Ordinis supernaturalis sermo nobis sit, paucis explicandum est, quid, & quod duplex sit ens supernaturale. Itaque supernaturale, ut patet ex ethymologia, dicitur illud, quod est supra naturam, sive quod superat vires tam activas, quam passivas totius naturæ creatæ, adeoque non solum vires, & exigentiam illius naturæ singularis, cui hic & nunc tale donum supernaturale confertur. Unde si in materia ritè disposita producat anima rationalis, hæc productio non est supernaturalis; quia, licet nullæ vires creatæ possint producere animam rationalem, materia tamen rite disposita exigit illam produci a Deo.

2. Ens supernaturale dicitur 1. in supernaturale Theologicum, & supernaturale Philosophicum. *Theologicum* est, quod ita superat vires, & exigentiam totius naturæ creatæ, ut etiam ex prædicatis suis intrinsicis disponat naturam intellectualem ad felicitatem supernaturalem, seu Visionem DEI, & amorem beatificum: ut Gratia sanctificans, Unio hypostatica &c. Supernaturale *Philosophicum* est, quod quidem superat vires, & exigentiam totius naturæ creatæ, non tamen ita, ut naturam rationalem disponat ad felicitatem supernaturalem: qualis e.g. est suscitatio mortui præcise secundum se considerata.

3. Divi-

3. Dividitur 2. in supernaturale quoad substantiam, & supernaturale quoad modum. Per *substantiam* hic intelligitur essentia, seu entitas rei, ita, ut etiam accidentia possint dici supernaturalia quoad substantiam. Unde supernaturale *quoad substantiam*, seu entitatem est illud, quod ita superat vires, & exigentiam totius naturae creatae, ut illi pro nullis circumstantiis naturaliter possibilibus debeatur. Et talis est Gratia sanctificans &c. Supernaturale *quoad modum* dicitur, quod secundum entitatem suam continetur intra vires, & exigentiam naturae, easdem tamen superat, si spectetur modus, aut circumstantia, in quibus hic & nunc illa entitas producit. Ita supernaturalis est instantanea curatio morbi, qui lentis remediis naturaliter curari posset. His notatis,

4. Dico. Gratia est donum DEI, totius naturae creatae, omnibus ejus viribus, & operibus prorsus indebitum, creaturam rationalem intrinsece disponens ad felicitatem supernaturalem. Bonitas descriptionis probatur ex eo, quia convenit omni, & soli gratiae, stricte dictae, ut constabit partim ex solutione Objectionum, partim ex variis divisionibus Gratiae, Articulo sequenti afferendis. Dicitur autem primo *Donum DEI*, per quae verba Gratia adhuc convenit cum beneficiis ordinis naturalis, simulque indicatur Auctor Gratiae, qui est solus DEUS, juxta illud Psalm. 83. *Gratiam, & gloriam da-*

bit Dominus. Dicitur 2. *toti naturae creatae, omnibus ejus viribus, & operibus prorsus indebitum.* Si enim Gratia deberetur viribus naturae, etiam tantum passivis, seu exigentiae naturali, eo ipso supernaturalis non esset. Si autem deberetur operibus, & meritis naturalibus, Gratia jam non esset Gratia, ut supra ex Apostolo notavimus. Dicitur 3. *Creaturam rationalem*, Angelum nempe, & hominem, *intrinsece*, seu de se, & ex praedicatis sibi intrinsecis *disponens ad felicitatem supernaturalem*, scilicet visionem DEI, & amorem beatificum: quibus verbis a ratione Gratiae Theologicae excluduntur ea, quae Philosophice tantum supernaturalia sunt.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

5. Ob. 1. Gratiae actuales, saltem plurimae, sunt gratiae stricte tales: sed gratiae actuales non superant vires totius naturae creatae: ergo. Min. Prob. Gratiae actuales consistunt in illustratione intellectus, & inspiratione, seu pia motione voluntatis, adeoque sunt actus vitales, producti ab ipso intellectu, & voluntate: ergo non superant vires totius naturae creatae.

Resp. Neg. vel Dist. Min. Gratiae actuales non superant vires naturales totius naturae creatae, neg. min. Non superant vires jam elevatas per principium aliquod supernaturale, Conc. Min. Ad Prob. Conc. Ant. & Dist. Conf. ut prius, vel Neg. absolute Conf.

Conf. Nam illud, quod natura creata potest quidem producere, sed non nisi ut elevata per principium supernaturale, recte dicitur superare vires totius naturae creatae. Atque ita res se habet respectu Gratiarum actualium, quas intellectus, & voluntas producere non possunt, nisi eleventur per principium supernaturale; in homine quidem iusto per habitus virtutum infusos; in peccatore autem per omnipotentiam Dei specialiter praeparatam, & applicatam. Instantiam habes in ipsis actibus salutaribus, & meritoriis vitae aeternae, quorum supernaturalitati non obstat, quod physice producantur à voluntate; quia nimirum voluntas illos producere non potest, nisi ut elevata per principium supernaturale

6. Ob. 2. Visio beatifica debetur bonis nostris operibus. 2. Ea Hominem non disponit ad felicitatem supernaturalem, cum felicitas seu beatitudo supernaturalis essentialiter consistat in ipsa Visione ergo juxta datam definitionem visio beatifica non esset gratia. Sequela autem est plane falsa; beatitudo enim supernaturalis est summa gratia, & complementum, finis, ac terminus omnium gratiarum.

Resp. ad 1. Dist. Ant. visio beatifica debetur bonis nostris operibus mere naturalibus, Neg. Ant. Operibus factis in gratia, ut proin visio beatifica sit gratia ex gratia, seu gratia pro gratia, quemadmodum loquitur Augustinus, Conc. Ant.

Ad 2. Iterum Dist. Ant. visio beatifica hominem non disponit exigitive, & tanquam medium, ad felicitatem supernaturalem, eo scilicet modo, quo ipsum disponit gratia sanctificans, gratiae actuales, lumen gloriae, Conc. Ant. non disponit ipsum formaliter seu tanquam ipsa forma hominem denominans, & reddens beatum, Neg. Ant. & Conf.

7. Ob. 3. Gratiae, quae in scholis vocantur *gratis datae* e.g. virtus patrando miracula, à Theologis passim numerantur inter gratias Theologicas, & stricte dictas; dividunt enim gratiam stricte talem in gratias gratis datas, & in gratum facientes: atqui gratiae gratis datae ad felicitatem supernaturalem non conducunt ex praedicatis suis intrinsicis; nam nullum praedicatum, quod convenit virtuti patrando miracula, ad salutem hominis aliquid confert per se, sed ad sumum per extrinsecam Dei ordinationem: ergo. Confirm. Idem fere est de gratia extrinsecae protectionis, qua Deus ex intentione salutis hujus vel illius hominis removet occasiones peccandi, aut impedimenta bene operandi.

Resp. Dist. Maj. Gratiae gratis datae praecise secundum se spectatae numerantur inter gratias stricte dictas, Neg. Maj. consideratae secundum benevolum, & gratiosum affectum, quo a Deo conceduntur, Conc. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf. Si Deus istas gratias confert ex benevolo affectu, & intentione salutis huma-

humanæ, prout semper confert, hæc ipsa intentio ex intrinsecis suis prædicatis respicit, & conducit ad salutem, & felicitatem supernaturalem illius, vel illorum, in quorum favorem eæ gratiæ conferuntur, ideoque

benevolus ille affectus, & intentio est gratia strictè talis, non quidem creata, sed increata. Responsio clarescet ex dicendis Articulo proxime sequente. Interim eandem Responsionem applica ad Confirmationem.

ARTICULUS II.

Quotuplex sit Gratia.

8. **G**ratia dividitur in increatam, & creatam. *Increata* consistit in ipsis actibus, & prædicatis Divinis, sive absolutis, sive relativis, quæ certo quodam modo respiciunt felicitatem supernaturalem creaturæ intellectualis. Sic Gratia increata est 1. amor, quo DEUS sic ab æterno mundum dilexit, ut pro eo Filium suum Unigenitum daret; prædestinatio &c. ex quibus velut ex fontibus defluunt in tempore quæcunque auxilia supernaturalia, quibus homo ad finem suum assequendum juvatur. 2. Omnipotentia Divina, in peccatore supplens defectum habitus infusi, & cum voluntate specialiter concurrens ad actum salutarem. 3. Personalitas Verbi respectu Humanitatis Christi, quam dignificat. 4. Spiritus Sanctus, cui specialiter opera superna adscribuntur, passim à Conciliis, & Patribus dicitur gratia: Gratia quippe DEI donum DEI est: donum autem maximum ipse Spiritus Sanctus est, Et ideo gratia dicitur. Verba sunt Augustini serm. 6.

de verbis Domini c. 1. Gratia autem *creata* sunt omnia illa dona, quæ a DEO sunt distincta, & nobis in tempore conferuntur in ordine ad salutem obtinendam.

9. Gratia creata subdividitur in gratiam gratis datam, & in gratiam gratum facientem. Gratia *gratis data* dicitur ea, quæ primario ad aliorum; gratia vero *gratum faciens* dicitur illa, quæ primario ad propriam recipientis salutem confertur, & vi cuius ipse recipiens DEO gratus, atq; acceptus redditur, sive formaliter, si sit gratia habitualis sanctificans, sive dispositive, ac præparatorie, si sit gratia actualis. Licet autem gratiæ actuales, quando homo iis non cooperatur, ipsum actu gratum, seu sanctum non faciant, hoc tamen non obest; quia hoc faciunt saltem in actu primo, id est, sunt aptæ, ac intentæ ad hoc, ut gratum faciant.

Circa gratiam gratis datam nota 1. Ea sic dicitur, non quod ipsa sola, & non etiam gratia gratum faciens, gratis detur, sed quia proprio,

ac

ac specifico nomine caret: unde tribuitur illi nomen genericum, quod omni gratiæ convenit. Videtur autem hic modus loquendi ex eo fuisse derivatus, quia Christus Dominus ejusmodi gratias Apostolis conferens, expresse monuit, eas & gratis acceptas esse, & gratis administrandas. *Infirmos curate, mortuos suscite, leprosos mundate, demones ejicite; gratis accepistis, gratis date*, inquit Matth. 10.

Nota 2. Gratia gratis data, dicitur non unice, sed *primario* conferri ad salutem aliorum; quia homini non solum ad aliorum, sed etiam ad propriam salutem confertur, sic tamen, ut *primario* spectet utilitatem eorum, qui e.g. convertendi sunt ad fidem, vel pœnitentiam ab eo, qui gratiis gratis datis est instructus; *secundario* vero propriam ipsius utilitatem, in quantum donis illis ad aliorum salutem procurandam solerter utendo, servi boni, ac fidelis laudem mereri, & mercedem strenuis Operariis promissam consequi potest. Pari modo gratia gratum faciens dicitur non unice, sed *primario* conferri ad propriam salutem recipientis; nam *secundario* etiam spectat utilitatem aliorum, eumque etiam in finem confertur, ut alii, bona alterius opera, vitæque Sanctimoniam contemplando, provocentur ad ejus imitationem, & ad propriæ salutis, perfectionisque amorem accendantur. Adde, quod, quo quis sanctior est, Deoque gra-

tior, eo ad aliorum salutem procurandam est aptior.

Nota 3. Apostolus 1. ad Corinth. 12. Gratias gratis datas numerat novem. Prima est *sermo Sapientiæ*, seu donum loquendi de altissimis mysteriis Trinitatis, Incarnationis &c. inferendo ex principiis Fidei conclusiones Theologicas circa eadem mysteria. Secunda est *sermo Scientiæ*, id est, donum loquendi de rebus, ad mores, & vitam rectè instituendam pertinentibus, inferendo ex principiis Fidei conclusiones circa objecta creata. Tertia est *Fides*, sumpta non pro habitu, quo disponimur ad credendas veritates à Deo revelatas, sed pro dono easdem veritates intrepidè prædicandi, & clare explicandi. Quarta est *gratia sanitatum*, seu donum sanandi languores, & morbos corporis. Quinta *Operatio virtutum*, id est, donum patrandi miracula magis insignia, qualia fecit Moyses in Ægypto, & Apostoli per universum orbem. Sexta *Prophetia*, sive donum prædicendi futura, vel manifestandi secreta cordium. Septima *discretio Spirituum*, id est, donum discernendi cogitationes, affectiones, atque intentiones cordis, utrum sint à natura, an à Spiritu, Divino, bono, an malo. Octava *gratia linguarum*, seu donum loquendi variis, & peregrinis linguis. Nona denique *interpretatio Sermonum*, scilicet donum exponendi obscuriora Sacræ Scripturæ loca.

Nota

Nota 4. Gratia^e gratis data^e non semper omnes uni, sed diversae diversis conferuntur, ut testatur Apostolus loco citato: *alii quidem per Spiritum datur Sermo Sapientiae, alii Sermo Scientiae &c.* Possunt etiam conferri hominibus improbis, ut patet exemplo Balaam, & Caiphæ, qui dono Prophetiæ erant instructi: regulariter tamen non nisi iustis, & Sanctis conceduntur.

10. Gratia gratum faciens subdividitur in habitualement, & actualement. *Habitualis* est, quæ confertur per modum habitus, stabiliter nimirum, & permanenter. Talis præcipue est gratia sanctificans, quæ nos constituit amicos, & Filios Dei adoptivos, atque dignos hereditate Regni cælestis; unde ob suam præstantiam per antonomasiam Gratia habitualis vocatur. Præter hanc autem dantur adhuc aliæ gratiæ habituales: puta, habitus virtutum Theologicarum, & moralium infusarum; item septem dona Spiritus Sancti, per quæ dicitur Spiritus Sanctus requiescere super hominem. Gratia *actualis* dicitur ea, quæ per modum actus, aut motionis transeuntis nobis conceditur.

11. Gratia actualis subdividitur in externam & internam. *Externa* sunt doctrina Legis, & Evangelii, Exempla Christi, & Sanctorum, aliaque innumera, extrinsecus advenientia, quibus, adjuncta interiore gratia, excitamur ad bonum agendum, malumque fugiendum. *Interna*, quam

solum ordinarie intelligimus per gratiam actualement, est internum auxilium transiens, quo Deus nos interiorius partim excitat, partim adjuvat ad bene, & salutariter operandum. Unde

12. Gratia actualis interna subdividitur in excitantem, & adjuvantem. Gratia *excitans* est ea, qua interiorius excitamur, monemur, ac move-mur a Deo ad bonum agendum, vel malum fugiendum, consistitque in illustratione intellectus, & regulariter etiam in pia quadam motione voluntatis, per quas nobis apparet, quod latebat, & suave fit, quod non delectabat, ut loquitur S. Augustinus Lib. 2. de peccatorum merit. & remiss. c. 9.

Porro illustratio illa, & delectatio sunt actus intellectus, & voluntatis necessarii, ac indeliberati, ad quos scilicet intellectus, & voluntas determinantur a Deo. Unde a Conciliis, & Patribus dicitur Deus illos actus operari in nobis sine nobis, quia in illis producendis non cooperamur libere, sed solum indeliberate. Illustratio autem consistit modo in solis certorum objectorum apprehensionibus, quibus ad bonum sollicitamur, vel deterremur a malo; modo in iudicio immediato aut mediato, quo aliquid faciendum, vel omittendum esse iudicamus. Delectatio vero est modo actus indeliberatus amoris Dei, vel alterius boni, pertinentis ad salutem; modo actus indeliberatus desiderii, quo desideramus facere id, quod Deus præcipit,

pit, vel suadet; modo actus indeliberatus odii, vel fugæ circa id, quod prohibetur a Deo; modo timor gehennæ, aliarumque pœnarum, quas Deus cōminatur peccatoribus; modo actus indeliberatus gratitudinis ob beneficia Divina; modo ille ipse actus, quem intendit Deus, & ad cuius primam productionem nos determinat, ut illum postea accedente sufficienti advertentia libere, & cum merito producamus &c.

Gratia *adjuvans* est illa, qua Deus actu adjuvat voluntatē ad consentiendum gratiæ excitanti, sive ad ponendum actum salutarem; salutaris enim consensus voluntatis est ipsissimus actus salutaris, ad quem gratia excitans sollicitat voluntatem. Unde per gratiam adjuvantem hic non intelligitur gratia quomodocunque potens juvare; hæc enim a quibusdam tantum dicitur *adjutrix*; sed illa, quæ in actu secundo adjuvat. Et in hoc sensu nemo dicitur adjuvari, nisi etiam ipse agat ut frequenter insinuat S. Augustinus tum alibi, tum Sermone 13. de verbis Apostoli cap. 11. ubi ait: *nemo adjuvatur, si ab illo nihil agatur.* potest autem gratia adjuvans sumi dupliciter 1. pro actuali influxu, quo Deus cum voluntate humana producit actum liberum, & salutarem: & sic gratia adjuvans est realiter ipse actus salutaris. Quod enim ipsi etiam actus nostri salutare, & meritorii sint aliqua gratia, apud omnes certum est, &

breviter ostendit Eximius Proleg. 3. de gratia c. 6. num. 9. 2. Gratia adjuvans potest sumi pro auxilio, quod est natura prius ad actum salutarem, in quem hic & nunc actu influit: & sic gratia excitans, in quantum perseverat, dum actu ponitur actus salutaris, & ad hunc ponendum voluntatem corroborat, est simul gratia adjuvans.

De utraque gratia excitante, & adjuvante loquitur Concilium Tridentinum Sess. 6. c. 6. cum ait: *disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati Divina gratia, & adjuti, fidem ex auditu concipientes* &c. 2. S. Augustinus Lib. 2. de peccat. merit. & remiss. c. 18. *Quod ad DEUM nos convertimus, nisi ipso excitante, & adjuvante non possumus.* 3. Utramque hanc gratiam a Deo postulat Ecclesia, cum dicit: *Actiones nostras, quesumus, Domine, aspirando præveni, & adjuvando proseguere.*

In eundem sensum recidunt aliæ duæ divisiones gratiæ actualis, scilicet in gratiam operantem, & cooperantem; item in gratiam prævenientem, & subsequenter; nam gratia operans, & præveniens, eadem est cum gratia excitante; cooperator vero, & subsequens non differt ab adjuvante. De utraque divisione mentionem facit S. Augustinus, de prima quidem Lib. de Gratia, & libero arbitrio c. 7. ubi de Deo sic loquitur: *ipse, ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens.* De posteriore vero Lib. 2. ad Bonifacium

cium c. 9. ubi in illa verba Scripturæ: *miserericordia ejus præveniet me: misericordia ejus sub sequetur me* sic habet: *ut incipiamus, dictum est: misericordia ejus præveniet me; ut perficiamus, dictum est: misericordia ejus subsequetur me.* Et inferius eodem cap. *hominis propositum bonum adjuvat quidem subsequens gratia; sed nec ipsum esset, nisi præcederet gratia.* Ex quibus verbis aliqui inferunt, juxta S. Augustinum gratiam subsequentem esse simul gratiam excitantem, & adjuvantem, prout continuatur a DEO ad exsequendum bonum propositum præconceptum ex auxilio utriusque gratiæ.

Tridentium sess. 6. c. 16. addit tertium membrum dividens, scilicet gratiam comitantem; ita enim loquitur: *quæ virtus (nempe Christi) in ipsos justificados jugiter influit, bonorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur.* De hac gratia comitante censent non nulli, illam esse eandem cum gratia adjuvante, & subsequente; nam quæ dicitur comitans respectu operis boni, dicitur subsequens respectu gratiæ excitantis, & prævenientis.

13. Denique gratia excitans subdividitur in gratiam mere sufficientem, & efficacem. *Mere sufficiens* est ea, quæ dat quidem posse operari; sed non ipsum operari, non ex defectu aliquo ex parte auxilii, sed ex defectu ipsius voluntatis, quæ non vult consentire gratiæ, ponen-

do actum, ad quem sollicitatur a gratia excitante. Gratia vero *efficax* est ea, quæ dat non solum posse operari, sed ipsum operari, abstrahendo hic, an illa efficacia sit ipsi adæquate intrinseca, de quo fusius suo loco.

14. Præter allatas hætenus divisiones, notatu adhuc dignæ sunt tres aliæ, quibus gratia stricte dicta, sed generatim accepta, prout nempe includit tam gratiam increatam quam creatam &c. ulterius dividitur, in *gratiam ex pura liberalitate*, quæ scilicet conceditur quidem citra debitum, non tamen positive indigno; & in *gratiam ex pura misericordia*, quæ conceditur positive indigno. 2. in *Gratiam DEI*, quæ a DEO confertur absque respectu ad merita Christi; & in *Gratiam Christi*, quam nobis DEUS largitur intuitu meritorum Christi. 3. In *gratiam Sanitatis*, quæ datur sanis, hoc est nullo morbo, aut vulnere originalis peccati afflictis; & in *Gratiam Medicinæ*, seu *medicinalem*, quæ datur hominibus post lapsum in peccatum originale qui per hoc redditi sunt infirmi, & vulnerati. Unde gratiæ, quæ Adamo innocenti fuerunt collatæ, erant gratiæ ex pura liberalitate: necdum enim per peccatum se iis gratiis positive indignum reddiderat; erant gratiæ sanitatis; & juxta aliquos Theologos erant Gratia DEI, non Christi: docent enim isti, primas illas gratias Adamo, uti & Angelis collatas fuisse.

fuisse independenter à meritis Christi. Econtra gratiæ, quæ Adamo post lapsum datæ sunt, & nobis de facto

conferuntur, sunt gratiæ ex pura misericordia, gratiæ Christi, gratiæ medicinales.

Q U Æ S T I O II.

De Variis Statibus Naturæ in ordine ad Gratiā.

15. **N**aturam humanam in quadruplici potissimum statu considerant Theologi. Primus dicitur *Status puræ naturæ*: est autem pura natura nihil aliud, quam homo Philosophicus, id est, prout consideratur a Philosophis, scilicet ut est animal rationale, habens competentes sibi potentias, internas, & externas, spirituales, & materiales, seu partem rationalem, ac superiorem, & sensitivam, seu inferiorem. Illa dominatur sensitivæ non despoticè, ita, ut hæc superiori non possit resistere, ac illa etiam invita in suos actus prorumpere; sed politice, ac ita, ut pars inferior possit reluctari. Hinc ea lucta continua inter spiritum, & carnem. Præterea homo purus obnoxius est morbis, corruptioni, & morti, utpote compositus ex elementis contrariis, inter se pugnantibus. Quod si homo in puris naturalibus, & absque peccato creatus (creari enim cum peccato non potuit, alioquin DEUS foret auctor peccati) Creatorem suum gra-

viter offendisset, eo ipso amisisset innocentiam sui status, adeoque fuisset tunc in statu naturæ puræ quidem, sed lapsæ.

16. Alter Status dicitur *status naturæ elevatæ, & integræ*. Hic status præter negationem peccati, & plura alia dona, præcipue importat triplex donum; nempe gratiam Sanctificantem, subjectionem perfectam appetitus sensitivi ad rationem, & immunitatem a morte, morbis, doloribus: quæ omnia S. Thomas completitur sub nomine *Justitiæ Originalis*. Scotus vero justitiam hanc adæquate distinguit a gratia Sanctificante, illamque constituit in speciali dono sanativo concupiscentiæ. Nos loquimur cum Angelico, & per justitiam Originalem æque, ac per integritatem naturæ intelligimus gratiam sanctificantem, subjectionem appetitus sensitivi ad rationem, & immunitatem a morte &c. Quamquam, ut mox insinuavi, alia insuper dona naturam integram ornaverint, quæ proin & ipsa ad justitiam originalem revocari possunt. In felici hoc sta-

tu conditum fuisse Adamum, paulo post ostendemus.

17. Tertius status est *natura lapsa & corrupta* per peccatum Adami, vi cuius cum ipso amisimus iustitiam originalem, & incurrimus odium, iram, & indignationem DEI. Omnes enim, teste Apostolo ad Ephes. 2. *nascimur filii iræ*, privati gratia, obnoxii peccato, rebellionem concupiscentiæ, morti, cæterisque huius vitæ miseriis.

18. Quartus est status *natura per Christum reparata*, in quo per merita Christi liberamur a noxa peccati originalis, ceterisque actualibus, atque restituimur gratiæ sanctificanti, & primævo illi juri ad æternam felicitatem; sic tamen, ut non omnia

per peccatum Adami inflicta vulnera sanentur; sed omnes fere pœnalitates in nobis remaneant ad exercitium virtutis: *virtus enim in infirmitate perficitur*. 2. ad Corinth. 12.

19. De quarto hoc naturæ statu potissimum aget tota deinceps Disputatio: prius tamen de reliquis tribus Statibus non nulla sunt expendenda. Et 1. quidem, an Adamus fuerit creatus in statu naturæ puræ, an vero in statu naturæ integræ, & elevatæ? 2. An potuisset creari in statu naturæ puræ? 3. An natura lapsa sit debilior, quam fuisset natura pura? Horum enim notitia multum conducet ad ea, quæ de necessitate gratiæ sumus dicturi, melius intelligenda.

ARTICULUS I.

An Adamus fuerit creatus in statu naturæ puræ, an integræ?

20. PELAGIANI docebant, talem conditum fuisse primum hominem, quales nunc nascimur. *Infantes, qui nascuntur*, inquit Pelagius apud S. Augustinum L. de Peccato originali c. 13. *in eo statu sunt, in quo fuit Adam ante prævaricationem*. Igitur sicut nunc nascimur absque gratia, cum rebellionem concupiscentiæ, obnoxii doloribus, morbis, ipsique adeo morti; ita ad mentem Pelagii haud felicior erat primi Parentis nostri conditio, cum crearetur a Deo: & quemadmodum Adamus neque cre-

atus fuit, neque creari potuit in peccato; ita & nos sine peccato nascimur. *Ut sine virtute, ita & sine vitio procreamur*: verba sunt ejusdem Pelagii loco citato. Hæc doctrina, in quantum negat peccatum originale, & sanctitatem Adamo collatam ante prævaricationem seu peccatum, aperte repugnat Fidei orthodoxæ. Sed & reliqua dona, quæ iustitiam originalem constituunt, immunitas nempe a rebellionem concupiscentiæ, & immortalitas Adamo innocenti negari non possunt. Eamus per singula.

§. I. An Adamus fuerit creatus in statu Gratiæ?

21. **D**ico. 1. Adamus, antequam peccaret, fuit a DEO constitutus in gratia. Conclusio est omnium Catholicorum contra Pelagianos, & Socinianos. Prob. 1. ex Concilio Tridentino, quod sess. 5. in Decret. de Pecc. Origin. can. 1. ita statuit: *Si quis non confitetur, primum hominem Adam, cum mandatum DEI in Paradiso fuisset transgressus, statim Sanctitatem, & justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse; anathema sit.* Prob. 2. Ex communi doctrina, ac traditione Patrum, quorum testimonia videri possunt apud Eximium de Opere sex dierum L. 3. c. 17.

22. Dico. 2. Adamus creatus est in gratia, ita, ut non quocunque tempore ante lapsum, sed primo statim creationis suæ instanti, gratiam Sanctificantem a DEO acceperit. Conclusio est plurimorum Theologorum, non tamen est dogma fidei; quia nullibi a Scripturis expresse tradita, nec definita ab Ecclesia. Prob. 1. ex Scriptura, cui hæc sententia est conformior. Gen. 1. dixit DEUS: *faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*, Ubi sancti Patres, Irenæus L. 5. cap. 6. Basiliius homil. 10. in Hexameron. Damascenus L. 2. de fide orthodoxa c. 12, distinguunt inter imaginem, & similitudinem, illamque in natura, hanc in gratia reponunt. Ergo primus homo in ipsa sui factione seu creatione

uti imaginem, seu naturam, ita & similitudinem DEI, ac gratiam recepit. Rursus Ecclesiasticis 7. dicitur: *quod fecerit DEUS hominem rectum*, Atqui juxta phrasin Scripturæ nemo dicitur simpliciter rectus, nisi justus sit, & in gratia constitutus, ut colligitur ex 1. Cant. *Recti diligunt te.* Ex 4. Job. *Quando recti deleti sunt?* Ex Psalm. 7. *Salvos fecit rectos corde.*

23. Prob. 2. Auctoritate Patrum, tum illorum, quos jam citavimus, tum etiam aliorum. Unius Augustini verba recitasse nobis sufficiat. L. 14. de civit. c. 11. ait: *bona voluntas opus est DEI; cum illa quippe ab illo factus est homo.* Quid autem intelligat nomine *bonæ voluntatis*, explicat ipse L. 1. de gratia Christi c. 21. ubi sic: *Quasi vero aliud sit bona voluntas, quam caritas, quam Scriptura nobis esse clamat ex DEO, & a patre datam, ut filii ejus essemus,*

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

24. ob. 1. S. Augustinus alibi, & tribus præcipue in locis clarius mentem suam explicat, ac docet, Adamum in primo Creationis instanti non recepisse Spiritum gratiæ, sed solum Spiritum animæ rationalis.

Primus sumitur ex L. 3. de civit. c. 23, ubi ait: *primus homo de terra terrenus in animam viventem factus est, non in spiritum vivificantem, quod ei per obedientiæ meritum servabatur: ergo Adamus cum anima non statim recepit*

recepit spiritum gratiæ, sed hunc primum obtinuit per proprios actus, quibus legi Divinæ obtemperavit

Secundus ex L. 2 de Genes. contra Manichæos c. 8. ubi expresse asserit, Adamum gratia donatum non fuisse, nisi postquam e loco creationis translatus est in Paradisum. *Nondum, inquit, spiritualem hominem debemus intelligere, qui factus est in animam viventem, sed adhuc animale. Tunc enim Spiritualis effectus est, cum in Paradiso, hoc est, in beata vita constitutus..*

Tertius ex L. de correptione, & gratia c. 10. ubi docet: *DEUM sic ordinasse Angelorum, & hominum vitam, ut in ea prius ostenderet, quid posset liberum arbitrium: deinde quid posset sue gratiæ beneficium: ergo supponit, primum hominem cum solo naturali libero arbitrio conditum fuisse, & postea primum gratiam accepisse.*

Resp. Neg. Ant. Ad Primum dico, S. Doctorem ibi non agere de gratia sanctificante, Adamo concessa, sed de dotibus corporis immortalis & gloriosi, quas ait nobis conferri per vivificantem spiritum, & quas utique primus homo in ortu suo non accepit.

Ad Secundum. Augustinus loquitur de omnimoda perfectione Status innocentiae, quam perfectionem hoc loco intelligere videtur per hominem spiritualem, & contendit, Adamum in beata vita, hoc est, in omni-

bus, quibus affluere debebat, corporis, & animæ deliciis prius constitutum non fuisse, quam translatus fuerit in Paradisum. Clarius certe circa punctum in præsentī Parapho controversum mentem suam declarat iis locis, quæ in probatione allegavimus.

Ad Tertium. Ibi Sermo est de gratia actuali; docet enim, Adamo innocenti datum fuisse auxilium duntaxat sufficiens, cum quo perseverare quidem poterat in statu innocentiae, si per liberum arbitrium voluisset; nunc vero in statu naturæ lapsæ hominibus in Regnum Dei prædestinatis dari tale auxilium, cum quo usque ad vitæ finem in accepta iustitia perseverarent re ipsa.

25. Ob. 2 S. Cyprianus Epist. 74. ad Pompeium, cum dixisset, hominem non nasci spiritualiter per impositionem manuum, id est, per Sacramentum Confirmationis, sed per Baptismum; in Confirmatione vero plenitudinem Spiritus Sancti accipere, addit: *ut spiritum jam natus accipiat, sicut in primo homine Adam factum est. Ante enim DEUS eum plasmavit, & tunc insufflavit in faciem ejus flatum vitæ. Nec enim potest accipi Spiritus, nisi prius fuerit, qui accipiat. Ergo sicut Sacramentum Baptismi, tanquam Generatio Spiritualis tempore antecedit Sacramentum Confirmationis; ita Creatio Adami tempore antecessit infusionem gratiæ. Nisi enim hoc dicatur, exemplum ab Adamo petitum, non est ad rem.*

26. Resp. 1. S. Doctorem per *flatum vitæ* potius intelligere animationem, ac infusionem animæ rationalis, quam sanctificationem Adami. Nam alludit ad ea verba Gen. 2. *formavit igitur DEUS hominem de limo terræ, & inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viventem.* Quæ verba in sensu literaliter accepta significant infusionem animæ rationalis: de hac igitur Cyprianum quoque locutum fuisse, recte arguitur. Et in hac explicatione optime facit ad rem exemplum, a S. Doctore allatum; sicut enim prius tempore conditum, & plasmatum est corpus Adami, quam Spiritum vitæ acceperit, ita prius tempore homo per Baptismum renascitur, quam plenitudinem Spiritus Sancti accipiat per Confirmationem.

S. II. *An Adamus ante lapsum fuerit immunis a rebellionem concupiscentiæ?*

27. **P**ER rebellionem concupiscentiæ intelligimus actus illos inordinatos appetitus inferioris, tam irascibilis, quam concupiscibilis, quibus incitamur ad malum, aut retardamur a bono, & qui in nobis oriuntur citra advertentiam rationis, atque accedente etiam ea advertentia, perdurant, tametsi voluntas eisdem positive resistat. In hoc enim maxime consistit hæc rebellio, quod appetitus inferior actus suos producat voluntate, cui tanquam legitimæ Dominae parere deberet, vel non consentiente, vel etiam positive re-

Resp. 2. Si verba Cypriani explicare placeat de sanctificatione Adami per gratiam, dicendum est, quod S. Doctor allato exemplo non utatur ad probandum ordinem temporis inter Baptismum, & Confirmationem, sed tantum ad declarandum ordinem præsuppositionis, sive dein ordo ille sit temporis, sive tantum naturæ: hoc enim parum refert ad propositum S. Doctoris. Nam illius intentum solum erat ostendere, quod regeneratio, quæ fit per Baptismum, præsupponatur ad Confirmationem, aliqua scilicet prioritate, seu temporis, seu naturæ. Neque plus evincit ratio, quam subjungit; ad hoc enim, ut quis Spiritum accipiat, sufficit, si prius existat prioritate naturæ.

luctante. Hanc rebellionem deplorat Paulus ad Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ.*

28. Rebellio ista oritur ex ipsa naturali hominis constitutione. Cum enim homo ex carne, & spiritu componatur, neque intellectu solum, & voluntate, sed sensu etiam, & appetitu sensitivo sit præditus; inde fit, ut, quam primum phantasiæ proponitur objectum delectabile, vel molestum, illa statim ad hujus fugam, vel illius prosecutionem exciter appetitum, etiam antequam ratio de-

libe.

liberare possit, & voluntas objecta proposita vel respuere, vel amplecti. Et hæc quidem ita fieri in hoc misero statu naturæ lapsæ, illætabili quotidie experientia docemur. Quæritur autem, an idem expertus fuerit Adamus ante prævaricationem?

29. Dico: Adamus ante lapsum fuit immunis a rebellionem concupiscentiæ, illiusque appetitus inferior erat perfecte subiectus rationi. & voluntati, ita, ut sentire non posset motus prævenientes appetitus inferioris, rectæ rationi adversos, multoque minus motus subsequentes, rationi, & voluntati jam imperanti repugnantes. Est certa sententia. Prob. 1. ex Scriptura ad Rom. 7. Apostolus pugnam illam inter carnem, & Spiritum exponit etiam his verbis: *non quod volo bonum, hoc ago, sed quod nolo malum, illud facio.* Et, quod in rem nostram est, addit: *si autem quod nolo, illud facio, jam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Quibus verbis motus indeliberatos, rationi contrarios, non sibi, ac propriæ voluntati, sed peccato adscribit, id est, concupiscentiæ, quam per metonymiam vocat peccatum, quia scilicet est effectus peccati, quod in & cum Adamo contraximus. Ergo concupiscentia, & omnis rebellio appetitus inferioris contra superiorem est effectus peccati Adam; ergo ante peccatum non dabatur hæc rebellio.

30. Prob. 2. Ex Concilio Tridentino sess. 5. can. 5. de Peccato Orig.

ubi docet, manere in baptizatis concupiscentiam, quæ licet vere, & proprie peccatum non sit, eandem tamen ab Apostolo peccatum appellari, quia ex peccato est, & ad peccatum inclinatur. Ubi manifeste supponit, rebellionem concupiscentiæ ante peccatum Adam non fuisse; nam, si antea fuisset, non esset ex peccato.

31. Prob. 3. Ex S. Augustino L. 2. de Pecc. merit. & remiss. ubi de primis parentibus ait: *hanc ergo obedientiam priusquam violassent, placebant DEO. & placebat eis DEUS; & quamvis corpus animale gestarent, nihil inobediens in illo adversum se moveri sentiebant.* Faciebat quippe hoc ordo iustitiæ, ut, quia eorum anima famulum corpus a DEO acceperat, sicut ipsa eidem Domino suo, ita illi corpus obediret, atque exhiberet vitæ illi congruum sine ulla resistantia famulatum.

32. Obicies: Perfecta subiectio appetitus inferioris ad superiorem non erat Adamo connaturalis; cum enim & ipse ex carne, & spiritu esset compactus, non erat de se immunis a moribus concupiscentiæ rebellis: ergo subiectio illa oriri debuisset ex dono Dei gratuito, naturæ superaddito: atque explicari non potest, quale fuerit illud donum: ergo. Resp. sufficit, nos probasse hoc donum fuisse Adamo concessum. Quod fuerit naturæ indebitum, dicemus postea. Quale autem fuerit hoc donum, alia Quæstio est, in qua decidenda non conveniunt Scholastici.

Scotus donum illud reponit in habitu quodam voluntatis, quem iustitiam originalem appellat. 2, Cajetanus in vigore rationis, quem tamen non satis explicat. 3. Durandus in certo quodam habitu appetitus sensitivi. 4. Alii in sola extrinseca Dei Providentia, ac protectione, qua Deus vel removebat illa objecta, quæ appetitum ad inordinatos motus poterant excitare, vel negabat suum concursum, ne appetitus in illos mo-

tus profiliret; vel efficacius movebat appetitum, quando necessarium erat, ut voluntati ad nutum obediret. 5. Suarezius partim in extrinseca hac Dei Providentia, partim in complexo ex pluribus, habitibus tum ad intellectum, tum ad voluntatem, tum etiam ad appetitum sensitivum spectantibus. Videatur Eximius de Opere 6. dier. l. 3. c. 6. Nobis non vacat rem hanc satis incertam pluribus examinare.

§. III. An Adamus creatus fuerit immortalis?

33. **A**damum, si peccaret, si non peccaret, moriturum fuisse, docuit Pelagius, teste Augustino Epist. 106. circa finem. Si autem moriturus fuisset, etiam si innocens permanisset, non utique creatus esset immortalis.

34. Quidam ex Doctoribus Catholicis, imo & e Patribus non nulli, licet fateantur, primum hominem nunquam moriturum fuisse, si in innocentia sui Status perseverasset; dicunt tamen fuisse mortalem. Alii & mortalem fuisse, & immortalem. Ita S. Augustinus L. 6 de Genes. ad lit. c. 25. *Corpus Adami mortale erat, quia poterat mori; & immortale, quia poterat non mori.* Unde, si Patres rite explicentur, facile cum inter se, tum cum veritate conciliantur. Qui enim dicunt, Adamum ante peccatum non fuisse immortalem id solum volunt, quod non habuerit immortalitatem naturalem, neque gra-

tuitam illam, quæ gloriosis corporibus tribuitur, sed potius ex vi suæ intrinsecæ compositionis, ac dispositionis fuerit mortalis, licet ex dono Dei fuisset expers mortis, ac proin aliquo modo immortalis, si non peccasset.

35. Adamus igitur erat mortalis, spectata sola constitutione corporis, neque gaudebat ea immortalitate, quam habent Angeli, & animæ rationales, naturali videlicet. Erat immortalis ex gratuito Dei dono, non absolute, quemadmodum corpora gloriosa post resurrectionem, sed conditionate, si vellet, si non peccaret, si in innocentia sua perseveraret. Quæ omnia præclare rursus complexus est Augustinus loco citato: *aliud est non posse mori, sicut quasdam naturas immortales creavit DEUS: aliud autem est posse non mori; secundum quem modum primus homo creatus est immortalis.* Ex quo
sic

fic concludit: *mortalis ergo erat conditione corporis animalis; immortalis autem beneficio Conditoris.* Dicit corporis animalis, ut immortalitatem Adami innocentis discernat ab immortalitate corporis gloriosi, quod ipse cum Scriptura spirituale appellat. Et hinc inferius addit: *neque enim immortale* (supple: est corpus) *quod mori omnino non possit. nisi corpus spirituale, quod nobis futurum in resurrectione promittitur.* His conformiter

36. Dico: Adamus fuit immortalis in hoc sensu, quod potuisset nunquam mori, si voluisset, sive nunquam fuisset moriturus, si non peccasset. Conclusio, salva Fide, negari non potest. Prob. 1. Auctoritate Scripturæ. Sap. 1. dicitur: *DEUS mortem non fecit*, id est, Deus non est auctor mortis: ergo culpa primi Parentis est causa mortis: ergo si non peccasset, non erat moriturus. 2. Clarius hoc ipsum explicat idem Sapiens c. 2. *DEUS creavit hominem inexterminabilem* -- *invidia autem Diaboli mors introivit in orbem terrarum.* 3. Clarissime Apostolus ad Rom. 5. *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: ergo mors est pena peccati: ergo mors nunquam fuisset, si peccatum non fuisset.*

37. Prob. 2. Auctoritate Conciliorum. 1. Tridentinum sess. 5. de Pecc. Orig. Can. 1. anathema dicit illi, *qui non confitetur, primum hominem Adam per offensam prævaricationis*

incurrisse mortem, quam antea illi comminatus fuerat DEUS: nempe illis verbis Gen. 2. in quocunque die comederis ex eo, morte morieris. 2. Arausicanum II. Can. 2. ex Apostolo docet, mortem per peccatum intrasse in mundum. 3. Africanum IV. Can. 1. ita decernit: *placuit -- ut quicunque dicit, Adam primum hominem mortalem factum, ita, ut sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ, anathema sit.*

38. Prob. 3. Auctoritate S. Augustini, qui plurimis locis confirmat sententiam Catholicam, maxime vero L. 3. de Civit. c. 26. beatam sortem primævi illius status eleganter describit his verbis: *vivebat sine ulla egestate, ita semper vivere habens in potestate. Cibus aderat, ne esuriret; potus, ne sitiret; lignum vitæ, ne illum senectus dissolveret. Nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ullas molestias ullis ejus sensibus ingerebat. Nullus intrinsece morbus, nullus ictus metuebatur extrinsecus. Summa in carne sanitas, in anima tota tranquillitas. Sicut in Paradiso nullus æstus, aut frigus, ita in ejus habitatore nulla ex cupiditate, vel timore accedebat bonæ voluntatis offensio.* Hucusque Augustinus.

39. Ubi præter punctum principale, de quo hic agimus, immortalitatem scilicet, plura alia insinuat, quæ attentionem merentur. 1. Enim distinguit inter mortem naturalem, quæ

quæ ex morbis oritur, & violentam: *nullus intrinsece morbus, nullus ictus metuebatur extrinsecus.* 2. Immunitatem a morte naturali abscribit ligno seu arbori vitæ, de quo Gen. 2. legimus: *Produxitque Dominus DEUS de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave, lignum etiam vitæ in medio Paradisi.* De hoc ligno ait Augustinus: *Aderat lignum vitæ, ne illum senecta dissolveret.* 3. Præter immunitatem a morte, adstruit immunitatem a morbis; *nullus intrinsece morbus, & immunitatem a doloribus, molestiis &c. in paradiso nullus æstus, aut frigus.* Pro clariore non nihil horum notitia

40. Quæres. 1. Quomodo homo in statu innocentiae fuisset immunis a morte violenta, seu proveniente ab agente extrinseco: e. g. si quis, qui primam innocentiam deseruisset, Adamo, aut alteri homini innocenti vim inferre, eumque trucidare attentasset? Resp. futurum fuisse immunem partim per prudentiam naturalem, vi cuius plurima vitæ pericula evitare potuisset, partim per specialem Dei Providentiam, avertentis ea pericula, quæ humana industria caveri non poterant.

Unde non placet sententia illorum, qui docent, hominem in eo statu contra mortem violentam præmunitum fuisse qualitate, nescio qua, quæ id præstabat, ut a nulla causa extrinseca, quantumvis sufficienter applicata lædi, vulnerari, aut corrumpi posset. Si enim ad promptuarium qualitatatum tam facilis patet ac-

cessus, dici etiam posset, hominem fuisse per qualitatem intrinsecam ita affectum: ut, licet ambularet super aquas, non mergeretur, vel, si mergeretur, non suffocaretur.

41. Quæres. 2. Qua ratione homo, si in originali innocentia perseverasset, immunis fuisset a morte naturali? Resp. id potissimum præstitisset fructus de ligno vitæ, opportuno tempore adhibitus, qui temperamentum corporis vel ad optimum statum reduceret, si per reliqua alimenta non nihil fuisset alteratum, vel omnino præservaret, ne unquam ad statum præternaturalem perveniret. Est hæc doctrina S. Augustini loco citato, ubi sic prosequitur: *Quamdiu in Creatoris lege duravit. dignus fuit edere de arbore vitæ, ut mori non posset. Neque enim corpus tale erat, ut dissolvi esset impossibile; sed fructus arboris vitæ corruptionem corporis inhibebat.*

42. Atque ex his etiam colligitur, unde repeti debeat immunitas a morbis, doloribus, molestiis. Ab iis enim, quæ ab extrinseco provenire solent, homo præservatus fuisset partim per industriam propriam, partim per specialem Dei protectionem. Morbis, & doloribus naturalibus obstitisset lignum vitæ, immunitas ab inordinatis passionibus, quæ non raro corporis temperiem vehementer perturbant, & non modicum sanitati incommodum creant. Accedebat reliquorum alimentorum salubritas, optima loci situatio, aëris clementia &c.

ARTICULUS II,

An Adamus creari potuisset in Statu Naturæ puræ?

43. **P**ossibilitatem hujus status negant Novatores, & contendunt, elevationem hominis per gratiam sanctificantem ad felicitatem, ad quam modo est ordinatus a Deo, cæteraque dona justitiæ originalis fuisse homini innocenti naturalia, ac proin hominem sine illis donis procreari a Deo non potuisse.

44. Ad refutandum hunc errorem observo, pluribus modis rem aliquam dici posse alteri naturalem. 1. Quia ab ipso ortu illi conceditur. 2. Quia naturæ aliquo modo consentanea est, in quantum illam ornat, & perficit. 3. Quia est rei ipsius essentia seu naturā, vel saltem ejus pars, aut proprietas, aut aliquid ita debitum, ut sine illo natura foret positive manca, & imperfecta. 4. Quia naturæ ita consentanea est, ut Deus, salvis Justitiæ, Bonitatis, Sapientiæ, & Providentiæ suæ legibus, illam denegare naturæ non possit.

45. De duobus prioribus modis hic quæstio non movetur; certum enim est, hoc duplici sensu dona justitiæ originalis dici posse primo homini naturalia. Hinc sæpe apud probatos etiam Auctores reperies, immunitatem a rebellionē concupiscentiæ, morte, morbis &c. fuisse primæ illi hominis conditioni naturalem, id est, consentaneam ac de-

centem, etsi nullatenus debitam. Ex hac autem duplici naturalitate neutiquam inferri potest, statum naturæ puræ fuisse impossibilem, ut patet consideranti.

46. Tertius autem, & quartus modus important debitum: tertius quidem ex parte ipsius naturæ; quartus vero ex parte DEI. Tertium modum admisisse videtur Lutherus, si ipsius verba spectemus, cum in tertium caput Genes. docuit, *Originalem justitiā esse de natura hominis: ea autem per peccatum amissa, non mansisse integra naturalia, ut Scholastici delirant.* Calvinus vero repugnantiam status puræ naturæ unice repetit ex Justitia, Bonitate, ac Providentia DEI. Idem censendum est de Bajo, idem de Jansenio, qui status naturæ puræ repugnantiam tribus integris libris probare conatur.

47. Antequam ad refellendum hunc errorem agrediamur, juvat succinctam præmittere historiam de gestis Michaëlis Baii. Lutherus, & Calvinus omnibus noti sunt: Jansenium suo, cum locus, & tempus monuerit, elogio non fraudabimus. Nemini vero displiceat Eruditio, cum sententiis Theologicis connexa; tum quod per se turpe sit, Theologum talia ignorare; tum quod ea nosse, plurimum

mum non raro conferat ad fidei dogmata, & ad contraria Novatorum argumenta penitus intelligenda.

§. I. Synopsis Historica de causa Bajana.

48. **F**uit Michaël Bajus sive de Bay, natione Belga, Presbyter Secularis, Doctor Lovaniensis, ejusdemque Universitatis Cancellarius, & SS. Literarum Professor. Ingenio erat præfidente, Scientiæ suæ æstimator immodicus: id quod Ru- ardo Tappero, quo olim Magistro Bajus utebatur, ansam dedit dicendi, se ab hoc juvene non nisi Schisma expectare, licet alioquin probus, & modestus videretur; atque Lauream Theologicam idcirco diu ipsi distulisse.

49. Haud vanum fuisse præfagium, eventus docuit; siquidem Bajus, 1563. e Concilio Tridentino redux, sua quædam opuscula typis vulgavit, e quibus complures Articuli ad Sedem Apostolicam sunt delati, & de labe doctrinæ insimulati. Ad præsens institutum præcipue pertinent quinque propositiones.

Vicesima prima: *Humanæ naturæ sublimatio & exaltatio in consortium Divinæ naturæ, debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.*

Vicesima sexta: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.*

Quinquagesima quinta: *DEUS non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.*

Septuagesima octava: *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.*

Septuagesima nona: *Falsa est Doctorum sententia, primum hominem potuisse a DEO creari, & institui sine justitia naturali.*

50. Novem illas, & septuaginta propositiones, quæ partim a Bajo, partim ab aliis traditæ fuerant, pro- scripsit Pius V. per Constitutionem, quæ incipit: *Ex omnibus.* Clausula vero Bullæ sic habet: *Quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quamquam non nullæ aliquo pacto sustineri possent, in rigore & proprio verborum sensu ab Assertoribus intento hæreticas, erroneas, suspectas, temerarias, scandalosas, & in- pias aures offensionem immittentes, re- spectively, ac quæcunque super iis verbo, scriptoque emissæ, præsentium auctoritate damnamus, circumscribimus, & abole- mus, deque eisdem & similibus posthac quoque pacto loquendi, scribendi, & disputandi facultatem quibuscunque in- terdicimus: Si nempe id fiat animo di- ctas propositiones defendendi, ac propugnandi.*

51. Sed ecce subtilitatem Janseni- sticam. Clausulam Bullæ aliter inter- pungunt, & post verba, *sustineri pos- sent*, dissimulant virgulam, sive com- ma, illamque transponunt post ista,

ista, sensu ab assertoribus intento; nimirum ut prodeat hic sensus: *quamquam non nullæ ex istis propositionibus aliquo pacto sustineri possent in rigore & proprio verborum sensu ab Assertoribus intento, eas tamen ut hæreticas &c. respective damnamus.* Admittunt igitur, propositiones fuisse damnatas, sed non in rigore & proprio verborum sensu, ab earundem Auctoribus intento; in hoc enim sensu, ajunt, propositiones sustineri posse tanquam innoxias, annuente vel ipso Oraculo Pontificio. Quia interpungendi, & cavillandi licentia, & famæ Doctoris Lovaniensis, & suæ sentiendi libidini satis consultum esse judicant.

52. Verum quam ridiculum isti sibi fingunt Pontificem, ut qui tanquam hæreticas damnet eas sententias, quas ipsemet judicat, & publice profitetur sanas esse, atque ab omni erroris suspicione remotas, si in proprio, & genuino verborum sensu accipiantur. An igitur, quando Pontifex proscribit aliquam propositionem, eam non in proprio, & usitato verborum sensu, sed in sensu quodam alieno, extraneo, peregrino, damnare censendus est? Certe Bajus ipse, ad meliorem mentem reversus, fateri non recusavit, propositiones suas in proprio, & a se intento verborum sensu fuisse rejectas, earumque censuræ tandem se subjecit, ut infra referemus.

53. Aliud præterea est, cur dicta clausula displiceat Novatoribus, Dicunt, sententias illas tantum notari

censura vaga, generali, indeterminata, & duntaxat damnari *in globo*, ut loquuntur, ita scilicet, ut dignosci non possit, quodnam sit uniuscujusque propositionis proprium, ac singulare vitium. Nam non quælibet propositio damnatur ut hæretica, non quælibet ut erronea &c.; sed ut tales solum damnantur *respective*, id est, aliquæ ut hæreticæ, aliæ ut suspectæ, aliæ ut scandalosæ. Hic autem modus damnandi propositiones est prorsus inutilis, obscurus, incertus; ex eo enim nemo fidelium potest dignoscere, quænam determinate propositio sit hæretica, quænam solum temeraria &c.

54. Mirum, homines eruditos, quales se præ cæteris jactitant Janseniani, non pervidisse, morem hunc, globatim, & respective damnandi propositiones novum non esse, aut inusitatum; quin & pridem, & crebro ab Ecclesia adhibitum; nam, ut innumera exempla prætermittam, Oecumenicum Concilium, Constantiæ ccelebratum, cujus auctoritas summa esse debet, apud eos præcipue, qui a Sede Apostolica fulminati, nunquam non ad generale Concilium appellant; Concilium, inquam, Constantiense sess. 8. Articulos Joannis Wiclef, & sess. 15. Articulos Joannis Hus damnavit in globo, generatim, respective, nulla singulis inusta determinatæ censuræ nota. Si quis legere voluerit Acta hujus Concilii, quæ exhibentur initio Tomi XVI, Con-

Conciliorum, deprehendet, si modum damnandi spectemus, vix ovum ovo esse similis, quam sit Constitutio Piana Decreto Constantiensis.

Utilitatem quod attinet, quilibet sincere Catholicus ex ea clausula facile agnoscit; sibi a sententiis Baii, tanquam a doctrina non sana abstinendum esse; præsertim postquam Constitutio a tota Ecclesia (quoad punctum doctrinæ etiam a Gallicana) fuit acceptata: reliqua Doctorum examini relinquuntur, qui ex subiecta materia potissimum colligere debent, quænam determinate censura singulas propositiones perstringat. Redeamus ad Bajum, a quo paulisper digressi sumus.

55. Hic, cum Bulla Pii V. a Maximiliano Morillonio, Granvellani, Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, & Archi Episcopi Mechliniensis Vicario Generali coram Facultate Theologica Lovaniensi fuisset promulgata, censuræ Pontificiæ se subducere laboravit. Eum in finem literas dedit ad Pontificem, quibus exponit, se nullum Bullæ transumptum neque Romæ, neque Lovanii obtinere potuisse. Misit insuper doctrinæ suæ Apologiam, in qua duotenus tentat. Primum, inter sententias damnatas, plurimas sibi falso impurari: Alterum eas ad mentem S. Augustini veras esse. Tum Pontificem enixe rogat, ut hac doctrinæ suæ Apologia attentius perlecta, cogitet, utrum Bullam tanquam legitimam, & sufficienter discussam ha-

beri velit, an tanquam subreptitiam rescindere.

56. Bajo rescripsit Pontifex, ac declaravit, Constitutionem suam non sine matura deliberatione editam fuisse. Nihilominus se, ut ipsi satis fieret, curasse, ut & libri ipsius, & propositiones, & scripta Apologetica novo, ac maturo examine expendere. Quibus expensis addit S. Pontifex: *Quæ super hoc ipso jam decreveramus, eadem de integro decernenda, statuendaque esse judicamus.* Bajum dein, ejusque Patronos gravissimis verbis admonet, ut quantocyus Apostolicæ Constitutioni se subjiciant.

57. Istud Pontificis Breve Morillonius Bajo reddidit, ab eoque sciscitatus est, num damnatas propositiones ejurare vellet. Respondit, se id facere non posse, nisi haberet Bullæ transumptum, eo quod in illa diceretur, non nullas propositiones sustineri posse in rigore, & proprio Verborum sensu. Reposuit Morillonius, se ejusmodi transumptum concedere non posse, eo quod sua Sanctitas rem istam silentio sopiri cuperet. Ad illam vero Baij exceptionem nihil tum quidem respondit: sed neque passus est, ut vel sub hoc, vel sub alio quocunque prætextu propositiones deinceps defenderentur. Tandem Bajus, cum iterum, iterumque urgeretur a Morillonio, genuflexit, & sententias omnes in Bulla notatas ejuravit. Hæc omnia narrat testis oculatus Morillonius in literis,

literis, quas dedit ad Granvellanum Cardinalem, & Archi-Episcopum suum.

58. Haud multo post idem Morillonius Bullam Pii V. quam antea coram sola Facultate Theologica promulgaverat, ritu solenni in scholis publicis promulgavit, omnibus consentientibus, ac Bullæ se subjicientibus. Ita ferunt Acta S. Facultatis Lovaniensis.

59. Verum ea submissio apud nonnullos ex ipsa etiam Facultate videtur fuisse parum sincera; diuturna certe non fuit. Quare cum Gregorius XIII. Pii Successor intellexisset, non deesse inter Theologos non solum Studiosos, sed & Professores, qui propositiones per Constitutionem Pii V. damnatas pertinaciter propugnare pergerent, Bullam Pianam sua quoque auctoritate confirmavit, & Articulos in ea comprehensos per novam Constitutionem, *Provisionis nostræ*, iterato damnavit, misso Lovanium Francisco Toletum e S. J. Concionatore, & Theologo Sedis Apostolicæ, ac postea Cardinale, qui Bullam deferret, promulgaret,

& ab omnibus ea, qua par est, reverentia recipi curaret.

60. Anno itaque 1580. jussit Toletus Bullam in frequentissimo totius Academiae confesso per Conradum Sylvium, Universitatis Notarium, recitari. Tum ad Bajum conversus, petiit ex eo, an agnosceret, in Bulla multos Articulos damnari, quos ipse ante Constitutionem Pii V. defendisset, & quidem damnari in sensu ab ipso intento? Affirmante Bajo, rogavit deinceps, an eosdem, & reliquos ibi comprehensos, & modo recitados damnaret? tum ille: *damno*, inquit, *secundum Bullæ ipsius intentionem, & sicut Bulla damnat*. Bajum secuti sunt omnes reliqui Theologiæ Doctores, a se quoque eos articulos damnari, & Bullam reverenter suscipi, palam professi. Eadem fuit vox omnium Licentiatorum, Baccalaureorum, & Studioforum, qui omnes uno ore conclamabant: *articulos damnamus, Bullam reverenter suscipimus, atque obedientiam pollicemur*. Ita rursus Acta Facultatis Theologicæ. Atque hæc de Bajo dicta sufficiant.

§. II. *An homo potuisset creari, quin per Gratiam sanctificantem elevaretur ad finem supernaturalem?*

61. **D**ico: Exaltatio, & sublimatio hominis, quæ fit per Gratiam sanctificantem, non est debita homini etiam innocenti, adeoque potuit Deus hominem condere, quin eum per gratiam sanctifican-

tem elevaret ad finem supernaturalem. Ita omnes Catholici. Conclusio sic proposita videtur esse nota ex terminis; si enim finis, ad quem homo a Deo de facto est ordinatus, supernaturalis est, eo ipso transcen-

dit

dit vires, & exigentiam totius naturæ creatæ, adeoque non est debitus naturæ humanæ; & quod ulterius consequitur, potuisset Deus hominem condere, quin illum per gratiam elevarer ad finem supernaturalem.

Hoc non obstante Jansenius in suo Augustino Tom. 2. editionis Lovaniensis column. 797. dogmatizat in hæc verba: *beatitudo supernaturalis, & regnum cælorum non potest a creatura rationali innocenti separari sine iniustitia.* Bajus vtro negat suppositum, quod exaltatio hominis ad amicitiam Divinam, & beatitudinem regni cælestis sit supernaturalis respectu naturæ innocentis. Constat ex propositione superius citata: *humanæ naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.* Rursus ex propositione. 3. *Et bonis Angelis, & primo homini, si in statu illo perseverasset usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, & non Gratia.* Contra utrumque.

62. Prob. Conclusio. 1. Scriptura, Concilia, Patres, & præcipue Augustinus, aperte docent, gratiam sanctificantem, & beatitudinem regni cælestis esse gratiam strictè dictam: ergo transcendit vires, & exigentiam totius naturæ creatæ: ergo non potest esse debita naturæ creatæ, tanquam aliquid consequens ex ipsa creatione; alias hoc ipso non esset gratia in eo sensu, in quo loquuntur

Patres post Scripturam; sed tantum esset gratia latius dicta, fere sicut donum creationis, quod Augustinus Epist. 95. fatetur, appellari posse gratiam, non tamen esse eam gratiam, quam in Prophetis Evangelicis, & Apostolicis literis appellatam legimus. Quod Scriptura, Concilia, & Patres Sanctificationem, & beatitudinem hominis passim appellent gratiam, negari non potest, nisi ab eo, cui vel ipsa scriptura, & Patrum monumenta ignota sunt. Nomen autem gratiæ simpliciter prolatum regulariter denotat gratiam strictè dictam; alias non poterit ex Scriptura amplius ostendi contra Pelagium, gratiam strictè dictam necessariam esse ad obtinendam salutem.

63. Prob. 2. Et præcipue ex Constitutionibus Pii V. & Gregorii XIII. §. præcedente allegatis, quarum auctoritate prostratæ sunt propositiones Bajanæ Num. 61. citatæ. Eisdem Articulos postea una cum Augustino Jansenii rursus damnavit Urbanus VIII. per Bullam *In eminenti*: Clemens vero XI. per famosam illam Constitutionem *Unigenitus* proscripsit reflexiones Morales in novum Testamentum, editas a Paschasio Quesnello, in quibus haud absimiles propositiones continentur.

64. Prob. 3. Omnibus iis rationibus, quibus Tractatu de Deo probari solet, visionem beatificam esse supernaturalem, & cuilibet naturæ creatæ indebitam: inter quas facile præcipua

pua est ea, quam insinuat S. Cyrillus L. 1. in Joann. c. 13. his verbis: *Creatura autem, cum serva sit, vocatur ad ea, quæ supra naturam sunt, solo nutu, & voluntate Patris.* Si enim exaltatio hominis in consortium Divinæ naturæ est ipsi naturæ humanæ debita; sequeretur, quod supremus Cæli, terræque Dominus non possit creaturam suam, quæ essentialiter serva est, relinquere in statu servili, & felicitate pure naturali; sed necessario teneatur illam admittere ad intimam amicitiam, ad statum filiationis, & hereditatem regni cælestis. Sequela autem vel ex terminis est absconsa.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

65. Ob. 1. Non potuit DEUS condere naturam humanam, quin illam ordinaret ad finem ultimum, & beatitudinem homini competentem: ergo non potuit hominem condere in statu puræ naturæ. Resp. Dist. Ant. Non potuit DEUS condere naturam humanam, quin illam ordinaret ad finem ultimum, & beatitudinem supernaturalem, consistentem in visione DEI, & amore beatifico, huic visioni proportionato, Neg. Ant. quin illam ordinaret ad finem ultimum, & beatitudinem saltem naturalem, Conc. Ant. Neg. Conf.

Porro finis, & beatitudo naturalis dicitur quatuor. 1. Quod homo post vitam innocenter transactam habeat cognitionem DEI abstractivam in suo genere claram, & perfectam, ex qua resultat amor DEI naturalis,

itidem in suo genere perfectus. Et per hoc differt beatitudo naturalis à supernaturali; quia hæc posterior consistit in cognitione DEI intuitiva, quæ supernaturalis est, & in amore pariter supernaturali. 2. Quod careat omni peccato. Hinc parvuli in Originali decedentes non fruuntur beatitudine, ne quidem naturali, 3. Quod excludatur omnis dolor, tristitia, anxietas. 4. Quod hæc beatitudo sit perpetua, & homo beatus habeat certitudinem de hac ipsa perpetuitate. An autem hæc omnia sint partes essentielles, vel tantum proprietates, aut conditiones beatitudinis, colligi debet ex iis, quæ anno superiore tradita sunt de beatitudine supernaturali.

66. Dices. 1. S. Augustinus supponit, parvulos sine Baptismo decedentes non posse excludi a regno cælorum, seu Visione DEI, nisi essent infecti peccato originali: ergo ad mentem Sancti Doctoris homini innocenti debetur non qualiscunque beatitudo, sed ista, quæ defacto datur in regno cælorum, & quæ consistit in Visione DEI. Ant. Prob. ex L. 3. contra Julianum c. 12. ubi Julianum sic alloquitur: *Quare nihil mali merentes tot in parvulis imagines Dei, si non baptizentur, non admittis ad regnum DEI?* Et paulo post: *Qua iustitia, quaeso, a regno DEI, a vita DEI alienatur imago DEI, in nullo transgressa legem DEI?*

Resp. Dist. Ant. S. Augustinus supponit, Parvulos in hoc statu naturæ eleva-

elevatæ, in quo DEUS hominibus sine peccato ex hac vita migrantibus promisit visionem DEI, non posse excludi a regno cælorum, nisi essent infecti peccato originali, Conc. Ant. In statu naturæ puræ, si hic fuisset datus, prout dari potuisset, Neg. Ant. Julianus cum ceteris Pelagianis fatebatur, hominem defacto ordinatum esse a DEO ad eam beatitudinem, quæ modo datur in regno cælorum. Quo supposito, merito quaerit S. Augustinus, quid obstet parvulis, quo minus eam acquirant? & inde contra Pelagianos concludit, parvulos infectos esse peccato originali.

67. Dices. 2, Appetitus naturalis non fertur nisi in bonum debitum: sed homo naturaliter appetit videre DEUM, ut pluribus locis docet D. Thomas, præcipue L. 3. contra Gentiles c. 50, ubi hoc fuse probat: ergo visio DEI est homini debita. Resp. Dist. Maj. appetitus naturalis innatus non fertur nisi in bonum debitum, Conc. Maj. appetitus elicitus, Neg. Maj. & Dist. Min. Homo naturaliter appetit videre DEUM appetitu innato, Neg. Min. naturaliter hoc appetit appetitu elicitu, Subdist. naturaliter appetit id est, supposita revelatione de possibilitate, & promissione visionis intuitivæ, natura ipsa hominem impellit ad illam appetendam, & desiderandam, Conc. Min. id est, homo etiam seclusa revelatione, & gratuita promissione Visionis intuitivæ, illam appetit,

& desiderat per solas vires naturales, & quidem desiderio absoluto, & efficaci, Neg. Min. & Conc. Duplex a Philosophis statuitur appetitus: unum vocant innatum, alterum elicited. Per appetitum *innatum* aliud ab ipsis non intelligitur, quam ordinatio alicujus rei ad bonum sibi naturaliter debitum. Quo sensu etiam dicunt, quod aqua appetat frigus, ignis calorem &c. Hic appetitus nunquam fertur nisi in bonum naturaliter debitum, ut patet ex ipsius definitione: neque necessario præsupponit aliquam cognitionem illius rei, quæ appetitur. Unde homo appetitu innato appetit aliquam beatitudinem; quia aliqua beatitudo est homini naturaliter debita: hoc tamen appetitu non appetit beatitudinem, quæ consistit in visione DEI, utpote homini prorsus indebitam, & a DEO concessam ex pura gratia loco beatitudinis naturalis multo inferioris. Appetitus vero *elicited* est actus voluntatis, quo voluntas fertur in bonum cognitum, sive hoc naturaliter debeat, sive non debeat. Hic appetitus potest esse naturalis in duplici sensu. 1. Quia elicited per solas vires naturales. 2. Quia natura hominem stimulat ad talem appetitum eliciendum, etiamsi elici non possit per solas vires naturales, & sine gratia. In posteriore hoc sensu appetitus elicited, seu desiderium beatitudinis supernaturalis dici potest naturale; quia supposito, quod nobis per revelationem constet, DEUM defacto

defacto gratuito promississe beatitudinem supernaturalem, impulsu ipsius naturæ stimulamur ad illam desiderandam; eo proportionaliter modo, quo per legem naturæ obligamur ad servanda præcepta supernaturalia, supposito, quod Deus tulerit ejusmodi præcepta. Et in hoc solum sensu Angelicus loco citato docet, appetitum videndi DEUM esse naturalem. In priore autem sensu appetitus beatitudinis supernaturalis non potest esse naturalis, saltem si sit appetitus absolutus, & efficax; quia ejusmodi desiderium est actus proprius spei Theologicæ, qualem nemo potest elicere, nisi illustratus per lumen fidei, & adjutus per vires Gratiae.

68. Dices. 3. Homo in quocunque statu constitutus debet beatitudinem suam obrinere per actus virtutum, illius beatitudinis meritorios: atqui actus virtutum non possunt exerceri sine gratia: ergo in quocunque statu possibili debet dari gratia, consequenter implicat status naturæ puræ. Resp. Dist. Maj. Debet beatitudinem suam obtinere per actus virtutum, proportionatos illi beatitudini, ad quam pro illo statu a Deo est ordinatus, Transf. Maj. Per actus virtutum, qui sint altioris ordinis, quam ipsa beatitudo talis status, Neg. Maj. & Dist. Min. Actus supernaturales virtutum, & meritorii beatitudinis supernaturalis non possunt exerceri sine gratia, Conc. Min. Actus naturales virtutum, & meri-

torii beatitudinis naturalis non possunt exerceri sine gratia, Neg. Min. vel Subdist. non possunt exerceri sine gratia ordinis supernaturalis, Neg. Min. Sine gratia ordinis naturalis, Conc. Min.

Igitur etiam in statu puræ naturæ contulisset nobis Deus gratias naturalis ordinis, tum sufficientes, tum efficaces. Nam etiam in illo statu Deus creasset hominem cum principiis universalibus, dictantibus, quod debeat colere, & amare Creatorem suum; quod malum sit fugiendum, bonum faciendum &c. Præterea etiam in casibus particularibus habuisset homo cognitiones ad tales casus adcomodatas. e.g. quod honestum sit, hic & nunc DEUM invocare, ei gratias agere, proximo rem suam non auferre &c. Accessissent impulsus voluntatis indeliberati, quod oporteat hic & nunc facere id, quod intellectus repræsentat ut honestum. Atque hæc fuissent auxilia necessaria, & sufficientia ad exercendum actum virtutis naturalem.

In primis fuissent auxilia *necessaria*; quia voluntas etiam in eo statu non potuisset amare honestum qua honestum, nisi per cognitionem actualem repræsentaretur ut honestum. Fuissent etiam auxilia *sufficientia*; quia voluntas prælucentibus his cognitionibus potuisset pro sua libertate bonum illud honestum amare, vel repudiare. Hæc tamen auxilia fuissent ordinis duntaxat naturalis, quia Deus ea in nobis produxisset per

concursum generalem ut Auctor naturæ rationalis, quæ debet esse bene constituta in ordine ad finem suum naturalem. Unde auxilia illa sufficientia ordinis naturalis tantum fuissent gratia in sensu latiore, prout nempe gratia dicit quodcunque donum DEI gratis collatum. Quod si Deus in statu naturæ puræ contulisset alicui auxilia non mere sufficientia, sed efficacia, talia auxilia, etsi ordinis tantum naturalis, fuissent favor specialis: quia Deus etiam ut auctor naturæ potuisset illa negare cuilibet homini in particulari.

69. Ob. 2. Repugnat status naturæ, in quo DEUS non possit amari super omnia; quia sine hoc amore creatura male esset constituta in ordine ad finem ultimum: atqui in statu puræ naturæ homo non potuisset DEUM amare super omnia: ergo, Min. Prob. ex D. Augustino, qui ad amorem DEI super omnia expresse requirit gratiam. Resp. Dist. Min. homo non potuisset DEUM amare super omnia amore supernaturali, filiali, & amicabili, Conc. Min. Amore naturali, benevolo quidem, non tamen amicabili, & filiali, Neg. min. Probationem min. eodem modo Dist. Nam S. Augustinus loquitur de amore supernaturali, quo Deus diligitur ut beatificator, & ut Auctor supernaturalium, ad quem amorem utique requiritur gratia ordinis supernaturalis. Plura de hoc inferius. Interim

70. Dices: Capitalis error Pelagii

fuit, quod diceret, amorem DEI super omnia haberi posse solis naturæ viribus: de quo gravis fuit Pelagianos inter, & Catholicos pugna, ut testatur S. Augustinus L. de gratia & libero arbitrio c. 18. *Unde est, inquit, in hominibus Caritas DEI, & proximi, nisi ex ipso DEO? nam si non ex DEO, sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani; si autem ex DEO, vicimus Pelagianos.*

Resp. Pelagium quidem graviter errasse in eo, quod vellet amorem DEI filialem, & amicabilem, ad quem tenemur in hoc statu naturæ elevatæ, haberi posse solis naturæ viribus. Sed præter hunc amorem, quem nisi per gratiam ordinis supernaturalis elici non posse fatemur cum omnibus Catholicis, dicimus, alium DEI amorem per vires solius naturæ elici potuisse ab homine in puris naturalibus condito: de quo amore nulla inter Catholicos, & Pelagianos fuit controversia.

71. Colliges, quale sit discrimen inter amorem naturalem illius status, & amorem supernaturalem huius status. Licet enim uterque amor DEUM æstimet, & appetiet super omnia, differunt tamen 1. ex parte principii necessarii & concurrentis; quia DEUM ut Auctorem supernaturalium amare non possumus, nisi eum cognoscamus ut Auctorem supernaturalium: hæc autem cognitio seu illustratio dependet a fide, adeoque est gratia actualis supernaturalis. Econtra ad amandum DEUM

Deum tanquam Auctorem naturalium tantum requiritur cognitio ordinis naturalis; ut enim loquitur D. Augustinus epist. 130. *DEUS ut Creator, & Perfector naturæ est intelligibilis per effectus.* Accedit, quod ad amorem supernaturalem, non item ad naturalem requiratur habitus Caritatis infusæ, vel omnipotentia Dei specialiter præparata.

Differunt 2. ratione modi tendendi. Nam amor naturalis est amor solius benevolentiae, qualem habere potest etiam servus ad Dominum, cujus tamen amicitiam sperare nunquam potest; amor vero supernatu-

ralis est amor amicitiae, quo bene volumus Deo non quomodocunque, sed tanquam intimo amico, imo tanquam Patri, qui nos per gratiam in filios adoptavit.

Differunt 3. ratione objecti indirecti; quia amor supernaturalis includit propositum efficax servandi omnia DEI mandata, etiam supernaturalia. Amor vero naturalis, qui datus fuisset in statu puræ naturæ, tantum includit propositum absolutum, & efficax servandi omnia mandata naturalia, seu totam legem naturalem, quæ sola pro illo statu fuisset data.

§. III. An homo potuisset creari cum rebellionem concupiscentiæ?

2. **D**ico: Perfecta subjectio appetitus inferioris ad rationem fuit donum naturæ indebitum, adeoque potuit Deus hominem condere cum aliqua saltem rebellionem concupiscentiæ. Hæc assertio non videtur habere tantam certitudinem, quantum habet conclusio §. præcedentis; & a Suarezio tantum dicitur esse communis Theologorum. Dixi cum aliqua saltem rebellionem concupiscentiæ. Certum quippe est, quod hæc rebellio, & inclinatio ad malum defacto sit multo major; quam fuisset in prima creatione naturæ puræ; partim ob proprios habitus vitiosos, partim ob habitus vitiosos Progenitorum, qui non raro suas propensiones cum ipsa materia primigenia in posteros transfundunt.

73. Prob. Conclusio 1. Auctoritate Pontificum, damnantium propositiones Baij, earumque sensum ab Auctore intentum: ex quibus huc præcipue pertinet illa: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis conditio.* Item hæc: *DEUS non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.* Quarum propositionum sensus, & quidem ab auctore intentus (id quod L. 3. de Statu puræ naturæ c. ultimo fatetur ipse Jansenius, Fautorum Baij facile princeps) est iste: non potuisse hominem aliter creari, quam creatus est, scilicet in iustitia originali, cum immunitate a rebellionem concupiscentiæ: neque potuisse creari, uti nunc nascitur, nimirum absque iustitia originali,

riginali, & cum infirmitatibus nunc omnem hominem comitantibus.

74. Quidam Recentior in Manu Scriptis sententiam contrariam, quam ipse defendit, vindicare conatur ab hac Censura, dicendo, has Baii propositiones solum fuisse damnatas, in quantum volebant, totam integritatem, & iustitiam originalem, prout complectitur elevationem ad visionem beatificam, immortalitatem &c. fuisse homini debitam: proin qui defendit, solam immunitatem a rebellione concupiscentiæ homini innocenti fuisse naturalem ac debitam, nondum contradicit Decretis Pontificum. Sed contra est. Etsi sententia contraria non fuerit clare, & expresse damnata; nostra tamen saltem conformior est Bullis Pontificum.

75. Prob. Conclusio 2. Auctoritate SS. Patrum, Dionysii Areopagitæ, Basilii, Chrysostomi, Anselmi, Bernardi, quorum testimonia refert Belarminus c. 5, de gratia primi hominis. Præclare more suo Augustinus L. 4, contra Julianum c. ult. ubi sic: *Gratia quippe Dei magna ibi erat, ubi terrenum, & animale corpus bestialem libidinem non habebat.* Ergo, quod primus homo non senserit motus concupiscentiæ rebellis, non naturali ejus conditioni, sed magnæ Dei gratiæ tribuendum est. Et L. 7. Retractionum. c. 9. aperte refutat rationem Calvinii, Baii, & jansenii, qui dicunt: dedecere Deum, eumque

fore auctorem peccati, si hominem crearet cum rebellione concupiscentiæ. *Ignorantia, inquit, & difficultas etiamsi essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus DEUS, sed laudandus esset.* Ubi S. Doctor per difficultatem intelligit eam præsertim, quæ ad bene operandum oritur ex rebellione concupiscentiæ.

76. Prob. 3. Ratione. Homo de se, & naturaliter non potest facere, ut phantasiæ nunquam occurrat objectum sensibile, & delectabile, etiam prohibitum; nec potest naturaliter impedire, ne appetitus sensitivus moveatur a tali objecto sufficienter proposito: ergo nisi appetitus sensitivus aliunde, scilicet per donum Dei, naturæ superadditum (quod adversarii a Deo denegari non posse, gratis asserunt) impediatur, sæpe & naturaliter insurgit contra rationem, & reluctante etiam voluntate prorumpit in amorem, odium, metum, desiderium, & alios motus inordinatos.

Prima pars Antecedentis per se patet; quia quam parum homo naturaliter impedire potest, ut talia objecta nunquam occurrant sensibus externis; tam parum impedire potest, ut nunquam occurrant phantasiæ, ob necessariam connexionem inter actus sensus interni, & sensuum externorum. Patet & altera pars; quia appetitus sensitivus non est minus potentia necessaria, quam v. g.

poten-

potentia visiva; nec minus est determinatus ad amandum objectum sensibile, & delectabile, sufficienter perphantasiam propositum, quam oculus ad videndum objectum visibile, sufficienter propositum.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

77. Ob. 1. Si homo conderetur cum rebellionem concupiscentiæ, concupiscentia rebellis esset a Deo; non enim esset a peccato, uti nunc est: at qui concupiscentia rebellis non potest esse a Deo: ergo. Min. Prob. 1. id enim aperte testatur Joannes Epist. 1. c. 2. *Concupiscentia carnis non est ex Patre (scilicet Deo) sed ex mundo.* 2. Juxta Apostolum ad Rom. 7. *Concupiscentia est peccatum: Sed peccatum non potest esse a Deo.* 3. S. Augustinus, contra Julianum disputans, concupiscentiam sæpissime vocat malam: quod autem malum est, non potest Deum habere Auctorem. Pro solutione hujus, & sequentium objectionum.

Nota 1. Concupiscentiam in hac tota quæstione sumimus in sensu latiore, nempe pro appetitu sensitivo, ut jam insinuatam est N. 27. Appetitus autem sensitivus est duplex, concupiscibilis, & irascibilis. *Concupiscibilis* versatur circa bonum, & malum sensibile, secundum se consideratum, & non prout conjunctum est cum difficultate. *Irascibilis* vero versatur circa bonum, & malum sensibile, ut arduum, id est, prout

in bono illo obtinendo, aut malo evitando reperitur aliqua difficultas.

Uterque appetitus sumi potest vel pro potentia appetendi, vel pro ipso actu. *Potentia* appetendi, a parte rei importat duo, scilicet ipsam animam (in homine rationalem) ac præterea organum illud corporeum, in quo eliciuntur, & recipiuntur illi actus, qui procedunt ab appetitu sensitivo: sicut potentia visiva in homine aliud re ipsa non est, quam anima rationalis, & organum oculi. Organum porro, in quo residet appetitus sensitivus, juxta aliquos est cor, juxta alios cerebrum. *Actus* vero appetitus sensitivi, qui recepto jam vocabulo *Passiones* dicuntur, numerantur undecim, quorum sex priores ad appetitum concupiscibilem, posteriores quinque ad irascibilem pertinent. Sunt autem isti: *Amor, odium, desiderium, fuga, gaudium, tristitia. Spes, desperatio, audacia, timor, ac denique Ira.*

Passiones istas semper comitatur aliqua immutatio corporis, seu certus aliquis, & cuilibet passioni proportionatus motus sanguinis, ceterorumque humorum. Unde passio in genere definiri solet, quod sit motus, sive actus appetitus sensitivi, ortus ex imaginatione boni, vel mali sensibilis, cum aliqua insolita corporis immutatione. Hæ ipsæ immutationes, etsi fiant in variis organis, & partibus corporis, reducuntur tamen ad appe-

appetitus sensitivum in cerebro, vel corde residentem, in quantum profluunt ab appetitu sensitivo.

Nota 2. Sicut concupiscentia, vel appetitus sensitivus secundum se sumi potest, modo pro potentia, modo pro ipso actu; ita etiam concupiscentia, & appetitus sensitivus rebellis modo dicit potentiam, modo actum. Appetitus sensitivus rebellis sumptus pro potentia involvit duo: 1. Ipsum appetitum sensitivum, qui de se, & ex natura sua prodire potest in actus rectæ rationi, & appetitui rationali reluctantes: & præterea dicit negationem doni indebiti, per quod appetitus sensitivus ex imperio rationis posset impediri a suis actibus, alias necessariis. Si enim appetitus sensitivus de se & ex natura sua potest producere tales actus, rationi & voluntati reluctantes, & si aliunde per donum indebitum non impediatur ab ejusmodi actibus, bene intelligitur, quomodo possit rebellare contra rectam rationem, & appetitum rationalem, seu voluntatem. Appetitus vero rebellis sumptus pro actu dicit ipsos motus, rationi, & voluntati reluctantes. Ex dictis

Sequitur 1. Quod appetitus sensitivus, seu potentia appetendi spectata secundum suam entitatem, & in quantum potest elicere actus, & causare immutationes corporis non

adversantes rectæ rationi (nec enim omnis passio contraria est rectæ rationi) sit perfectio naturæ; sicut appetitus rationalis, sive voluntas, est perfectio naturæ, si spectetur secundum suam entitatem, & in quantum prosequi potest objecta licita, & honesta. In quantum vero appetitus sensitivus elicere potest actus, & causare immutationes corporis rectæ rationi contrarias, non est perfectio, sed defectus perfectionis; sicut iterum voluntas, in quantum prosequi potest objecta illicita, & inhonesta, non est perfectio, sed defectus perfectionis. Ex quo ulterius infertur, quod potentia appetendi qua rebellis pariter non sit perfectio, sed defectus perfectionis. Neque enim est perfectio, in quantum de se potest prodire in actus rationi repugnantes; neque in quantum dicit negationem doni a Deo conferendi.

Sequitur 2. Quod appetitus sensitivus, in quantum est potentia actuum non adversantium rationi, possit esse, & re ipsa sit a Deo; quia omnis perfectio naturæ potest esse, & re ipsa est a Deo: in quantum vero est potentia actuum adversantium rectæ rationi, aut in quantum est rebellis, non est a Deo, sed a natura (loquor cum multis in re, quæ multum habet de modo loquendi) quia est defectus naturalis, proveniens ex nihilo creaturæ: & defacto etiam est a peccato; quia Deus in pœnam

pœnam peccati originalis sustulit illud donum, quod in primis parentibus ante pravaricationem frænabat appetitum.

Sequitur 3. Ipsos actus potentiae appetitivæ, qui versantur circa objectum illicitum, multo minus esse posse a Deo, ut specialiter eos procurante, aut intendente; cum enim eiusmodi motus sint malum morale saltem materialiter, non possunt Deum habere Auctorem. His præsuppositis, ad objectionem sub initium hujus Numeri propositam

Resp. Dist. Maj. Concupiscentia rebellis, sumpta pro actu concupiscendi, esset a Deo, Neg. Maj. sumpta pro ipsa potentia concupiscendi, Subdist. esset a Deo qua rebellis, Neg. Maj. quæ rebellis est, & in quantum dicit entitatem ipsius appetitus sensitivi, Conc. Mai. & sic Dist. Min. Neg. Conf. Ad primam probationem servit hæc ipsa responsio.

Ad 2. Dist. pariter Maj. concupiscentia, nimirum rebellis, est peccatum, si habet adjunctum voluntatis consensum, Conc. Maj. si non habet adjunctum voluntatis consensum, subdist. est peccatum improprie dictum, Conc. Maj. proprie dictum, Neg. Maj. Concupiscentia igitur, quæ voluntatis consensum antecedit, peccatum ab Apostolo appellatur in sensu tantum improprio; quia nempe ex peccato est, & ad peccatum inclinatur, ut post S. Augustinum explicat Synodus Tri-

dentina. Eo fere modo, quo scriptura, quam facit manus, manus appellatur.

Ad 3. Fatemur, concupiscentiam qua rebellem, de qua sola loquitur S. Augustinus, esse malam. Si enim concupiscentia rebellis sumatur pro potentia concupiscendi contra rectam rationem, est malum naturale, seu defectus naturæ; si vero accipiatur pro actu concupiscendi, contrario rectæ rationi, est aliquo modo malum etiam morale: & si accedat consensus voluntatis, est malum morale, proprie dictum, seu peccatum. Sive autem concupiscentia rebellis sumatur pro potentia, sive pro actu, non est a DEO, sed a natura, & in præsentī rerum statu etiam a peccato originis.

78. Dices. 1. S. Augustinus L. 5. contra Julianum c. 3. in terminis dicit, concupiscentiam non solum pœnam esse, & causam peccati, sed etiam esse peccatum. 2. Idem S. Doctor L. 4. contra Julianum c. 14. docet, concupiscentiam, sive illi, consentiamus, sive repugnemus, contrariam esse dilectioni Sapientiæ, & virtutibus inimicam: atqui quod non solum pœna, & causa peccati, sed etiam peccatum est, quod contrarium est dilectioni, & virtutibus inimicum, non potest esse a DEO: ergo.

Resp. S. Augustinum primo loco id solum velle, quod concupiscentia eo ipso denominetur peccatum, quia est causa, & effectus peccati,
E ut

ut sensus sit: Concupiscentia est, causa, & effectus peccati: ergo bene dicitur, quod etiam ipsa sit peccatum. Hanc esse mentem S. Doctoris, patet tum ex contextu, tum ex regulis denominationum. Nam e.g. actus externus non tantum est effectus actus interni liberi, sed etiam ipse actus externus dicitur liber, sumpta videlicet denominatione ab actu interno, cuius est effectus.

Ad 2. Ultro iam concessimus, concupiscentiam qua rebellem, seu ipsam rebellionem concupiscentiæ non esse a DEO, quamvis a DEO sit ipsa entitas concupiscentiæ rebellis, anima scilicet, & organum, quo anima utitur ad producendos motus rebelles. Rem hanc idoneo exemplo declarat ipse Augustinus L. 3. Operis adversus Julianum imperfecti. c. 160. Sicut enim DEUS, licet sit Auctor hominis fatui, non tamen est auctor fatuitatis; sed hæc tanquam vitium, & defectus naturalis profluit ab ipsa natura; ita pariter DEUS, licet sit auctor concupiscentiæ rebellis, spectatæ quoad suam entitatem, non tamen est auctor ipsius rebellionis; sed hæc tanquam vitium, & defectus naturalis profluit ab ipsa natura. Hoc tamen discrimen est inter fatuitatem, & rebellionem, quod fatuitas sit vitium naturæ per accidens; rebellio autem sit vitium, & defectus naturæ per se. Quamquam & rebellio concupiscentiæ in præsentī rerum statu sit vitium per accidens, in quantum

defecto profluit ex peccato originali, ut ibidem insinuat Augustinus.

79. Dices 2. Opus DEI non potest esse causa iusti pudoris, ut docet S. Augustinus L. 1. ad Bonifacium c. 15. Atqui concupiscentia est causa iusti pudoris, ut iterum docet S. Doctor L. 1. de nuptiis, & concupiscentia c. 22. ergo concupiscentia non potest esse opus DEI. Resp. Dist. Mai. Opus DEI, in quantum est opus DEI. non potest esse causa iusti pudoris, Conc. Maj. in quantum est opus creaturæ, vel defectus naturalis, proveniens ex nihilo creaturæ, Neg. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf. Nullus merito erubescit, quod habeat animam, quod habeat cerebrum, cor, & reliqua corporis organa, quod possit appetere res aliquas rationi non adversantes: & secundum ista solum concupiscentia est opus DEI. Quilibet autem iuste erubescit, quod possit appetere objecta illicita, aut sentire motus rectæ rationi contrarios; hæc enim potentia in natura pura fuisset defectus naturalis, proveniens ex nihilo creaturæ, & in natura lapsa est opus diaboli, opus Adami peccatoris, opus nostrum, quod a peccato moraliter nostro dimanat. Concupiscentia igitur rebellis in statu puræ naturæ admonuisset nos nostri nihili, in statu naturæ lapsæ nos præterea admonet nostri peccati. Utrovis autem modo causa est

est iusti pudoris, & nunc quidem multo maioris.

80. Dices 3. Homo, ut prodit e manibus sui Conditoris debet esse absque inordinatione; alias DEUS esset auctor inordinationis: atqui homo creatus absque dono reprimente concupiscentiam, non esset absque inordinatione: ergo. Min. Prob. 1. Inordinatum est, quod potentia inferior non subijciatur superiori. 2. DEUS odit concupiscentiam, ut toties repetit Augustinus: ergo concupiscentia saltem est inordinatio. 3. Contra ordinem est, quod DEUS condat hominem cum stimulo ad peccatum: sed concupiscentia est stimulus ad peccatum. Resp. Conc. Maj. Si particula *ut* denotet reduplicationem, & sensus sit, quod homo, in quantum prodit e manibus sui Conditoris, seu in quantum est opus DEI, debeat esse absque inordinatione. Dist. Min. Homo creatus &c. non esset absque inordinatione, proveniente a DEO, Neg. Min. proveniente ex nihilo creaturæ, Conc. Min. Ad 1. probationem Dist. Ant. inordinatum est, quod potentia inferior non subijciatur superiori, & hæc inordinatio provenit a DEO, Neg. Ant. provenit ex nihilo, & imperfectione Creaturæ, Conc. Ant.

Ad 2. Dist. Ant. DEUS odit concupiscentiam victoriosam, Conc. Ant. non victoriosam Subdist. odit illam præcise ratione sui, & odio

redundante in personam, Neg. Ant. odit illam ratione peccati, cuius est effectus, & odio non redundante in personam, Conc. Ant. Distinctio est ad mentem Tridentini Sess. 5. de pecc. orig. can. 5. ubi dicitur: *In renatis nihil odit DEUS: licet mox addatur: manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fomittem, hæc S. Synodus fatetur.*

Ad 3. Iterum Dist. Ant. contra ordinem est, quod DEUS condat hominem cum stimulo efficaci, physice, vel moraliter necessitante ad peccatum, Conc. Ant. cum stimulo solum inefficaci, & nullatenus necessitante, Subdist. Si DEUS id faceret eo fine, ut inde sequatur peccatum, Conc. Ant. Si id faciat eo fine, ut reportetur victoria, homini valde utilis, & DEO gloriosa, Neg. Ant. & Conf. Nota tamen iterum, quod, si DEUS creat hominem cum concupiscentia rebeli, hæc rebellio non nasceretur creante DEO, sed esset vitium naturæ, quod accideret sinente DEO, prout loco supra citato de fatuitate loquitur S. Augustinus.

81. Dices 4. Ergo posset DEUS etiam infundere pravum habitum, aut aliam qualitatem, quæ inclina- ret ad peccatum; nam talis habitus, aut qualitas non magis esset stimulus ad peccatum, quam concupiscentia. Resp. Neg. Illat. Disparitas est, quod habitus pravus unice inclinet ad peccatum; concupiscentia vero non inclinet ad peccatum potius, quam

non peccatum. Concupiscentia enim fertur in omnia objecta sensibilia, & delectabilia, quorum multa non sunt prohibita. Præterea concupiscentia rebellis est imperfectio debita naturæ, etiam innocentis: habitus pravus, a Deo infusus, esset contra, vel præter exigentiam naturæ innocentis. Cæterum multi, & graves Theologi admittunt, quod Deus absolute posset infundere ejusmodi habitum, vel qualitatem eo fine, ut homo eam superando victoriam reportet.

82. Ob. 2. Concupiscentia rebellis in statu puræ naturæ non fuisset utilis ad ullum bonum; imo fuisset valde noxia, utpote perpetuus ad peccatum stimulus: ergo non potuit dari in statu naturæ puræ, & innocentis. Resp. Neg. Ant. Concupiscentia enim rebellis fuisset occasio vincendi, & admonitio non superbiendi; nam sicut in præsentis statu naturæ lapsæ, & reparatæ concupiscentia ne quidem in Sanctis extinguitur, ut, *dum pugnatur adversus eam, periculorum suorum animus admoneatur, ne securus infletur*, quemadmodum ait Augustinus: ita pariter in statu naturæ puræ prodesse potuisset concupiscentia, ut homo suæ admoneretur infirmitatis, & virtus hominis in infirmitate perficeretur.

83. Dices 1. Rebello concupiscentiæ hominem in statu puræ naturæ constitui in morali impotientia servandi totam legem natu-

ralem saltem diu, & constanter; adeoque homo, creatus cum rebellionem concupiscentiæ, fuisset moraliter necessitatus ad peccandum graviter, & excidendum sine suo, ac beatitudine naturali: ergo rebellio concupiscentiæ esset summe noxia, nec cadere potest in naturam innocentem, non obstante, quod hominem admoneat suæ infirmitatis, & absolute possit esse occasio victoriæ. Quale enim hoc emolumentum est, quod concupiscentia hominem admoneat suæ infirmitatis, si ex altera parte illius rebellio sit tam effrænis, ut, licet absolute, ac physice superari possit, in ea tamen superanda detur impotentia moralis, hoc est, tanta difficultas, ut in statu puræ naturæ nullus illam re ipsa superasset.

Ant. Prob. Ratio fere unica, quare Theologi admittant, quod homo in statu naturæ lapsæ non possit viribus naturæ, & absque gratia moraliter servare totam legem naturalem diu, & constanter, est ipsa rebellio concupiscentiæ: ergo, si hæc etiam fuisset data in statu naturæ puræ, constitui hominem in morali impotentia servandi totam legem naturalem; nam in illo statu non fuisset data, nec dari potuisset gratia, per quam nunc observatio legis fit moraliter possibilis.

Resp. Neg. Ant. Ad Prob. Respondent multi, rebellionem concupiscentiæ in statu naturæ lapsæ esse longe majorem, & vehementiorem
etiam

etiam vi solius peccati originalis, quam fuisset in natura pura, consequenter nullam esse paritatem. Sed de hoc redibit sermo Articulo sequente. Interim Resp. Transf. Ant. Neg. Conf. Rationem additam Dist. in illo statu non fuisset data gratia ordinis Theologice supernaturalis, Conc. Ordinis naturalis, Neg.

84. Dices 2. Ista gratia naturalis ordinis, sine qua homo non potuisset diu, & constanter servare totam legem naturalem, vel fuit debita omnibus in statu naturæ puræ, & innocentis, ita, ut Deus eam nemini negare potuerit, vel non fuit debita? Si fuit debita, tunc non est gratia; quia gratia, & debitum sibi opponuntur. Si non fuit debita, tunc Deus potuit illam negare, adeoque hominem innocentem creare, & relinquere cum morali necessitate ad peccandum graviter. Atqui hoc implicat. Hæc objectio non caret difficultate, ad quam complanandum pededentim procedendum est.

Censeo itaque, naturæ puræ, & innocenti, absolute debitam esse gratiam, seu auxilium sufficiens ordinis naturalis, quo possit moraliter per aliquod tempus invocare suum Creatorem, eum colere, ejusque legem servare. Nec probatur mihi sententia illorum, qui docere videntur, ne tale quidem auxilium homini esse debitum, debito stricte tali, sed solum ex libero Decreto DEI; nam sicut Deus absolute non potest hominem innocentem detrude-

re ad æterna inferorum incendia, ita absolute non potest creare hominem innocentem cum morali impotentia servandi ad breve tempus legem naturalem, & consequenter cum morali necessitate ad graviter peccandum, & incurrendum sup^{er} pl^{urimum} æternum. In morali enim æstimatione hominum idem fere est hominem sine sua culpa damnari, ac sine sua culpa pati necessitatem moraliter ineluctabilem incurrendi æternam, & acerbissimam pœnam sensus, & utrumque repugnat infinitæ Sapientiæ, ac Bonitati DEI.

At, si talis gratia est debita, quomodo est gratia? Resp. est gratia ex gratia. Licet enim ejusmodi auxilium sufficiens debeat^{ur} naturæ puræ, & innocenti ex supposito, quod illa creetur a DEO; ipsa tamen creatio est aliqua gratia, seu donum DEI gratuitum, ac indebitum: igitur etiam illud auxilium est gratia seu potius donum DEI, eodem modo indebitum, quo ipsa creatio. Non nulli quoad hoc punctum aliter loquuntur, & dicunt: tale auxilium non esse debitum naturæ, sed perfectionibus Divinis. Non repugno, modo admittant, DEUM vi suarum perfectionum Bonitatis, Misericordiæ &c. absolute non potuisse naturæ puræ, & innocenti hoc auxilium denegare. Si vis, etiam dic, tale auxilium debitum fuisse naturæ, debito non fundato in ipsa natura, sed debito fundato in perfectionibus Divinis.

elevatæ, in quo DEUS hominibus sine peccato ex hac vita migrantibus promisit visionem DEI, non posse excludi a regno cælorum, nisi essent infecti peccato originali, Conc. Ant. In statu naturæ puræ, si hic fuisset datus, prout dari potuisset, Neg. Ant. Julianus cum ceteris Pelagianis fatebatur, hominem defacto ordinatum esse a DEO ad eam beatitudinem, quæ modo datur in regno cælorum. Quo supposito, merito quaerit S. Augustinus, quid obstat parvulis, quo minus eam acquirant? & inde contra Pelagianos concludit, parvulos infectos esse peccato originali.

67. Dices. 2. Appetitus naturalis non fertur nisi in bonum debitum: sed homo naturaliter appetit videre DEUM, ut pluribus locis docet D. Thomas, præcipue L. 3. contra Gentiles c. 50. ubi hoc fuse probat: ergo visio DEI est homini debita. Resp. Dist. Maj. appetitus naturalis innatus non fertur nisi in bonum debitum, Conc. Maj. appetitus elicited, Neg. Maj. & Dist. Min. Homo naturaliter appetit videre DEUM appetitu innato, Neg. Min. naturaliter hoc appetit appetitu elicitto, Subdist. naturaliter appetit id est, supposita revelatione de possibilitate, & promissione visionis intuitivæ, natura ipsa hominem impellit ad illam appetendam, & desiderandam, Conc. Min. id est, homo etiam seclusa revelatione, & gratuita promissione Visionis intuitivæ, illam appetit,

& desiderat per solas vires naturales, & quidem desiderio absoluto, & efficaci, Neg. Min. & Conc. Duplex a Philosophis statuitur appetitus: unum vocant innatum, alterum elicited. Per appetitum *innatum* aliud ab ipsis non intelligitur, quam ordinatio alicujus rei ad bonum sibi naturaliter debitum. Quo sensu etiam dicunt, quod aqua appetat frigus, ignis calorem &c. Hic appetitus nunquam fertur nisi in bonum naturaliter debitum, ut patet ex ipsius definitione: neque necessario præsupponit aliquam cognitionem illius rei, quæ appetitur. Unde homo appetitu innato appetit aliquam beatitudinem; quia aliqua beatitudo est homini naturaliter debita: hoc tamen appetitu non appetit beatitudinem, quæ consistit in visione DEI, utpote homini prorsus indebitam, & a DEO concessam ex pura gratia loco beatitudinis naturalis multo inferioris. Appetitus vero *elicited* est actus voluntatis, quo voluntas fertur in bonum cognitum, sive hoc naturaliter debeat, sive non debeat. Hic appetitus potest esse naturalis in duplici sensu. 1. Quia elicited per solas vires naturales. 2. Quia natura hominem stimulat ad talem appetitum eliciedum, etiamsi elici non possit per solas vires naturales, & sine gratia. In posteriore hoc sensu appetitus elicited, seu desiderium beatitudinis supernaturalis dici potest naturale; quia supposito, quod nobis per revelationem constet, DEUM defacto

defacto gratuito promississe beatitudinem supernaturalem, impulsu ipsius naturæ stimulamur ad illam desiderandam; eo proportionaliter modo, quo per legem naturæ obligamur ad servanda præcepta supernaturalia, supposito, quod DEUS tulerit ejusmodi præcepta. Et in hoc solum sensu Angelicus loco citato docet, appetitum videndi DEUM esse naturalem. In priore autem sensu appetitus beatitudinis supernaturalis non potest esse naturalis, saltem si sit appetitus absolutus, & efficax; quia ejusmodi desiderium est actus proprius spei Theologicæ, qualem nemo potest elicere, nisi illustratus per lumen fidei, & adjutus per vires Gratiae.

68. Dices. 3. Homo in quocunque statu constitutus debet beatitudinem suam obtinere per actus virtutum, illius beatitudinis meritorios: atqui actus virtutum non possunt exerceri sine gratia: ergo in quocunque statu possibili debet dari gratia, consequenter implicat status naturæ puræ. Resp. Dist. Maj. Debet beatitudinem suam obtinere per actus virtutum, proportionatos illi beatitudini, ad quam pro illo statu a DEO est ordinatus, Transf. Maj. Per actus virtutum, qui sint altioris ordinis, quam ipsa beatitudo talis status, Neg. Maj. & Dist. Min. Actus supernaturales virtutum, & meritorii beatitudinis supernaturalis non possunt exerceri sine gratia, Conc. Min. Actus naturales virtutum, & meri-

torii beatitudinis naturalis non possunt exerceri sine gratia, Neg. Min. vel Subdist. non possunt exerceri sine gratia ordinis supernaturalis, Neg. Min. Sine gratia ordinis naturalis, Conc. Min.

Igitur etiam in statu puræ naturæ contulisset nobis DEUS gratias naturalis ordinis, tum sufficientes, tum efficaces. Nam etiam in illo statu DEUS creasset hominem cum principiis universalibus, dictantibus, quod debeat colere, & amare Creatorem suum; quod malum sit fugiendum, bonum faciendum &c. Præterea etiam in casibus particularibus habuisset homo cognitiones ad tales casus adcomodatas. e.g. quod honestum sit, hic & nunc DEUM invocare, ei gratias agere, proximo rem suam non auferre &c. Accessissent impulsus voluntatis indeliberati, quod oporteat hic & nunc facere id, quod intellectus repræsentat ut honestum. Atque hæc fuissent auxilia necessaria, & sufficientia ad exercendum actum virtutis naturalem.

In primis fuissent auxilia *necessaria*; quia voluntas etiam in eo statu non potuisset amare honestum qua honestum, nisi per cognitionem actualem repræsentaretur ut honestum. Fuissent etiam auxilia *sufficientia*; quia voluntas prælucentibus his cognitionibus potuisset pro sua libertate bonum illud honestum amare, vel repudiare. Hæc tamen auxilia fuissent ordinis duntaxat naturalis, quia DEUS ea in nobis produxisset per

concursum generalem ut Auctor naturæ rationalis, quæ debet esse bene constituta in ordine ad finem suum naturalem. Unde auxilia illa sufficientia ordinis naturalis tantum fuissent gratia in sensu latiore, prout nempe gratia dicit quodcunque donum DEI gratis collatum. Quod si DEUS in statu naturæ puræ contulisset alicui auxilia non mere sufficientia, sed efficacia, talia auxilia, etsi ordinis tantum naturalis, fuissent favor specialis: quia DEUS etiam ut auctor naturæ potuisset illa negare cuilibet homini in particulari.

69. Ob. 2. Repugnat status naturæ, in quo DEUS non possit amari super omnia; quia sine hoc amore creatura male esset constituta in ordine ad finem ultimum: atqui in statu puræ naturæ homo non potuisset DEUM amare super omnia: ergo, Min. Prob. ex D. Augustino, qui ad amorem DEI super omnia expresse requirit gratiam. Resp. Dist. Min. homo non potuisset DEUM amare super omnia amore supernaturali, filiali, & amicabili, Conc. Min. Amore naturali, benevolo quidem, non tamen amicabili, & filiali, Neg. min. Probationem min. eodem modo Dist. Nam S. Augustinus loquitur de amore supernaturali, quo DEUS diligitur ut beatificator, & ut Auctor supernaturalium, ad quem amorem utique requiritur gratia ordinis supernaturalis. Plura de hoc inferius. Interim

70. Dices: Capitalis error Pelagii

fuit, quod diceret, amorem DEI super omnia haberi posse solis naturæ viribus: de quo gravis fuit Pelagianos inter, & Catholicos pugna, ut testatur S. Augustinus L. de gratia & libero arbitrio c. 18. *Unde est, inquit, in hominibus Caritas DEI, & proximi, nisi ex ipso DEO? nam si non ex DEO, sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani; si autem ex DEO, vicimus Pelagianos.*

Resp. Pelagium quidem graviter errasse in eo, quod vellet amorem DEI filialem, & amicabilem, ad quem tenemur in hoc statu naturæ elevatæ, haberi posse solis naturæ viribus. Sed præter hunc amorem, quem nisi per gratiam ordinis supernaturalis elici non posse fatemur cum omnibus Catholicis, dicimus, alium DEI amorem per vires solius naturæ elici potuisse ab homine in puris naturalibus condito: de quo amore nulla inter Catholicos, & Pelagianos fuit controversia.

71. Colliges, quale sit discrimen inter amorem naturalem illius status, & amorem supernaturalem huius status. Licet enim uterque amor DEUM æstimet, & appetiet super omnia, differunt tamen 1. ex parte principii necessarii & concurrentis; quia DEUM ut Auctorem supernaturalium amare non possumus, nisi eum cognoscamus ut Auctorem supernaturalium: hæc autem cognitio seu illustratio dependet a fide, adeoque est gratia actualis supernaturalis. Econtra ad amandum DEUM

DEUM tanquam Auctorem naturalium tantum requiritur cognitio ordinis naturalis; ut enim loquitur D. Augustinus epist. 130. *DEUS ut Creator, & Perfector naturæ est intelligibilis per effectus.* Accedit, quod ad amorem supernaturalem, non item ad naturalem requiratur habitus Caritatis infusæ, vel omnipotentia Dei specialiter præparata.

Differunt 2. ratione modi tendendi. Nam amor naturalis est amor solius benevolentiae, qualem habere potest etiam servus ad Dominum, cujus tamen amicitiam sperare nunquam potest; amor vero supernatu-

ralis est amor amicitiae, quo bene volumus Deo non quomodocunque, sed tanquam intimo amico, imo tanquam Patri, qui nos per gratiam in filios adoptavit.

Differunt 3. ratione objecti indirecti; quia amor supernaturalis includit propositum efficax servandi omnia DEI mandata, etiam supernaturalia. Amor vero naturalis, qui datus fuisset in statu puræ naturæ, tantum includit propositum absolutum, & efficax servandi omnia mandata naturalia, seu totam legem naturalem, quæ sola pro illo statu fuisset data.

§. III. *An homo potuisset creari cum rebellionem concupiscentiæ?*

2. **D**ico: Perfecta subjectio appetitus inferioris ad rationem fuit donum naturæ indebitum, adeoque potuit Deus hominem condere *cum aliqua saltem rebellionem concupiscentiæ.* Hæc assertio non videtur habere tantam certitudinem, quantum habet conclusio §. præcedentis; & a Suarezio tantum dicitur esse communis Theologorum. Dixi *cum aliqua saltem rebellionem concupiscentiæ.* Certum quippe est, quod hæc rebellio, & inclinatio ad malum defacto sit multo major; quam fuisset in prima creatione naturæ puræ; partim ob proprios habitus vitiosos, partim ob habitus vitiosos Progenitorum, qui non raro suas propensiones cum ipsa materia primigenia in posteros transfundunt.

73. Prob. Conclusio 1. Auctoritate Pontificum, damnantium propositiones Baij, earumque sensum ab Auctore intentum: ex quibus huc præcipue pertinet illa: *Integritas primæ creationis non fuit indebita humanæ naturæ exaltatio, sed naturalis conditio.* Item hæc: *DEUS non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur.* Quarum propositionum sensus, & quidem ab auctore intentus (id quod L. 3. de Statu puræ naturæ c. ultimo faterur ipse Jansenius, Fautorum Baij facile princeps) est iste: non potuisse hominem aliter creari, quam creatus est, scilicet in iustitia originali, cum immunitate a rebellionem concupiscentiæ: neque potuisse creari, uti nunc nascitur, nimirum absque iustitia originali,

riginali, & cum infirmitatibus nunc omnem hominem comitantibus.

74. Quidam Recentior in Manu Scriptis sententiam contrariam, quam ipse defendit, vindicare conatur ab hac Censura, dicendo, has Baii propositiones solum fuisse damnatas, in quantum volebant, totam integritatem, & iustitiam originalem, prout complectitur elevationem ad visionem beatificam, immortalitatem &c. fuisse homini debitam: proin qui defendit, solam immunitatem a rebellionē concupiscentiæ homini innocenti fuisse naturalem ac debitam, nondum contradicit Decretis Pontificum. Sed contra est. Etsi sententia contraria non fuerit clare, & expresse damnata; nostra tamen saltem conformior est Bullis Pontificum.

75. Prob. Conclusio 2. Auctoritate SS. Patrum, Dionysii Areopagitæ, Basilii, Chrysostomi, Anselmi, Bernardi, quorum testimonia refert Bellarminus c. 5, de gratia primi hominis. Præclare more suo Augustinus L. 4, contra Julianum c. ult. ubi sic: *Gratia quippe Dei magna ibi erat, ubi terrenum, & animale corpus bestialem libidinem non habebat.* Ergo, quod primus homo non senserit motus concupiscentiæ rebellis, non naturali ejus conditioni, sed magnæ Dei gratiæ tribuendum est. Et L. 7. Retractionum. c. 9. aperte refutat rationem Calvinii, Baii, & jansenii, qui dicunt: dedecere Deum, eumque

fore auctorem peccati, si hominem crearet cum rebellionē concupiscentiæ. *Ignorantia, inquit, & difficultas etiamsi essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus DEUS, sed laudandus esset.* Ubi S. Doctor per difficultatem intelligit eam præsertim, quæ ad bene operandum oritur ex rebellionē concupiscentiæ.

76. Prob. 3. Ratione. Homo de se, & naturaliter non potest facere, ut phantasiæ nunquam occurrat objectum sensibile, & delectabile, etiam prohibitum; nec potest naturaliter impedire, ne appetitus sensitivus moveatur a tali objecto sufficienter proposito: ergo nisi appetitus sensitivus aliunde, scilicet per donum Dei, naturæ superadditum (quod adversarii a Deo denegari non posse, gratis asserunt) impediatur, sæpe & naturaliter insurgit contra rationem, & reluctante etiam voluntate prorumpit in amorem, odium, metum, desiderium, & alios motus inordinatos.

Prima pars Antecedentis per se patet; quia quam parum homo naturaliter impedire potest, ut talia objecta nunquam occurrant sensibus externis; tam parum impedire potest, ut nunquam occurrant phantasiæ, ob necessariam connexionem inter actus sensus interni, & sensuum externorum. Patet & altera pars; quia appetitus sensitivus non est minus potentia necessaria, quam v. g. poten-

potentia visiva; nec minus est determinatus ad amandum objectum sensibile, & delectabile, sufficienter perphantasiam propositum, quam oculus ad videndum objectum visibile, sufficienter propositum.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

77. Ob. 1. Si homo conderetur cum rebellionem concupiscentiæ, concupiscentia rebellis esset a Deo; non enim esset a peccato, uti nunc est: at qui concupiscentia rebellis non potest esse a Deo: ergo. Min. Prob. 1. id enim aperte testatur Joannes Epist. 1. c. 2. *Concupiscentia carnis non est ex Patre (scilicet Deo) sed ex mundo.* 2. Juxta Apostolum ad Rom. 7. *Concupiscentia est peccatum: Sed peccatum non potest esse a Deo.* 3. S. Augustinus, contra Julianum disputans, concupiscentiam sæpissime vocat malam: quod autem malum est, non potest Deum habere Auctorem. Pro solutione hujus, & sequentium objectionum.

Nota 1. Concupiscentiam in hac tota quæstione sumimus in sensu latiore, nempe pro appetitu sensitivo, ut jam insinuatum est N. 27. Appetitus autem sensitivus est duplex, concupiscibilis, & irascibilis. *Concupiscibilis* versatur circa bonum, & malum sensibile, secundum se consideratum, & non prout conjunctum est cum difficultate. *Irascibilis* vero versatur circa bonum, & malum sensibile, ut arduum, id est, prout

in bono illo obtinendo, aut malo evitando reperitur aliqua difficultas.

Uterque appetitus sumi potest vel pro potentia appetendi, vel pro ipso actu. *Potentia* appetendi, a parte rei importat duo, scilicet ipsam animam (in homine rationalem) ac præterea organum illud corporeum, in quo eliciuntur, & recipiuntur illi actus, qui procedunt ab appetitu sensitivo: sicut potentia visiva in homine aliud re ipsa non est, quam anima rationalis, & organum oculi. Organum porro, in quo residet appetitus sensitivus, juxta aliquos est cor, juxta alios cerebrum. *Actus* vero appetitus sensitivi, qui recepto jam vocabulo *Passiones* dicuntur, numerantur undecim, quorum sex priores ad appetitum concupiscibilem, posteriores quinque ad irascibilem pertinent. Sunt autem isti: *Amor, odium, desiderium, fuga, gaudium, tristitia, Spes, desperatio, audacia, timor, ac denique Ira.*

Passiones istas semper comitatur aliqua immutatio corporis, seu certus aliquis, & cuilibet passioni proportionatus motus sanguinis, ceterorumque humorum. Unde passio in genere definiri solet, quod sit motus, sive actus appetitus sensitivi, ortus ex imaginatione boni, vel mali sensibilis, cum aliqua insolita corporis immutatione. Hæ ipsæ immutationes, etsi fiant in variis organis, & partibus corporis, reducuntur tamen ad appe-

appetitum sensitivum in cerebro, vel corde residentem, in quantum profluunt ab appetitu sensitivo.

Nota 2. Sicut concupiscentia, vel appetitus sensitivus secundum se sumi potest, modo pro potentia, modo pro ipso actu; ita etiam concupiscentia, & appetitus sensitivus rebellis modo dicit potentiam, modo actum. Appetitus sensitivus rebellis sumptus pro potentia involvit duo: 1. Ipsum appetitum sensitivum, qui de se, & ex natura sua prodire potest in actus rectæ rationi, & appetitui rationali reluctantes: & præterea dicit negationem doni indebiti, per quod appetitus sensitivus ex imperio rationis posset impediri a suis actibus, alias necessariis. Si enim appetitus sensitivus de se & ex natura sua potest producere tales actus, rationi & voluntati reluctantes, & si aliunde per donum indebitum non impediatur ab ejusmodi actibus, bene intelligitur, quomodo possit rebellare contra rectam rationem, & appetitum rationalem, seu voluntatem. Appetitus vero rebellis sumptus pro actu dicit ipsos motus, rationi, & voluntati reluctantes. Ex dictis

Sequitur 1. Quod appetitus sensitivus, seu potentia appetendi spectata secundum suam entitatem, & in quantum potest elicere actus, & causare immutationes corporis non

adversantes rectæ rationi (nec enim omnis passio contraria est rectæ rationi) sit perfectio naturæ; sicut appetitus rationalis, sive voluntas, est perfectio naturæ, si spectetur secundum suam entitatem, & in quantum prosequi potest objecta licita, & honesta. In quantum vero appetitus sensitivus elicere potest actus, & causare immutationes corporis rectæ rationi contrarias, non est perfectio, sed defectus perfectionis; sicut iterum voluntas, in quantum prosequi potest objecta illicita, & inhonesta, non est perfectio, sed defectus perfectionis. Ex quo ulterius inferitur, quod potentia appetendi qua rebellis pariter non sit perfectio, sed defectus perfectionis. Neque enim est perfectio, in quantum de se potest prodire in actus rationi repugnantes; neque in quantum dicit negationem doni a Deo conferendi.

Sequitur 2. Quod appetitus sensitivus, in quantum est potentia actuum non adversantium rationi, possit esse, & re ipsa sit a Deo; quia omnis perfectio naturæ potest esse, & re ipsa est a Deo: in quantum vero est potentia actuum adversantium rectæ rationi, aut in quantum est rebellis, non est a Deo, sed a natura (loquor cum multis in re, quæ multum habet de modo loquendi) quia est defectus naturalis, proveniens ex nihilo creaturæ: & de facto etiam est a peccato; quia Deus in pœnam

pœnam peccati originalis sustulit illud donum, quod in primis parentibus ante prævaricationem frænabat appetitum.

Sequitur 3. Ipsos actus potentia appetitivæ, qui versantur circa objectum illicitum, multo minus esse posse a Deo, ut specialiter eos procurante, aut intendente; cum enim eiusmodi motus sint malum morale saltem materialiter, non possunt Deum habere Auctorem. His præsuppositis, ad objectionem sub initium hujus Numeri propositam

Resp. Dist. Maj. Concupiscentia rebellis, sumpta pro actu concupiscendi, esset a Deo, Neg. Maj. sumpta pro ipsa potentia concupiscendi, Subdist. esset a Deo qua rebellis, Neg. Maj. quæ rebellis est, & in quantum dicit entitatem ipsius appetitus sensitivi, Conc. Mai. & sic Dist. Min. Neg. Conf. Ad primam probationem servit hæc ipsa responsio.

Ad 2. Dist. pariter Maj. concupiscentia, nimirum rebellis, est peccatum, si habet adjunctum voluntatis consensum, Conc. Maj. si non habet adjunctum voluntatis consensum, subdist. est peccatum improprie dictum, Conc. Maj. proprie dictum, Neg. Maj. Concupiscentia igitur, quæ voluntatis consensum antecedit, peccatum ab Apostolo appellatur in sensu tantum improprio; quia nempe ex peccato est, & ad peccatum inclinatur, ut post S. Augustinum explicat Synodus Tri-

dentina. Eo fere modo, quo scriptura, quam facit manus, manus appellatur.

Ad 3. Fatemur, concupiscentiam qua rebellem, de qua sola loquitur S. Augustinus, esse malam. Si enim concupiscentia rebellis sumatur pro potentia concupiscendi contra rectam rationem, est malum naturale, seu defectus naturæ; si vero accipiatur pro actu concupiscendi, contrario rectæ rationi, est aliquo modo malum etiam morale: & si accedat consensus voluntatis, est malum morale, proprie dictum, seu peccatum. Sive autem concupiscentia rebellis sumatur pro potentia, sive pro actu, non est a DEO, sed a natura, & in præsentī rerum statu etiam a peccato originis.

78. Dices. 1. S. Augustinus L. 5. contra Julianum c. 3. in terminis dicit, concupiscentiam non solum pœnam esse, & causam peccati, sed etiam esse peccatum. 2. Idem S. Doctor L. 4. contra Julianum c. 14. docet, concupiscentiam, sive illi, consentiamus, sive repugnemus, contrariam esse dilectioni Sapientiæ, & virtutibus inimicam: atqui quod non solum pœna, & causa peccati, sed etiam peccatum est, quod contrarium est dilectioni, & virtutibus inimicum, non potest esse a DEO: ergo.

Resp. S. Augustinum primo loco id solum velle, quod concupiscentia eo ipso denominetur peccatum, quia est causa, & effectus peccati,

ut sensus sit: Concupiscentia est, causa, & effectus peccati: ergo bene dicitur, quod etiam ipsa sit peccatum. Hanc esse mentem S. Doctoris, patet tum ex contextu, tum ex regulis denominationum. Nam e.g. actus externus non tantum est effectus actus interni liberi, sed etiam ipse actus externus dicitur liber, sumpta videlicet denominatione ab actu interno, cuius est effectus.

Ad 2. Ultro iam concessimus, concupiscentiam qua rebellem, seu ipsam rebellionem concupiscentiæ non esse a DEO, quamvis a DEO sit ipsa entitas concupiscentiæ rebellis, anima scilicet, & organum, quo anima utitur ad producendos motus rebelles. Rem hanc idoneo exemplo declarat ipse Augustinus L. 3. Operis adversus Julianum imperfecti. c. 160. Sicut enim DEUS, licet sit Auctor hominis fatui, non tamen est auctor fatuitatis; sed hæc tanquam vitium, & defectus naturalis profluit ab ipsa natura; ita pariter DEUS, licet sit auctor concupiscentiæ rebellis, spectatæ quoad suam entitatem, non tamen est auctor ipsius rebellionis; sed hæc tanquam vitium, & defectus naturalis profluit ab ipsa natura. Hoc tamen discrimen est inter fatuitatem, & rebellionem, quod fatuitas sit vitium naturæ per accidens; rebellio autem sit vitium, & defectus naturæ per se. Quamquam & rebellio concupiscentiæ in præsentis rerum statu sit vitium per accidens, in quantum

defecto profluit ex peccato originali, ut ibidem insinuat Augustinus.

79. Dices 2. Opus DEI non potest esse causa iusti pudoris, ut docet S. Augustinus L. 1. ad Bonifacium c. 15. Atqui concupiscentia est causa iusti pudoris, ut iterum docet S. Doctor L. 1. de nuptiis, & concupiscentia c. 22. ergo concupiscentia non potest esse opus DEI. Resp. Dist. Mai. Opus DEI, in quantum est opus DEI. non potest esse causa iusti pudoris, Conc. Maj. in quantum est opus creaturæ, vel defectus naturalis, proveniens ex nihilo creaturæ, Neg. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf. Nullus merito erubescit, quod habeat animam, quod habeat cerebrum, cor, & reliqua corporis organa, quod possit appetere res aliquas rationi non adversantes: & secundum ista solum concupiscentia est opus DEI. Quilibet autem iuste erubescit, quod possit appetere objecta illicita, aut sentire motus rectæ rationi contrarios; hæc enim potentia in natura pura fuisset defectus naturalis, proveniens ex nihilo creaturæ, & in natura lapsa est opus diaboli, opus Adami peccatoris, opus nostrum, quod a peccato moraliter nostro dimanat. Concupiscentia igitur rebellis in statu puræ naturæ admonuisset nos nostri nihili, in statu naturæ lapsæ nos præterea admonet nostri peccati. Utrovis autem modo causa est

est iusti pudoris, & nunc quidem multo maioris.

80. Dices 3. Homo, ut prodit e manibus sui Conditoris debet esse absque inordinatione; alias DEUS esset auctor inordinationis: atqui homo creatus absque dono reprimente concupiscentiam, non esset absque inordinatione: ergo. Min. Prob. 1. Inordinatum est, quod potentia inferior non subjiciatur superiori. 2. DEUS odit concupiscentiam, ut toties repetit Augustinus: ergo concupiscentia saltem est inordinatio. 3. Contra ordinem est, quod DEUS condant hominem cum stimulo ad peccatum: sed concupiscentia est stimulus ad peccatum. Resp. Conc. Maj. Si particula *ut* denotet reduplicationem, & sensus sit, quod homo, in quantum prodit e manibus sui Conditoris, seu in quantum est opus DEI, debeat esse absque inordinatione. Dist. Min. Homo creatus &c. non esset absque inordinatione, proveniente a DEO, Neg. Min. proveniente ex nihilo creaturæ, Conc. Min. Ad 1. probationem Dist. Ant. inordinatum est, quod potentia inferior non subjiciatur superiori, & hæc inordinatio provenit a DEO, Neg. Ant. provenit ex nihilo, & imperfectione Creaturæ, Conc. Ant.

Ad 2. Dist. Ant. DEUS odit concupiscentiam victoriosam, Conc. Ant. non victoriosam Subdist. odit illam præcise ratione sui, & odio

redundante in personam, Neg. Ant. odit illam ratione peccati, cujus est effectus, & odio non redundante in personam, Conc. Ant. Distinctio est ad mentem Tridentini Sess. 5. de pecc. orig. can. 5. ubi dicitur: *In renatis nihil odit DEUS: licet mox addatur: manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fomittem, hæc S. Synodus fatetur.*

Ad 3. Iterum Dist. Ant. contra ordinem est, quod DEUS condant hominem cum stimulo efficaci, physice, vel moraliter necessitante ad peccatum, Conc. Ant. cum stimulo solum inefficaci, & nullatenus necessitante, Subdist. Si DEUS id faceret eo fine, ut inde sequatur peccatum, Conc. Ant. Si id faciat eo fine, ut reportetur victoria, homini valde utilis, & DEO gloriosa, Neg. Ant. & Conf. Nota tamen iterum, quod, si DEUS creat hominem cum concupiscentia rebeli, hæc rebellio non nasceretur creante DEO, sed esset vitium naturæ, quod accideret sinente DEO, prout loco supra citato de fatuitate loquitur S. Augustinus.

81. Dices 4. Ergo posset DEUS etiam infundere pravum habitum, aut aliam qualitatem, quæ inclina- ret ad peccatum; nam talis habitus, aut qualitas non magis esset stimulus ad peccatum, quam concupiscentia. Resp. Neg. Illat. Disparitas est, quod habitus pravus unice inclinet ad peccatum; concupiscentia vero non inclinet ad peccatum potius, quam

non peccatum. Concupiscentia enim fertur in omnia objecta sensibilia, & delectabilia, quorum multa non sunt prohibita. Præterea concupiscentia rebellis est imperfectio debita naturæ, etiam innocentis: habitus pravus, a Deo infusus, esset contra, vel præter exigentiam naturæ innocentis. Cæterum multi, & graves Theologi admittunt, quod Deus absolute posset infundere ejusmodi habitum, vel qualitatem eo fine, ut homo eam superando victoriam reportet.

82. Ob. 2. Concupiscentia rebellis in statu puræ naturæ non fuisset utilis ad ullum bonum; imo fuisset valde noxia, utpote perpetuus ad peccatum stimulus: ergo non potuit dari in statu naturæ puræ, & innocentis. Resp. Neg. Ant. Concupiscentia enim rebellis fuisset occasio vincendi, & admonitio non superbiendi; nam sicut in præsentis statu naturæ lapsæ, & reparatæ concupiscentia ne quidem in Sanctis extinguitur, ut, *dum pugnatur adversus eam, periculorum suorum animus admoneatur, ne securus inflatur*, quemadmodum ait Augustinus: ita pariter in statu naturæ puræ prodesse potuisset concupiscentia, ut homo suæ admoneretur infirmitatis, & virtus hominis in infirmitate perficeretur.

83. Dices I. Rebello concupiscentiæ hominem in statu puræ naturæ constitui in morali impotientia servandi totam legem natu-

ralem saltem diu, & constanter; adeoque homo, creatus cum rebellionem concupiscentiæ, fuisset moraliter necessitatus ad peccandum graviter, & excidendum sine suo, ac beatitudine naturali: ergo rebellio concupiscentiæ esset summe noxia, nec cadere potest in naturam innocentem, non obstante, quod hominem admoneat suæ infirmitatis, & absolute possit esse occasio victoriæ. Quale enim hoc emolumentum est, quod concupiscentia hominem admoneat suæ infirmitatis, si ex altera parte illius rebellio sit tam effrænata, ut, licet absolute, ac physice superari possit, in ea tamen superanda detur impotentia moralis, hoc est, tanta difficultas, ut in statu puræ naturæ nullus illam re ipsa superasset.

Ant. Prob. Ratio fere unica, quare Theologi admittant, quod homo in statu naturæ lapsæ non possit viribus naturæ, & absque gratia moraliter servare totam legem naturalem diu, & constanter, est ipsa rebellio concupiscentiæ: ergo, si hæc etiam fuisset data in statu naturæ puræ, constitui in morali impotentia servandi totam legem naturalem; nam in illo statu non fuisset data, nec dari potuisset gratia, per quam nunc observatio legis fit moraliter possibilis.

Resp. Neg. Ant. Ad Prob. Respondent multi, rebellionem concupiscentiæ in statu naturæ lapsæ esse longe majorem, & vehementiorem
etiam

etiam vi solius peccati originalis, quam fuisset in natura pura, consequenter nullam esse paritatem. Sed de hoc redibit sermo Articulo sequente. Interim Resp. Transf. Ant. Neg. Conf. Rationem additam Dist. in illo statu non fuisset data gratia ordinis Theologice supernaturalis, Conc. Ordinis naturalis, Neg.

84. Dices 2. Ista gratia naturalis ordinis, sine qua homo non potuisset diu, & constanter servare totam legem naturalem, vel fuit debita omnibus in statu naturæ puræ, & innocentis, ita, ut Deus eam nemini negare potuerit, vel non fuit debita? Si fuit debita, tunc non est gratia; quia gratia, & debitum sibi opponuntur. Si non fuit debita, tunc Deus potuit illam negare, adeoque hominem innocentem creare, & relinquere cum morali necessitate ad peccandum graviter. Atqui hoc implicat. Hæc objectio non caret difficultate, ad quam complanandum pededentim procedendum est.

Censeo itaque, naturæ puræ, & innocenti, absolute debitam esse gratiam, seu auxilium sufficiens ordinis naturalis, quo possit moraliter per aliquod tempus invocare suum Creatorem, eum colere, ejusque legem servare. Nec probatur mihi sententia illorum, qui docere videntur, ne tale quidem auxilium homini esse debitum, debito stricte tali, sed solum ex libero Decreto DEI; nam sicut Deus absolute non potest hominem innocentem detrude-

re ad æterna inferorum incendia, ita absolute non potest creare hominem innocentem cum morali impotentia servandi ad breve tempus legem naturalem, & consequenter cum morali necessitate ad graviter peccandum, & incurrendum sup plium æternum. In morali enim æstimatione hominum idem fere est hominem sine sua culpa damnari, ac sine sua culpa pati necessitatem moraliter ineluctabilem incurrendi æternam, & acerbissimam pœnam sensus, & utrumque repugnat infinitæ Sapientiæ, ac Bonitati DEI.

At, si talis gratia est debita, quomodo est gratia? Resp. est gratia ex gratia. Licet enim ejusmodi auxilium sufficiens debeat naturæ puræ, & innocenti ex supposito, quod illa creetur a DEO; ipsa tamen creatio est aliqua gratia, seu donum DEI gratuitum, ac indebitum: igitur etiam illud auxilium est gratia seu potius donum DEI, eodem modo indebitum, quo ipsa creatio. Non nulli quoad hoc punctum aliter loquuntur, & dicunt: tale auxilium non esse debitum naturæ, sed perfectionibus Divinis. Non repugno, modo admittant, DEUM vi suarum perfectionum Bonitatis, Misericordiæ &c. absolute non potuisse naturæ puræ, & innocenti hoc auxilium denegare. Si vis, etiam dic, tale auxilium debitum fuisse naturæ, debito non fundato in ipsa natura, sed debito fundato in perfectionibus Divinis.

Porro auxilium istud sufficiens, quo homo moraliter posset servare legem DEI per aliquod tempus, esset simul potentia moralis inchoata, qua posset eandem legem servare diu, & constanter: adeoque sicut naturæ puræ, & innocenti absolute debetur auxilium illud sufficiens, ita ipsi etiam debetur hæc potentia moralis inchoata. Si enim homo illi auxilio cooperaretur, prout posset cooperari, & cum illo per aliquod tempus servaret legem DEI, teneretur Deus pro tempore proxime sequente rursus largiri aliud auxilium sufficiens, cum quo homo etiam per illud tempus moraliter posset servare legem, & sic deinceps. Et in hoc sensu primum illud auxilium sufficiens dicitur potentia moralis inchoata legem servandi diu, & constanter; quia scilicet homo dependenter a primo illo auxilio acquirere posset potentiam moralem completam servandi legem naturalem constanter, & usque ad finem vitæ.

Quamvis autem homini in puris naturalibus condito, & innocenti absolute debeatur aliquod auxilium, quo possit legem naturalem servare per aliquod tempus, non tamen debetur ipsi tale auxilium, quo id actu faciat, sive quod Deus prævidit fore congruum, & efficax: sed ejusmodi auxilium congruum esset favor specialis, ac prorsus indebitus; modo enim Deus naturæ etiam innocenti concedat media

sufficientia ad evitandum peccatum, jam non potest perditio hominis refundi in DEUM, sed refundi debet in hominem, qui noluit mediis illis uti, quibus tamen uti potuisset, ac debuisset. His positis.

Facile explicatur, quomodo potentia moralis completa diu, & constanter servandi totam legem naturalem sit favor DEI specialis, absolute indebitus, ita tamen, ut non DEO, sed homini tribuendum sit, si desit ea potentia. Nempe si faciat homo per aliquod tempus, quantum moraliter potest, Deus non potest illi negare alia, atque alia auxilia naturalis ordinis, quibus ulterior observatio legis naturalis reddatur ipsi moraliter possibilis: ergo, cum homo habeat auxilia sufficientia ad faciendum id, quod Deus ab ipso exigit per modum conditionis ad ulteriora auxilia naturalis ordinis, patet, quomodo homini tribuendum sit, si dein careat istis auxiliis. Jam vero cum auxilium illud, quo homo conditionem actu implet, & re ipsa facit, quantum moraliter potest, ac debet, sit favor DEI indebitus, utpote gratia non mere sufficiens, sed congrua, trahens post se ulteriora, & uberiora auxilia, quæ constituunt potentiam moralem completam, patet etiam, quomodo hæc ipsa moralis potentia, ut completa, & absoluta dependeat a favore DEI speciali, & indebito.

Ex dictis fluit responsio ad replicam adversariorum, sub ingressum hujus

hujus Num. propositam. Nempe gratia ordinis naturalis, & potentia moralis inchoata constanter servandi totam legem naturalem (intellige semper, graviter obligantem) absolute debetur naturæ puræ, & innocenti; esset enim hæc sine illa potentia pessime constituta in ordine ad ultimum finem suum. Potentia vero moralis completa non est debita absolute, sed solum conditionate,

si homo cum prioribus illis auxiliis faciat, quantum moraliter potest, ac debet. Hoc autem debitum conditionatum nullo modo facit, quominus potentia moralis completa sit favor specialis; quia hæc potentia non daretur, nisi præcessisset favor specialis, & prorsus indebitus, scilicet auxilium congruum, & efficax.

§. IV. *An Homo potuisset creari obnoxius morti, morbis, doloribus?*

85. **D**ico: Immunitas a morte, morbis, & doloribus non est naturaliter debita homini innocenti: proin potuit Deus creare hominem obnoxium morti, morbis, & doloribus. Prob. 1. ex Bullis Pontificum sæpius allegatis, in quibus proscribitur etiam hæc propositio Bajana: *immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.* 2. Auctoritate S. Augustini verbis supra relatis ex l. 6. de Genes. ad Lit. c. 25. *Mortalis ergo erat conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio Conditoris.* 3. Hac ipsa ratione, quam hic insinuat Augustinus. Nimirum homo, sicut reliqua animalia componitur ex elementis inter se contrariis: ergo sicut ob hanc contrarietatem cætera animalia obnoxia sunt morti, morbis, & doloribus; ita his ipsis miseriis de se etiam obnoxius est homo, nisi ab illis per donum DEI indebitum reddatur immunis.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

86. Ob. 1. S. Augustinus contra Pelagianos multoties repetit, DEUM fore injustum, vel impotentem, si hominem absque ullo prævio peccato morti, cæterisque vitæ hujus, quibus nunc conflictamur, miseriis subjiceret: ergo, sicut repugnat, DEUM esse injustum, aut impotentem; ita etiam repugnat hominem creari innocentem, & tamen his miseriis obnoxium. Ant. ostenditur pluribus testimoniis S. Doctoris, præcipue ex L. 4. contra Julianum c. ultim. ubi sic: *quid restat, nisi ut causa istorum malorum sit iniquitas, vel impotentia DEI, aut pænæ primi, veterisque peccati? sed quia nec injustus, nec impotens est DEUS: restat, quod non vis, sed cogeris confiteri, quod grave jugum super filios Adam a die exitus de ventre Matris eorum usque in diem sepulture in Matrem omnium, non fuisset, nisi delicti originalis meritum præcessisset.*

Resp.

Resp. S. Augustinum, uti jam Num. 66. observavimus, quando agit contra Pelagianos, semper loqui de præfenti rerum ordine, in quo DEUS decrevit Adamum, ejusque posteros, quamdiu in sua innocentia perseverarent, immunes servare a gravi jugo miseriarum vitæ hujus mortalis. Itaque in præfenti rerum statu DEUM inter, & Adamum, ejusque posteros pactum quoddam intercessit, vi cuius Adam cum suis tenebatur obtemperare præceptis DEI, DEUS vero vi ejusdem pacti tenebatur sibi obtemperantes præservare a morte, ceterisque miseriis. Quo supposito, recte dicit Augustinus: DEUM fore injustum, vel impotentem, si hominem prorsus innoxium tantis miseriis involveret. Si enim homo ex sua parte per observantiam Divinorum præceptorum hoc pactum impleffet, DEUS quoque ex sua parte tenebatur illud implere. Vel ergo implere non potuit? & esset impotens: vel implere noluit? & esset iniquus, ut qui ageret contra justitiam commutativam, vel certe contra justitiam distributivam, aut fidelitatem. At in alio rerum ordine ac statu, & non interveniente ejusmodi pacto, quod DEUS certo liberrime potuisset non sancire, DEUM nullius aut impotentia, aut injustitia arguere potuissemus, etiamsi hominem prorsus innocentem reliquisset cum suis miseriis, quæ ex fundo ipsius naturæ humanæ infelici germine exoriuntur.

87. Dices: Si S. Augustinus adversus Pelagianos egisset solum ex suppositione illius pacti, ejus disputatio perpetuo laborasset vitio sophistico, quod Petitionem Principii appellamus; supposuisset enim id, quod formalissime erat in quæstione. Controversia quippe inter S. Augustinum, & Pelagianos vertebatur in hoc, an Adamus fuerit creatus in justitia Originali; & an illius posteri in pœnam peccati fuerint privati donis justitiæ originalis. Resp. Neg. Ant. nam S. Augustinus punctum hoc controversum non temere supposuit, sed pluribus locis probavit tum ex Scriptura, tum ex consensu totius orbis orthodoxi. Ut enim alia omittam, L. 1. contra Julianum c. 5. ita adversarium alloquitur: *Habes in conspectu non solum Occidentis, verum etiam Orientis Episcopos. Omnes uno, eodemque modo credunt, per unum hominem peccatum intrasse in mundum, & per peccatum mortem.*

88. Ob. 2. Implicat dari statum, in quo mors est necessaria, & resurrectio corporum impossibilis: atqui in statu puræ naturæ mors esset necessaria; spectata enim naturali constitutione corporis humani, & negato dono immortalitatis, quod juxta nos negari potuit, homo necessario tandem moreretur: Resurrectio autem corporum in statu puræ naturæ esset impossibilis; quia resurrectio corporum est supernaturalis: in statu autem puræ naturæ nihil supernaturale dari potuit: ergo. Maj. Prob.

Aucto-

Auctoritate Patrum, Chrysostomi, Damasceni, Cyrilli, qui dicunt, DEUM fore injustum, si non esset resurrectio corporum: Sed implicat dari statum, in quo Deus sit injustus: ergo implicat dari statum, in quo mors sit necessaria, & resurrectio corporum impossibilis.

Resp. 1. Neg. Maj. Ad hujus Prob. dico, Patres loqui non de debito justitiæ proprie talis, sed de debito convenientiæ; quod nimirum resurrectio corporum, eorumque beatitudo sit valde conformis luminis rationis, & propensione Divinæ ad benefaciendum. Licet enim sola anima mereatur præmium, est tamen valde conveniens beneficentiæ Divinæ, ut etiam corpus, sicut particeps fuit laborum, & molestiarum, ita particeps quoque fiat præmii, & remunerationis. Quod autem hæc convenientia fundet in Deo de-

bitum strictè dictum, cui Deus citra veram injustitiam, & quidem antecedenter ad liberalem promissionem contravenire non possit, haud facile dixerim. Nihilominus,

Resp. 2. Transf. Maj. Neg. Min. quoad secundum membrum. Ad hujus Prob. Resp. 1. Neg. Maj. nam si verum est, quod anima ratione bene actorum exigit reunionem sui cum corpore, ita, ut Deus eam negare non possit citra veram injustitiam, eo ipso resurrectio non est supernaturalis; quia hoc modo non transcendit exigentiam totius naturæ creatæ. Ad eandem Prob. Resp. 2. Dist. Maj. Resurrectio corporum esset supernaturalis Philosophice, Transf. Maj. Theologice, Neg. Maj. & Dist. Min. In statu puræ naturæ nihil potuit dari, quod esset Theologice supernaturale, Conc. Min. quod solum Philosophice esset supernaturale, Neg. Min.

ARTICULUS III.

An natura lapsa sit debilior, quam fuisset natura pura?

89. **H**Uic controversiæ occasionem dedit Parabola illa Evangelica, quam describit S. Lucas c. 10. ubi homo quidam ab Jerusalem in Jericho descendens, incidit in latrones, a quibus spoliatus, & plagis impositis semivivus relictus est. Transiens vero Samaritanus qui-

dam, hominis misertus, vulnera ejus alligavit, eumque pristinae sanitati restituit. Pio huic Samaritano SS. Patres comparant Christum Redemptorem, qui genus humanum per peccatum originale spoliatum, & vulneratum, gratia sua medicinali rursus sanavit. Spoliatio porro illa, cuius

cujus causa extitit peccatum originale, consistebat in ablatione, seu amissione gratuitorum; homo enim per peccatum primi parentis spoliatus fuit donis supernaturalibus, gratuitis, ac indebitis, puta, gratia sanctificante, immunitate a rebellionē concupiscentiæ, dono immortalitatis, ceterisque, quæ statum integritatis ultra naturæ debitum exornabant. Vulnera vero per peccatum originis homini inflicta, a Theologis post S. Thomam numerantur potissimum quatuor: scilicet *ignorantia* in intellectu, cujus decem effectus recenset Bellarminus L. 6. de Amis. gratiæ, & statu peccati. c. 9. 2. *Malitia* in voluntate, id est, propensio voluntatis ad malum, ob rebellionem carnis contra spiritum. 3. *Concupiscentia* strictius sumpta in appetitu concupiscibili. 4. *Infirmetas* in appetitu irascibili.

90 Quare certum est, quod naturalis lapsa sit multo debilior ad agendum bonum etiam mere naturale, quam fuerit natura integra, & quod totus Adam, nosque cum ipso, per illam prævaricationis offensam secundum corpus, & animam in deterius commutatus fuerit, ut loquitur Tridentinum. Sed quæstio inter Doctores Catholicos controversa stat in hoc, an homo in statu naturæ lapsæ sit debilior ad agendum bonum naturale, quam fuisset in statu naturæ puræ?

91. Dico: vires, homini naturaliter debitæ ad agendum bonum, vi

solius peccati originalis non sunt imminutæ; proin natura lapsa, spectando vires, homini innocenti naturaliter debitas, non est debilior, quam fuisset natura pura. Notetur duplex limitatio conclusionis. Dixi 1. *vires, homini naturaliter debitæ*. Non enim nego, quod homini in statu naturæ puræ, & innocentis, intuitu ipsius hujus innocentiae, fortassis fuissent collata copiosiora auxilia, sive intrinseca, sive extrinseca, quam conferrentur naturæ lapsæ, nisi hæc per Christum fuisset reparata. Sed copiosiora illa; & specialia auxilia non pertinent ad vires, homini naturaliter debitas. Dixi 2. *vi solius peccati originalis*. Nam, ut supra jam insinuavi, homines in natura lapsæ tum ob vitia Progenitorum, tum ob propria peccata, sive mortalia, sive etiam venialia, contrahunt novam propensionem ad malum ex prava consuetudine, humorum perturbatione &c.

92. Conclusio sic limitata Prob. 1. Auctoritate S. Augustini, & D. Thomæ. Hipponensis quidem sententiæ nostræ haud obscure patrocinatur. L. 1. Retractat. c. 9. ubi sic: *ad quam miseriam justæ damnationis pertinet ignorantia, & difficultas, quam patitur omnis homo ab exordio nativitatis suæ: nec ab isto malo nisi gratia quisquam liberatur. Quam miseriam Pelagiani nolunt ex justa damnatione DEI descendere, negantes originale peccatum. Quamvis, ignorantia, & diffi-*

difficultas etiam si essent hominis primordia naturalia, nec sic culpandus DEUS, sed laudandus esset. Hucusque Augustinus. Ex quo loco sic argutor. In natura pura potuit ad mentem S. Doctoris dari tanta difficultas ad bonum, quanta vi peccati originalis nunc datur in natura lapsa; ait enim, quod Deus non esset culpandus, sed laudandus, etiam si hominem creasset cum ea difficultate ad bene operandum, quam nunc in natura lapsa patitur omnis homo: ergo major facilitas ad bonum non erat naturaliter debita naturæ puræ, & innocenti: ergo vires, homini naturaliter debitæ ad agendum bonum, non sunt imminutæ per peccatum originale.

Angelicus vero I. P. q. 95. art. 1. in O. ita loquitur: *manifestum est, quod illa subjectio corporis ad animam, & inferiorum virium ad rationem, non erat naturalis; alioquin post peccatum mansisset: ergo supposuit S. Doctor, omnia naturalia, seu naturaliter debita, post peccatum mansisse; alias ipsius argumentatio foret nulla.* Atque hic textus visus est Suarezio tam aperte suffragari nostræ sententiæ, ut prolegom. 4. de gratia c. 8. n. 5. & 6. assereret, hanc sine dubio esse sententiam D. Thomæ. Addit, eandem esse communem antiquorum Theologorum; quorum proin Auctoritate valide confirmatur nostra Assertio.

93. Prob. vero 2. Ratione. Si vires, homini naturaliter debitæ, fuif-

sent per peccatum originale imminutæ, tunc potissimum per hoc, quod in statu naturæ lapsæ tanta jam detur rebellio concupiscentiæ, ut homo viribus mere naturalibus relictus non amplius habeat potentiam moralem, diu, & constanter servandi legem naturalem, quæ tamen potentia debita fuisset naturæ puræ, & innocenti: atqui hoc dici non potest: ergo Maj. Constat; in hoc enim excessu rebellionis, & defectu potentiae moralis, maxime fundatur sententia adversa. Certe debilitatio illa, & imminutio virium naturalium, male explicatur per qualitatem quamdam morbidam, quam DEUS non solum in Adamo, sed etiam in ejus posteris usque in hunc diem produxerit in pœnam peccati originalis, & qua retardetur homo a bono, & incitetur ad malum; hæc enim qualitas morbida & gratis fingitur, & ipso suo nomine absurda est.

Min. Prob. Objecta, quæ movere possunt appetitum sensitivum, in natura lapsa non sunt magis delectabilia, vel molesta, quam fuissent in natura pura: & ipsa potentia appetendi nunc non est magis necessaria in agendo, quam fuisset tunc: ergo rebellio concupiscentiæ de se, & vi solius peccati originalis defacto non est major, quam fuisset in natura pura, daturque adhuc eadem potentia servandi legem mere naturalem. Id quod ulterius ostenditur: vel enim sermo est de potentia morali

rali completa, diu, & constanter servandi legem naturalem graviter obligantem, vel de potentia tantum inchoata. Si primum, Neg. suppositum, quod hæc potentia fuerit debita naturæ etiam puræ, & innocenti; contrarium enim constat ex Num. 84. adeoque, licet natura lapsa non habeat istam potentiam, per hoc tamen non caret aliquo dono, sibi naturaliter debito. Si vero dicatur secundum, Neg. quod natura lapsa non habeat illam potentiam moralem inchoatam; hæc enim Adami posteris auferri non potuit in pœnam peccati originalis.

Prob. Si homo in pœnam peccati originalis perdidisset potentiam moralem, etiam tantum inchoatam, observandi legem mere naturalem graviter obligantem, tunc in pœnam ejusdem peccati originalis esset summe moraliter necessitatus ad peccandum graviter contra legem naturalem, & incurrendam acerbissimam pœnam ignis æterni, quam Nepotes Adami necdum meriti sunt per peccatum primi Parentis; atqui moralis hæc necessitas respectu posterorum Adami non est pœna proportionata peccato originali: ergo. Min. Prob. secundum plerosque Theologos ipsa pœna æterna sensus non est pœna proportionata soli peccato originali; ideo enim negant, parvulos sine Baptismo decedentes puniri æterna pœna sensus: ergo etiam necessitas stricte moralis, incurrendi per nova peccata mortalia

pœnam æternam sensus, non est pœna proportionata peccato originali; quia in æstimatione morali, & pœnali idem fere est, aliquem e. g. punire morte, ac media omnia ad vitam conservandam stricte moraliter necessaria ipsi subtrahere.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

94. Ob. I. Tridentinum sess. 5. in Decreto de peccato originali can. 1. explicans mutationem quæ in Adamo facta est per peccatum, dicit, primum hominem Adam, cum mandatum Domini in Paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem, & justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, & præterea incurrisse iram, & indignationem Dei, mortem, & captivitatem sub potestate diaboli. Tum vero subjungit. *Totum Adam per illam prævaricationis offensam secundum corpus, & animam in deterius commutatum fuisse.* Jam sic: postrema hæc verba, *totum Adam &c.* necessario intelligenda sunt in hoc sensu, quod in Adamo etiam læsæ, ac imminutæ fuerint vires naturales in ordine ad bonum faciendum, & vitandum malum. Nisi enim hæc verba ita explicentur, tunc nihil addunt verbis præcedentibus, quibus jam dictum fuerat, primum hominem Adam amisisse Sanctitatem, & justitiam, adeoque spoliatum fuisse donis gratuitis, & supernaturalibus. Si igitur verba posteriora iterum intelliguntur de donis gratuitis, & supernaturalibus, ita, ut

ut sensus sit, totum Adam secundum corpus, & animam in deterius commutatum fuisse per hoc, quod spoliatus fuerit donis gratuitis, & supernaturalibus, manifestum est, quod verba posteriora nihil novi dicant, sed sint inutilis repetitio priorum.

Confirm. Idem Tridentinum Sess. 6. c. ex Concilio Arausicano II. docet, liberum arbitrium fuisse viribus attenuatum, & inclinatum: ergo perdidit aliquid de viribus naturalibus.

Resp. 1. Ex eo, quod in Adamo, de quo solo, saltem explicite, loquitur Tridentinum in cit. can. imminutæ fuerint vires naturales, non potest, spectando rationem intrinsecam, legitime deduci, easdem vires imminutas etiam fuisse in posteris; est enim dispar ratio. Nam, cum peccatum, quod respectu posterum est duntaxat originale, & admissum voluntate physice aliena, sit respectu Adami peccatum personale, commissum voluntate physice propria, patet, quomodo ad puniendum hoc peccatum potuerit plus pænæ infligi ipsi Adamo, quam ejus posteris. Sicut igitur Adamus per suum peccatum meritus est pœnam æternam sensus, quin eandem pœnam æternam per idem Adami peccatum mererentur posteris; ita etiam potuit Adamus in pœnam sui peccati privari potentia illa morali inchoata, diu, & constanter observandi legem naturalem, graviter obligantem, quin hoc ipso in pœnam pec-

cati originalis eadem potentia privari potuerint posteris. Unde, etiam si Adamus amittendo per peccatum hanc potentiam, amisisset aliquid de viribus, naturæ puræ, & innocenti debitis, non sequitur, etiam illius posteros aliquid de istis viribus perdidisse; quia potentia illa morali inchoata posteris etiam post lapsura Adami adhuc erat debita, neque privatio hujus potentiæ respectu posterorum erat pœna proportionata peccati originalis.

Resp. 2. Concesso Canone, Neg. subsumptum cum ratione addita. Nam postrema verba hujus canonis sunt quasi quædam conclusio, & generice complexio eorum, quæ prius in specie, & per partes fuerant enumerata, ita, ut sensus sit: primus homo per peccatum amisit Sanctitatem, & justitiam, incurrit iram, & indignationem Dei, mortem, & captivitatem sub potestate diaboli; adeoque secundum corpus; & animam in deterius mutatus est. Hic autem concludendi modus non est inutilis repetitio priorum, sed gravis, & iterata inculcatio infelicitis illius patrimonii, quod a primo nostro Parente nobis transcriptum est.

Ad Confirm. Dist. Ant. Liberum arbitrium fuit per peccatum originale viribus attenuatum, & inclinatum, in quantum ab eo ablata sunt dona supernaturalia, quibus mirum in modum corroborabantur vires

naturales liberi arbitrii, Conc. Ant. in alio sensu, quasi de ipsis viribus naturalibus liberi arbitrii aliquid fuisset amissum, Neg. Ant. & Conf. Ostendant Adversarii, quid de viribus sibi naturaliter debitis perdiderit liberum arbitrium.

95. Dices. 1. Sancti Patres, dum interpretantur parabolam illam Evangelicam, ejus paulo superius mentio a nobis facta est, expresse docent, quod, sicut Viator ille a latronibus non solum spoliatus est, sed etiam vulneratus; ita etiam homo per peccatum originale & spoliatus fuerit donis supernaturalibus, & præterea vulneratus in naturalibus: atqui hæc vulneratio in naturalibus explicari non potest, nisi dicatur, quod aliquid perdiderit de viribus sibi naturaliter debitis: ergo. Resp. Trans. Maj. Neg. Min. Nam inter naturalia hominis recte utique numerantur quatuor istæ potentia, intellectus, voluntas, appetitus concupiscibilis, & appetitus irascibilis: atqui in istis potentiis vulneratus est homo per peccatum: intellectui enim inflatum est vulnus ignorantia, voluntati vulnus malitia &c. ut N. 89. ex D. Thoma docuimus. Hæc autem vulnera non dicunt amissionem aliqujus doni naturaliter debiti: ergo sine hac amissione optime explicatur, quomodo per peccatum homo fuerit vulneratus in naturalibus. Premes parabolam, &

96. Dices. 2. Viator ille, consequenter & Adamus cum sua stirpe

femivivus relictus est: at hoc quomodo verum est in nostra sententia? Resp. verissimum; nam natura lapsa vix, ac ne vix quidem habet amplius dimidium illius vitæ, in ordine ad agendum bonum, quam habuit natura integra, etsi natura lapsa nihil perdiderit de vita, & viribus naturalibus.

97. Ob. 2. Homo per peccatum originale redactus est sub potestatem, servitutem, & captivitatem diaboli, ut iterum docet Tridentinum Can. citato: natura pura vero, & innocens non fuisset constituta sub potestate, & captivitate diaboli: ergo natura lapsa est debilior, quam fuisset natura pura. Prob. Conf. Per hoc, quod natura lapsa sit sub potestate, & captivitate diaboli, est magis exposita hujus tentationibus, & auxiliis Divinis minus adjuta, quia his magis indigna: ergo est debilior, quam natura pura. Resp. Conc. Ant. Neg. Conf. Servitus, & captivitas sub potestate diaboli stat potissimum in hoc, quod peccator non possit suis viribus excutere jugum peccati, nec recuperare libertatem filiorum Dei, qua excidit per peccatum. Ad Prob. Trans. Ant. Diff. Conf. ergo natura lapsa est debilior, spectando vires homini naturaliter debitas, Neg. Conf. spectando vires indebitas, Trans. Conf. Esto, quod DEUS in natura pura non permisisset tentationes tam vehementes, ac modo permittat in statu naturæ lapsæ; quod tamen valde incertum

tum esse, pridem advertit Suarez: esto etiam, quod in illo statu fuissent collata fortiora auxilia ordinis naturalis, quam conferrentur naturæ lapsæ, & non reparatæ; tamen nec præservatio illa a tentationibus, nec collatio ista auxiliorum debita erat naturæ, ut in ipsa jam conclusionis restrictione observavimus.

98. Ob. 3. Divus Augustinus L. de natura & gratia c. 3. ait. *Natura humana Medico indiget, quia sana non est. Vitium vero, quod ista naturalia contenebrat, & infirmat, ut illuminatione, & curatione opus sit, non ab inculpabili artifice contractum est, sed ab originali peccato.* Ergo ex mente S. Doctoris tenebræ, seu ignorantia, & infirmitas naturæ lapsæ majores sunt, & diversæ ab iis, quæ forent in natura pura. Resp. Neg. Conf. nam ex doctrina S. Augustini tantum sequitur, ignorantiam, & infirmitatem naturæ humanæ defacto pœnas esse peccati, cum tamen in statu puræ naturæ solum fuissent defectus naturales, quorum Deus etiam in illo statu non fuisset auctor, & artifex, ut fuse explicavimus Num. 77. & sequentibus.

99. Ob. 4. Juxta Doctorem Angelicum. I. 2. Quæst. 109. Art. 2. in O. *In statu naturæ corruptæ deficit homo ad hoc, quod secundum suam naturam potest, ut non possit totum hujusmodi bonum implere per sua naturalia.* Quia tamen natura humana per peccatum non est totaliter corrupta, ut scilicet toto bono naturæ privetur, potest etiam

in statu naturæ corruptæ per virtutem suæ naturæ aliquod bonum particulare agere, non tamen totum bonum sibi connaturale, ita, quod in nullo deficiat, nisi prius sanetur auxilio Gratiæ. Hactenus S. Thomas.

Ex quibus verbis Edmundus Simonnet Cancellarius Universitatis Mussipontanæ hunc format discursum. Si in præsentī statu naturæ lapsæ naturales hominis vires non essent læsæ, posset homo in hoc statu totum bonum sibi connaturale absque gratiæ auxilio, viribus naturalibus superaddito: atqui homo in statu naturæ lapsæ juxta S. Thomam non potest omne bonum sibi connaturale absque auxilio gratiæ, viribus naturalibus superaddito: ergo juxta S. Thomam vires hominis læsæ sunt, & imminutæ per peccatum originale, adeoque minores sunt, quam essent in statu naturæ puræ, in quo non daretur peccatum originale, per quod læderentur, & imminuerentur. Min. patet ex verbis Angelici. Maj. Prob. Bonum, quod homo ex natura rei non potest absque auxilio gratiæ, non est bonum ipsi connaturale, sed supernaturale, ut patet ex terminis: ergo ex natura rei, nisi scilicet vires hominis naturales essent læsæ, ac imminutæ, posset homo in statu naturæ lapsæ omne bonum sibi connaturale, etiamsi non sanaretur, ac juvaretur auxilio Gratiæ.

Resp.

Resp. Conc. Textu, Dist. Maj. Posset homo totum bonum sibi connaturale absque auxilio gratiae, viribus naturalibus seu naturaliter debitis superaddito, posset hoc potentia physica, Conc. Maj. potentia morali, Subdist. inchoata, Conc. Maj. completa, Neg. Maj. Et sic Dist. Min. Neg. Conf. Ad Prob. Maj. Conc. totum propter illas particulas *ex natura rei*; nam istae jam dicunt potentiam mere physicam. Nego autem suppositum, quod homo in statu naturae lapsae absque auxilio gratiae non possit potentia physica, & absoluta operari omne bonum sibi connaturale, & observare totam legem mere naturalem. Adde ex dictis, quod naturae etiam lapsae debeatur non solum potentia physica, sed etiam moralis inchoata ad observandam totam legem naturalem, adeoque ad faciendum totum bonum homini connaturale, ad quod obligatur sub gravi. Imo, si praescindamus a benevolis hujus providentiae legibus, quibus Deus decrevit naturae lapsae succurrere per auxilia gratiae supernaturalis (de qua gratia loco citato loquitur S. Thomas) posset homo absque auxilio talis gratiae potentia morali etiam completa agere omne bonum sibi connaturale, modo Deus ipsi daret specialia auxilia ordinis naturalis. Responsio magis declarabitur suo loco. Videatur interim Num. 84. & Num. 93.

100. Ob. 5. Natura humana per

peccatum originale fuit averfa a Deo, non solum ut fine suo supernaturali, sed etiam ut fine naturali: ergo perdidit jus ad media, quibus Deum tanquam finem naturalem consequi posset, nempe perdidit vires naturales ad agendum bonum naturale, ad amorem Dei naturalem, ad observationem legis naturalis: atqui hoc jus, & has vires habuisset natura pura: ergo natura lapsa est debilior, quam natura pura.

Resp. Trans. vel Conc. Ant. Dist. Conf. Ergo perdidit jus ad media, in quantum sunt media ad obtinendum finem naturalem, Conc. Conf. In quantum sunt media ad evitandam poenam aeternam sensus, Neg. Conf. Actus virtutum naturales, observatio legis naturalis in natura pura haberent rationem medii sub duplici ratione; quia scilicet servirent ad evitandam aeternam poenam sensus, quae DEUS etiam in eo statu cruciasset violatores legis naturalis; & praeter ea conducerent ad obtinendum finem, ac felicitatem naturalem. In statu autem naturae lapsae, nec reparatae, actus illi virtutum, & observatio legis naturalis, tantum servirent ad evitandam poenam sensus; quia, ut ponitur in antecedente, homo etiam solo peccato originali infectus non potest amplius consequi finem suum naturalem. Ex hoc autem tantum sequitur, quod natura lapsa sit infelicior, non item, quod sit debilior, quam natura pura.

Infelicior est, quia est infecta peccato, averſa a DEO, eique inviſa, & propterea incapax infelicitatis mere naturalis; hæc enim involvit negationem peccati, & inimicitia

Divina: quæ omnia data non fuiſſent in natura pura & innocente. Debilior autem non est, quia poteſt totum id, quod potuiſſet natura pura viribus ſibi naturaliter debitis.

QUÆSTIO III.

De Neceſſitate Gratiæ ad actus ſalutares.

101. **A**ctus ſalutaris dicitur ille, qui poſitive con-ducit ad ſalutem vitæ æternæ, ad quam homo eſt defacto ordinatus a DEO. Circa ejusmodi actus tria ſunt diſcutienda: 1. An ad quemlibet actum ſalutarem neceſſaria ſit aliqua gratia ſupernaturalis? 2. Ad pleniorẽ hujus Quæſtionis notitiã decla-

randum eſt, quĩnam ſit ſenſus illius axiomatis: *Facienti, quod eſt in ſe, DEUS non denegat gratiam?* 3. Qualis gratia ſupernaturalis neceſſaria ſit ad actus ſalutares? Triplicem hanc Quæſtionem reſolvemus, poſtquam errores Hæreticorum circa neceſſitatem gratiæ in medium attulerimus.

ARTICULUS I.

Referuntur Errores Hæreticorum.

102. **C**irca neceſſitatem gratiæ jam ante Pelagium erravit Origenes, teſte S. Hieronymo Epist. ad Crefiphontem, ubi Pelagium alloquens: *doctrina tua*, inquit *Origenis ramuſculus eſt*. Ibidem Origenem vocat *Pelagiani erroris Principem*. Nominat præterea alios ejusdem erroris præcentores, nempe Evagrium Ponticum, Sextum Philo-

ſophum, Palladium Galatam &c. Eadem hæreſis tribuitur Theodoro Mopſuveſtiæ Epifcopo, item Ruſino cuidam Presbytero natione Syro, vel, ut alii volunt, Aquileienſi. Sed inter omnes neceſſitatem gratiæ Divinae pertinaciſſime impugnaverunt Pelagiani, & Semi-Pelagiani, quibuſcum proinſere ſolis congregiendum eſt.

§. I. De Pelagianismo.

ITa appellatur hæc hæresis, a suo scilicet non tam Auctore, quam Promotore, & acerrimo Propugnatore Pelagio. Hic enim, cum non posset conciliare necessitatem Divinæ gratiæ cum libertate arbitrii humani, ut tueretur libertatem, negavit gratiam.

Quis fuerit Pelagius, quinam ejus Discipuli magis famosi?

103. Ex majore Britannia, seu Anglia ortum duxisse Pelagium testatur S. Augustinus Epist. 106. ad Paulinum. Unde a S. Prospero *Coluber Britannus* dicitur; Britannus quidem a patria, coluber vero ob miram, credo, in tegendis, involvendisque suis erroribus astutiam, & calliditatem. Conditionem vitæ quod attinet, a Scriptoribus modo Monachus, modo Laicus vocatur, nulla inter utrumque nomen repugnantia. Nam ea tempestate Monachi, qui Sacris Ordinibus initiati non erant, uti Pelagius, inter laicos recensebantur.

104. Ingenium sortitus erat fortissimum, celerrimum, acutissimum, teste iterum Augustino L. de natura & gratia c. 6. & 35. Præterea litigiosum, versipelle, texendis fraudibus natum, factum, ut satis produnt varii illi flexus, ac doli, quibus erroris sui caput obtegere nitebatur. Accessit fucata pietas, qua parum cautis facile illudit. Sed

cum larva, teste Seneca, ætatem non ferat, hac demum detracta, patuit hypocrisis.

105. Inter Pelagii Discipulos primus fuit Cœlestius, natione Hibernus professione pariter Monachus, Magistro suo audacia superior. Cum in Concilio Carthaginensi damnatus, & idcirco ab honore Sacerdotii, quem ambiebat, repulsus fuisset, Africam deseruit, & in Asiam profugus Presbyteratum ibi suffuratus est.

106. Alter erat Julianus in Apulia natus, famosus Pelagianæ hæresis assertor, quem in libris suis toties nominat, & exagitat S. Augustinus. Maritus primum, tum Capuæ Episcopus, eloquentia, ingenio, ac Sacrarum Scripturarum peritia claruit. Ob hæresin ex Italia, & paulo post ex toto Oriente, ubi Theodosii Imperatoris, & Cleri Constantinopolitani patrocinium frustra imploraverat, ejectus, in Siciliam tandem appulit, & ignobili vico, cum aliquamdiu pueros docuisset, miserrime obiit, factus ex Episcopo Ludimagister.

Quinam errores, & Artes Pelagii?

107. Duo erant errores capitales Pelagii; negavit peccatum originale, & necessitatem gratiæ. Primum, qui tamen hujus loci non est, aperte, & constanter defendit; Alterum variis artificiis involvit.

Nam

Nam 1. Nulla facta mentione gratiæ asseruit, vires naturales liberi arbitrii sufficere ad implenda omnia præcepta, superandas quasvis tentationes, exercenda, sicut oportet, virtutum omnium officia, & obtinendam salutem æternam. Hunc in finem tria inter se distinguit, quibus mandata Divina impleantur, *possibilitatem, voluntatem, actionem*: possibilitatem scilicet, qua potest homo esse justus; voluntatem, qua vult esse justus; actionem, qua justus est. Primum, nempe possibilitatem, consistentem in libero arbitrio, ait, datam nobis esse a Creatore naturæ, nec esse in nostra potestate, sed eam nos habere, etiamsi nolimus: duo reliqua verò, voluntatem, & actionem soli libero arbitrio tribuit.

108. Dein, ut falleret Catholicos, eorumque offensionem vitaret, liberum arbitrium cæpit appellare gratiam; eo quod scilicet a DEO gratis, nulloque nostro præcedente merito nobis in creatione concedatur. Sic enim apud Augustinum Sermone 11. de verbis Apostoli argumentabatur Pelagius: *Hominem quis creavit? DEUS. Quis ei liberum arbitrium dedit? DEUS. Si ergo hominem DEUS creavit, & homini DEUS liberum donavit arbitrium, quidquid potest homo de libero arbitrio, cujus gratiæ debetur, nisi ejus, qui eum condidit cum libero arbitrio?*

109. Cum autem neque per hoc Catholicis satisfacerent Pelagiani,

aliud genus gratiæ confessi sunt, nempe legem, & doctrinam. Deus enim dando præcepta, & proponendo doctrinam Evangelii aufert ignorantiam, & hominem instruit, quid agere, quid vitare debeat, ut vitam æternam consequatur. Legi & doctrinæ addiderunt subin virtutes, & exempla Christi, quibus homo ad bonum impellitur, & excitatur. Verum ista, etsi optima, externa solum sunt, quæ absque gratiæ interioris adjutorio negotium justificationis, & salutis neque conficiunt, neque incipiunt.

110. Denique admiscere gratiam aliquam internam illustrationis nimirum, qua, cum doctrina legis, & Evangelii, atque exempla Christi exterius proponuntur, intellectus etiam interius illustretur. Sed hanc ipsam internam illustrationis gratiam duplici rursus errore corruerunt. 1. Quod dicerent, illam non esse simpliciter necessariam, sed tantum ad facilius operandum. 2. Quod contenderent, internam illustrationis gratiam, & quamcunque aliam meritis naturalibus obtineri posse. Merita porro naturalia, quibus Pelagiani gratiam velut titulo justitiæ debitam esse docebant, juxta ipsos erant bona voluntas, id est, desiderium recte vivendi, fides, & oratio.

Quis Progressus, & Exitus Pelagianismi?

111. Pelagius hæresin suam disseminavit.

seminare cœpit circa annum Christi 405. Romæ primum, dein in Sicilia. Verum cum Gothi sub Alarico Rege, expugnata Roma, etiam Siciliae minitarentur, Pelagius cum Cœlestio, in Africam navigavit, exceptique litore Hipponensi venire Carthaginem anno 411. Pelagius inde in Palæstinam transiit; Cœlestius vero substitit Carthagine. Hic cum hæresin non simulanter prædicaret, a Paulino antea S. Ambrosii Diacono delatus est ad Aurelium urbis Episcopum Anno sequente, scilicet 412. Aurelius Concilium congregavit, quod primum fuit ex iis, quæ adversus hæresin Pelagianam convocata sunt. In hoc Carthaginensi Concilio damnati fuerunt errores Cœlestii; ipse vero ut hæreticus Ecclesiastica communione privatus est: a qua sententia ad Tribunal Romanum appellare statuit. Sed neglecta subin appellatione, Ephesum Asiæ urbem contendit, ibique ad Presbyterii honorem subrepfit.

112. Anno 415, duo Episcopi Galliae, Eros, & Lazarus, Palæstinam petierunt, ut Pelagium erroris accusarent, ac convicerent. Sed quia alter eorum in morbum inciderat, libellum accusationis latino sermone conscriptum mittunt Eulogio Cæsariensi Metropolitano; qui mox Synodum indicit, Diospoli celebrandam. Convenere 1. Episcopi, atque inter hos Joannes Hierosolymitanus Pelagio favens. Vo-

catus ad Concilium Pelagius, turpi æquivocatione Patribus illudit, abusus more suo *Gratiæ* vocabulo. Pro-num erat Episcopos in fraudem impelli, tum quod nemo aderat, qui fallaciam detegeret, tum quod Pelagius latine loquens coram Græcis, interprete utebatur, eoque forsan aut non satis fideli, aut latini sermonis parum perito. Unde S. Hieronymus hanc Synodum merito appellat *miserabilem*. Pelagius nihilominus, cum a Patribus Concilii, nihil fraudis subesse suspicantibus, tanquam innocens fuisset dimissus, mirum in modum sibi applausit, & doctrinam suam a Synodo fuisse approbatam, amicis suis per literas significavit. Inanem hunc Pelagii triumphum ita perstringit Augustinus L. de pecc. orig. c. 16. *Non ergo tu absolutus es, qui damnanda tenuisti, sed illud absolutum est, quod tenere debuisti. Ut autem tu absolutus puteris, creditus es sentire laudanda, cum te Iudices non intelligerent occultare damnanda.*

113. Pergebat interea Pelagius palam agere Hierosolymis, multosque in errorem inducebat. Quo comperto, sexaginta octo Episcopi Africani, Carthagine in Synodo congregati, literas dedere ad Innocentium I. Summum Pontificem, quibus rogabant, ut doctrinam Pelagii, quam ipsi jam iterato damnassent, Apostolica etiam auctoritate profligaret. Quorum exemplum secuti sunt sexaginta Episcopi

Nu-

Numidiæ, in II. Synodo Milevitana conscripti, qui pariter Innocentio supplicarunt, ut pestiferæ hæresi in dies latius grassanti remedium adhiberet. Annuit Pontifex, & damnata hæresi, Pelagium & Cælestium Anathemate percussit anno 417. vitæ suæ postremo.

114. Pelagius ubi damnatum se ab Apostolica Sede intellexit, ut rebus suis consulere, & infamiam erroris abstergeret, literas, & fidei suæ Professionem Romam misit. Pelagii Epistolam prævertit Cælestius, qui fraudibus suis tandem in Asia detectis, migrare inde compulsus, magnis itineribus Romam contendit. Pontificem adit Zosimum, Innocentii Successorem: profitetur, ad eum se venisse, ut doctrinæ suæ examen, & iudicium subiret, paratumque se adversus cujuslibet accusationes causam tueri; obtestatur, se & Pelagium inauditos tum in Africa, tum in urbe damnatos: demum fidei suæ libellum obtulit Zosimo. Sub idem tempus literæ Pelagii cum fidei professione Pontifici redduntur. Omnia ita conspirabant, verbisque ambiguis adeo erant involuta, ut fraus Zosimum non adverteret. Quare utrumque probe orthodoxum esse persuasus, eosdem apud Episcopos Africæ gemina Epistola laudavit, ac defendit. In posteriore inter alia sic habet: *Literas quoque suas idem Pelagius purgationem continentes abundantissime misit, quibus & professionis suæ fidem, quid sequeretur, quidve*

damnaret, sine aliquo fuce cumulavit. Harum recitatio publica fuit: omnia paria, & eodem sensu, sententiisque firmata, quæ Cælestius ante protulerat, continebant. Utinam ullus vestrum, Dilectissimi Fratres, recitationi literarum interesse potuisset! Quod SS. Virorum, qui aderant, gaudium fuit? quæ admiratio singulorum? vix fletu quidam se, & lacrimis temperabant, tales etiam absolute fidei viros infamari potuisse. Estne ullus locus, in quo DEI gratia vel adiutorium prætermisum sit? Hucusque Epistola Zosimi.

115. His literis acceptis, Aurelius Carthaginensis denuo Synodum indixit. Confluxere Carthaginem Episcopi 14. supra 200 ex variis Africæ Provinciis; omnibusque in causa Pelagii, ac Cælestii diligentissime recognitis, unanimi suffragiorum consensu statuerunt, standum esse decreto Innocentii adversus Pelagianos. Zosimum dein de fraudibus, & fallaciis hæreticorum plene instruunt opera Marcellini Sub-Diaconi, quem Romam ablegarunt, ut gesta in causa Pelagii ad Papam deferret. Omnibus rite expensis, dies dicitur Cælestio. Hic, cum se Africanorum Præsulum literis detectum intelligeret, terga vertit, & se subtraxit examini. Itaque amplissimis scriptis a Zosimo damnatus est, in quibus & errores Pelagianorum, & totius rei series continebatur. Hæc gesta sunt anno 418.

116. Eodem anno Carthagine celebratum est aliud insuper Concilium,

um, in quo octo Canones adversus hæresin Pelagianam emanasse, ex peritis Criticis docet Ludovicus Du Mesnil, Cancellarius Universitatis Argentoratensis: alii tamen eosdem tribuunt Concilio Milevitano II.

Tertius Canon sic habet: *Quicumque dixerit, gratiam DEI, qua justificatur homo per Jesum Christum Dominum nostrum, ad solam remissionem peccatorum valere, quæ jam commissæ sunt, non etiam ad adiutorium, ut non committantur: anathema sit.*

Quartus: *Quisquis dixerit, eandem gratiam DEI per Jesum Christum Dominum nostrum propter hoc tantum nos adjuvare ad non peccandum, quia per ipsam nobis revelatur, & aperitur intelligentia mandatorum, ut sciamus, quid appetere, quid vitare debeamus, non autem per illam nobis præstari, ut, quod faciendum cognoverimus, etiam facere diligamus, atque valeamus, anathema sit.*

Quintus: *Quicumque dixerit, ideo nobis gratiam justificationis dari, ut, quod facere per liberum arbitrium jubemur, facilius possimus implere per gratiam, tanquam etsi gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen*

possimus etiam sine illa implere Divina mandata, anathema sit. Hos & reliquos Canones contra inimicos gratiæ universa recepit Ecclesia.

117. Restitere tamen 18. Episcopi non modo decretis Concilii Africani, verum etiam dogmaticæ Constitutioni Sedis Apostolicæ. Inter illos præcipuus erat Julianus, qui exemplo usque ad eum diem in Ecclesia Christi inaudito ad Generale Concilium appellavit. Hanc ejus temeritatem insectatur S. Augustinus Lib. ad Bonifacium c. ultimo. *Quid congregatione Synodi opus erat, ut aperta perniciēs damnaretur? quasi nulla hæresis aliquando nisi Synodi congregatione damnata esset, cum potius rarissimæ inveniantur, propter quas damandas necessitas talis exstiterit.* Et post pauca: *Verum istorum superbia - hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis, & Occidentis Synodus congregetur: Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente pervertere nequeant, saltem commovere conantur.* Videant Jansenistæ, quorum vestigiis insistant, provocando ad Concilium Generale, sprete auctoritate Pontificia.

§. II. De Semi-Pelagianismo.

118. **E**st hic furculus hæresis Pelagianæ. Nomen ex eo ortum traxit, quod hic error partim ad damnatam Pelagii doctrinam accedat, partim ab ea recedat. Dissentiunt Semi-Pelagiani a Pela-

gianis in eo, quod admittant peccatum originale. 2. Quod agnoscant necessitatem gratiæ Christi non modo ad perfectionem, seu executionem operum salutarium, sed etiam ad eorundem inchoationem, &c.

& a fortiori ad ipsam salutem obtinendam. 3. Quod dicant gratiam necessariam esse non solum ad facilius posse, sed ad posse simpliciter. In eo autem conveniunt cum Pelagio, quod initium salutis tribuant viribus naturalibus liberi arbitrii.

Semi-Pelagianismus igitur stat in hoc, quod natura humana, per peccatum Adami corrupta, non possit per vires naturales, & absque medicinali Christi gratia sanari, & salvari, hoc est, justificari, mandata servare, & salutem consequi; possit tamen solis arbitrii viribus, & absque gratia ponere quædam salutis initia, id est, credere, petere, pulsare, conari, & hoc conatu, ac meritis naturalibus promereri gratiam Christi. Errorem suum apud D. Prosperum declarant exemplo ægroti, qui propriis viribus non quidem potest se ipsum sanare; potest tamen propriis viribus facere initium sanationis, vocando medicum, opemque medicam poscendo.

119. De primo hujus hæresis Auctore non satis constat. Invaluit autem circa postrema tempora, & post mortem S. Augustini, quæ contigit anno 430. Sedem fixit potissimum in Gallia, in urbe, & Ecclesia Massiliensi. Ex quo Semi-Pelagiani, etiam Galli, & Massilienses nuncupari consueverunt. Præcipui fautores erant Joannes Cassianus a S. Chrysostomo, Diaconus olim ordinatus, postea Presbyter Massiliensis, dictus a S. Prospero Collator ob ce-

lebres, quas edidit, Patrum collationes Faustus ex Abbate Lyrinensi Episcopus Regiensis. Hilarius Episcopus Arelatensis: omnes tres pietate, ac eruditione præstantes, & inter Sanctos Ecclesiæ Gallicanæ relati. Neque enim illorum sanctitati obfuit opinio, quæ nondum ab Ecclesia declarata fuerat erronea. Quin ipse Augustinus nondum Episcopus errore in eam sententiam prolapsus est, ut ipsemet fatetur L. de prædest. SS. c. 3. Sed meliora edoctus illis verbis Apostoli, *quid habes, quod non accepisti?* resipuit, & ab eodem errore revocavit Vitalem Episcopum Carthaginensem, data ad eum epistola, quæ est 107.

120. Anno tandem 529. compressus est Semi-Pelagianismus a Concilio Arausicano II. instituto auctoritate Felicis IV. summi Pontificis, & confirmato a Bonifacio II. Felicis Successore. In eo præsedit Cæsarius Arelatensis, qui cum reliquis Episcopis capitula 24. a Summo Pontifice transmissa, ejusdem jussu examinavit, discussit, & totidem canones promulgavit; quibus vicissimum quintum addidit, in quo fidem suam uberius declarant.

Tertius his verbis concipitur: *Si quis ad invocationem humanam gratiam DEI dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur a nobis, contradicit Isaiæ Prophetæ, vel Apostolo idem dicenti: inventus sum a non querentibus me: palam apparui his, qui me non interrogabant,*
 Quar-

Quartus: Si quis, ut a peccato purgemur, voluntatem nostram DEUM exspectare contendit, non autem, ut etiam purgari velimus, per S. Spiritus infusionem, & operationem in nos fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto, per Salomonem dicenti: preparatur voluntas a Domino; & Apostolo salubriter prædicanti: DEUS est, qui operatur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate.

Quintus: Si quis sicut augmentum, ita etiam initium fidei, ipsumque credulitatis affectum, quo in eum credimus, qui iustificat impium, & ad generationem sacri Baptismatis pervenimus, non per gratiæ donum, id est, inspirationem Spiritus Sancti, corrigentem voluntatem nostram ab infidelitate ad fidem, ab impietate ad pietatem, sed naturaliter nobis inesse dicit, Apostolicis dogmatibus adversarius approbatur &c.

Sextus: Si quis sine gratia DEI credentibus, volentibus, desiderantibus, conantibus, laborantibus, vigilantibus, studentibus, petentibus, querentibus, pulsantibus nobis misericordiam dicit conferri divinitus; non autem, ut credamus, velimus, vel hæc omnia, sicut oportet, agere valeamus, per infusionem, & inspirationem S. Spiritus in nobis fieri confitetur, & aut humilitati, aut obedientiæ humanæ subjungit gratiæ adiutorium, nec ut obediētes, & humiles simus, ipsius gratiæ donum esse consentit, resistit Apostolo dicenti: quid habes, quod non accepisti? & : gratia DEI sum id, quod sum.

Septimus: Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare, ut expedit, aut eligere, sive salutarī, id est, Evangelicæ prædicationi consentire posse confirmat absque illuminatione atque inspiratione Spiritus Sancti, hæretico fallitur spiritu, non intelligens vocem DEI in Evangelio dicentis: sine me nihil potestis facere: & illud Apostoli: non quod idonei simus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex DEO est. Videatur Tom. V. Conciliorum pag. 807.

121. Per hos, aliosque Canones merito damnata est doctrina Semi-Pelagianismi, tum quod ea per se adversetur Scripturis, Patrumque assertis, tum quod illo ex fonte plures alii errores dimanent, quorum aliquos ipsi hi Canones nobis aperiunt. Ex principiis enim Semi-Pelagianorum sequitur 1. quod gratia DEI sit pedissequa naturæ: quod initium salutis sit non ex salvante, sed ex eo, qui salvatur; quod voluntas humana pariat gratiam, non gratia sibi subijciat voluntatem. 2. Quod gratia omnibus detur indifferenter, hoc est, affectu erga omnes æquali; neque intercedat favor specialis in electione prædestinatorum; quod perseverantia non sit donum speciale, seu ex speciali DEI affectu erga salvandos profectum, sed in nostro arbitrio, & naturali merito positum. 3. Quod ratio, cur his, non vero illis populis prædicetur Evangelium, alia non sit, quam horum, non ve-

ro illorum merita naturalia. 4. Quod parvuli gratiam Baptismi consequantur, vel non consequantur ex meritis naturalibus, vel demeritis conditionate futuris, quæ scilicet prævisi a DEO sunt posituri, si ad annos discretionis pervenissent. Ubi adverto, valde imperite, aut malevole erroris Semi-Pelagiani argui Scientiam Mediam, quam defendit Schola Societatis cum plurimis aliis. Cape differentiam non unam,

122. Semi-Pelagiani assererebant, etiam quando sermo est de negotio justificationis, & salutis, dari scientiam mediam, seu conditionatam de meritis initialibus pure naturalibus, & ponendis absque gratia Christi. Scientia media, quam nostra Schola pro tali casu defendit, est præscientia meritorum ex gratia Christi ponendorum. 2. Illi docebant actus illos initiales, & naturales conditionate futuros, vel non futuros facere DEUM absolute debitorem præmii, vel pænæ, hoc est, movere DEUM absolute ad conferendam parvulo e. g. gratiam Baptismi, vel non conferendam, etiam si actus illi sint pure conditionate, & nunquam absolute exstituri. Negant hoc Nostri. 3. In sententia Semi-Pelagianorum sequitur, parvulos simul esse dignos, & indignos gratia Baptismi; nam quilibet eorum po-

neret, & prævidetur positurus merita illa naturalia sub aliqua conditione, & non positurus sub alia conditione. Cur igitur DEUS in iis, qui excluduntur a Baptismo, respicit potius ad demerita, quam ad merita; & cur a contrario in salvandis? Nihil simile sequitur ex nostra sententia, quæ constanter negat, a DEO præmiari, vel puniri merita, aut demerita pure conditionata, etiam si forent supernaturalia.

Unde Alexander Natalis Dominicanus, nostræ alioquin Scholæ notorie infensus, in sua Historia ad Sæculum V, c. 3. art. 8. suos monet, cavendum esse, ne Recentioribus quibusdam Theologis, qui prædestinationem ad gloriam fieri contendunt intuitu meritorum, & scientiam mediam propugnant, Semi-Pelagiani erroris nota inuratur; quod, inquit, imprudenter, & temere quidam fecere, vel Semi-Pelagianorum dogmatum ignari, vel studio partium intransversum acti, Magnum enim est, quantum ad hoc utrumque dogma, inter Semi-Pelagianos, & Theologos illos discrimen. Ita M. Natalis. Hæc ex occasione. Quæ autem de ipso Pelagianismo, & Semi-Pelagianismo recensuimus, ea potissimum ex S. Augustino, S. Prospero, aliisque probatis Auctoribus collecta sunt.

ARTICULUS II.

An ad quemlibet actum Salutarem necessaria sit Gratia?

123. **D**ico: Ad quemlibet actum salutarem, etiam ad initium fidei, & pium credulitatis affectum, necessaria est aliqua gratia strictè dicta, id est, supernaturalis, libero arbitrio, ac promulgatione legis, & Evangelii superaddita. Conclusio est de fide. Prob. 1. ex Scriptura, quæ innumeris locis omnem bonam voluntatem, & actionem nostram, ipsam etiam fidem nostram attribuit Divinae gratiae. Sic 1. ad Corinth. 7. *Misericordiam consecutus sum a Domino, ut sim fidelis.* Ad Ephes. 2. *Gratia salvati estis per fidem, & hoc non ex vobis; DEI enim donum est.* Joan. 15. *Sine me nihil potestis facere.* 1. ad Corinth. 4. *Quid habes, quod non accepisti?* Ad Philip. 1. *Qui capit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi.* Et cap. 2. *DEUS est, qui operatur in vobis & velle, & perficere.* Quæ, & plura alia ejusmodi testimonia, intellecta ad mentem Patrum, & Conciliorum, aperte ostendunt veritatem Catholicam nostræ assertionis.

Prob. 2. Auctoritate summorum Pontificum, Innocentii I. & illius Successoris Zosimi, qui doctrinam Pelagianorum; & Bonifacii II. qui doctrinam Massiliensium ut hæreticam damnarunt,

Prob. 3. Auctoritate Conciliorum, præsertim Carthaginensis IV. contra Pelagianos, & Arausici II. contra Massilienses congregati: quorum canones dogmaticos universa per orbem recipit Ecclesia. Videatur Num. 106. & Num. 120. ubi ex illis aliquos recitavimus. Accedit irrefragabilis auctoritas Oecumenici Concilii Tridentini, quod sess. 6. de justificatione c. 5. docet, *Justificationis exordium in adultis a DEI per Christum Jesum præveniente gratia sumendum esse, hoc est, ab ejus vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur.* Dein can. 1. ita definit. *Si quis dixerit hominem suis operibus, quæ vel per naturæ humanæ (vires) vel per legis doctrinam fiant absque Divina per Jesum Christum gratia posse justificari coram DEO; anathema sit.* Et can. 2. *Si quis dixerit, ad hoc solum Divinam gratiam per Christum Jesum dari, ut facilius homo juste vivere, ac vitam æternam promereri possit; quasi per liberum arbitrium sine gratia utrumque, sed & gre tamen, & difficulter possit; anathema sit.* Denique can. 3. *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei*

ei justificationis gratia conferatur ; anathema sit.

Prob. 4. Auctoritate Patrum, præsertim S. Augustini, qui 20. annorum indefessis laboribus, & libris plusquam 30. orthodoxam de Divina gratia doctrinam sapientissime discussit, ejusque necessitatem contra Pelagianos invictissime demonstravit. Unde merito de illo Vasquez I. P. disp. 89. c. 4. *Augustinus in materia de gratia, & prædestinatione inter cæteros Ecclesiæ Patres non aliter, quam Sol inter minora sidera præfulget.*

Prob. 5. ratione Theologica. Salus vitæ æternæ, seu beatitudo, ad quam homo defacto est ordinatus a DEO, est supernaturalis, ut patet ex supradictis, & uberius ostendi solet Tractatu de DEO : ergo etiam actus, qui conducunt ad salutem, debent esse supernaturales ; quia inter finem, & media debet dari proportio. Atqui actus supernaturalis non potest elici per vires mere naturales, & absque gratia supernaturali ; si enim elici posset per vires mere naturales, non excederet vires totius naturæ creatæ, atque adeo non esset supernaturalis : ergo ad quemlibet actum salutarem necessaria est gratia supernaturalis.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

124. Ob. 1. Si gratia simpliciter necessaria est ad actus salutares, sequitur, hos actus non esse in potestate, & libero arbitrio : sequela repugnat fidei : ergo, Maj. Prob. ipsa gra-

tia juxta nos non est in potestate, & libero arbitrio hominis, sed prorsus gratuito, & citra omnem respectum ad exercitium libertatis humanæ confertur a DEO : ergo neque actus salutares sunt in potestate, & libero hominis arbitrio ; qui enim in sua potestate non habet media necessaria, is neque finem habet in potestate : atqui gratia est medium necessarium ad actum salutarem tanquam ad finem. Confirm. Actus salutares in hac providentia, & statu naturæ elevatæ nobis præcipiuntur : ergo non debent superare nostras vires ; alias DEUS præciperet, quod homini est impossibile. Hic erat scopulus, ad quem allisi Pelagiani naufragium in fide fecerunt.

Resp. Dist. Maj. sequitur, actus salutares non esse in potestate hominis, viribus naturalibus relictis, Conc. Mai. hominis adjuti per gratiam, Neg. Maj. Ad Prob. Dist. Ant. ipsa gratia non est in potestate hominis quoad existentiam, Conc. Ant. quoad usum, vel abusum, Neg. Ant. Verum est, quod, præscindendo ab omni gratuita voluntate DEI, non sit in potestate hominis habere, vel non habere gratiam ad actus salutares requisitam : posito tamen, quod DEUS liberaliter offerat, & conferat gratiam, est in potestate arbitrii humani, uti, vel non uti gratia oblata : & hoc sufficit ad libertatem actus salutaris ; neque enim in homine datur libertas ad eliciendum actum salutarem independentem a gratia,

tia, sed hæc ipsa libertas confertur per gratiam, ut recte observat S. Augustinus Lib. de Spirit. & Lit. c. 30. *Sicut enim, inquit, lex per fidem, sic liberum arbitrium per gratiam non evacuetur, sed stabilitur.* Rationem ibidem reddit: *quia nempe gratia sanat voluntatem, qua iustitia libere diligatur.*

Ad Confirm. Conc. Ant. Dist. Conf. ergo actus salutares non debent superare nostras vires adjutas per gratiam, Conc. Conf. pure, & nude in se spectatas, Neg. Conf. DEUS præcipiendo actum salutarem nihil impossibile præcipit; licet enim ejusmodi actus sit impossibilis per naturam, sit tamen possibilis per gratiam.

125. Dices. DEUS liberrime, & prorsus gratuito confert gratiam: ergo potest illam non conferre. Ponamus ergo, quod non conferat: hoc casu actus salutaris non erit in potestate hominis, & præceptum de actu salutari erit de re impossibili.

Resp. Dist. Conf. potest illam non conferre, absolute loquendo, Conc. Conf. facta suppositione, quod præcipiat, aut suadeat actum salutarem, Neg. Conf. Cum DEUS non possit præcipere impossibilia, necessario confert gratiam, si præcipiat actum salutarem, ad quem necessario requiritur gratia. Sed hoc non obstat, quo minus gratia illa dicatur prorsus gratuito conferri; quia non confertur intuitu meritorum naturalium, aut ad exigentiam alterius rei

naturalis; sed præcise confertur, & conferri debet propter benevolum, & gratuitum decretum DEI, quo DEUS statuit homini ad obtinendam felicitatem supernaturalem præcipere actum salutarem: quod decretum cum DEO liberrimum sit, & prorsus gratuitum, etiam gratia, quæ dependenter ab hoc decreto confertur, absolute loquendo est gratuita, licet, supposito decreto, necessario confertur; hæc enim necessitas non tollit rationem gratiæ, sed tantum facit, ut sit gratia ex gratia. Hæc pauca vel obiter expensa abunde demonstrant, quam inane sit præcipuum fundamentum Pelagianorum. Quæ deinceps proponuntur, potissimum tangunt Semi-Pelagianismum.

126. Ob. 2. Scriptura pluribus locis declarat, in negotio salutis voluntatem hominis esse præambulam Divinæ gratiæ, & intuitu boni alicujus operis naturalis, gratiam a DEO conferri. Sic Prov. 16. *Homini est præparare animam, & Domini gubernare linguam.* Zachariæ. 1. *Convertimini ad me, ait Dominus, & convertar ad vos.* Matth. 25. *DEUS unicuique talenta dedit secundum propriam virtutem.* Luc. 11. *Petite, & dabitur vobis; querite, & invenietis; pulsate, & aperietur vobis.* Ad Rom. 7. ait Apostolus: *Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio.*

Eadem Scriptura refert plura exempla eorum, qui gratiam consecuti sunt propter aliquod præcedens meritum naturale. Sic latro in cruce pen-

pendens, propter hæc verba: *Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum*, veniam, & salutem consecutus est. Cornelius Centurio per elemosynas, & orationes, quas fecerat, antequam in Christum crederet, impetravit gratiam fidei; propter illas enim missus ad ipsum fuit S. Petrus, qui ipsum in fide Christiana instrueret. Zachæus meruit Christum in domo sua excipere ob desiderium, quo flagrabat illum videndi.

Resp. Neg. Ant. Allata Scripturæ testimonia plus non ostendunt, quam quod præter gratiam requiratur liberum arbitrium, seu libera hominis cum Divina gratia cooperatio. Unde ad 1. dico, hominis quidem esse præparare animam ad ulteriores gratias; sed etiam primam illam præparationem non fieri sine gratia, ut centies inclamat Augustinus: *præparatur voluntas a Domino*. Luculentissime vero responsionem nostram confirmat Lib. 1. retractat. c. 23, ubi sic: *utrumque ergo (scilicet credere, & bene operari) nostrum est propter arbitrium voluntatis: & utrumque tamen datum est per spiritum fidei, & charitatis. - - utrumque ipsius est; quia ipse præparat voluntatem: & utrumque nostrum; quia non fit, nisi volentibus nobis.*

Ad 2. Respondet Tridentinum Sess. 6. c. 5. ubi ait: *cum dicitur convertimini ad me, & ego convertar ad vos; libertatis nostræ admonemur: cum respondemus: converte nos, Domine, ad te, & convertemur; DEI*

nos gratia præveniri confitemur. Itaque in conversione impii tria concurrunt. DEUS prævenit hominem gratia sua excitante: huic libere consentiendo homo se convertit ad DEUM, dum ope gratiæ credit, sperat, dolet, ac anterioris vitæ peccata detestatur &c. & tum demum DEUS convertitur ad hominem infundendo ipsi gratiam sanctificantem, & habitus virtutum, recipiendo ipsum in filium, ut c. 6. & 7. ejusdem Sess. explicat S. Synodus.

Ad 3. Sensus parabolæ est, quod Deus dona sua, & præsertim gratias gratis datas, sæpe distribuat juxta virtutem, perfectionem, & capacitatem etiam naturalem recipientis. Sic, si vera est doctrina Angelici, DEUS Angelis distribuit dona gratiæ, & gloriæ secundum dona naturæ, ita, ut illi, qui sublimiores sunt natura, etiam præstent gratia, & gloria. Sic & inter homines ad sacerdotium, ad munus concionandi &c. non raro illos præfert, qui egregiis ad tale munus talentis a natura instructi sunt. Sæpe tamen etiam contrarium facit; cum enim Dominus sit suarum gratiarum, & donorum, dividit ea cuilibet, prout vult, & quem aptum non invenit a natura, aptum facit. Dum autem dona sua, præsertim supernaturalia, largitur juxta capacitatem naturalem, hæc capacitas non est causa

sa moralis, & meritoria, quasi maior capacitas, & virtus naturalis moveret DEUM ad conferendas plures, aut maiores gratias: sicut divitiæ non sunt causa moralis, & meritoria motionis Divinae, licet DEUS ad dandam eleemosynam sæpius moveat divitem, quam minus habentem.

Ad 4. Petitio illa, & pulsatio, cui dari, & aperiri asserit S. Lucas, non fit sine gratia. Ut enim Apostolus ad Rom. 8. ait: *Spiritus adjuvat infirmitatem nostram: nam quid oremus, sicut oportet, nescimus: sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*, id est, gratia Sancti Spiritus gemere, & postulare nos facit. Unde

Ad 5. Quando Apostolus dicit: *velle adjacet mihi*, mens ipsius non est, voluntatem illam esse sine auxilio gratiae; ipse enim ad Philipenses 2. ait: *DEUM esse, qui operatur in nobis velle, & perficere*. Igitur hoc solum priore loco docet Apostolus, præter gratiam, quæ dat velle, aliam intuper necessariam esse, quæ det perficere.

Denique ad exempla Scripturae responsionem suppeditat Concilium Arausicanum II. quod suos de necessitate gratiae Canones ita concludit: *Unde manifestissime credendum est, quod & illius latronis, quem Dominus ad Paradisi patriam revocavit, & Cornelii Centurionis, ad quem Angelus Domini missus est, & Zachæi, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides, non fuit de*

natura, sed divinae largitatis donum. Itaque & oratio latronis, & desiderium Zachæi non erat partus solius naturæ, sed gratiæ: & Cornelius, antequam explicite crederet in Christum Redemptorem, opitulante Divina gratia jam credidit in DEUM Remuneratorem.

127. Dices: Apostolus 1. ad Timoth. 1. fatetur, se, qui prius blasphemus fuerat, persecutor, & contumeliosus, misericordiam esse consecutum, quia ignorans hæc omnia fecerat: ergo ignorantia, & ut sic dicam, minoritas culpæ fuit causa, cur gratiam, & misericordiam consequeretur: ergo multo magis opus naturaliter bonum potest esse causa moralis, & meritoria gratiæ. Resp. Neg. Conf. particula *quia* in scripturis non semper denotat causam; quis enim dicet, quod David per illa verba Psalmi 40. *Sana animam meam, quia peccavi tibi*, peccata sua DEO proponat tanquam causam moralem, & motivum, quo DEUS excitetur ad conferendam gratiam sanationis? Proposuit certe illa præcise tanquam terminum seu objectum, circa quod occuparetur Dei misratio. Itaque etiam ignorantia Pauli non erat causa meritoria Misericordiae Divinae; sed ignorantia illa hoc solum præstabat, ut Paulus esset minus indignus venia, quam fuisset, si peccasset ex malitia.

128. Ob. 3. Non nulli ex antiquis Patribus videntur asserere, pri-
mos

mos nostros ad salutem conatus non praeveniri gratia DEI. Resp. Si probes assertum, dicendum est, errorem materiale circa res fidei, nondum ab Ecclesia definitas, imbecillitatem esse intellectus humani, a qua viri etiam Sanctissimi, & doctissimi non semper fuere eximii. Errasse Cyprianum circa valorem Baptismi ab hæretico collati; errasse aliquando Augustinum circa hanc ipsam, qua de agimus, materiam, notum est etiam mediocriter eruditis. Lapsus autem in ejusmodi errorem tunc facillime contingit, quando nullo adhuc provocante adversario, quæstio aliqua ex instituto non examinatur, sed obiter solum, & per occasionem attingitur. Id quod insinuare videtur Augustinus, cum Semi-Pelagianis contra ipsum expostulantibus, quod ab antiquis Ecclesiæ Doctoribus recederet, L. 1. de prædestinatione SS. c. 14. hunc in modum respondet: *Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuscula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum questione versari? quod procul dubio facerent, si respondere talibus cogerentur. Unde factum est, ut de gratia DEI quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis, & transeunter attingerent.*

129. Ob. 4. DEUS esset acceptor personarum, si in distributione suarum gratiarum non attenderet ad merita hominum naturalia: atqui DEUS non potest esse acceptor per-

sonarum, ut enim Apostolus ad Colossenses 3. ait: *non est acceptio personarum apud DEUM*: ergo. Maj. Prob. vitium acceptionis personarum consistit in hoc, quod præcise ex diverso affectu ad personas uni aliquid tribuatur, quod alteri negatur: atqui hoc fieret, si DEUS non respiciendo ad merita naturalia uni tribueret gratiam fidei, & alteri negaret: ergo.

Resp. 1. Neg. Maj. ad Prob. Dist. Maj. Si intercedat debitum, hoc est, si illud, quod alteri negatur, huic ipsi debeatur, Conc. Maj. Si nullum debitum intercedat, Neg. Maj. Quando unus ex duobus, quorum neutri aliquid debetur, aliquid accipit, alter nihil, largitor beneficii facit uni gratiam, alteri non infert injuriam; neque est vitiosus personarum acceptor, sed irreprehensibilis reum suarum distributor. Nemo enim hujus vitii insinuat illum, qui liberaliter donat potius amico, quam homini ignoto. Jam vero opera mere naturalia nullum fundant jus, vi cujus teneatur DEUS dare gratiam: quamquam in hoc statu naturæ elevatæ omnibus offerat primam gratiam, necessariam ad fidem, & salutem, ita, ut nullus ea destituatur citra abusum suæ libertatis.

Resp. 2. Retorquendo argumentum in duobus parvulis, quorum unus, non item alter, baptizatur, & salvatur. Quid enim movet DEUM, ut

ut uni conferat gratiam Baptismi, alteri neget? an merita naturalia, vel demerita, ab uno absolute posita, ab altero omissa? Sed horum per ætatem sunt incapaces. An conditionate prævisa, & ponenda, si pervenissent ad ætatem adultiore? sed uterque sub aliqua conditione poneret merita, & sub alia conditione demerita. Quomodo igitur Deus non est acceptor personarum, si respectu infantis A, cui confert gratiam Baptismi, solum attendat ad merita naturalia, conditionate ponenda, dissimulatis demeritis; respectu vero infantis B, cui negat gratiam Baptismi, solum attendat ad demerita, conditionate ponenda, neglectis meritis naturalibus?

130. Ob. 5. Hæretici absque gratia credunt non nullos fidei articulos e. g. Mysterium Trinitatis, Incarnationis &c. ergo ad actum fidei necessaria non est gratia. Resp. Dist. Ant. credunt fide supernaturali, & prout oportet ad salutem, Neg. Ant. fide mere naturali, Conc. Ant. & eodem modo Dist. Conf. Ad fidem supernaturalem inter alia requiritur, ut quis credat propter auctoritatem Dei revelantis, & quidem ita, ut hanc auctoritatem appretiet super omnia alia motiva, quæ in contrarium opponi possunt, sitque vi sui actus implicite, aut virtualiter paratus ad credendam quamlibet aliam veritatem a Deo revelatam, & sibi sufficienter propositam, tanquam revelatam; si enim non ita animo compa-

ratus sit, convincitur non jam credere propter auctoritatem Dei revelantis, sed propter alia motiva mere humana, & naturalia. Nam cum auctoritas Dei loquentis eandem fidem mereatur, sive hanc, sive aliam veritatem revelet, non potest propter auctoritatem Dei revelantis credi una veritas, quin virtualiter etiam credatur altera. Jam vero hæreticus (loquimur de hæretico formali) non credit alias veritates a Deo revelatas, & sufficienter sibi propositas, e. g. non credit purgatorium; si enim crederet quamlibet aliam veritatem a Deo revelatam, & sibi sufficienter propositam, jam non esset hæreticus formalis.

131. Ob. 6. DEUS facienti, quod est in se, non denegat gratiam: ergo potest quis per vires, & opera mere naturalia obtinere gratiam; quia potest per vires naturales facere, quod, & quantum est in se. Resp. Dist. Ant. Deus facienti, quod est in se, per vires gratiæ, non denegat gratiam ulteriorem, Conc. Ant. facienti; quod est in se per vires solius naturæ, non denegat primam gratiam, Subdist. id est, Deus ejusmodi homini liberaliter, & prorsus gratuito confert gratiam, Conc. Ant. confert ad exigentiam operum naturalium, quasi ista essent meritum gratiæ, vel dispositio positiva ad gratiam, Neg. Ant. & Conf. Sensus axiomatis, & distinctionis paulo post declarabitur: interim.

132. Dices: dispositiones, quæ in materia præsupponuntur ad infusionem animæ rationalis, sunt veræ, & positivæ dispositiones, licet sint tantum materiales, & anima sit spiritualis: ergo etiam actus naturalis potest esse vera, & positiva dispositio ad gratiam supernaturalem. Conf. Prob. vel enim dicitur, quod inter dispositiones materiales, & animam spiritualement detur proportio, vel quod non detur. Si primum, dabitur etiam proportio inter actum naturalem, & gratiam supernaturalem; quia ens supernaturale non magis opponitur enti naturali, quam ens spirituale opponatur materiali. Si secundum, negabitur, quod requiratur proportio inter gratiam, & dispositionem positivam ad gratiam; sicut negatur, quod talis proportio requiratur in-

ter animam spiritualement, & dispositione negativam ad animam spiritualement.

Resp. Conc. Ant. Neg. Conf. & paritatem. Nam non obstante, quod dispositiones sint materiales, & anima rationalis sit spiritualis, datur tamen aliqua naturalis coordinatio, & consequenter aliqua proportio inter animam, & dispositiones; quia DEUS tanquam Auctor naturæ nunquam producit animam rationalem, nisi ad exigentiam materiæ rite dispositæ. Econtra inter actum naturalem, & gratiam supernaturalem nulla datur naturalis coordinatio, & consequenter nulla etiam sufficiens proportio; quia ens supernaturale ex suo conceptu dicit id, quod superat vires, & exigentiam totius naturæ.

ARTICULUS III.

Quis sit sensus illius Axiomatis: *facienti, quod est in se, DEUS non denegat gratiam?*

133. PROpone tibi hominem in extrema Brasilia inter feras enutritum, fidei Christianæ, rerumque omnium ad salutem spectantium penitus ignarum; qui cum legem naturæ, cujus obligationem ex naturali syndere seos dictamine satis agnovit, sæpius per vitam graviter violasset, tandem inter tenebras infidelitatis, & in statu peccati moritur, ac iusto DEI iudicio damna-

tur. Hunc hominem DEUS, quantum est in se, salvare voluit, qui teste Apostolo 1. ad Timoth. 2. *vult omnes homines salvos fieri*: & tamen barbarus iste toto vitæ suæ tempore nullam videtur a DEO accepisse gratiam supernaturalem, sine qua salus obtineri non potest. Prima enim gratia supernaturalis, & fundamentum ceterarum est vocatio ad fidem, ut docet Tridentinum

Sess. 6. c. 8. ubi ait: *fides est humanae salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis.* Hac autem gratia, seu vocatione ad fidem videtur caruisse homo ille silvestris, & etiamnum carere videntur alii innumeri inter barbaros gentiles, qui nihil unquam de vera fide audierunt. Cum igitur causa damnationis istorum non in DEUM, sed in ipsosmet referenda sit, non apparet, quomodo res aliter explicari possit, nisi dicendo, eos non fecisse viribus naturalibus, quantum erat in ipsis; hoc enim si fecissent, DEUS, qui nemini claudit viscera misericordiae suae, infallibiliter largitus fuisset gratiam, qua salutem adipisci potuissent. At vero istud si dicatur, quod scilicet DEUS homini, per vires naturae facienti, quod est in se, lege infallibili largiatur gratiam, vix evitabitur error Massiliensium. Hac enim ratione opera naturalia erunt vel meritum, vel dispositio, vel motivum, vel conditio conferendi gratiam: quidquid horum asseratur, gratia constituitur pedissequa naturae. Ecce Scyllam, & Charybden, quarum unam si evitare volueris, primum est, in alteram ut incidas.

134. Volunt equidem non nulli, sensum axiomatis hunc esse, quod DEUS facienti, quod est in se, per vires gratiae, non deneget gratiam ulteriorem. Recte hoc quidem: imo in hoc sensu axioma recipitur ab omnibus Theologis; sed istud

non sufficit: quaestio enim est, an DEUS primam gratiam supernaturalem certo, & infallibiliter conferat cuilibet homini facienti, quod est in se, utique per vires naturae; quia ante primam gratiam nondum habet vires gratiae, quibus faciat, quod est in se. Et in hoc etiam sensu verum esse axioma, videtur evincere discursus, numero praecedente propositus, & ex voluntate DEI omnes salvandi depromptus.

135. Dico: DEUS facienti, quod est in se per vires naturae, certo, & infallibiliter confert primam gratiam supernaturalem necessariam ad fidem, & salutem. Ita multi contra multos, praesertim Thomistas Recentiores: utrique vero vindicare sibi conantur Angelicum.

136. Prob. Conclusio. DEUS non obstante generali corruptione totius generis humani, inducta per peccatum Adami, teste Apostolo, decrevit, quantum est in se, quemlibet hominem salvare propter merita Unigeniti Filii sui: ergo certa, & infallibili lege, resultante ex hoc ipso decreto, offert cuilibet homini primam saltem gratiam supernaturalem, scilicet vocationem ad fidem, sine qua, ut idem Apostolus docet, impossibile est placere DEO & salutem consequi; paratus hanc gratiam, & si bene hac utatur, etiam gratias superiores ad salutem necessarias dare singulis, nisi ipsi ex sua parte ponant impedimentum. Ant. hic supponitur, & alibi efficaciter pro-

probatur. Conf. vero patet ex eo, quia, nisi DEUS paratus esset, quantum est in se, barbaris infidelibus dare gratiam fidei, non vellet serio istorum salutem; neque enim is serio vult finem, qui non adhibet media, ad obtinendum finem necessario requisita.

137. Subsumo: atqui ille non ponit impedimentum gratiæ, qui per vires naturæ facit, quantum est in se: ergo DEUS ejusmodi homini certa, & infallibili lege dat primam gratiam supernaturalem, vocando ipsum ad fidem, &, si huic vocationi respondeat, eadem lege dabit gratias superiores, quibus ipsam denique salutem consequi possit.

138. Etiam in hoc discursu non video, quid negari possit, nisi forte suppositum, quod homo unquam per vires naturæ faciat, quod, & quantum est in se. Non nulli enim ex adversariis putant, quod, dum homo ethnicus, antequam ad fidem convertatur, facit, quod est in se, observando nimirum legem naturalem, id ipsum jam faciat ope alicujus gratiæ supernaturalis; ut proin ex mente horum auctorum vocatio ad fidem non sit tali casu prima gratia supernaturalis, utpote quam jam plures aliæ præcesserint, quarum ope ethnicus fecerit, quantum est in se. Imo censent aliqui, præsentem controversiam unice reduci ad hoc, an homo, qui facit, quod est in se, id faciat per vires naturæ, an vero per vires gratiæ su-

pernaturalis; de reliquo apud omnes indubitatum esse, quod DEUS facienti, quod est in se, non deneget gratiam vocationis ad fidem, sive dein homo per vires naturæ, sive per vires gratiæ faciat, quod est in se. Sed aliud docemur a Suar. qui L. 4. de gratia c. 13. testatur, Thomistas illius temporis ex Augustino, ut putabant, docuisse, quod DEUS, nulla certa, & infallibili lege gratiam vocationis ad fidem largiatur homini, etiamsi iste moderatus sit, & legem naturalem, quantum potest, observet.

139. Itaque duplicis generis habemus adversarios. Aliqui simpliciter negant, DEUM homini infallibiliter dare gratiam, etiamsi homo faciat per vires naturæ, quod est in se: & hos satis convincit ratio Num. 136. proposita, ac in Scripturis fundata. Alii concedunt quidem, DEUM facienti, quod est in se, semper, & infallibiliter dare gratiam, puta vocationem ad fidem, sed negant suppositum, quod homo per vires naturæ unquam faciat, quod est in se; & contendunt, in tali homine ante vocationem ad fidem jam præcedere gratias supernaturales, quibus juvetur ad faciendum, quod est in se. Et contra hos probandum est suppositum, & discursus ulterius promovendus.

140. Sic igitur argumentor. Juxta Tridentinum *fides est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis*: ergo prima
I 2 gra-

gratia supernaturalis est vocatio ad fidem: ergo ethnicus, antequam vocetur ad fidem, nullam accipit gratiam supernaturalem: ergo si ante vocationem ad fidem facit, quod est in se, facit id per vires naturæ, non vero per gratias supernaturales.

141. Respondent, quod nulla quidem gratia supernaturalis præcedat vocationem fidei, latius dictam: aliqua tamen præcedat vocationem fidei stricte dictam. Hanc distinctionem sic explicant. Quando ethnicus vel per prædicationem externam, vel etiam per solam revelationem internam intelligit ea, quæ creditu necessaria sunt ad salutem, simulque interius excitatur ad præstandum assensum his mysteriis fidei, tunc datur vocatio ad fidem proxima, & stricte dicta. Verum ante hanc vocationem jam dabitur alia vocatio ad fidem, vocatio nimirum remota, & latius dicta. Nam illæ gratiæ supernaturales, quibus ethnicus excitabatur ad observandam legem naturalem, & faciendum, quod est in se, jam possunt dici vocati ad fidem, in sensu saltem latiore; quia scilicet gratiæ illæ a Deo ordinantur ad fidem ethnico largiendam, si prioribus gratiis coopere- tur. Et sic fides jam est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis; quia omnis actus humanus, qui aliquid confert ad justificationem, vel supponit fidem, vel ad illam disponit.

142. Sed contra est. Hæc distinctio non solum sine fundamento assumitur, sed etiam repugnat Patribus, præsertim SS. Augustino, & Prospero, qui centies repetunt, fidem impetrari non posse, sed per fidem impetrari cetera; opera salutaria esse ex fide non fidem ex operibus; hominem nihil meriti habere ante fidem; vocationem ad fidem non posse sub cuiuscunque boni operis meritum cadere; fidem æquiparari cum Incarnatione, quia, sicut in humanitate assumpta nihil potuit præcedere, quo ista mereretur unionem hypostaticam, ita in homine nihil possit præcedere, quo mereatur fidem. Videatur Suar. lib. cit. c. 15. Num. 23. & 24. Atqui in adversa hypothese fides posset impetrari; posset esse ex operibus; posset cadere sub meritum &c. si enim actus fidem præcedentes eliciuntur ope gratiæ supernaturalis, sunt & ipsi supernaturales, adeoque non deesset ipsis debita proportio, aut ratio meriti saltem congrui.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

143. Ob. I. Si Deus facienti, quod est in se per vires naturæ, infallibiliter confert gratiam, sequitur 1. quod gratia conferatur ad invocationem humanam, seu mere naturalem: nam inter præcipua puncta, quæ juxta nos homo per vires naturæ facere posset, & deberet, est cultus, & invocatio Dei. Sequitur 2. Quod Deus, ut conferat gra-

gratiam, saltem aliquando expectet voluntatem hominis, facientem suis viribus, quod est in se. Sequitur 3. Quod opera naturalia conducant ad salutem vitæ æternæ; quia DEUS intuitu operum naturalium gratiam conferret: atqui hæc omnia reprobanda sunt per canones Concilii Arausici II. Num. 120. a nobis citatos.

144. Resp. Dist. Maj. Sequitur quod gratia conferatur ad invocationem humanam, quæ tantum sit negativa dispositio ad gratiam: quod DEUS non nunquam expectet voluntatem hominis negative se disponentem ad gratiam; quod opera naturalia negative conducant ad salutem vitæ æternæ, Conc. Maj. Sequitur, quod gratia conferatur ad invocationem humanam, quæ sit dispositio positiva ad gratiam, quod DEUS non nunquam expectet voluntatem hominis positive se disponentem; quod opera naturalia positive conducant ad salutem, Neg. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf.

Concilium damnavit Massilienses, eo quod docerent, actus naturales esse meritorios gratiæ, aut esse dispositionem moralem positivam ad gratiam. Dispositio autem moralis positiva ad gratiam aliud non est, quam vis quædam movendi DEUM ad gratiam conferendam. Unde si res bene consideretur, non datur hic discrimen aliquod inter dispositionem moralem positivam, & inter meritum; nam meritum in genere, & prout præscindit a merito condi-

gno, & congruo, est obsequium DEO factum, ex se potens movere ad retributionem præmii. Cum igitur actus naturales moraliter boni sint aliquod obsequium DEO factum, si insuper haberent virtutem movendi DEUM ad gratiam conferendam, essent re ipsa meritum gratiæ, saltem congruum. Atque hanc vim merendi, & movendi constanter denegamus actibus, & operibus pure naturalibus, solumque dicimus, quod homo, faciendo per vires naturæ, quod est in se, negative se disponat ad gratiam, id est, quod non ponat impedimentum gratiæ, neque per actus peccaminosos faciat se magis indignum gratia. Certum quippe est, quod is, qui legem naturæ, quantum potest, observat, sit minus indignus gratia, quam alius, qui eandem passim transgreditur.

145. Dices 1. Hac ratione ethnicus se non minus disponderet ad gratiam, cum dormit, quam cum exercet actus virtutum legi naturali conformes; nam etiam in somno non ponit impedimentum gratiæ, neque tunc per actus peccaminosos se gratia magis indignum facit. Resp. Neg. Sequelam. Nam ut quis etiam negative tantum dicatur se disponere ad gratiam, requiritur, ut agat modo humano; quod in somno non fit. Præterea in somno nemo elicit actus virtutum positivos, quos tamen elicere debet, ut faciat, quod est in se. Ex hoc autem non sequitur, quod actus illi positivi, sint

gratia supernaturalis est vocatio ad fidem: ergo ethnicus, antequam vocetur ad fidem, nullam accipit gratiam supernaturalem: ergo si ante vocationem ad fidem facit, quod est in se, facit id per vires naturæ, non vero per gratias supernaturales.

141. Respondent, quod nulla quidem gratia supernaturalis præcedat vocationem fidei, latius dictam: aliqua tamen præcedat vocationem fidei stricte dictam. Hanc distinctionem sic explicant. Quando ethnicus vel per prædicationem externam, vel etiam per solam revelationem internam intelligit ea, quæ creditu necessaria sunt ad salutem, simulque interius excitatur ad præstandum assensum his mysteriis fidei, tunc datur vocatio ad fidem proxima, & stricte dicta. Verum ante hanc vocationem jam dabitur alia vocatio ad fidem, vocatio nimirum remota, & latius dicta. Nam illæ gratiæ supernaturales, quibus ethnicus excitabatur ad observandam legem naturalem, & faciendum, quod est in se, jam possunt dici vocati ad fidem, in sensu saltem latiore; quia scilicet gratiæ illæ a Deo ordinantur ad fidem ethnico largiendam, si prioribus gratiis coopere-
tur. Et sic fides jam est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis; quia omnis actus humanus, qui aliquid confert ad justificationem, vel supponit fidem, vel ad illam disponit.

142. Sed contra est. Hæc distinctio non solum sine fundamento assumitur, sed etiam repugnat Patribus, præsertim SS. Augustino, & Prospero, qui centies repetunt, fidem impetrari non posse, sed per fidem impetrari cetera; opera salutaria esse ex fide non fidem ex operibus; hominem nihil meriti habere ante fidem; vocationem ad fidem non posse sub cuiuscunque boni operis meritum cadere; fidem æquiparari cum Incarnatione, quia, sicut in humanitate assumpta nihil potuit præcedere, quo ista mereretur unionem hypostaticam, ita in homine nihil possit præcedere, quo mereatur fidem. Videatur Suar. lib. cit. c. 15. Num. 23. & 24. Atqui in adversa hypothese fides posset impetrari; posset esse ex operibus; posset cadere sub meritum &c. si enim actus fidem præcedentes eliciuntur ope gratiæ supernaturalis, sunt & ipsi supernaturales, adeoque non deesset ipsis debita proportio, aut ratio meriti saltem congrui.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

143. Ob. 1. Si Deus facienti, quod est in se per vires naturæ, infallibiliter confert gratiam, sequitur 1. quod gratia conferatur ad invocationem humanam, seu mere naturalem: nam inter præcipua puncta, quæ juxta nos homo per vires naturæ facere posset, & deberet, est cultus, & invocatio Dei. Sequitur 2. Quod Deus, ut conferat gra-

gratiam, saltem aliquando expectet voluntatem hominis, facientem suis viribus, quod est in se. Sequitur 3. Quod opera naturalia conducant ad salutem vitæ æternæ; quia DEUS intuitu operum naturalium gratiam conferret; atqui hæc omnia reprobata sunt per canones Concilii Arausici II. Num. 120. a nobis citatos.

144. Resp. Dist. Maj. Sequitur quod gratia conferatur ad invocationem humanam, quæ tantum sit negativa dispositio ad gratiam: quod DEUS non nunquam expectet voluntatem hominis negative se disponentem ad gratiam; quod opera naturalia negative conducant ad salutem vitæ æternæ, Conc. Maj. Sequitur, quod gratia conferatur ad invocationem humanam, quæ sit dispositio positiva ad gratiam, quod DEUS non nunquam expectet voluntatem hominis positive se disponentem; quod opera naturalia positive conducant ad salutem, Neg. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf.

Concilium damnavit Massilienses, eo quod docerent, actus naturales esse meritorios gratiæ, aut esse dispositionem moralem positivam ad gratiam. Dispositio autem moralis positiva ad gratiam aliud non est, quam vis quædam movendi DEUM ad gratiam conferendam. Unde si res bene consideretur, non datur hic discrimen aliquod inter dispositionem moralem positivam, & inter meritum; nam meritum in genere, & prout præscindit a merito condi-

gno, & congruo, est obsequium DEO factum, ex se potens movere ad retributionem præmii. Cum igitur actus naturales moraliter boni sint aliquod obsequium DEO factum, si insuper haberent virtutem movendi DEUM ad gratiam conferendam, essent re ipsa meritum gratiæ, saltem congruum. Atque hanc vim merendi, & movendi constanter denegamus actibus, & operibus pure naturalibus, solumque dicimus, quod homo, faciendo per vires naturæ, quod est in se, negative se disponat ad gratiam, id est, quod non ponat impedimentum gratiæ, neque per actus peccaminosos faciat se magis indignum gratia. Certum quippe est, quod is, qui legem naturæ, quantum potest, observat, sit minus indignus gratia, quam alius, qui eandem passim transgreditur.

145. Dices 1. Hac ratione ethnicus se non minus disponderet ad gratiam, cum dormit, quam cum exercet actus virtutum legi naturali conformes; nam etiam in somno non ponit impedimentum gratiæ, neque tunc per actus peccaminosos se gratia magis indignum facit. Resp. Neg. Sequelam. Nam ut quis etiam negative tantum dicatur se disponere ad gratiam, requiritur, ut agat modo humano; quod in somno non fit. Præterea in somno nemo elicit actus virtutum positivos, quos tamen elicere debet, ut faciat, quod est in se. Ex hoc autem non sequitur, quod actus illi positivi, sint

etiam positiva dispositio ad gratiam; licet enim habeant bonitatem moralem positivam, non tamen sunt meritum, causa, vel motivum conferendi gratiam.

146. Dices 2. in nostra sententia DEUS gratiam potius confert ethnico exercenti actus naturales moraliter bonos, quam si tantum exerceret alios actus, in quibus nulla relucet bonitas moralis, e. g. si tantum respiceret solem, aut festucam de terra levaret: ergo actus moraliter boni non tantum sunt dispositio negativa, sed positiva ad gratiam. Prob. Conf. nisi enim dicatur, quod DEUS ab actibus moraliter bonis moveatur ad gratiam conferendam, non est ratio, cur gratiam potius conferat exercenti actus moraliter bonos, quam exercenti alios actus prorsus disparatos, ac indifferentes. Ita Recentior quidam Thomista.

Resp. Conc. Ant. Neg. Conf. ad Prob. Neg. Ant. Sed ratio est hæc, quia actus moraliter boni præ actibus indifferentibus conducunt ad hoc, ut DEUS teneatur homini dare ultiores gratias ordinis naturalis, quibus tamen in hac Providentia substituit gratiam supernaturalem, non propter excellentiam actuum naturalium, sed propter merita Christi: adeoque DEUS ad conferendam gratiam supernaturalem non movetur ab actibus naturalibus, sed a meritis Christi.

Nempe juxta doctrinam superius explicatam, DEUS vi suarum per-

fectionum tenetur etiam in natura lapsa homini, nullius adhuc peccati personalis reo, dare auxilia ordinis naturalis, quibus moraliter possit ad aliquod tempus observare legem naturæ, & exercere actus virtutum huic conformes. Quod si homo istis auxiliis ordinis naturalis cooperetur, & re ipsa ad aliquod tempus observet legem naturæ, tenetur DEUS dare auxilia ulteriora ordinis naturalis, quibus rursus per aliquod tempus observatio legis naturalis, & evitatio inferni fiat moraliter possibilis. Rationem dedimus hanc; quia necessitas moralis transgrediendi legem naturæ graviter obligantem, & incurrendi æternam pœnam sensus, non est pœna proportionata peccato originali.

Potuit tamen DEUS in pœnam peccati originalis omnes Adami posterius æternum privare beatitudine regni cælestis, ad quam illos antecedenter ad lapsum primi Parentis ordinaverat. Ratio est, quia hæc ordinatio, & elevatio ad felicitatem supernaturalem est gratia, naturæ etiam in nocenti indebita: consequenter sicut DEUS potuit initio creare hominem, quin illum elevaret ad felicitatem supernaturalem, ita a fortiori potuit hominem reum peccati originalis privare hac elevatione, eumque rursus detrudere ad conditionem servi, sine ulla spe emergendi aliquando ad statum filiationis. Quo casu debuisset quidem DEUS posteris Adami dare auxilia

lia ordinis naturalis, quibus moraliter possent evitare infernum, seu æternam poenam sensus, in sensu explicato; nunquam tamen dedisset ullam gratiam supernaturalem, cujus ope consequi possent salutem, & felicitatem æternam. Unde pro tali statu evitatio inferni fuisset separabilis a consecutione Regni cælestis, & hominem post vitam, conformiter legi naturali transactam, eadem fors maneret, quæmodo propria est parvulorum, cum solo peccato originali decedentium.

At vero nunc DEUS ex infinita sua misericordia rem aliter disposuit, decrevitque propter merita Unigeniti Filii sui, homines etiam post lapsum primi parentis rursus adoptare in filios, ut Christus esset primogenitus ex multis fratribus, & heres inter multos coheredes Regni cælestis: voluit proin, ut evitatio inferni respectu adultorum esset defacto inseparabilis a consecutione salutis æternæ. In hac igitur Providentia, quando homo usque ad terminum a DEO præfixum fecit per vires naturæ, quantum potuit, DEUS loco auxiliorum ulteriorum ordinis naturalis, quæ dare alias debuisset, & quibus posset quidem evitare infernum, non tamen consequi salutem, dat propter merita Christi gratias supernaturales, quibus & infernus evitari, & salus obtineri possit.

Ex quibus tandem omnibus patet 1. cur dicamus, DEUM lege certa, & infallibili gratiam supernatu-

ralem potius conferre illi, qui per vires naturæ, quantum potest, observat legem naturalem, & exercet actus moraliter bonos, quam alteri legem transgredienti, aut ponenti actus prorsus disparatos, qui in natura lapsa, nec rursus elevata, nihil conducere ad evitandum infernum. Constat enim, DEUM benevole decrevisse, quod cuilibet homini observanti, quantum potest, legem naturæ, & ponenti actus moraliter bonos, quibus in natura lapsa, nec rursus elevata, mereri potuisset evitacionem inferni, nunc in natura lapsa quidem, sed rursus elevata dare velit gratiam supernaturalem, qua ipsam salutem consequi possit, Quod autem DEUS idem decreverit etiam circa alios, qui non faciunt, quod est in se, nullatenus constat, loquendo de singulis in particulari; licet certissimum sit, quod DEUS non raro etiam scelestissimis, & omnia alia merentibus re ipsa conferat gratiam fidei, justificationis, & salutis.

Quam in rem Nota sequentes propositiones. 1. DEUS omnibus offert gratiam fidei, paratus eam conferre singulis, si fecerint, quod est in se. 2. Multis non confert gratiam fidei; quia non faciunt, quod est in se. 3. Multis eandem confert, etsi non faciant, quod est in se. 4. Nulli eandem denegat facienti, quod est in se.

Patet 2. Quod DEUS facienti, quod est in se, gratiam supernaturalem, nempe gratiam fidei, seu vocationem ad fidem, non conferat pro-

propter observationem legis naturalis, & opera illa naturalia, moraliter bona, sed unice propter merita Christi. Nam opera illa naturalia plus non merentur, quam ut Deus conferat ulteriora auxilia ordinis naturalis, quibus evitari possit aeterna poena sensus. Quod ergo Deus istis auxiliis ordinis naturalis substituat gratias supernaturales, id praecise facit intuitu meritorum Christi. Res declarari potest obviis exemplis. Ponamus, quod Rex servum ignobilem, cui ob praestita obsequia plus dare non deberet, quam certum aliquod, & statutum salarium, ob preces primogeniti sui, hunc servum amantis, evehat ad statum, & conditionem nobilem, eique loco salarii debiti donet integram dynastiam: nemo dicet, quod obsequia illius servi sint meritum etiam tantum congruum, aut dispositio positiva ad promotionem tam amplam; vel quod Rex ad conferendum hunc favorem moveatur ab obsequiis servi; quod illam conferat propter obsequia &c.

147. Dices 3. Gratis dicitur, quod Deus decreverit, homini facienti, quod est in se per vires naturae, conferre gratiam supernaturalem, ergo istam non confert lege certa, & infallibili; haec enim certitudo, & infallibilitas non potest oriri aliunde, nisi ex decreto Divino. Resp. Neg. Ant. decrevit Deus omnes homines salvare, quantum est ex parte Dei: ergo pariter decrevit

omnibus dare media, & gratias supernaturales, necessarias ad salutem, saltem nisi homo ex sua parte istis gratiis ponat impedimentum. Atqui faciens per vires naturae, quod est in se, non Ponit ex sua parte impedimentum: ergo vi decreti Divini certo, & infallibiliter obtinet primam gratiam supernaturalem, & si hac rite utatur, etiam gratias superiores supernaturalis ordinis; quibus possit salvari.

148. Dices 4. Vel DEUS facienti, quod est in se, primam gratiam confert liberaliter, & gratuito, vel obligatur ad eam conferendam. Si primum, potest illam negare non minus facienti: quod est in se, quam alteri non facienti, quod est in se. Si secundum, gratia non erit gratia, quia non gratis, sed ex obligatione datur. Resp. DEUS primam gratiam supernaturalem liberaliter, & gratuito confert respectu hominis; eandem tamen respectu Christi confert ex obligatione, & pacto inter Christum DEUM hominem, & Patrem inito.

Nam pater Christo promisit, se, quantum est ex parte sua, daturum esse omnibus hominibus auxilium sufficiens ad obtinendam salutem, si ipse pro hominibus pati, & mori vellet. Hanc conditionem Christus & acceptavit, & implevit, suaeque merita pro salute omnium Patri obtulit. Itaque, si DEUS non cuilibet offerret auxilium sufficiens ad fidem, justificationem, & salutem, esset

esset infidelis in suis promissis, & injustus non quidem respectu hominis, cui ad illud auxilium jus nullum competit, sed respectu Christi, cuius proprium est tale jus, ex pacto, & lege mutuo consensu stabilita.

149. Dices 5. Hæc nostra sententia, illiusque explicatio vehementer offendit Clerum Gallicanum; aperte enim propugnamus genuinam thesin, quam inter alias anno hujus sæculi primo proscripsere Comitæ generalia Parisiis celebrata. Prima thesis hæc erat: *Axioma Theologicum, facienti, quod est in se, DEUS non denegat gratiam, non solum verissimum est, verum etiam per illud significatur obligatio, quam DEUS habet, dandi gratiam facienti, quod est in se; nec solum facienti, quod est ex se viribus gratiæ, sed etiam illi, qui, cum non habeat gratiam, facit, quod in se, viribus naturæ.* Altera: *Dicimus, obligationem, quam DEUS habet conferendi gratiam facienti, quod est in se, viribus naturæ, seu viribus gratiæ pure naturalis, sive non Theologice supernaturalis, non oriri ex bonitate talium operum, aut ex ullo merito, sive condigno, sive congruo, quod insit in illis operibus in ordine ad gratiam, sed ex pacto inter Christum fidejussorem nostrum, & Patrem inito, ad gratiam hominibus conferendam propter merita Christi, respiciendo ea naturalia opera ut purum terminum, non ut meritum ullum, aut rigorosam conditionem.*

Has propositiones, quæ sunt ipsissima nostra doctrina, Clerus Gal-

licanus gravissima censura perstrinxit in hæc verba: *Hæc duæ propositiones, quæ parte causam discernendi inter justos, & non justos in opera mere naturalia referunt, Semi-Pelagianismum instaurant, mutatis tantum vocibus. Pactum autem, quod inter DEUM, & Christum asseritur, commentum est temerarium, erroneum, nec solum tacente, sed etiam adversante Scriptura, & SS. Patrum traditione prolatum.*

Resp. hanc censuram esse nimis severam, ac talem, quæ salva reverentia Clero Gallicano debita, nos non admodum terreat, satis munitos cum firmis rationibus, tum auctoritate virorum gravissimorum. Evisceremus censuram, eundo breviter per singula.

Doctrina nostra non instaurat Semi-Pelagianismum. Massilienses enim docebant. DEUM gratiam conferre propter actus naturales: istud neque dicitur a nobis, neque ex doctrina nostra per legitimam consecutionem infertur, adeoque non tantum vocibus, sed re ipsa differt sententia nostra a Semi-Pelagianismo. Hinc negatur suppositum, quod sententia nostra causam discernendi inter justos, & non justos referat in opera mere naturalia. Justus enim a non justo discernitur per gratiam: opera autem naturalia juxta nos non sunt causa gratiæ. Accedit, quod discretio justi ab injusto, electi a reprobo non fiat per quamcunque gratiam supernaturalem, sed per gratiam efficacem:

hanc autem DEUS ne quidem vi pacti cum Christo initi tenetur dare cuilibet facienti, quod est in se.

Pactum istud perperam appellatur *temerarium commentum*. Nam certe temerarium commentum non est dicere, DEUM ex pacto inito cum Christo velle omnes homines salvos fieri: ergo ex eodem pacto obligatur omnibus offerre auxilium sufficiens ad salutem, & re ipsa illud conferre, si per hominem non stet, quo minus illud accipiat.

Propositio erronea dicitur illa, quæ contradicit alicui conclusioni Theologicæ, id est, conclusioni deductæ ex duabus præmissis, quarum una est de fide, altera evidens. Ut igitur Parisienses jure dicant, pactum illud, sive assertionem hujus pacti esse *erroneam*, ipsis incumbit ostendere duas præmissas, unam de fide, alteram evidentem, ex quibus legitime inferatur hæc conclusio: *non datur pactum inter DEUM, & Christum, vi cujus obligetur DEUS gratiam conferre facienti, quod est in se per vires naturæ*. Ejusmodi autem præmissæ nobis quidem sunt ignotæ; uti & testimonia Scripturæ, ac Patrum, quæ pacto, quod admittimus, *adversari* dicuntur.

150. Dices 6. Vel DEUS vi hujus pacti obligaretur gratiam supernaturalem conferre homini, ad breve solum tempus facienti, quod est in se; vel obligaretur id facienti per longum tempus: neutrum potest dici. Non primum, quia per se

absurdum est, quod DEUS homini ponenti unum, vel alterum actum a lege naturali præceptum, statim teneatur conferre gratiam. Non secundum; quia hoc modo collatio gratiæ fuisset alligata termino, vel conditioni impossibili: homo enim in natura lapsa non potest absque gratia supernaturali per longum tempus observare legem etiam mere naturalem.

Respondent aliqui, hominem, nulla licet gratia supernaturali instructum, habere saltem potentiam physicam, vi cujus absolute possit legem mere naturalem observare longo etiam tempore. Hac potentia si non utatur, sibi adscribat, quod gratiam supernaturalem non accipiat. Sed hæc responsio mihi non satisfacit; quia sic pactum illud inter Patrem, & Christum redderetur ridiculum. DEUS enim ita pacisceretur cum Christo: *video, quod homo absolute possit per vires naturæ servare ad longum tempus legem naturalem, sed cum tanta difficultate, ut nullus re ipsa illam sit observaturus: tibi tamen promitto, quod illi, qui legem naturalem ad longum tempus observaverit per vires naturæ, propter merita tua dare velim gratiam supernaturalem*. Qui modus paciscendi videtur esse DEO indignus. Unde aliter.

Resp. & dico, DEUM vi hujus pacti obligari, ut homini, qui hætenus fecit, quantum moraliter potuit, succurrat per gratiam supernaturalem, quam primum occurrit difficultas,

tas, quæ absque gratia supernaturali superari amplius moraliter non posset. Si ergo verum est, quod lex naturæ moraliter non possit diu observari absque gratia supernaturali, etiam hæc gratia diu negari non potest homini facienti, quantum est moraliter in se. Responsio fundatur in illo principio, quod sæpius jam inculcatum est: scilicet homo sine culpa personali non potest conjici in necessitatem moralem graviter peccandi, & incurrendi æternam pœnam sensus. Si igitur DEUS homini facienti, quod est in se per vires naturæ, nolit deinceps succurrere per gratias ulteriores ordinis naturalis, quibus tentatio occurrens moraliter vinci posset, debet ipsi opitulari per gratiam supernaturalem.

151. Dices 7. Hæc gratia supernaturalis, qua DEUS homini succurreret, quam primum emergit difficultas moraliter insuperabilis per vires naturæ, non præsupponeret vocationem ad fidem; nam semper loquimur de homine ethnico, & infideli: neque ipsa esset vocatio ad fidem; quia hæc gratia non proponeret mysteria fidei, sed præcise excitaret hominem ad superandam difficultatem in observanda lege naturali hic & nunc occurrentem: ergo hæc gratia supernaturalis præcederet vocationem ad fidem, adeoque vocatio ad fidem non esset prima gratia supernaturalis; id quod nos tantopere horremus.

Resp Neg. Ant. Nam gratia illa supernaturalis vel præsupponit fidem, vel est vocatio ad fidem. Si enim DEUS homini, qui hæctenus erat infidelis, sed tamen fecit per vires naturæ, quantum moraliter potuit, simul largiatur plures gratias, quarum una proxime sufficiat ad fidem, altera ad vincendam difficultatem occurrentem, posterior hæc gratia pro priori naturæ supponit vocationem ad fidem; non enim data fuisset hæc gratia, nisi data etiam fuisset gratia fidei. Dein una, eademque gratia potest simul esse proxime sufficiens ad fidem, & simul ad vincendam difficultatem in observatione legis occurrentem. Cur enim non possit eadem gratia illustrationis homini simul proponere mysteria fidei, simul honestatem victoriæ de aliqua tentatione contra legem naturæ: & cur non possit eadem gratia delectationis voluntatem simul excitare ad imperandum actum fidei, & simul ad vincendam illam tentationem? quo casu una, eademque gratia erit simul vocatio ad fidem, & simul adminiculum ad vincendam difficultatem hic, & nunc occurrentem. In utroque autem casu nulla gratia supernaturalis præcedet vocationem ad fidem.

152. Ob. 2. Ut homo censeatur facere, quod est in se, debet elicere non qualescunque actus naturaliter honestos, sed etiam debet tendere in DEUM tanquam in ultimum suum finem; cum enim hæc sit præcipua

obligatio legis naturalis, si hanc negligeret ethnicus, non faceret, quod est in se: atqui, quando ethnicus ita tendit in DEUM, eumque invenire desiderat, non agit viribus solius naturæ, sed gratiæ: ergo. Min. Prob. 1. ex S. Prospero c. 4. contra Collatorem, ubi Cassianum ita alloquitur: *vides bonos conatus, pia studia: & dubitas esse dona DEI?* Hic manifestum est, quod S. Prosper per *dona DEI!* intelligat gratiam supernaturalem, & pia studia ideo dicat dona DEI, quia eliciuntur, & fiunt per donum seu gratiam DEI.

Prob. eadem Min. 2. Pius ille conatus, quo ethnicus tendit in DEUM, est supernaturalis: ergo non elicitur viribus solius naturæ, sed gratiæ. Ant. Prob. Conatus iste à DEO intenditur, & donatur homini, ut ipsi conducat ad suum finem consequendum, & quidem ad finem supernaturalem; quia defacto finis hominis est supernaturalis: ergo conatus iste vere debet conducere ad finem supernaturalem. Subsumitur: atqui nullus conatus, seu opus pure naturale potest esse conducent ad finem supernaturalem: ergo pius ille conatus non est naturalis, sed supernaturalis. Ita Auctor Thesium de hominis lapsi arbitrio.

153. Resp. Conc. Maj. Quod datur illa obligatio, quam primum scilicet ethnicus eam sufficienter agnoscit. Neg. Min. ad 1. Prob. Responderi potest, D. Prosperum loqui de piis studiis, de bonis conati-

bus, qui jam supponunt fidem; nam verbis allegatis mox subjungit: *latuerit opus gratiæ, donec fides insita cogitationis clauderetur arcano*, id est, quamdiu fides intra solam cogitationem, & animum continebatur, neque exterius se prodebat per pios conatus, dubitare poterat, an in hoc homine detur aliquod opus gratiæ. At ubi supplex oratio, ubi diligens inquisitio, ubi apparet crebra pulsatio, ex ipsa qualitate horum operum, scilicet a fide proficiscentium, colligere debes, illa esse dona DEI. Hos autem conatus, qui jam supponunt fidem, dona DEI esse, non negamus; sed solum loquimur de piis conatibus, qui fidem præcedunt.

Ad 2. Prob. Neg. Ant. ad illius Prob. Dist. Ant. Conatus iste à DEO intenditur, & donatur homini, ut ipsi negative conducat ad finem supernaturalem consequendum, Conc. Ant. ut positive conducat, Neg. Ant. & eodem modo Dist. Conf. & Min. subsumptam.

154. Ob 3. S. Augustinus L. 1. ad Simplicianum q. 2. docet, electionem ad gratiam fieri absque respectu ad ullam conditionem, ex parte hominis se tenentem, & quidem ita, ut DEUS aliquos negligat, etiam si faciant, quod est in se per vires naturæ. *Non habeo, inquit, quod intuear in eligendis hominibus ad gratiam salutarem - - nisi vel majus ingenium, vel minora peccata, vel utrumque, addamus etiam, si placet, honestas, utilesque doctrinas.* Tum ostendit, ad

ad ista neutiquam attendi a DEO, cum unum hominem præ alio eligit ad gratiam; sic enim pergit: *quisquis ergo fuerit quam minimis peccatis irretitus, atque maculatus, & acer ingenio, & liberalibus artibus expolitus, eligendus videtur ad gratiam. Sed cum hoc statuero, ita me ridebit ille, qui infirma mundi elegit, ut confundat fortia, & studia mundi, ut confundat sapientes.*

Clarius adhuc idem argumentum prosequitur L. I. de Peccat. meritis & remiss. c. 22. ubi quærit: *unde fit, ut homo ab ineunte pueritia modestior, ingeniosior, temperantior, ex magna parte libidinum victor, qui oderitavaritiam, luxuriam detestetur, atque ad virtutes ceteras provectior, aptiorque consurgat, & tamen eo loco sit, ubi ei prædicari gratia Christiana non possit? - alius autem tardus ingenio: libidinibus deditus, flagitiis, & facinoribus cooperatus ita gubernetur, ut audiat, credat, baptizetur, rapiatur, aut, si detentus hic fuerit, laudabiliter vivat?* Ecce! juxta mentem S. Doctoris vocatur ad fidem sceleratus; & non vocatur modestus, temperans, liberalis, ceterisque virtutibus naturalibus ornatus, verbo, faciens, quod est in se.

155. Resp. ad I. Augustinum Quæstione citata loqui potissimum de gratia efficaci. Nam ibi inter mysteria gratiæ illud maxime admiratur, quod DEUS quibusdam tribuat gratias efficaces, ita illos vocando, *quomodo scit illis congruere, ut vocantem non respuant; aliis econtra tantum tribuat gratias mere suffi-*

cientes, quibus illos prævidet non consensuros, & per quas vocati quidem dici possunt, sed non electi. Quin ipse textus ab adversariis allegatus probat, sermonem hoc loco esse de auxilio congruo, & efficaci, quod solum electos discernit à non electis; non enim ait S. Doctor *in vocandis*, sed, *in eligendis hominibus: infirma mundi elegit &c.* Non videtur proin hoc testimonium Augustini nobis adversari, qui nuspiam diximus, quod DEUS facienti, quod est in se per vires naturæ, certa, & infallibili lege tribuat gratiam efficacem.

Ad 2. Exemplum istud plus non probat, quam quod a DEO aliquando ad fidem vocetur ille, qui pluribus, & majoribus vitiis est irretitus, neglecto altero, qui minorum, vel pauciorum criminum reus est; non autem probat, quod unquam negligatur is, qui nullius gravioris culpæ est reus, & qui fecit, quantum est in se. Nam Augustinus non dicit, quod prior ille juvenis, cui DEUS denegat gratiam fidei, fecerit, quod fuit in se; quod nullum grave crimen admiserit: sed tantum loquitur comparative, quod posteriore illo, qui consecutus est gratiam fidei, fuerit modestior &c. Neque nos dicimus, quod DEUS inter duos inæqualibus peccatis obstrictos debeat ad fidem vocare potius illum, qui minus perversus est; si enim ille vel unicum peccatum mortale admisit, DEUS jam non obligatur vi illius pacti ad dan-

dam ipsi gratiam supernaturalem, potestque citra omnem infidelitatem, & injustitiam adversus Christum illi præferre alterum longe magis sceleratum. Nam pactum

illud duntaxat obligat ad hoc, ut gratia non denegetur facienti, quod est in se: qui autem vel unicum mortale admittit, jam non facit, quod est in se.

ARTICULUS IV.

Qualis Gratia requiratur ad actus Salutares?

Ostendimus contra hæreticos, ad omnem actum salutarem necessariam esse gratiam supernaturalem: nunc examinandum restat, qualis esse debeat illa gra-

tia. Et 1. quidem, an debeat esse intrinsece supernaturalis? 2. An actualis? 3. An gratia solius intellectus, an etiam voluntatis?

S. I. An Gratia ad actus Salutares necessaria, debeat esse intrinsece supernaturalis?

TRes sunt Doctorum sententiæ. Prima universim negat, quod ad actus salutares requiratur gratia intrinsece, seu quoad substantiam supernaturalis, & contendit, universim sufficere illustrationem, & inspirationem supernaturalem extrinsece, & quoad modum. Hæc sententia tribuitur Durando, Gabrieli, Capreolo, Paludano, & aliis antiquis, quibus accedit Mastrius. In explicando tamen modo supernaturalitatis non conveniunt. Secunda docet, ad quemlibet actum salutarem requiri gratiam intrinsece supernaturalem, Ita post D. Thomam, Suarezium, Bellarminum, de Lugo, & alii longe communius. Tertia, & media sententia dicit, ad

aliquos actus salutares, nempe præstantiores, & difficiliore, necessariam esse gratiam intrinsece supernaturalem; ad reliquos vero sufficere extrinsece supernaturalem. Ita Vasquez, Valentia, Turrianus.

156. Dico: Ad quemlibet actum salutarem necessaria est gratia intrinsece supernaturalis. Prob. 1. Natura, suis viribus relicta, est simpliciter impotens elicere quemcunque actum salutarem: ergo ad quemlibet actum salutarem necessaria est gratia intrinsece supernaturalis. Ant. videtur certum; nam ita passim explicant illud Joan. 14. *sine me nihil potestis facere.* Et illud 2. ad Corinth. 3. *Non quod sufficientes simus cogitare aliquid a nobis tanquam*
ex

ex nobis, sed sufficientia nostra ex DEO est. Hinc Concilia, & Patres damnant eos, qui dicunt, gratiam dari tantum ad facilius posse, non autem ad simpliciter posse. Illustris est locus Augustini l. 2. contra duas Epistolas Pelagianorum c. 8. ubi sic: *Dominus, ut responderet futuro Pelagio, non ait: sine me difficile potestis aliquid facere; sed ait: sine me nihil potestis efficere. Et ut responderet futuris etiam istis (nempe Semi-Pelagianis) in eadem Evangelica sententia non ait: sine me nihil potestis perficere; sed: facere.*

Conf. Prob. Gratia intrinsece, & entitative naturalis non excedit vires naturæ; si enim excederet, non esset entitative naturalis: ergo natura, suis viribus relicta, posset obtinere hanc gratiam: ergo suis viribus relicta, non esset simpliciter impotens elicere actum salutarem. Prob. ultima Conf. & declaratur a pari. Qui enim simpliciter potest suis viribus comparare instrumentum, quo deinde possit elevare ingens pondus, talis non dicitur simpliciter impotens ad illud pondus suis viribus elevandum: ergo etiam, si gratia entitative naturalis non excedit vires, & potestatem naturæ, hæc non est simpliciter impotens ad actum salutarem.

157. Confirmatur a posteriori, sive ab effectu. Omnis actus salutaris est entitative, & non tantum quoad modum supernaturalis: ergo etiam gratia ad illum prærequiritur debet esse entitative superna-

turalis. Prob. Ant. non potest ab Adversariis explicari, in quo consistat ille modus supernaturalitatis.

Et primo quidem inconvenienter dicitur, quod actus salutaris entitative naturalis producat per actionem supernaturalem, adeoque quod modus ille sit ipsa actio productiva actus salutaris. Nam contra est 1. Actio productiva actuum vitalium, quales sunt omnes actus formaliter salutares, identificatur cum ipsis actibus: ergo si actio productiva actuum salutarium est entitative supernaturalis, ipsi etiam actus salutares sunt entitative supernaturales. Contra est 2. Ad actum salutarem entitative supernaturalem requiritur gratia entitative supernaturalis: ergo talis gratia etiam requiritur ad actionem productivam entitative supernaturalem, etiamsi poneretur, quod actio productiva distinguatur ab actu salutari.

158. Secundo dici non potest, supernaturalitatem actuum salutarium præcise consistere in hoc, quod actus secundum se naturales dignificentur, & ad rationem meriti eleventur a gratia sanctificante. Nam contra est. Hac ratione peccator non poterit elicere ullum actum salutarem, non poterit credere, sperare, poenitere, sicut oportet. Si dicas, in defectu gratiæ sanctificantis, ejusmodi actus dignificari ab habitu fidei remanente etiam in peccatoribus, eorumque actus ele-

vante

vante ad rationem meriti de congruo. Resp. Ponamus, quod peccator per hæresin formalem amiserit habitum fidei: iste certe non poterit credere actu salutari, accedente licet auxilio actuali. Idem est de infideli eliciente primum actum fidei.

159. Tertio adhuc inconvenientius dicitur, quod actus, in se naturales, fiant quoad modum supernaturales per hoc, quod homo fit a DEO ordinatus, & elevatus ad finem supernaturalem. Sic enim non amplius intercedet discrimen inter actus salutare, & non salutares; vel potius omnis actus naturaliter honestus, erit hoc ipso salutaris.

Quarto supernaturalitas quoad modum constitui non potest in esse quodam virtutis, seu in esse quodam morali, ut non nulli loquuntur. Quid enim est illud esse morale, vel esse virtutis? Estne aliquid distinctum ab actu naturali honesto, an indistinctum? Si primum, quid igitur præter actum naturalem insuper dicit illud esse morale? vix explicabunt istud Adversarii, quin relabantur in unam ex sententiis jam refutatis. Si secundum, omnis actus naturalis honestus erit supernaturalis quoad modum, & consequenter salutaris.

Quinto Modus supernaturalitatis non consistit in certa intensi-
one, aut duratione actus secun-

dum se naturalis: quia ad actum salutarem non requiritur certa intensio, aut duratio. Accedit, quod intensio actuum vitalium non fiat per additionem gradus ad gradum, sed sit identificata cum actu.

160. Sexto neque in majori promptitudine, ac facilitate actus. Nam gratia non tantum dat facilius posse, sed dat simpliciter posse: ergo actus salutaris non tantum quoad facilitatem, sed quoad se ipsum dependet a gratia: ergo quoad se, & in se est supernaturalis.

161. Septimo denique supernaturalitas actuum salutarium non bene explicatur per modum cuiuslibet actui proprium, ac peculiarem: e. g. supernaturalitas fidei per maiorem firmitatem, ac infallibilitatem, supernaturalitas amoris DEI per hoc, quod sit super omnia, & sic cum proportionem loquendo de aliis actibus. Nam contra est. Vel enim potest assensus ejusmodi firmissimus, & infallibilis, amor DEI super omnia &c. etiam obtineri solis viribus naturæ, vel non potest. Si potest, eo ipso gratia non dat simpliciter posse, neque actus erit supernaturalis per hoc, quod sit assensus firmissimus, quod sit amor super omnia &c. Si non potest, actus erit supernaturalis non solum extrinsece, & quoad modum, sed intrinsece, & quoad substantiam.

162. Prob. Conclusio 2. specialiter contra sententiam illam mediam, quæ solum ad actus salutes præstantiores requirit gratiam intrinsece supernaturalem, ad alios autem minus præstantes tantum gratiam extrinsece supernaturalem. Si quoad punctum supernaturalitatis esset aliquod discrimen inter gratiam prærequisitam ad actus salutes perfectiores, & inter gratiam prærequisitam ad actus salutes minus perfectos, istud deberet colligi ex auctoritate sacra; aliunde enim colligi vix potest: atqui ex auctoritate sacra non colligitur aliquod discrimen: ergo. Min. Prob. Scriptura, Concilia, & Patres iisdem omnino loquendi formulis utuntur, quando dicunt, gratiam esse necessariam ad actum salutarem, etiam minimum, quibus utuntur, quando dicunt, eam esse necessariam ad actus salutes perfectiores, e.g. ad credendum, pœnitendum, diligendum DEUM &c: de omnibus enim actibus, & operibus, ad salutem pertinentibus, indiscriminatim dicunt, *sufficientiam nostram ex DEO esse: sine DEO nihil nos posse facere*, requiri gratiam, *quæ sit per Christum, donata a DEO, infusa a Spiritu Sancto* &c. ergo ex auctoritate sacra non colligitur aliquod discrimen, & ex istis phrasibus Scripturæ, Conciliorum, & Patrum, vel de omnibus actibus salutaribus desumitur, quod ad eos prærequiratur gratia intrinsece supernaturalis, vel de nullo id recte desumitur.

SOLVUNTUS OBJECTIONES.

163. Ob. 1. a Patronis sententiæ, quæ universim negat, ad actus salutes requiri gratiam entitative supernaturalem; & invertitur argumentum Num. 157. a nobis allatum. Nul- lus actus salutaris est intrinsece supernaturalis: ergo ad nullum requiritur gratia intrinsece supernaturalis. Ant. Prob. Quando Patres, & Concilia dicunt, hominem absque gratia non posse elicere aliquem actum, qui pertineat ad salutem, e. g. non posse credere, pœnitere &c. semper addunt, *sicut oportet, ut expedit*, id est. homo absque gratia non potest credere &c. eo modo, quo oportet, & expedit ad salutem: ergo ex ipsis loquendi formulis, quibus utuntur Concilia, & Patres, satis colligitur; actus salutes esse supernaturales tantum quoad modum, & extrinsece.

Resp. Neg. Ant. ad Prob. Neg. Conf. nam ex isto loquendi modo Patrum, & Conciliorum ad summum colligitur, gratiam non esse necessariam ad quemlibet actum, qui aliquo modo est similis actui salutari, e. g. non esse necessariam ad quemlibet amorem DEI, in genere consideratum, etiam non salutarem, sed tantum ad salutarem; non autem colligitur, quod tota substantia, sive entitas illius amoris, qui hic, & nunc est salutaris, produci etiam possit per vires mere naturales modo non salutari.

164. Dices: actus amoris elicited, sicut oportet, seu actus amoris salutaris, est aliquod concretum ex actu tanquam subiecto, & ex salutaritate tanquam forma: ergo potest dici, quod haec forma denominans sit extrinseca actui, denominative, & secundum suam entitatem accepto; fere sicut dicimus, quod libertas sit actui extrinseca: ergo actus amoris, alique actus salutes, non sunt entitative salutes, & supernaturales. Confirmatur. Actus amoris Dei, in quantum est actus moralis, est indifferens, ut sit supernaturalis, vel tantum naturalis: ergo actus amoris supernaturalis non differt intrinsece ab actu amoris mere naturali.

Resp. Dist. Ant. Est concretum logicum, vel physicum, Neg. Ant. metaphysicum, in quo forma identificatur cum subiecto, Conc. Ant. Neg. Conf. Nec ulla est paritas cum actu libero, quia, ut hic suppono, qui defendunt libertatem actui extrinsecam, possunt ostendere, quomodo actus liber recipiat hanc denominationem ab extrinseco, nempe ab actu primo proximo indifferente. Adversarii econtra nulla ratione explicare possunt ad mentem Patrum, & Conciliorum, in quo consistat modus extrinsecus supernaturalitatis. Ad Confirmationem Dist. Ant. est ad hoc indifferens indifferentia logica, ita scilicet, ut loco actus supernaturalis elici posset actus mere naturalis, Conc. Ant. est indifferens indifferentia physica,

& reali, ita, ut idem numero actus, qui modo est supernaturalis, posset in aliis circumstantiis esse mere naturalis, Neg. Ant. & Conf. Sensus distinctionis constat ex Logica; quamvis enim animalitas e.g. generice solum considerata sit logice indifferens ad rationalitatem, irrationalitatem, tamen animal rationale specificè acceptum est numero, ac specie diversum ab animali & irrationali: ita quamvis actus amoris generice solum consideratus sub praedicato actus moralis, sit logice indifferens ad naturalitatem, vel supernaturalitatem; tamen actus amoris supernaturalis specificè acceptus est numero, ac specie diversus ab actu amoris mere naturali.

165. Ob. 2. S. Thomas 2. 2. q. 171. art. 2. ad 3. docet, quod diligere Deum non sit actus supernaturalis quoad substantiam, sed tantum quoad modum. Resp. varias esse interpretationes huius loci. Capreolus, & Cajetanus fatentur, S. Thomam fuisse in sententia opposita. 2. Didacus Alvarez illum interpretatur de actibus externis fidei, spei, caritatis, qui utique non sunt intrinsece supernaturales. Nam, si quis e.g. pauperi stipem porrigat, haec actio externa est entitative eadem, siue procedat ex interno actu caritatis, siue non. 3. Arriaga Tom. 4. Tract. de gratia Disp. 42. Num. 12. dicit, Angelicum istos terminos *supernaturale quoad modum*, &

& *supernaturale quoad substantiam* in alio sensu accepisse, quam modo accipiantur, ita, ut S. Thomas illas solum actiones appellet supernaturales quoad substantiam, quæ insuper sunt miraculosæ, & homini nullo modo debentur, ne quidem supposito statu elevationis ad finem supernaturalem. Et in hac terminorum acceptione actus fidei, spei, charitatis &c. non sunt supernaturales quoad substantiam; quia, supposito statu elevationis ad finem supernaturalem, tenetur Deus homini, non ponenti obicem concedere principia supernaturalia, ad hos actus eliciendos necessaria. Hæc interpretatio conformis est exemplis, quæ ibidem affert S. Doctor; nam ait: patrare miracula, cognoscere occulta, esse aliquid supernaturale quoad substantiam. Aliam adhuc explicationem videre licet apud Suarezium.

166. Ob. 3. Voluntas respectu actuum salutarium est potentia vitalis, & libera: ergo per se ipsam, & absque gratia debet posse producere illos actus secundum suam entitatem spectatos: ergo non sunt entitative supernaturales. Prob. prima Conf. Si voluntas non posset per se ipsam, & absque gratia illos actus producere, tunc respectu eorundem actuum tantum esset causa instrumentalis; quia ad eos producendos deberet juvari a gratia, tanquam a causa principali: sed implicat, ut potentia vitalis, & libera sit tantum

causa instrumentalis: ergo. Min. Prob. Potentia vitalis, & libera debet se ipsam movere, ac determinare ad agendum; causa vero instrumentalis debet moveri, ac determinari ab alio: ergo implicat, ut potentia vitalis, & libera sit causa instrumentalis. Hoc est præcipuum argumentum adversariorum; sed nullius prorsus efficaciam.

Resp. enim, Conc. Ant. Neg. Conf. Ad Prob. Dist. Maj. voluntas tantum esset causa instrumentalis, si per causam instrumentalem intelligas illam, quæ non potest se sola, & ex propria virtute producere actum, sed ad hunc producendum indiget alio conprincipio, a quo adjuvetur, Conc. Maj. Si per causam instrumentalem intelligas illam, quæ ad agendum moveri, ac determinari debet, & quidem physice, ab agente principali, sicut instrumentum movetur, ac determinatur ab artifice, Neg. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf. Argumentum est manifeste æquivocum; nam in Majore causa instrumentalis sumitur in primo sensu distinctionis, in Minore autem, & ejus probatione, in secundo sensu. Quod vero vitalitati, & libertati actus non obsit auxilium, & concursus alterius conprincipii, patet vel ex actibus naturalibus voluntatis, qui vere vitales sunt, & liberi, quamvis voluntas eos elicere non possit absque concursu Dei generali.

167. Ob. 4. pro sententia media, quæ ad aliquos actus salutares, non

tamen

tamen ad omnes requirit gratiam intrinsece supernaturalem. Juxta Concilia, & Patres, ad actus salutes non requiritur, nisi gratia per Christum: atqui omne auxilium congruum, licet sit entitative naturale, jam est gratia per Christum: ergo. Min. Prob. Omne donum distinctum a dono creationis, id est, quod neque est ipsa creatio naturæ, neque ad creationem necessario consequens, est gratia per Christum: sed auxilium congruum est donum distinctum a dono creationis; nam etiam supposita creatione, non debetur homini auxilium congruum, & efficax: ergo. Prob. Maj. per peccatum Adami perdidimus omnia dona, dono creationis superaddita, & ea non nisi per Christum recuperamus: ergo omne donum distinctum a dono creationis, est gratia per Christum. Hic est discursus Patris Vasquez, quo probare conatur, ad aliquos actus salutes, e. g. ad pios illos conatus, qui præcedunt fidem, & qui juxta ipsum sunt vere salutes, non requiri gratiam entitative supernaturalem, sed sufficere auxilium congruum, entitative naturale. Hoc ipsum tamen auxilium, ait, esse supernaturale quoad modum; tum quia est indebitum, tum quia a Deo benevole ordinatur, ut hominem, licet remote tantum, disponat ad salutem æternam.

Resp. I. Hic modus discurrendi probaret, quod ad nullum prorsus actum salutarem necessaria sit gratia entitative supernaturalis. Si enim ad

actum salutarem non requiritur nisi gratia per Christum; & si omne auxilium congruum, licet entitative naturale, est gratia per Christum; tale auxilium sufficiet ad quosvis alios actus, quibus homo non solum remote, sed propinquius, imo & proxime disponitur ad salutem. Hoc autem non admittitur a Patre Vasquez, qui & ipse ad actus magis perfectos requirit gratiam entitative supernaturalem.

Resp. 2. Dist. Maj. Juxta Concilia, & Patres ad actus salutes non requiritur nisi gratia per Christum, & quidem gratia per Christum qualiscunque, Neg. Maj. Talis, quæ naturam ex simpliciter impotente reddat simpliciter potentem ad eliciendum actum salutarem, Conc. Maj. & Dist. Min. auxilium congruum, entitative naturale, est qualiscunque gratia per Christum, Trans. Min. Est talis gratia, quæ naturam ex simpliciter impotente reddat simpliciter potentem ad eliciendum actum salutarem. Neg. Min. & Conf. Natura etiam sine auxilio congruo naturali habet veram potentiam, & sufficientiam physicam, imo & moralem, saltem inchoatam, ad actus honestos entitative naturales, uti etiam ad vitandum malum, legi naturali contrarium; hæc enim potentia debetur naturæ etiam post lapsum Adami, ut centies jam dictum est: ergo auxilium congruum, entitative naturale, non est talis gratia, quæ naturam

turam ex simpliciter impotente reddat simpliciter potentem ad illos actus. Et ratio est, quia defectus auxilii congrui solum infert impotentiam consequentem, ut fatetur ipse Vasquez, & declarabitur, ubi agemus de gratia efficaci, & sufficiente. Atqui impotentia consequens non est impotentia simpliciter talis, sed tantum impotentia secundum quid; sicut impotentia amandi orta ex eo, quod quis nolit amare, non reddit simpliciter impotentem ad amandum.

Transmisi, quod auxilium congruum ordinis naturalis sit aliqua gratia per Christum; quia satis probabile est, omnia dona, etiam mere naturalia, e.g. bonum ingenium, de facto conferri propter merita Christi; quamvis id non evincat discursus Patris Vasquez. Nam non omnia dona, quæ respectu singulorum determinate hominum sunt indebita, in rigore Theologico, & juxta phrasin S. Augustini, eo ipso sunt gratia distincta a dono creationis. Sic liberum arbitrium non debetur absolute singulis hominibus; nam perpetuo amentes carent libero arbitrio, saltem moraliter tali, seu in ordine ad bonum, & malum: & tamen juxta S. Augustinum liberum arbitrium pertinet ad donum creationis: Licet igitur auxilium congruum ordinis naturalis non debeat ulli determinate, non sequitur, quod sit donum a creatione distinctum; quia potest esse debitum alicui individuo

indeterminate, seu ipsi naturæ humanæ quoad speciem consideratae. Et sane ita esse debitum, censent multi, quia Deus ut auctor naturæ non videtur posse omnibus prorsus individuis semper dare auxilia solum inefficacia, ita, ut nemo unquam boni aliquid operetur: ergo aliquibus saltem indeterminate debita sunt auxilia congrua, & efficacia ordinis naturalis, sicut alia dona naturalia e.g. integritas membrorum, bona valetudo &c.

168. Ob. 5. Ad observandam legem naturalem necessaria est gratia per Christum, ut iterum docent Patres, & Concilia: atqui gratia, ad observandam legem naturalem necessaria, non est gratia intrinsece supernaturalis; nam ad hoc sufficiunt auxilia naturalis ordinis: ergo. Ita rursus Vasquez. Resp. Dist. Maj. necessaria est gratia per Christum, ut lex naturalis observetur, sicut oportet. & expedit ad salutem, Conc. Maj. ut observetur simpliciter, subdist. necessaria est ex natura rei, Neg. Maj. ex ordinatione Dei, Conc. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf. Quando Patres, & Concilia ad observationem legis naturalis requirunt gratiam per Christum tanquam simpliciter necessariam, loquuntur de observatione legis, prout conducit ad salutem: & sic ad observandam legem etiam mere naturalem simpliciter necessaria est gratia intrinsece supernaturalis. Si autem illa opera, quæ præcipiuntur a lege naturali, specten-

tamen ad omnes requirit gratiam intrinsece supernaturalem. Juxta Concilia, & Patres, ad actus salutes non requiritur, nisi gratia per Christum: atqui omne auxilium congruum, licet sit entitative naturale, jam est gratia per Christum: ergo. Min. Prob. Omne donum distinctum a dono creationis, id est, quod neque est ipsa creatio naturæ, neque ad creationem necessario consequens, est gratia per Christum: sed auxilium congruum est donum distinctum a dono creationis; nam etiam supposita creatione, non debetur homini auxilium congruum, & efficax: ergo. Prob. Maj. per peccatum Adami perdidimus omnia dona, dono creationis superaddita, & ea non nisi per Christum recuperamus: ergo omne donum distinctum a dono creationis, est gratia per Christum. Hic est discursus Patris Vasquez, quo probare conatur, ad aliquos actus salutes, e. g. ad pios illos conatus, qui præcedunt fidem, & qui juxta ipsum sunt vere salutes, non requiri gratiam entitative supernaturalem, sed sufficere auxilium congruum, entitative naturale. Hoc ipsum tamen auxilium, ait, esse supernaturale quoad modum; tum quia est indebitum, tum quia a Deo benevole ordinatur, ut hominem, licet remote tantum, disponat ad salutem æternam.

Resp. I. Hic modus discurrendi probaret, quod ad nullum prorsus actum salutarem necessaria sit gratia entitative supernaturalis. Si enim ad

actum salutarem non requiritur nisi gratia per Christum; & si omne auxilium congruum, licet entitative naturale, est gratia per Christum; tale auxilium sufficiet ad quosvis alios actus, quibus homo non solum remote, sed propinquius, imo & proxime disponitur ad salutem. Hoc autem non admittitur a Patre Vasquez, qui & ipse ad actus magis perfectos requirit gratiam entitative supernaturalem.

Resp. 2. Dist. Maj. Juxta Concilia, & Patres ad actus salutes non requiritur nisi gratia per Christum, & quidem gratia per Christum qualiscunque, Neg. Maj. Talis, quæ naturam ex simpliciter impotente reddat simpliciter potentem ad eliciendum actum salutarem, Conc. Maj. & Dist. Min. auxilium congruum, entitative naturale, est qualiscunque gratia per Christum, Trans. Min. Est talis gratia, quæ naturam ex simpliciter impotente reddat simpliciter potentem ad eliciendum actum salutarem. Neg. Min. & Conf. Natura etiam sine auxilio congruo naturali habet veram potentiam, & sufficientiam physicam, imo & moralem, saltem inchoatam, ad actus honestos entitative naturales, uti etiam ad vitandum malum, legi naturali contrarium; hæc enim potentia debetur naturæ etiam post lapsum Adami, ut centies jam dictum est: ergo auxilium congruum, entitative naturale, non est talis gratia, quæ naturam

turam ex simpliciter impotente reddat simpliciter potentem ad illos actus. Et ratio est, quia defectus auxilii congrui solum infert impotentiam consequentem, ut fatetur ipse Vasquez, & declarabitur, ubi agemus de gratia efficaci, & sufficiente. Atqui impotentia consequens non est impotentia simpliciter talis, sed tantum impotentia secundum quid; sicut impotentia amandi orta ex eo, quod quis nolit amare, non reddit simpliciter impotentem ad amandum.

Transmissi, quod auxilium congruum ordinis naturalis sit aliqua gratia per Christum; quia satis probabile est, omnia dona, etiam mere naturalia, e.g. bonum ingenium, de facto conferri propter merita Christi; quamvis id non evincat discursus Patris Vasquez. Nam non omnia dona, quæ respectu singulorum determinate hominum sunt indebita, in rigore Theologico, & juxta phrasin S. Augustini, eo ipso sunt gratia distincta a dono creationis. Sic liberum arbitrium non debetur absolute singulis hominibus; nam perpetuo amentes carent libero arbitrio, saltem moraliter tali, seu in ordine ad bonum, & malum: & tamen juxta S. Augustinum liberum arbitrium pertinet ad donum creationis: Licet igitur auxilium congruum ordinis naturalis non debeat ulli determinate, non sequitur, quod sit donum a creatione distinctum; quia potest esse debitum alicui individuo

indeterminate, seu ipsi naturæ humanæ quoad speciem consideratæ. Et sane ita esse debitum, censent multi, quia Deus ut auctor naturæ non videtur posse omnibus prorsus individuis semper dare auxilia solum inefficacia, ita, ut nemo unquam boni aliquid operetur: ergo aliquibus saltem indeterminate debita sunt auxilia congrua, & efficacia ordinis naturalis, sicut alia dona naturalia e.g. integritas membrorum, bona valetudo &c.

168. Ob. 5. Ad observandam legem naturalem necessaria est gratia per Christum, ut iterum docent Patres, & Concilia: atqui gratia, ad observandam legem naturalem necessaria, non est gratia intrinsece supernaturalis; nam ad hoc sufficiunt auxilia naturalis ordinis: ergo. Ita rursus Vasquez. Resp. Dist. Maj. necessaria est gratia per Christum, ut lex naturalis observetur, sicut oportet. & expedit ad salutem, Conc. Maj. ut observetur simpliciter, subdist. necessaria est ex natura rei, Neg. Maj. ex ordinatione Dei, Conc. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf. Quando Patres, & Concilia ad observationem legis naturalis requirunt gratiam per Christum tanquam simpliciter necessariam, loquuntur de observatione legis, prout conducit ad salutem: & sic ad observandam legem etiam mere naturalem simpliciter necessaria est gratia intrinsece supernaturalis. Si autem illa opera, quæ præcipiuntur a lege naturali, spe-

Etentur secundum se, non requirunt de se gratiam supernaturalem; quia opera entitative naturalia fieri possunt absque gratia supernaturali. Attamen in hac providentia ad diurnam legis naturalis observanti-

am necessaria est gratia intrinsece supernaturalis; eo quod Deus decreverit loco auxiliorum naturalium dare gratias supernaturales: de quo infra.

§. II. *An ad actus salutes universim necessaria sit Gratia actualis?*

QUæstio est de gratia actuali excitante; apud omnes enim indubitatum est, ad quemvis actum salutarem requiri gratiam actualem adjuvantem, per hanc intelligendo supernaturalem concursum Habitus, vel Omnipotentia Divina. Censent tamen magni nominis Theologi, Cajetanus, Sotus, Bellarminus, Molina &c. ab homine, gratia sanctificante, & habitibus infusis instructo, exerceri posse aliqua opera salutaria absque gratia excitante. Oppositum præter alios tenet Suarez.

169. Dico: ad quemlibet actum salutarem etiam in homine iusto prærequiritur gratia actualis, qua excitetur ad agendum. Prob. 1. ex S. Scriptura explicata ad mentem Tridentini. Christus Joan 15. se comparat viti, & discipulos palmiti: *Sicut palmes, inquit, non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum; quia sine me nihil potestis facere.*

Sicut igitur palmites indigent iugi, ac continuo vitis influxu, ut non arescant, sed fructum aliquem fe-

rant; sic omnis iustus, ut fructum iustitiæ afferat, & operetur bonum salutare, indiget continuo, & actuali influxu excitantis gratiæ per Christum.

Ita textum interpretatur Synodus Trid. Sess. 6. de iustif. c. 16. ubi sic: *Cum enim ille ipse Christus JESUS tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos iustificatos jugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto DEO grata, & meritoria esse possent.* Ex quibus verbis habetur 1. Quod ad opera DEO grata, & meritoria necessario requiratur virtus, seu gratia Christi, utpote sine qua DEO grata, & meritoria esse non possent. 2. Quod Tridentinum non loquatur de gratia habituali, sed actuali; nam illa loquendi formula: *Christus in ipsos iustificatos virtutem jugiter influit*, denotat auxilium actuale. 3. Quod non loquatur solum de gratia actuali adjuvante, sed etiam de actuali excitante; nam gratia, quæ præcise est adjuvans, non potest dici antecedere bona iustorum opera.

170. Prob. 2. Auctoritate Patrum Africanorum, qui in suo responso

Sponso ad Epist. Papæ Zosimi Num. 114. citatam, sic habent: *preparatur voluntas a Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse tangit corda fidelium.* Ubi plane videntur supponere, homines etiam justos (loquuntur enim de omnibus fidelibus indefinite) nihil boni agere posse, nisi ipsorum corda divinis inspirationibus tangantur: inspiratio autem ad gratiam excitantem pertinet. Imo quod loquantur etiam de justis, aperte colligitur ex eo, quia mox subjungunt verba Apostoli: *quotquot enim spiritu DEI aguntur, hi sunt filii DEI.* Quod encomium non nisi justis competit.

171. Prob. 3. ex S. Augustino, qui lib. de natura, & gratia c. 26. ait: *Sicut oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus, non potest cernere; sic homo etiam perfectissime iustificatus, nisi æterna luce justitiæ divinitus adjuvetur, recte non potest vivere.* Ergo sicut lux oculo etiam sano necessaria est ad singulos actus videndi; ita homini etiam iustificato ad singulos actus salutes necessaria est gratia illustrationis, quæ propriissime est gratia excitans, quamvis etiam dici possit adjuvans, in quantum perseverat, dum ponitur actus salutaris, & ad hunc ponendum voluntatem mediate saltem corroborat. Videantur dicta. Num. 10.

172, prob. 4. Ratione. Omnis actus salutaris est quidam amor alicujus objecti supernaturalis, & quidem amor intrinsece supernaturalis: er-

go elici non potest sine prævia illustratione intrinsece supernaturali, qua exciteretur voluntas ad objectum illud salutariter amandum; sicut enim nihil volitum, nisi præcognitum; ita nihil volitum volitione supernaturali, nisi præcognitum cognitione supernaturali.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

173. Ob. 1. Concilium Arausicanum II. Can. postremo ad actus salutes hominis justis non requirit, nisi auxilium gratiæ cooperantis, seu adjuvantis; sic enim habet: *hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, quod ad salutem pertinet, possint, & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.* Id ipsum magis declarat paulo inferius, cum addit: *Hoc ipsum etiam salubriter profiteamur, & credimus, quod in omni opere bono nos non incipimus, & postea per misericordiam DEI adjuvamus; sed ipse nobis, nullis præcedentibus meritis, fidem, & amorem sui prius inspirat, ut & Baptismi Sacramenta fideliter requiramus, & post Baptismum cum ipsius adjutorio, quæ sibi sunt placita, adimplere possimus.* Ubi ante Baptismum, seu justificationem, ad fidem, & quodcunque opus bonum requirit gratiam excitantem Divinæ inspirationis: post justificationem vero solum DEI adjutorium, id est, gratiam adjuvantem.

Resp.

Resp. Concilium, cum in priore textu dicit, *Christo auxiliante, & cooperante, & cum in posteriore dicit, cum ipsius adiutorio*, intelligere non solum gratiam adjuvantem, sed etiam excitantem, nempe gratiam illuminationis, & inspirationis. Mens enim Concilii sufficienter colligitur ex capitulis præcedentibus, & præfertim ex c. seu can. 7. ubi Patres, nullo inter justos, & justificandos facto discrimine, definiunt, nullum bonum, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitari, aut eligi posse absque illuminatione, & inspiratione Spiritus Sancti. Et ad hunc Canonem probandum afferunt verba Christi apud Joannem: *sine me nihil potestis facere*, & verba Apostoli: *sufficientia nostra ex DEO est*. Ex quibus sic arguo: certum est, quod verba Christi, & Apostoli pertineant ad omnes homines, etiam justos: ergo sufficientia etiam justorum est ex DEO: ergo etiam justus nihil possunt sine Christo: ergo etiam justus nihil possunt absque illuminatione, & inspiratione Spiritus Sancti; de hac enim illuminatione, & inspiratione Patres Arausicani interpretantur allegata verba Scripturæ. Unde ex hoc Concilio potius solide confirmatur nostra assertio. Videatur canon. 7. Num. 120. citatus.

174. Ob. 2. Si ad actus salutes hominis justus necessaria foret gratia præveniens, & excitans, tunc vel ideo, quia deberet physice influere in actum salutarem; vel quia deberet

inclinare animum ad eliciendum actum salutarem; vel quia deberet præmunire voluntatem adversus difficultatem, in eliciendo actu occurrentem; vel quia deberet intellectui proponere objectum supernaturale, in quod dein feratur voluntas per actum salutarem: nihil horum evincit necessitatem gratiæ excitantis ad quemvis actum salutarem hominis justus.

Non primum, aut secundum; quia utrumque hoc possunt præstare habitus infusi, qui comitantur gratiam sanctificantem. Accedit, valde incertum esse, an gratia præveniens, etiam quando adest, physice influat in actus salutes. Non tertium; quia sunt nonnulli actus salutes, in quibus eliciendis vix reperitur aliqua difficultas: adversarii autem tantum negant, gratiam prævenientem requiri ad omnem prorsus actum salutarem hominis justus. Non denique quartum; quia respectu fidei, quam habet justus, objecta sufficienter proponi possunt per media externa, & naturalia. e. g. dum quis naturaliter recordatur alicujus veritatis æternæ, per hanc ipsam recordationem sufficienter excitatur habitus fidei, ut possit prodire in actum: ipsa autem fides potest reliquis virtutibus sua cuique objecta proponere.

175. Resp. Neg. Min. quoad ultimum membrum. Ad rationem in oppositum dico, habitum fidei nunquam sufficienter excitari ad eliciendum actum, nisi præcedat pia affectio,

ctio, qua imperetur actus fidei, & habitus applicetur ad agendum. Hæc ipsa autem pia affectio præsupponit illustrationem supernaturalem, qua cognoscitur honestas, quæ reperitur in actu fidei. Dein quando Adversarii dicunt, quod fides possit reliquis virtutibus sua objecta proponere, vel loquuntur de habitu fidei, vel de actu. Habitus fidei, cum non sit repræsentatio vi-

talis, nihil proponit, quo voluntas excitetur ad exercitium aliarum virtutum: actus vero fidei circa objecta reliquarum virtutum necessario præsupponit illustrationem circa hæc ipsa objecta credenda, ut constat partim ex modo dictis, partim ex Tractatu de fide: ergo nunquam elicitur actus supernaturalis alicujus virtutis, quin præcedat illustratio supernaturalis.

§. III. *An ad quemvis actum salutarem necessaria sit gratia immediate afficiens voluntatem?*

PLurimorum sententia est, præter illustrationem intellectus insuper necessariam esse motionem, seu delectationem indeliberatam voluntatis, qua excitetur voluntas ad actum salutarem. Hanc opinionem ex Recentioribus acerrime propugnant Edmundus Simonnet, & Honoratus Tournely, Doctor Parisiensis, & Capellæ Regiæ Canonicus, vir de Theologia Scholastico-Dogmatica præclare meritis. Alii econtra putant, absolute loquendo, nullam esse necessitatem gratiæ excitantis, quæ immediate afficiat voluntatem, sed hanc sufficienter excitari per illustrationem intellectus: quamvis fateantur, regulariter, & connaturaliter cum illustratione intellectus conjunctam esse delectationem indeliberatam voluntatis. Ita in terminis docet Thyrsus Gonzalez Tom. 4. selectarum disputationum disp. 4. sect. 12. §. II. & sequentibus.

176. Dico: Non ad quemvis actum salutarem absolute necessaria est gratia immediate afficiens, & excitans voluntatem, seu complacentia, & delectatio indeliberata, specialiter a DEO infusa, & inspirata. Conclusio Prob. potissimum negative; quia hæc absoluta, & indispensable necessitas delectationis, specialiter a DEO infusæ, nec auctoritate, nec ratione satis ostenditur. Non enim apparet, cur illustratio supernaturalis non possit tam clare repræsentare objectum, ut voluntas absque intermedia delectatione indeliberata illud statim amplectatur actu deliberato: Aut cur DEUS cum voluntate per illustrationem excitata non statim possit concurrere ad consensum salutarem, nisi pro priori ad hunc consensum infundat complacentiam indeliberatam. Et hoc tandem, fatetur ipse Suarezius L. 3. de gratia c. 7. postquam multis necessari-

cessitatem indeliberatae delectationis probare conatus est: fatetur, inquam, hanc necessitatem non esse absolutam, indispensabilem, ac tantam, quanta est necessitas illustrationis supernaturalis. Hoc autem nobis in praesentiarum sufficit; quia hic agimus de gratia absolute necessaria, quae scilicet naturam ex simpliciter impotente reddat simpliciter potentem ad eliciendum actum salutarem.

177. Confirm. Natura humana per peccatum Adami non usque adeo corrupta est, ut non remanserint insiti quidam virtutis, & honestatis igniculi, qui, ubi primum radius vivacioris illustrationis accesserit, non illico profiliant, & voluntatem ad virtutis amorem accendant. Id quod praecipue contingit in hominibus perfectioribus, & virtutum exercitio assuetis; in his enim cum motus appetitus inferioris habeant per virtutem non mediocriter subactos, ad ipsam illustrationem, & objecti supernaturalis representationem, sua sponte, & connaturaliter consequitur quaedam complacentia indeliberata, qua incitatur eorum voluntas ad idem objectum actu quoque deliberato complectendum. Quo casu, haud sane raro, nulla prorsus apparet necessitas, cur insuper accedere debeat alia complacentia, & delectatio indeliberata, specialiter a Deo infusa, & distincta ab illa delectatione quae connaturaliter resultat ex illustratione

supernaturali: qualem tamen delectationem insuper requirit Albel-da citatus a Patre Thyrso.

178. Neque dicas cum hoc Auctore, priorem illam delectationem hoc ipso, quod naturaliter oriatur ex illustratione, esse mere naturalem, & consequenter improportionatam, & impertinentem ad actum salutarem, adeoque praeter illam requiri insuper aliam delectationem, nimirum supernaturalem. Nam contra est 1. Illud, quod naturaliter, vel potius connaturaliter consequitur ad aliquid supernaturale, non est eo ipso aliquid naturale. Sic amor beatificus naturaliter resultat ex visione Dei, & gaudium ex amore, posito, quod gaudium sit actus ab amore beatifico distinctus: & tamen actus isti, amor scilicet beatificus, & gaudium sunt actus supernaturales. Nempe etiam in ordine gratiae datur quaedam quasi natura, vi cuius unum ens supernaturale exigat, & post se trahat alterum ens supernaturale: neque enim est de ratione entis supernaturalis, ut superet vires, & exigentiam alterius entis supernaturalis; sed sufficit, modo superet vires, & exigentiam totius naturae, seu omnium entium naturalium. Contra est 2. quia ne illud quidem satis probatur, quod etiam in absentia illius delectationis indeliberatae, quae connaturaliter oritur ex illustratione supernaturali, absolute, & universim requiratur alia, specialiter a Deo infusa.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

179. Ob. 1. Concilia ad quemvis actum salutarem passim requirunt præter illustrationem intellectus etiam inspirationem voluntatis. Sic Trid. sess. 6. c. 5. describens modum, quo impius ad justificationem perducitur, ait: *DEUM tangere cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, & hominem recipere inspirationem.* 2. Concilium Africanum Num. 170. allegatum ait: *ut aliquid boni agant, DEUM paternis inspirationibus suorum tangere corda fidelium.* 3. Arausicanum II. Can. 7. quem ipsi nuper laudavimus, expresse definit, *nihil boni, quod ad salutem pertineat, fieri posse absque illuminatione, & inspiratione Spiritus Sancti.* Atqui per cor intelligitur voluntas, & per tactum cordis implusus quidam, motio, & delectatio voluntatis, quem impulsus voluntatis juxta communem acceptionem etiam denotat *inspiratio.*

Resp. in Dictionario Conciliorum *illustrationem, & inspirationem* esse voces Synonimas, & eandem rem utroque nomine indigitari. Audiamus Tridentinum loco citato, ubi, cum dixisset, exordium justificationis in adultis a præveniente Christi gratia sumendum esse, cui libere assentiatur, & cooperetur peccator, addit: *ita, ut tangente DEO cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe, qui illam & abjicere potest, neque tamen*

sine gratia DEI movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit. Ecce, Concilium non dicit simpliciter, *inspirationem recipiens, sed inspirationem illam.* Quam illam? Illam utique, quam paulo ante vocaverat illuminationem. Itaque ex mente Concilii eadem sancta cogitatio, quæ proponit objectum supernaturale, est simul illuminatio, in quantum afficit, & illustrat intellectum, & est simul inspiratio, in quantum invitat, movet, attrahit voluntatem. Cur autem gratia præveniens, & excitans vocetur inspiratio, vel infusio, rationem reddit Vasquez Disp. 185. n. 38. quia scilicet gratia excitans, licet in nobis recipiatur, nobis tamen infunditur, & inspiratur ab extrinseco, nempe a DEO.

Hæc responsio mihi videtur solida, præsertim contra illos, qui cum Suarezio admittunt, actum salutarem absolute fieri posse absque prævia, & indeliberata voluntatis delectatione. Tridentinum enim per inspirationem intelligit illam gratiam, sine qua homo simpliciter non potest libera sua voluntate justificari: atqui juxta hos Auctores potest simpliciter, & absolute justificari sine gratia indeliberatæ delectationis: ergo. Maj. patet tum ex verbis recitatis, tum ex can. 3. ejusdem sessionis, qui ita habet: *Siquis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut poenitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis*

gratia conferatur; anathema sit. Ex his expedita pariter fit responsio ad can. Arausicanum; neque enim putandum est, aliud per inspirationem intellexisse Synodum Arausicanam, & aliud Tridentinam.

Tactum cordis quod attinet, miror, aliquos hac voce nimium tangi, quasi ea explicari non posset, nisi per gratiam delectationis, seu impulsus, qui immediate moveat, & afficiat voluntatem; cum tamen Tridentinum expresse dicat, quod Deus cor hominis tangat per illuminationem Spiritus Sancti. Et nunquid sacer O-rator, magno cum fervore perorans, dicitur tangere corda auditorum, licet nihil immediate operetur in illorum voluntatem, sed solum proponat veritates aeternas, quibus illi ad morum emendationem incitantur? Si igitur dici potest, quod cor, & voluntas fidelium tangatur per voces foris sonantes, quanto magis id fieri censendum est per illustrationem Spiritus Sancti, intimis eorum mentibus infusam?

180. Ob. 2. S. Augustinus, quoties agit contra Pelagianos, singulis fere paginis praeter illustrationem in intellectu inculcat necessitatem delectationis in voluntate. Ex innumeris textibus sufficiant tres.

Lib. 2. de Pecc. merit. & remiss. c. 17. & 18. effectus gratiae praevientis, & excitantis ad duo capita revocat: unum est, ut innotescat, quod latebat; alterum, ut suave fiat, quod non delectabat. Ergo gratia excitans

juxta S. Doctorem praeter illustrationem intellectus, qua nobis innotescunt bona supernaturalia, antea non satis cognita, involvit etiam suavitatem, & delectationem voluntatis, qua incipiat amare ea, a quibus antea abhorrebat.

Lib. de gratia Christi c. 34. reprehendit Pelagium, quod nusquam admittat gratiam voluntatis: *Nec alicubi potui reperire, hanc eum gratiam confiteri, qua non solum possibilitas, - - sed ipsa etiam voluntas, & actio subministratione Spiritus adjuvatur.*

Lib. de Spir. & lit. c. 3. contendit, praeter liberum arbitrium, & doctrinam legis, ad faciendam justitiam insuper requiri, ut homo accipiat Spiritum Sanctum, quo fiat in animo ejus delectatio, dilectioque summi illius, atque incommutabilis boni, quod est Deus. Addit post pauca: *Nam neque liberum arbitrium quidquam, nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via: & cum id, quod agendum, & quo nitendum est, ceperit non latere; nisi etiam delectet, & ametur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur.*

181. Resp. Neg. Ant. Si sermo sit de necessitate absoluta delectationis, specialiter a Deo infusae, ad quemvis actum salutarem: quam solum necessitatem negat conclusio. Admittimus enim, quod illustrationem intellectus regulariter comitetur delectatio indeliberata voluntatis, vel connaturaliter resultans ex ipsa illustratione, vel etiam spe-

specialiter immiffa a Spiritu Sancto. Neque etiam negamus, delectationem voluntatis specialiter a DEO inspiratam *moraliter* necessariam esse pro casu, quo urget gravis tentatio, quæ vinci debeat, ut ponatur actus salutaris, vel quando induratus, & rebellis peccator convertendus est.

Ad 1. Testimonium S. Augustini Resp. Conc. textu, Dist. Conf. ergo gratia excitans præter illustrationem intellectus regulariter involvit delectationem voluntatis, quæ vel connaturaliter resultat ex illustratione, vel specialiter infunditur a DEO, Conc. Conf. involvit necessario, & quidem necessitate absoluta, delectationem specialiter infusam a DEO, Neg. Conf. Sensus distinctionis patet ex dictis.

Ad 2. dico, juxta S. Augustinum utique requiri gratiam voluntatis ad quemvis actum salutarem; at non probatur, quod S. Doctor per gratiam voluntatis hic intelligat indeliberatam delectationem voluntatis, sed convenienter dicitur, quod intelligat gratiam, qua adjuvatur voluntas ad actus salutes: voluntas autem ad actus salutes, saltem aliquos sufficienter adjuvatur partim per illustrationem supernatura-

lem, partim per habitus infusos, vel in horum defectu per omnipotentiam DEI specialiter præparatam, quæ una cum voluntate modo supernaturali concurret ad actum salutarem. Hanc esse mentem S. Doctoris, colligitur ex eo, quia scopus ipsius erat impugnare Pelagium, qui dicebat, solam possibilitatem boni, id est, solum liberum arbitrium esse donum DEI; ipsam autem bonam voluntatem, & bonam actionem esse ex solis viribus liberi arbitrii, adeoque voluntatem, dum vult, & ponit actum salutarem, non adjuvari a gratia. Huic errori ut se opponeret Augustinus, dicebat compellendum esse Pelagium, ut eam gratiam confiteatur, qua nobis non sola possibilitas, sed etiam bona voluntas, & bona actio donetur a DEO.

Ad 3. Resp. Augustinus non dicit, quod delectatio illa immediate, & specialiter infundatur a Spiritu sancto, vel an id fiat solum mediante illustratione, quæ connaturaliter post se trahat delectationem voluntatis: item non dicit, quod sit absolute, & universim necessaria ad actus salutes.

QUÆSTIO IV.

*De Necessitate Gratiae ad actus moraliter bonos,
non salutes, observationem Legis pure
naturalis &c.*

Complures hic quæstiones sese offerunt, quas operæ pretium est, quantum per tempus licuerit, distinctius proponere. Q. 1. An absque gratia supernaturali elici possit

actus aliquis naturaliter honestus? 2. An determinate amor Dei super omnia? 3. An observari tota lex pure naturalis, graviter obligans? 4. An vitari omnia venalia?

ARTICULUS I.

*An Homo absque gratia supernaturali possit actum aliquem
naturaliter honestum exercere?*

182. **B**Ajus, & Jansenius liberi arbitrii vires ita extenuant, ac deprimunt, ut nihil omnino boni moralis fieri posse contendunt absque gratia fidei Theologicæ: imò sine hac omnia opera esse peccata. Et quamvis Jansenius non ignoraret, Proscriptam a summis Pontificibus fuisse eam Baji propositionem, qua docebat, omnia infidelium opera esse peccata, & Philosophorum virtutes esse vitia; tamen Lib. 4. de statu naturæ lapsæ c. 17. idem obfirmato asserere non dubitat, & quidem cum protervo Censuræ Apostolicæ contemptu, cum ait: insania est, error, impietas, contraria Christianorum sensui, Scripturis, & fidei, quod infide-

lium sit ulla vera virtus, vel opera sine peccato.

183. Joannes Wiclef, & Joannes Hus, damnati a Concilio Constantiensi docebant, nullum actum moraliter bonum exerceri posse absque gratia sanctificante, qua si homo careat, eum necessario peccare mortaliter, quidquid tandem agat. Ex principiis fidei; inquiunt, est per se notum, quod, quidquid homo in mortali peccato fecerit, peccat mortaliter. Huic articulo consentit propositio 35. inter Bajanæ: omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.

184. Non nulli Scholastici post Gregorium Ariminensem contendunt,

dunt, nullum actum moraliter bonum fieri posse absque *gratia actuali*, & quod consequitur, nullum dari posse actum honestum naturalem, sed omnem actum honestum esse necessario supernaturalem, hoc ipso, quod fieri non possit absque gratia supernaturali. Contra triplicem hanc classem Adversariorum.

185. Dico: potest homo per solas vires naturæ, & absque ulla gratia supernaturali exercere actum aliquem naturaliter bonum, & honestum, saltem quando nulla in oppositum urget gravis tentatio. Prob. Conclusio I. negative, quia neque ex Scriptura, neque ex Conciliis, neque ex Patribus, neque ex ratione probari potest necessitas gratiæ supernaturalis ad actum honestum naturalis ordinis. Prob. 2. positive. Potest homo nulla instructus gratia supernaturali, naturaliter cognoscere bonum aliquod honestum e.g. parentes esse honorandos: & potest bonum sic cognitum velle, & quidem ideo, quia honestum est: ergo absque ulla gratia supernaturali potest ponere actum honestum ordinis naturalis. Ut enim de gentibus nondum ad fidem converfis dicit Augustinus Lib. de Spir. & Lit. c. 27. *Non usque adeo in anima humana imago DEI terrenorum affectuum labe detrita est, ut nulla in ea velut lineamenta extrema remanserint, unde merito dici possit, etiam in ipsa impietate vitæ suæ facere aliqua legis, vel sapere.*

Prob. 3. Contra Jansenistas ex Bullis Pontificum, quibus damnata fuit doctrina Baji, & Jansenii; & contra Wiclefitas, & Husitas ex Concilio Constantiensi.

SOLVUNTUR OBJECTIONES PRO
GRATIA FIDEI.

186. Ob. 1. juxta Apostolum ad Rom. 14. *quod non est ex fide, peccatum est*: atqui nulla actio hominis infidelis est ex fide: ergo omnis actio hominis infidelis est peccatum, & consequenter sine gratia fidei nullus elici potest actus honestus. Resp. Dist. Maj. quod non est ex fide, peccatum est, sumendo fidem pro virtute Theologica, Neg. Maj. sumendo fidem pro conscientia, dictante actionem, quæ ponitur, esselicitam, Conc. Maj. Constat ex Tractatu de actibus humanis, ad hoc, ut quis licite agat, & evitet peccatum, requiri prævium dictamen conscientiæ, seu firmam persuasionem de eo, quod actio hic, & nunc operanti sit licita. Hanc persuasionem Apostolus intelligit nomine *fidei*: ostendit enim, non necessario observandum esse Christianis delectum ciborum, in Lege Moisaica Judæis præscriptum: addit tamen, si quis ex erronea persuasionem putet, discernendum esse inter cibum, & cibum, & nihilominus manducet illum, quem judicat esse illicitum, talem re ipsa peccare, quia agit non ex fide, id est, contra conscientiam.

scientiam, & propriam persuasione. Qui discernit, inquit, si manducaverit, damnatus est; quia non ex fide. Omne autem, quod non est ex fide, peccatum est. Ita textum Apostoli interpretantur S. Chrysostomus, Oecumenius, Theophilactus, & Patres Concilii Lateranensis IV.

187. Dices 1. Juxta eundem Apostolum ad Hebr. 11. *sine fide impossibile est placere DEO*: ergo infidelis nullum opus moraliter bonum facere potest, quod DEO placeat. Resp. Dist. Ant. sine fide impossibile est placere DEO in ordine ad obtinendam salutem vitæ æternæ, Conc. Ant. in ordine ad honestatem moralem ordinis naturalis, Subdist. impossibile est placere DEO, id est, persona, seu homo infidelis DEO placere non potest, Conc. Ant. Opus, quod facit infidelis, DEO placere non potest, Neg. Ant. Sicut enim homo fidelis, peccati mortalis conficius, si quid boni operetur, DEO placet ratione operis, non ratione personæ operantis; ita homo infidelis DEO non placet, licet opus bonum, quod operatur, DEO acceptum sit.

188. Dices 2. Matth. 6. dicitur: *Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Ubi juxta interpretationem SS. Patrum per corpus intelligitur opus, & per oculus intentio operis, ita, ut sensus sit: si intentio fuerit perversa, etiam opus, tametsi in se optimum, perversum est. Atqui intentio ho-

minis infidelis, quam fides non dirigit, perversa est: ergo omnia ipsius opera perversa sunt, veraque peccata. Resp. Dist. Min. intentio, quam fides non dirigit, perversa est plerumque, Conc. Min. semper, & ita, ut esse non possit naturaliter recta, Neg. Min.

189. Ob. 1. S. Augustinus L. 1. de nupt. & concupisc. c. 3. & 4. item L. 4. contra Julianum c. 3. totus in eo est, ut ostendat, virtutes infidelium non esse veras virtutes: ergo infidelis nunquam facit aliquod opus vere honestum. Resp. Dist. Ant. ut ostendat, virtutes infidelium non esse veras virtutes in eo sensu, in quo illas veras esse virtutes dicebat Julianus, Conc. Ant. in sensu nostræ Conclusionis, Neg. Ant.

Julianus circa virtutes infidelium tria docebat. 1. Opera, quæ ex officio duntaxat, id est, ex objecto bona sunt, esse simpliciter bona, licet fiant ex pravo fine. Quod etsi incredibile videatur, homini sano in mentem venire potuisse; hanc tamen mentem fuisse Juliani, ex ipsismet illius verbis probat, vel certe deducit S. Doctor, huncque illius errorem redarguit in hæc verba: *no- veris itaque, non officiis, sed finibus a vitiis discernendas esse virtutes. Of- ficium est autem, quod faciendum est, finis vero propter quod faciendum est.* - - *Quæ tu non attendens, fines ab of- ficiis separasti, & virtutes veras officia sine finibus appellandas esse dixisti. Ex*

quo te tanta absurditas sequitur, ut veram cogaris appellare justitiam, etiam cujus dominam repereris avaritiam. Siquidem manus abstinere ab alieno, si officium cogites, potest videri esse justitiæ: sed cum queritur, quare fiat, & respondetur, ne plus pecuniæ litibus pereat; quomodo jam hoc factum veræ poterit esse justitiæ, cum serviat avaritiæ?

Docebat 2. Virtutes gentilium nec exiguas esse, nec infrequentes; & ad hoc comprobandum in medium proferebat exempla Heroum, quorum virtutes olim Roma celebravit, puta, Fabricii, Scipionis, Fabii, Reguli &c. Hæc exempla proferentem irridet S. Doctor: quorum me nominibus, inquit, tanquam in antiqua Romana Curia loqueremur, putasti esse terrendum. Tum ostendit, ea facta, quæ tum in Romanorum Semi-Deis, tum in Gentilium Philosophis vulgus admiratur, non fuisse veras virtutes, eo quod infecta essent toxico vanæ gloriæ, & ostentationis. Quomodo, ait, sunt vere justī, quibus vilis est humilitas veri justī? quo enim propinquaverunt intelligentia, inde superbia recesserunt, qua cognoscentes DEUM, non sicut DEUM glorificaverunt, aut gratias egerunt: sed evanuerunt in cogitationibus suis. Cum igitur opera infidelium plerumque aut studio inanis gloriæ, aut ex alio fine perverso exerceantur, concludit S. Doctor, veras infidelium virtutes esse valde raras.

Docebat Julianus 3. vel certe ex ejus doctrina inferebat Augu-

stinus, virtutes gentilium tales esse, ut hominem vere justum constituent, Deoque placentem. Ad hunc errorem confutandum Augustinus identidem repetit verba Apostoli: sine fide impossibile est placere DEO. Tum ita stringit Julianum: si ethnicus absque fide Christi est vere justus, tunc vel salvatur, vel damnatur? non enim opinor perditionem vestram usque ad istam impudentiam posse proflire, ut etiam istis, Fabriciis videlicet, & Regulis & Fabiis, & Scipionibus, & Camillis, ceterisque talibus, sicut infantibus, qui sine baptismo moriuntur, provisuri sitis aliquem locum inter damnationem, regnumque celorum. Atqui non potestis dicere, illum salvari; quia Christus gratis, id est, frustra mortuus esset, si homines absque fide Christi quacunque ratione ad salutem pervenire possent: neque dici potest, illum damnari; DEUS namque ipse, quod absit, erit injustus, si ad ejus regnum verus non admittitur justus.

Quando igitur S. Augustinus contendit, virtutes infidelium non esse veras virtutes, duo evincere conatur. 1. Opera infidelium ut plurimum non esse honesta; quia corrumpuntur ex perverso fine, quo fiunt. 2. Etiam si ethnicus subinde exerceat opus aliquod, tum ex officio, tum ex fine bonum, istud tamen non esse opus veræ virtutis, sive tale, quod ipsum vere justum, Deoque gratum constituat,

stituat, eo quod careat fide, sine qua impossibile est placere DEO.

190. Dices: S. Augustinus hoc ipso c. 3. Lib. 4. contra Julianum ait, omnia infidelium opera esse peccata, idque probat ex verbis Apostoli: *Omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Et Juliano sic interroganti; *An, si Gentilis nudum operuerit, periclitantem liberaverit, aegri vulnera foverit &c. Quia non est ex fide, peccatum est?* Respondet: *prorsus, in quantum non est ex fide, peccatum est.* Resp. Dist. Ant. quando fiunt, ut sæpissime contingit, ex mala intentione, & fine perverso, Conc. Ant. quando fiunt ex fine honesto, Subdist. ait, esse peccata, id est, non esse opera veræ justitiæ, quæ operantem DEO gratum reddant, Conc. Ant. esse peccata vere, proprie, ac formaliter talia, Neg. Ant.

191. Ad Prob. fateor, S. Augustinum verba Apostoli aliter fuisse interpretatum, quam Patres supra a nobis laudati. Sed textum in sensu Augustini acceptum Dist. quod non est ex fide contrarie, id est, quod est contra fidem, vel fit animo infideli, peccatum est, Conc. quod non est ex fide negative, id est, quod fit absente fide, peccatum est, Subdist. peccatum est plerumque, quia infidelis sæpissime agit ex fine perverso, Conc. semper est peccatum, quasi infidelis nullo unquam honesto motivo ad agendum moveri possit, Neg. S. Doctor se ipsum ex-

plicat, cum ait: *ipsorum sunt peccata, quibus & bona male fiunt, quia ea non fidei, sed infidei, id est, stulta, & noxia faciunt voluntate.* Juxta Augustinum igitur is jam dicitur agere non ex fide, qui aliquid agit mala intentione: quod cum plerumque faciant infideles, regulariter omnia illorum opera sunt peccata. Quo sensu etiam dixit, peccatum esse, si infidelis nudum operuerit; nam statim subiungit: *non quia per se ipsum factum, quod est nudum operire, peccatum sit; sed de tali opere non in Domino gloriari, illud ad laudem propriam, & vanam gloriam detorquendo, solus impius negat esse peccatum.*

SOLVUNTUR OBJECTIONES PRO NECESSITATE GRATIÆ SANCTIFICANTIS.

192. Ob. 3: Matth. 7. dicitur: *non potest arbor mala bonos fructus facere*: atqui peccator est arbor mala: ergo non potest bonos fructus, seu bona opera facere. Resp. Dist. Maj. non potest arbor mala ut mala, seu agens ex malitia, bonos fructus facere, Conc. Maj. non potest arbor, quæ quidem mala est, hic, & nunc tamen non agit ex malitia, sed ex fine honesto, bonos fructus facere, Neg. Maj. Sicut justus, qui est arbor bona, non semper agit ex justitia, sed aliquando peccat, licet dicat Scriptura: *non potest arbor bona malos fructus facere*; ita peccator, qui est arbor mala, non semper agit ex malitia, sed aliquando agit bonum.

Imo

Imo peccator non potest solum agere quaecunque bonum morale, sed accedente gratia actuali etiam bonum salutare, quo disponatur ad justificationem, uti aperte docet Tridentinum Sess. 6. c. 5. Et can. 7. contra Lutherum, & Calvinum ita definit: *Si quis dixerit, opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, vera esse peccata, vel odium DEI mereri, aut quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto eum gravius peccare, anathema sit.*

193. Dices. 1. Oratio peccatoris non est bona: ergo nec alia ipsius opera. Ant. Prob. si bona esset, DEUS illam exaudiret: atqui non exaudit, cum Joan. 9. dicatur: *DEUS peccatores non audit.* Resp. Dist. Ant. non est bona, si mala intentione, aut ex perverso fine peragatur, Conc. Ant. secus, Neg. Ant. Ad Prob. Neg. Maj. & Min. Nam DEUS etiam orationes justorum, quantumvis bonas, non semper exaudit; & sæpe exaudit orationes peccatoris. Ad textum Joann. Resp. 1. illa verba non fuisse prolata a Christo, sed ab homine, qui cæcus fuerat natus, & tunc nondum lumine fidei Christianæ illustratus. Quando autem Scriptura loquentem introducit hominem, non specialiter a DEO illustratum, & præsertim, si infidelem, vel impium, non possunt hoc ipso verba ab illo homine prolata accipi tanquam verbum DEI; alias verbum DEI es-

set, non dari DEUM; quia scriptura dicit: *Dixit impius in corde suo: non est DEUS.* Est hæc animadversio S. Augustini in loc. cit. Lib. 2. contra epist. Parmeniani. Resp. 2. Sermone ibi esse de miraculis. Nam cum cæcus visum a Christo recepisset, & Pharisei Christum nihilominus tanquam impostorem, & blasphemum calumniarentur, cæcus illuminatus famam Christi defendit, dicendo: *Scimus, quia DEUS peccatores non audit,* scilicet ad patranda miracula: quod verissimum est; nec enim solet DEUS ad intercessionem peccatoris patrare miracula.

194. Dices 2. Prov. 15. de Sacrificiis perversi populi Judaici ait Sapiens: *victimæ impiorum abominabiles Domino:* ergo ne ipsa quidem Sacrificia peccatoris DEO sunt grata, sed abominabilia. Resp. Dist. Conf. non sunt DEO grata, quando vitiantur ex pravo fine, Conc. Conf. secus. Neg. Conf. Multi ex Judæis Sacrificia a lege præscripta offerebant ex inani spe, & impia præsumptione, omnia sibi fore licita, & impunita, modo ritus illos externos legis Mosaicæ observarent.

195. Ob. 4. *Regnat carnalis cupiditas, ubi non est DEI charitas,* ut loquitur S. Augustinus: atqui in peccatore non est DEI charitas: ergo in ipso regnat carnalis cupiditas: ergo quidquid peccator agit, agit ex carnali cupiditate, consequenter in omni actu peccat. Resp. Neg. Illatum. Sicut justus, in quo regnat DEI cha-

ritas, non semper agit bene, & ex imperio charitatis; ita peccator, in quo regnat carnalis cupiditas, non semper agit male, & ex imperio carnalis cupiditatis.

SOLVUNTUR OBJECTIONES PRO NECESSITATE GRATIAE ACTUALIS.

196. Ob. 5. Scriptura, & Patres sapissime docent, nos sine gratia DEI nihil boni posse. Resp. textus Scripturae, & PP. intelligendos esse vel de operibus salutaribus, quae utique sine praeveniente Christi gratia fieri non possunt: vel si intelliguntur de operibus solum naturaliter, & moraliter bonis, etiam verissimum esse, ea fieri non posse absque gratia DEI late dicta; quia ad omne opus bonum, etiam naturale, requiritur praeveniens bona cogitatio, repraesentans naturalem honestatem operis. Omnis autem bona cogitatio DEUM habet auctorem: unde Aristoteles ethnice dixit: primam bonam cogitationem esse fortunam.

197. Dices. 1. Augustinus sexcentis in locis docet, sine gratia nullam esse in homine libertatem ad bonum, & praecipue L. 1. ad Bonifacium c. 3. ubi sic: *nec potest homo boni aliquid velle, nisi adjuvetur a DEO, qui malum non potest velle, hoc est, gratia DEI per IESUM Christum Dominum nostrum.* Resp. Dist. Ant. Docet, sine gratia nullam esse in homine libertatem ad bonum salutare, quod hominem vere justum constituat,

eumque ad vitam aeternam perducat, Conc. Ant. ad bonum non salutare, Neg. Ant. S. Doctor eodem loco dicit: *Libertas quidem periit per peccatum, sed illa, quae in Paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate iustitiam: propter quod natura humana Divina indiget gratia, dicente Domino: si vos Filius liberaverit, tunc vere liberi eritis: utique liberi ad bene, iusteque vivendum.* Et L. 4. contra Julianum c. 3. illud bonum opus, dicit, *sine gratia nemini posse conferri, per quod solum homo potest ad aeternum DEI donum, regnumque perduc.*

198. Dices. 2. Lib. de Spir. & lit. c. 3. expresse dicit: *neque liberum arbitrium quidquam, nisi ad peccandum, valet.* Ergo liberum arbitrium ex se, & absque gratia, ne quidem valet ad actum bonum non salutarem. Resp. Neg. Conf. Mens S. Augustini est, quod liberum arbitrium sibi quidem sufficiat ad peccandum, non autem ad aliquod bonum supernaturale. Ratio ita interpretandi S. Doctorem sunt ipsi textus in praecedente responsione allegati. Cum enim ibi necessitatem gratiae limitaverit ad actus salutare, haec limitatio bene applicatur ad alios textus, ubi eam expresse non addit. Hanc explicationem si adhibuisset Bajus, non protulisset propositionem 27. inter damnatas, qua dicit: *Liberum arbitrium sine gratia DEI adiutorio non nisi ad peccandum valet.*

199. Ob. 6. Concilium Arausicanum II. Can. 22. ait: *nemo habet de suo,*

suo, nisi mendacium, & peccatum: ergo qualemunque actum bonum eliciat homo, illum non habet de suo, sed per gratiam. Resp. duplicem afferri posse explicationem hujus Canonis claram, & solidam. Prima est, neminem habere de suo, quod omnino, & unice suum sit, nisi mendacium, & peccatum; nam hoc unum ita ad hominem pertinet, & ita suum est, ut a Deo non acceperit: cætera vero omnia, etsi tantum sint naturalia, ut cogitationes bonæ ordinis naturalis, & opera moraliter, & naturaliter bona, Dei dona sunt, & beneficia. Et conformiter huic explicationi Dist. Conf. qualemunque actum bonum eliciat homo, illum non habet de suo, ita, ut talis actus sit unice suus, Conc. Conf. ita ut non sit suus in hoc sensu, quod sit ab homine elicited per gratiam supernaturalem, Neg. Conf. Altera explicatio est, per has particulas *non nisi* non excludi omnia reliqua, sed solum opera salutaria, quæ ibi cum malis operibus comparantur; quasi diceret Concilium: ex his duobus operum generibus homo non nisi mala habet de suo, salutaria vero ex gratia Dei. Quæ responsio valide confirmatur ex eo, quod Arausicanum, & postea Tridentinum, quando loquuntur de necessitate gratiæ supernaturalis ad opera salutaria, expresse addant hanc limitationem, neminem absque gratia supernaturali posse elicere opus bonum, prout oportet ad sa-

lutem vitæ æternæ Et sistendo in hac explicatione, ad propositum argumentum absolute Neg. Conf.

200. Ob. 7. Homo est de facto elevatus ad finem supernaturalem: ergo sicut per quemvis actum inhonestum recedit ab hoc fine; ita per quemvis actum honestum ad eundem accedit: Atqui non potest ad finem supernaturalem accedere per actum naturalem: ergo omnis actus honestus est in hac providentia supernaturalis, & consequenter elici non potest sine gratia supernaturali Prob. Conf. primi Enth. Homo esset miseræ conditionis, si per quemvis actum inhonestum positive averteretur a fine supernaturali, & non posset ad eundem positive converti per quemvis actum honestum: ergo.

Resp. Neg. Conf. ad Prob. Neg. Ant. Sicut enim homini non debetur elevatio ad finem supernaturalem; ita etiam supposita elevatione, non debetur ipsi potentia, qua possit per singulos actus positive converti ad finem supernaturalem. Et quidem si de infidelibus sermo sit, jam supra monstratum est, illos dum eliciunt actus honestos, non adjuvari a gratia supernaturali, adeoque non elicere actus supernaturaliter honestos. Respectu fidelium putant non nulli, nunquam dari libertatem ad actum malum, & ad actum naturaliter honestum, quin etiam detur alia adhuc libertas ad actum supernaturalem, ita, ut tali casu ho-

mo possit ponere vel actum malum, vel actum naturaliter honestum, vel actum supernaturalem. Hæc opinio quamvis non adversetur nostræ conclusioni, videtur carere sufficienti fundamento. Potest enim facile contingere, ut, dum occurrit occasio exhibendi e. g. gratitudinem erga Benefactorem, clienti nullum incidat motivum super-

naturale, sed præcise motivum naturalis æquitatis, quæ fuadet, ut nos illis gratos exhibeamus a quibus beneficium accepimus: in tali casu homo ex defectu motivi supernaturalis non est liber ad eliciendum actum supernaturalem, quamvis liber sit, ut eliciat actum honestum naturalem.

ARTICULUS II.

*An sine Gratia supernaturali possit elici amor
DEI super omnia?*

201. **S**ECTatores Baii, & Jansenii cum negent, absque gratia supernaturali elici posse ullum actum honestum, a fortiori id negant de amore DEI super omnia, utpote actu valde perfecto. Imo priorem illam sententiam fundant in hoc, quod nullus actus possit esse honestus, nisi fiat ex charitate erga DEUM: ex charitate autem, cum hæc necessario supernaturalis sit, fieri non potest absque gratia supernaturali. *Distinctio illa, inquit Bajus propositione 34. duplicis amoris, naturalis videlicet, quo DEUS amatur ut auctor naturæ; & gratuiti, quo amatur ut beatificator; vana est, commentitia, & ad illudendum sacris literis, & plurimis veterum testimoniis excogitata,*

Hæc propositio fuit damnata propter acerbiter censuræ, qua perstringit sententiam oppositam; non vero præcise ideo, quia negat, amorem DEI naturalem esse possibi-

lem. Qui enim hoc præcise negat, nihil dicit, fulmine Vaticano dignum; cum possibilitatem talis amoris, præsertim qui sit super omnia, etiam post Bullas Pontificum negent Auctores bene multi, de quorum sincera fide dubitari non potest, atque inter illos Cardinalis Bellarminus L. 6. de gratia, & lib. arbitrio c. 7. ubi pro hac opinione complura Scripturæ, Conciliorum, ac Patrum testimonia coacervat; quæ tamen, ut observat Eximius L. 1. de gratia c. 33. ad probandum intentum sunt infirma, quia facile explicari possunt de amore supernaturali, quo DEUS diligitur, sicut oportet ad salutem. Ut status Quæstionis melius intelligatur.

202. Noto. 1. Nos hic præscindere ab illa quæstione, an sit possibilis amor DEI naturalis, tendens in DEUM ut auctorem gratiæ & finem supernaturalem; item an possibilis sit amor

amor DEI supernaturalis, tendens in DEUM ut auctorem naturæ, & finem naturalem? Est enim gravissima controversia, an si e. g. homo fidelis, atque etiam justus, qui ex lumine fidei DEUM cognoscit esse auctorem naturæ, eum ita cognitum diligat, an, inquam, hic amor sit eo ipso supernaturalis; an vero ad supernaturalitatem amoris insuper requiratur, ut DEUS ametur tanquam beatorum. Videri potest Joannes Martinez de Ripalda in Tractatu de virt. Theol. Disp. 35. sect. 3. & seqq. Sed quæstio nostra in eo solum versatur, an possibilis sit amor DEI naturalis, tendens in DEUM ut auctorem naturæ?

Noto. 2. Amorem DEI super omnia dici illum, quo DEUS rebus omnibus, etiam ipsi amanti, præferatur, ita, ut eliciens talem amorem paratus sit, DEUM nullius rei gratia unquam graviter offendere. De hoc amore quæritur, an in natura lapsa elici possit per vires solius naturæ, & quidem potentia non solum physica, sed etiam morali? ubi tamen præscinditur a circumstantiis, difficultatem hujus actus valde augmentibus, qualis esset e. g. gravis tentatio, incitans ad non amandum DEUM, vel ad amandas creaturas contra legem DEI. An enim absque gratia supernaturali vinci possit gravis tentatio, & consequenter, an amor DEI super omnia absque gratia supernaturali elici possit etiam in circumstantiis gravis tentationis, ur-

gentis in oppositum, postea examinabitur.

203. Dico: absque gratia supernaturali potest elici actus amoris DEI super omnia. Pro hac assertione Ripalda allegat Scripturam, Concilia, & Patres; sed forsan conatu parum feliciore, quam Bellarminus pro sua. Omissa itaque auctoritate, Probatur Conclusio duplici ratione.

Prima est. Homo naturaliter potest cognoscere, DEUM esse summum bonum, & idcirco super omnia alia bona amandum; præterea facile potest contingere, ut tunc homini non occurrant, vel proponantur tentationes, aut difficultates graves, quas in amando DEO superare debeat: ergo potest DEUM ita cognitum naturaliter amare super omnia; nam ex cognitione boni resultare potest amor illi cognitioni proportionatus, nisi aliunde, e. g. ob difficultatem moraliter insuperabilem, talis amor reddatur impossibilis.

Secunda ratio. In statu naturæ puræ potuisset homo per vires mere naturales DEUM amare super omnia; & hæc potentia fuisset homini debita in sensu supra explicato: ergo eadem potentia etiam datur in statu naturæ lapsæ. Ant. suppositis, quæ alibi diximus, videtur non posse negari; cum enim præceptum amandi DEUM super omnia fuisset etiam in statu puræ naturæ primum, & maximum mandatum totius legis naturalis, homini pro eo statu debita fuisset

fuiſſet potentia obſervandi iſtud præceptum; hoc ipſo, quod debita illi fuerit potentia obſervandi totam legem naturalem. Conf. vero Prob. Si hæc potentia non daretur in ſtatu naturæ lapſæ, tunc vel ideo, quia natura lapſa eſſet debilior, quam fuiſſet natura pura; & hoc falſum eſſe, ſupra oſtendimus: vel ideo, quia DEUS libere decrevit, homini defacto nunquam dare auxilia mere naturalia ad eliciendum amorem ſui ſuper omnia, illiſque ſemper ſubſtituere auxilia ſupernaturalia; & hoc gratis dicitur, neque ex Scriptura, Conciliis, aut Patribus ullo pacto probatur: ratione autem multo minus probari poteſt: ergo.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

204. Ob. 1. Ex poſtremo Can. Concilii Arauſicani II. recte colligitur, in præſenti ſtatu naturæ corruptæ non poſſe abſque gratia ſupernaturali ullum amorem DEI ſuper omnia elici. En verba Canonis: *hoc prædicare debemus, & credere, quod per peccatum primi hominis inclinatum, & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus poſtea aut diligere DEUM, ſicut oportuit, aut credere in DEUM, aut operari propter DEUM, quod bonum eſt, poſſit, niſi eum gratia miſericordiæ Divinæ prævenierit.* His verbis, inquit Tournelius, Synodus Arauſicana impotentiam hominis lapſi ad DEUM ſuper omnia diligendum infert non tantum ex ſupernaturalitate actus, ſed etiam ex infirmitate liberi arbi-

trii, per peccatum contracta: ergo impotentia illa extendenda eſt non tantum ad amorem DEI ſupernaturalem, ſed etiam naturalem. Conf. videtur aperta; certum enim eſt, per peccatum non fuiſſe contractam impotentiam, DEUM ſine gratia ſupernaturali actu ſupernaturali diligendi, hæc enim impotentia jam erat ante peccatum; nam neque Adamus ante lapſum potuit ſine gratia DEUM diligere actu ſupernaturali. Contracta ergo fuit per peccatum impotentia DEUM ſine gratia diligendi actu naturali.

205. Reſp. 1. Hic modus diſcurrendi probaret, quod in natura lapſa nullus prorsus actus naturaliter bonus fieri poſſit ſine gratia; quia Concilium non magis requirit gratiam ad dilectionem DEI, quam ad quodvis aliud opus bonum, *aut operari propter DEUM, quod bonum eſt.* Sequelam autem nec ipſe Tournelius admittit, ſolide probans, abſque gratia fieri poſſe opera naturaliter, & moraliter bona, etiam in ſtatu naturæ corruptæ; & quidem opera illa fieri Poſſe propter DEUM; nam juxta ipſius doctrinam hoc ipſo, quod opus aliquod fiat ex motivo, & ſine morali honeſto, illud jam fit propter DEUM, in quantum implicite ſaltem, ac virtute ad DEUM refertur.

Reſp. 2. Cum Concilium expreſſe dicat, DEUM abſque gratia diligere non poſſe, *ſicut oportuit*, eo ipſo ſupponit, DEUM abſque gratia diligere poſſe

posse alio amore, qui non conducatur ad salutem, videlicet amore naturali; vel certe præscindit, si ne talis amor possibilis, an non. Si enim Concilium possibilitatem hujus amoris neque supponeret, neque ab ea præscinderet, sed absolute docere vellet, absque gratia nullum DEI amorem esse possibilem, frustra, & absque omni necessitate, aut utilitate adderetur illa limitatio, sicut oportet.

Resp. 3. Conc. Ant. Neg. Conf. ad Prob. Dist. Ant. Per peccatum non fuit contracta impotentia Deum actu supernaturali diligendi *sine gratia ex pura liberalitate*, vel *sine gratia sanitatis*, Conc. Ant. non fuit contracta impotentia Deum actu supernaturali diligendi *sine gratia ex pura misericordia*, vel *sine gratia medicinali*, Neg. Ant. Rationem additam patiter Dist. ante peccatum jam dabatur impotentia Deum supernaturaliter diligendi *sine gratia ex pura liberalitate*, & *sine gratia sanitatis*, Conc. jam dabatur impotentia Deum ita diligendi *sine gratia ex pura misericordia*, & *sine gratia medicinali*, Neg. Distinctio habet fundamentum in ipsis verbis allegati Canonis; nam Concilium non dicit simpliciter, ad diligendum Deum, sicut oportet, post peccatum necessariam esse gratiam, sed dicit necessariam esse gratiam misericordiam: *nisi enim gratia misericordiae Divinae praeveniret*.

Nimirum etiam Adamus in statu naturæ integræ ad amorem DEI supernaturalem, & quemvis alium a-

ctum salutarem, indigebat gratia supernaturali, uti certum est & tanquam indubitatum tradit S. Augustinus, tum alibi tum Lib. de corrept. & gratia c. 11, ubi ait: *istam gratiam non habuit homo primus, qua nunquam vellet esse malus: sed sane habuit, in qua si permanere vellet, nunquam malus esset, & si ne qua etiam cum libero arbitrio bonus esse non posset*. Et sub finem ejusdem capituli addit: *ut autem in eo (scilicet in statu innocentiae, & integritatis) permaneret, egebat adjutorio gratiae, sine quo id omnino non posset*. Sed gratia, qua in statu innocentiae indigebat Adamus erat gratia sanitatis, non vero gratia medicinalis, qua sanaretur liberum arbitrium, quod tunc sanum erat, & integrum, nec curatione indigebat; erat item gratia *ex pura liberalitate*, quia citra debitum collata: non autem erat gratia *ex pura misericordia*, quia ante lapsum Adamus non erat positive indignus gratia. Aliter loquendum est de gratia, quæ nunc nobis conceditur; hæc enim est gratia *ex pura misericordia*, quia peccatum Protoparentis ea nos positive indignos reddidit: est in super gratia medicinalis, quia per eam sanari debet liberum arbitrium peccato fauciatum, vulneratum, inclinatum, attenuatum. Videatur Num. 14.

206. Ex dictis colligitur 1. quod S. Augustinus, dum eodem c. 11. de Adamo dicit: *quia noluit permanere, profecto ejus culpa est, cujus meritum fuisset, si permanere voluisset; sicut fecerunt*

cerunt Angeli sancti, qui cadentibus aliis per liberum arbitrium, per idem liberum arbitrium steterunt ipsi, & hujus mansionis debitam mercedem recipere meruerunt, non velit, quod Adamus per solas vires naturales liberi arbitrii potuisset permanere in statu innocentiae, aut quod Angeli Sancti defacto ita permanerint; nam S. Doctor hoc loco per liberum arbitrium non intelligit solas vires naturales liberi arbitrii, sed liberum arbitrium sanum, & integrum, id est, non tantum debitis naturae perfectionibus instructum, verum etiam donis supernaturalibus, gratia tam habituali, quam actuali praeditum.

Colligitur 2. Quo sensu Arauficanum dicat, liberum arbitrium fuisse inclinatum, & attenuatum, ut jam nemo possit diligere DEUM absque praeviente gratia misericordiae Divinae. Sensus nempe est, liberum arbitrium Adami, donis supernaturalibus instructum, potuit diligere DEUM, sicut oportuit; nunc autem cum liberum arbitrium fuerit inclinatum, & attenuatum, id est, donis illis supernaturalibus spoliatum, nullus amplius diligere DEUM potest, sicut oportet, nisi ex pura DEI misericordia ipsi nova gratia supernaturalis conferatur.

207. Ob. 2. Amor DEI super omnia debet includere firmum propositum servandi totam legem DEI: at sine gratia supernaturali non potest homo firmum ejusmodi propositum concipere: ergo: Min. Prob. homo non potest per vires naturae

proposito firmo, & efficaci proponere id, quod non potest per vires naturae exequi: atqui per vires naturae non potest servare totam legem DEI, ut dicetur Articulo sequenti: ergo.

Resp. Conc. Maj. Neg. Min. ad Prob. Neg. Maj. ex duplici capite. 1. Quia potest quis sibi firmiter proponere id, quod per errorem putat, se posse exequi, etsi illud re ipsa exequi non possit; efficacia enim propositi non ab executione, sed a firma animi resolutione desumenda est. Jam vero potest homo infidelis per errorem putare, se per vires naturae posse servare totam legem DEI: & fortassis sunt aliqui etiam inter plebejos fideles, qui id putent; neque enim ipsis explicatur Tractatus de gratia. 2. Etsi quis haud ignoret, totam legem sine gratia impleri non posse, hoc non obstat, quo minus sine gratia possit illius observationem sibi firmiter proponere, modo sciat, gratiam sibi non defuturam in iis adimplendis, quae vires naturae excedunt; sicut (quod est exemplum Ariagae) si quis haberet donum patrandi miracula, posset per actum naturalem dicere: volo patrare miraculum; licet illud patrare non posset per vires naturae.

208. Dices. 1. Amor DEI super omnia includit odium rerum omnium legi Divinae adversantium: ergo, si potest homo viribus naturae hunc amorem elicere, poterit etiam viribus naturae totam legem servare. Resp.

Resp. Dist. Conf. poterit viribus naturæ totam legem servare brevi tempore, quo nempe durat actus amoris Dei, Conc. Conf. poterit illam servare diu, & constanter, Neg. Conf.

209. Dices. 2. Vi illius propositi, quod includitur in actu amoris Dei super omnia, debet homo ita animo esse præparatus, ut Deum per totam vitam nolit graviter offendere, etiam si occurrerent gravissimæ difficultates, & subeunda foret jactura omnium bonorum, fortunæ, honoris, famæ, atque ipsius adeo vitæ, inter atrocissima tormenta finiendæ: at qui actum tam heroicum nemo elicere potest sine auxilio gratiæ supernaturalis: ergo: Min. Prob. homo ne unicam quidem gravem tentationem potest superare absque auxilio gratiæ, ut docent Patres, & Concilia: ergo multo minus potest superare cumulum tot difficultatum, ad quas superandas resolvere se debet amor Dei super omnia.

Resp. Dist. Maj. debet ita esse animo præparatus virtualiter, & implicite, Conc. Maj. formaliter, & explicite, Neg. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf. ad Prob. Trans. Ant. Dist. Conf. ergo multo minus potest superare cumulum tot difficultatum, si ad illas superandas se deberet resolvere formaliter, & explicite, Conc. Conf. Si tantum debeat se resolvere virtualiter, & implicite, Neg. Conf. Ad amorem Dei super omnia affective efficacem requiritur quidem, ut quis paratus sit Deum nunquam gravi-

ter offendere, ita, ut non possit stante hoc actu graviter peccare: at non requiritur, ut quis illas difficultates, quæ in observanda lege Dei possunt occurrere, sibi formaliter, explicite, & quasi singillatim repræsentet, & ad superandas easdem ita propositas se resolvat; istud enim nequidem postulat amor Dei supernaturalis.

210. Ob. 3. Per actum amoris Dei super omnia proxime disponitur homo ad justificationem, ut passim docent Sancti Patres: ergo actus ille non potest elici sine gratia. Resp. Dist. Ant. per actum amoris Dei supernaturalem homo disponitur ad justificationem, Conc. Ant. per naturalem, Neg. Ant. & eodem modo, Dist. Conf.

211. Dices. 1. juxta nos amor Dei naturalis disponderet hominem ad remissionem peccatorum: ergo hoc ipso etiam disponderet ad justificationem. Conf. patet; nam justificatio dicit duo, scilicet remissionem peccati, & infusionem gratiæ sanctificantis, & quidem ita, ut in hac providentia nunquam detur remissio peccati absque infusione gratiæ: igitur illud, quod est dispositio ad remissionem peccatorum, est etiam dispositio ad infusionem gratiæ, & consequenter ad plenam, & perfectam justificationem. Ant. vero Prob. Per amorem naturalem homo convertitur ad Deum: ergo non amplius manet aversus a Deo: ergo non manet peccator. Sed qui non amplius

plius est peccator, huic remissa sunt peccata: ergo.

Resp. Neg. Ant. ad Prob. Dist. Ant. per amorem naturalem homo convertitur ad DEUM, id est, elicit actum, quo tendit in DEUM, eumque appretiat super omnia, Conc. Ant. convertitur ad DEUM, eliciendo talem actum, qui sufficiat ad impetrandam remissionem peccatorum, Neg. Ant. & Dist. Conf. Ergo non manet a DEO aversus actualiter, Conc. Conf. non manet aversus habitualiter, Neg. Conf. Dum homo amore naturali DEUM amat super omnia, non potest simul elicere actum odii. vel alium actum, quo se avertat a DEO, adeoque tunc non potest esse actualiter aversus a DEO: quia tamen amor naturalis non delet

peccata habitualia, prius commissa, manet homo habitualiter adhuc aversus a DEO, & habitualiter peccator.

212. Dices 2. Talis amor esset amor amicitiae: ergo redderet hominem amicum DEO, consequenter vere justum. Resp. Trans. Ant. Neg. Conf. Aliud est amor amicitiae, & aliud amicitia: ille potest dari ex parte unius; haec vero dicit mutuum duorum amorem inter se. Potest, e.g. is, qui alterum offendit, facti poenitens eundem amare amore amicitiae: si tamen non redametur ab offenso, non datur inter ipsos amicitia. Atqui DEUS non redamat hominem peccato infectum, licet ab hoc ametur amore naturali super omnia.

ARTICULUS III.

An sine Gratia supernaturali observari possit tota lex naturalis graviter obligans?

PRÆNOTANDA.

213. **C**ertum est 1. Non posse sine gratia supernaturali observari totam legem naturalem, prout haec defacto etiam obligat ad actus quosdam supernaturales; cum enim nullus actus supernaturalis elici possit sine gratia supernaturali, manifestum est, sine hac etiam observari non posse legem naturalem in quantum obligat ad actus supernaturales. Sed quomodo Lex naturalis obli-

gare potest ad actus supernaturales? Resp. hoc principium, *creatura debet in omnibus obedire suo Creatori*, pertinet ad legem naturæ; imo est primum principium legis naturalis, lumine naturæ notum: ergo ex lege naturali, nimirum ex hoc ipso principio, obligatur homo ad observanda quaecunque præcepta DEI: ergo, cum defacto, & in statu elevationis ad finem supernaturalem, inter præcepta DEI mul-

multa sint, quæ præcipiunt actus supernaturales Fidei, Spei, Charitatis &c patet, quomodo Lex naturalis obliget de facto ad actus supernaturales; eo scilicet modo, quo Lex naturalis, & principium illud juris naturæ, *superiori legitimo legitime præcipienti est obediendum*, obligat ad observanda præcepta positiva, etiam humana.

214. Certum est 2. Legem etiam pure naturalem, id est, prout præscindit ab actibus supernaturalibus, de facto per illam præceptis, non posse absque gratia supernaturali ita observari, ut illius observatio positive conducat ad salutem. Ratio patet ex dictis. Nam observatio Legis, quæ fit sine gratia supernaturali, est mere naturalis: nihil autem, quod est naturale, potest positive conducere ad salutem.

215. Certum est 3. Quod naturæ etiam lapsæ debeatur potentia physica ad observandam legem pure naturalem. Ratio est, quia natura etiam lapsa *absolute* obligatur ab observandam Legem pure naturalem: ergo debetur ipsi potentia physica, seu omnia simpliciter, & absolute requisita ad eam legem observandam; alioquin obligaretur ad impossibile.

216. Quarto satis certum est ex communi Auctoritate Theologorum contra pauculos antiquos, Gabrielem, Durandum, Almainum &c. absque gratia speciali, & indebita, ordinis saltem naturalis, non posse potentia morali completa diu ob-

servari totam legem pure naturalem. Hæc enim potentia *absolute* ne quidem debetur homini in statu naturæ puræ, & consequenter neque in statu naturæ lapsæ; adeoque, quoties datur ea potentia, semper intercedit gratia specialis, & indebita. Et ratio est, quia sic magis commendatur excellentia Dei, & melius explicatur indigentia creaturæ, & dependentia a suo Creatore, si nimirum dicatur, quod Deus ad potentiam moralem completam observandi totam legem etiam pure naturalem requirat aliquas condiciones, homini per prima auxilia moraliter possibiles, e.g. ut humili prece a suo Conditorum ulteriora auxilia efflagitet, ut abstineat a peccatis, a quibus abstinere tunc moraliter potest. Has condiciones si homo non impleat, sibi imputare debet, quod non acquirat ulteriora auxilia, quæ constituerent potentiam moralem ad legem diutius observandam: si vero impleat, jam facta est ipsi gratia specialis, quia datum ipsi est auxilium non mere sufficiens, sed congruum, & indebitum, quo adjutus fecit aliquamdiu, quantum moraliter potuit. Videatur Num. 84. ubi hanc rem fusius declaravimus.

217. Quinto. Mihi omnino persuasum est, quod homo ex natura rei etiam in statu naturæ lapsæ absque gratia supernaturali observare moraliter posset totam legem pure naturalem, observatione non conducente ad salutem, vincere tenta-

tiones omnes, etiam graves, victoria non saluari, idque diu, & per totam vitam, modo Deus illi conferret specialia auxilia ordinis naturalis, qualia conferre potuisset, & etiam contulisset in statu purae naturae, supposito, quod homo tunc fecisset, quantum est in se. Ratio est, quia etiam in natura lapsa posset Deus per specialem Providentiam ordinis naturalis protegere hominem, ne incurrat pericula peccandi, aut tentationes moraliter insuperabiles; vel stante etiam gravi tentatione posset concedere cognitiones boni honesti, & impulsus voluntatis naturales, fortiores, & fortiores, quibus plane victoria tentationum, & observatio legis mere naturalis redderetur moraliter possibilis; contrarium enim gratis dicitur: ergo ex natura rei ad ista non requiritur gratia supernaturalis.

218. Unde, si res bene consideretur, praesens Quaestio tandem reducit ad hoc, an gratia supernaturalis ad legem mere naturalem, diu observandam, requiratur ex Decreto DEI, sive, an Deus decreverit, homini defacto, & in hoc statu elevationis succurrere per auxilia supernaturalia, quibus compleatur potentia moralis ad legem etiam pure naturalem diu observandam, & vincendas omnes tentationes graves, legi naturali contrarias, ita, ut haec potentia moralis completa nunquam detur absque gratia supernaturali?

STATUITUR SENTENTIA.

219. Dico: ad legem etiam pure naturalem diu observandam, & vincendas graves tentationes legi contrarias, ex decreto DEI necessaria est gratia supernaturalis, Prob. Conclusio 1. ex Scriptura. Apostolus ad Rom. 7. postquam vehementiam concupiscentiae, & vim tentationum exposuit illis verbis: *video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae*, tandem suspirat: *quis me liberabit de corpore mortis huius?* & continuo subdit: *gratia DEI per Jesum Christum*. Quem locum Patres, & interpretes communissime ita explicant, ut per legem membrorum intelligant concupiscentiam, tentationes &c. & per legem mentis, legem etiam mere naturalem; adeoque quod Paulus dicat, necessariam sibi esse gratiam per Christum ad tentationes graves superandas etiam contra legem mere naturalem.

220. Prob. 2. ex Conciliis a quibus damnatus fuit Pelagius, asserens, sine gratia observari posse omnia praecepta legis naturalis, vinci omnes tentationes, vitari omnia mortalia, ut habetur in Epistola Synodica Concilii Carthagenensis II. ad Innocentium I. quae est 90. inter Epistolas S. Augustini: ubi Patres testantur, ideo damnatos a se fuisse Pelagianos, quod dicerent, liberum arbitrium absque DEI gratia legem DEI implere posse, *sive naturaliter in corde scriptam, sive in literis datam*. Et

Carthaginense IV. anno 418. celebratum, vel ut alii volunt, Milevitanum II. Can. 5. ita statuit: *Quicumque dixerit, ideo nobis gratiam justificationis dari, ut quod facere per liberum jubemur arbitrium, facilius possimus implere per gratiam, tanquam etsi gratia non daretur, non quidem facile, sed tamen possemus etiam sine illa divina implere mandata, anathema sit.*

221. Prob. 3. Auctoritate Summorum Pontificum. Innocentius I. in Epist. ad Concilium Carthaginense, *quotidiana, inquit, præstat (Christus) remedia: quibus nisi freti, confisique nitamur, nullatenus humanos vincere poterimus errores. Necesse est enim, ut, quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur.* Cælestinus vero in Epistola ad Episcopos Galliæ ita loquitur: *nemo, etiam Baptismatis gratia renovatus, idoneus est ad superandas diaboli insidias, & ad evincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adjutorium DEI perseverantiam bonæ conversationis acceperit.*

222. Prob. 4. Auctoritate Patrum, qui ex eo, quod Christus nos toties hortetur ad orandum, ne inducamur in tentationem, id est, ne tentationibus consentiamus, unanimi consensu inferunt, ad vincendas tentationes necessariam esse gratiam, quæ per orationem impetrari debeat. Sic S. Ambrosius in Psalm. 43. *quis, inquit, est tam fortis, ut nequaquam in tentationem moveatur, nisi Dominus ei adjutor assistat.* S. Hieronymus L. 2. adversus Pelagianos,

postquam retulit verba Christi ad somnolentos discipulos: *quid dormitis? surgite, & orate, ne intretis in tentationem,* ita urget Pelagianos: *debeuit juxta vos dicere: quid dormitis, surgite, & resistite; liberum enim habetis arbitrium, & semel vobis concessa a Domino potestate, nullius alterius indigetis auxilio: si enim hoc feceritis, non intrabitis in tentationem.* Denique S. Augustinus L. de bono viduitatis c. 17. refellens errorem Pelagianorum: *sequitur, inquit, ut frustra Dominus dixerit: vigilate, & orate, ne intretis in tentationem, frustra quotidie in ipsa Dominica oratione dicamus: ne nos inferas in tentationem; si enim nostræ tantummodo potestatis est, ne tentatione superemur, ut quid oramus, ne intremus, vel inferamur in eam? Et L. de perfectione justitiæ c. ultimo decretorie pronuntiat: Quisquis negat, nos orare debere, ne intremus in tentationem (negat autem hoc, qui contendit, ad non peccandum gratiæ DEI adjutorium non esse homini necessarium. sed sola lege accepta humanam sufficere voluntatem) ab auribus omnium removendum, & omnium ore anathematizandum esse, non dubito.*

223. Hæc, & plura alia Scripturæ, Conciliorum, & Patrum testimonia ostendunt, ad observandam legem, etiam mere naturalem, & vincendas tentationes huic legi contrarias, necessariam esse gratiam, non qualem-

lemcumque, sed supernaturalem. Nam, ut alibi jam observatum est, quando Scriptura, Concilia, & Patres simpliciter utuntur his terminis *gratia, auxilium, adjutorium*, semper intelligendi sunt de gratia stricte, antonomastice, ac Theologice tali, adeoque de gratia supernaturali, nisi aliud vel ex contextu, vel aliunde colligatur. Dein cum hæc gratia ad observandam legem mere naturalem &c. non requiratur ex natura rei, ut Num. 217. ostendimus, recte infertur, quod ea tantum requiratur ex lege, ordinatione, & decreto DEI.

SOLVUNTUR OBJECTIONES CONTRA
PROBATIONES SENTENTIAE.

224. Ob. 1. Concilia, & Patres gratiam supernaturalem tantum requirunt ad totam legem observandam, prout lex non præcise obligat ad actus quosdam morales, & naturales, sed ad actus supernaturales Fidei, Spei, Charitatis, Pœnitentiæ &c. 2. Vel si loquantur etiam de actibus a lege pure naturali præceptis, & de victoria tentationum contra legem pure naturalem, tunc gratiam supernaturalem tantum requirunt ad hoc, ut actus illi, & victoria tentationum conducant ad æternam salutem: ergo ex Conciliis, & Patribus non probatur, quod lex pure naturalis absque gratia supernaturali observari non possit saltem quoad substantiam, & quod tentationes contra legem pure natura-

lem absque gratia supernaturali vincere non possint victoria non salutari.

Prob. Ant. Mens Conciliorum, & Patrum, quos citavimus, tantum erat, ut contradicerent Pelagio, cujus hæresin volebant eliminatam: atqui sufficienter contradicunt Pelagio, modo gratiam supernaturalem requirant ad actus supernaturales, & ad actus legis pure naturalis modo salutari ponendos, vincendasque tentationes victoria salutari: ergo. Min. patet. Pelagius enim ad hæc omnia necessariam esse negabat gratiam supernaturalem, totumque tribuebat viribus liberi arbitrii.

225. Resp. ad 1. Neg. Ant. ratio negandi est 1. quia Apostolus, dum implorat gratiam per Christum, utique illam non petit tantum ad actus supernaturales, sed ad vincendam concupiscentiam rebellem, quæ potissimum pugnat contra legem pure naturalem. 2. Concilium Carthaginense IV. dum indefinite dicit, sine gratia non posse impleri Divina mandata, non potest intelligi de solis præceptis, quibus præscribuntur actus supernaturales; ejusmodi enim præcepta, relate ad præcepta naturalia, sunt admodum pauca. 3. Patres certe non loquuntur tantum de iis tentationibus, quæ raro occurrunt, sed de illis etiam, ac præcipue, quibuscum frequenter, & quasi assidue configendum est: hæc autem pleræque sunt contra legem pure naturalem, e. g. tentationes super-

perbiæ, invidiæ, iracundiæ, luxuriæ &c.

Ad 2. Iterum Neg. Ant. 1. quia, quando Patres, & Concilia requirunt gratiam ad observationem totius legis, & victoriam tentationum, nullibi addunt illam limitationem, *sicut oportet*, quam tamen addunt, dum loquuntur de quibusdam actibus moraliter bonis, solitarie consideratis: ergo signum est, quod gratiam ad observationem totius legis, & victoriam omnium tentationum, etiam contra legem pure naturalem, ita requirant, ut illa nullo modo observari, & hæ nullo modo vinci possint sine gratia. 2. Patres Africani cum S. Augustino frequenter dicunt, quod liberum arbitrium in prosequendo bono, & vitando malo, nihil, aut parum possit sine gratia: atqui si absque gratia observare posset totam legem naturalem quoad substantiam, & vincere omnes tentationes contra hanc legem, licet victoria non salutari, tunc non parum, aut nihil, sed multum posset sine gratia. 3. Ex ipsis Conciliis, & Patribus eruitur, quod tota lex pure naturalis in hac Providentia nunquam observari possit præcise quoad substantiam, & quod tentationes omnes contra legem naturalem nunquam vinci possint victoria non salutari: non quidem propterea, quasi actus præcepti a lege naturali, aut victoria illarum tentationum ex natura sua exigant esse supernaturales; sed ideo, quia po-

tentia saltem moralis observandi totam legem naturalem, & vincendi omnes tentationes illi contrarias, defacto ex lege, & ordinatione DEI, nobis manifestata per Patres, & Concilia, nunquam constituitur per vires, & auxilia mere naturalia, sed per auxilia supernaturalia. Unde si homo his auxiliis supernaturalibus cooperetur, observabit legem non præcise quoad substantiam, sed modo meritorio, & conducente ad salutem; nec vincet tentationes modo quocunque, & ita, ut præcise evitet peccatum contra legem, sed vincet modo salutari; quia auxilium supernaturale non datur solum ad vitandum peccatum, & legem servandam quoad substantiam, sed etiam ad comparandum meritum.

Ad Prob. Resp. Neg. Min. Nam Patribus, & Conciliis etiam displicuit, quod Pelagius doceret, totam legem, etiam præscindendo ab actibus supernaturalibus, impleri posse sine gratia, vinctque tentationes huic legi contrarias, ut satis constat ex illorum verbis, & rationibus paulo ante allegatis.

226. Dices: absurdum est dicere quod legem pure naturalem nequidem quoad substantiam observare possimus per actus naturales: ergo ratio postremo loco allata non sufficit. Resp. Dist. Ant. absurdum est dicere, quod hoc non possimus ex natura rei, Conc. Ant. quod hoc non possimus propter contrariam legem, & ordinationem DEI, Neg.

Ant. & Conf. Cum DEUS hominem ordinaverit ad finem, & felicitatem supernaturalem, valde conveniens est, ipsique homini valde proficuum, quod DEUS concedat auxilia supernaturalia, quibus lex naturalis observari possit non per actus naturales, sed supernaturales, non tantum quoad substantiam, sed ita, ut illius observatio conducat ad finem, de facto homini praefixum a DEO. Loquimur semper de tota lege, diu, & ingruentibus etiam gravibus difficultatibus observanda. Quod enim extra casum gravis difficultatis absque gratia supernaturali fieri possit opus aliquod legi naturali conforme, & moraliter honestum, supra admisimus.

227. Ob. 2. Testimonia Conciliorum, & Patrum aut nihil probant pro nostra Conclusionem, aut probant, quod absque gratia supernaturali ne quidem detur potentia physica ad observandam legem pure naturalem, & vincendas omnes tentationes illi contrarias: hoc est nimium: ergo.

Maj. Prob. Concilia, & Patres gratiam supernaturalem eo modo requirunt ad observandam legem, & vincendas tentationes, quomodo eandem requirunt ad actus salutes: atqui ad actus salutes ita requirunt gratiam supernaturalem, ut re ipsa dicant, sine gratia supernaturali ne quidem dari potentiam physicam ad actum salutarem, sive, per gratiam fieri voluntatem ex sim-

pliciter impotente simpliciter potentem ad eliciendum actum salutarem: ergo.

prob. etiam Min. primi Syllogismi Quod est homini debitum, non potest constitui per aliquod homini indebitum: sed potentia physica observandi legem pure naturalem est homini debita, ex dictis Num. 215. Ergo non potest constitui per aliquid homini indebitum, scilicet per gratiam supernaturalem, adeoque debet homo absque gratia supernaturali habere potentiam physicam observandi legem pure naturalem &c.

228. Resp. Neg. Maj. ad hujus Prob. dico, etsi patres & Concilia iisdem terminis utantur, quando requirunt gratiam ad observandam legem, & vincendas tentationes, quibus terminis utuntur, quando gratiam requirunt ad actus salutes; eosdem tamen terminos pro diversitate materiae subjectae diverso modo explicari posse, ac debere. Cum enim actus salutes necessario esse debeant supernaturales, ipsa natura, seu essentia actuum salutarium requirit gratiam supernaturalem, ita, ut vires mere naturales ne quidem physice possint producere actum salutarem. Talis ratio non pugnat pro necessitate physica gratiae supernaturalis ad observandam legem pure naturalem, & vincendas tentationes huic legi contrarias; adeoque potentia physica potest lex observari, & tentationes vinci absque

que gratia supernaturali.

229. Dices: Ex hac responsione sequitur 1. quod sine gratia jam possum simpliciter Divina mandata implere, & quod gratia tantum sit necessaria ad ea facilius, seu moraliter implenda; quod enim physice possum sine gratia, illud utique simpliciter possum sine gratia. Atqui hæc potentia simpliciter talis videtur repudiata per Canonem 5. Carthaginensis, in Probatione allegati. Sequitur 2. quod DEUS, quoties dat auxilium supernaturale, e. g. ad gravem tentationem vincendam victoria salutari, & concurrere paratus est concursu salutari, semper etiam paratus sit concurrere alio concursu non salutari. Nam potentia physica proxime expedita ad vincendam tentationem victoria non salutari, præter alia involvit omnipotentiam DEI paratam, & expeditam ad concursum non salutarem; nisi enim omnipotentia DEI ita parata sit, creatura non habet omnia simpliciter, & physice requisita ad ponendum actum non salutarem. Atqui videtur inconveniens dicere, quod DEUS, quoties dando auxilium supernaturale dat potentiam moralem ad actum salutarem, semper etiam paratus sit concurrere ad alium actum non salutarem, moraliter impossibile; ad quid enim hæc præparatio omnipotentia?

Resp. ad 1. Neg. Maj. nam ille, qui habet impotentiam stricte moralem, jam potest dici simpliciter im-

potens; quod enim stricte moraliter impossibile est, non est tantum quomodocunque difficile, sed ita difficile, ut nunquam contingat illam difficultatem superari, neque prudenter sperari possit, illam esse superandam. Unde conformiter usitato modo loquendi, atque etiam ad mentem Conciliorum simpliciter, & sine addito dicimus, talem rem esse impossibilem. Sic Tridentinum Sess. 6. Can. 23. simpliciter dicit, non posse per totam vitam vitari omnia peccata venialia, nisi ex speciali DEI privilegio: & tamen hæc impotentia est solum moralis; homo enim etiam non instructus speciali illo DEI privilegio obligatur ad vitanda omnia venialia: nemo autem obligari potest ad aliquid physice impossibile.

Ad 2. Neg. iterum Maj. Nam si Deus re ipsa concedat gratiam supernaturalem ad vincendam gravem tentationem, hæc eadem gratia tribuit non solum Potentiam moralem sed a fortiori etiam potentiam physicam. Non enim nego, potentiam physicam pro casu, quo datur gratia supernaturalis, constitui posse per hanc ipsam gratiam; sed solum dico, quod etiam absente gratia supernaturali, detur potentia physica ad vincendas graves tentationes, e. g. in homine infideli, qui per peccata sua reddidit se indignum gratia supernaturali. Talis enim, licet destitutus sit gratia, & consequenter potentia morali vincendi graves tentationes, & legem observandi, ha-

bet tamen ad ista potentiam physicam; alias obligaretur ad aliquid sibi physice impossibile.

230. Unde ad Prob. Min. positæ sub initium Num. 227. Resp. Dist. Maj. Quod est homini debitum, non potest ex natura rei constitui per aliquid homini indebitum; Conc. Maj. non potest ita constitui ex lege, & ordinatione DEI, debitis substituentis indebita, Neg. Maj. & Dist. Min. aliqua potentia physica observandi legem pure naturalem est homini debita, Conc. Min. potentia physica, quæ determinate constituitur per constitutiva mere naturalia, Neg. Min. Potentia physica potest habere diversa constitutiva, alia pro hoc, alia pro alio casu. In absentia gratiæ supernaturalis hæc potentia constituitur per res mere naturales, puta per liberum arbitrium, per negationem omnis impedimenti physice inaufertibilis, per cognitionem indifferentem ordinis mere naturalis, per omnipotentiam DEI paratam concurrere concursu solum naturali. At si DEUS velit, Prout defacto respectu fidelium sæpe vult potest his constitutivis naturalibus substituere aliqua supernaturalia, e. g. illustrationem supernaturalem, omnipotentiam suam paratam concurrere concursu supernaturali &c. nulla utique hominis injuria, sed magno proventu, ut qui hac ratione non tantum physice, sed etiam moraliter potest legem implere, nec im-

plere solum quoad substantiam, sed modo salutari.

231. Ob. 3. Quando Scriptura, Patres, & Concilia requirunt gratiam supernaturalem ad vincendas tentationes, non faciunt discrimen inter tentationes graves, id est, vehementes, & leves, seu remissas: ergo gratiam tantum requirunt ad tentationes vincendas victoria salutari. Ant. est certum, Conf. Prob. Levem tentationem sine gratia supernaturali vincere possumus victoria non salutari: ergo cum Patres eodem modo loquantur de gravibus, & levibus, etiam graves sine gratia supernaturali vincere possumus victoria non salutari. Ant. Prob. Absque gratia supernaturali possumus facere opus aliquod moraliter honestum: ergo absque gratia supernaturali vincere possumus levem aliquam tentationem. Nam quotiescunque homo libere facit aliquod opus moraliter honestum, eo ipso semper vincit aliquam difficultatem in oppositum, quæ se habet per modum motivi absterrentis: ergo hoc ipso vincit tentationem aliquam. Quid enim est tentatio, nisi repræsentatio alicujus objecti retrahentis ab actu honesto, vel allicientis ad inhonestum? Resp. Dist. Ant. Non faciunt expresse discrimen inter tentationes graves, & leves, potest tamen aliunde colligi, quod tantum loquantur de gravibus tentationibus, Conc. Ant. secus, Neg. Ant. & Conf. Quando Scriptura, Patres,

Patres, & Concilia simpliciter nominant gratiam, vel peccatum, regulariter loquuntur de gratia supernaturali, & de peccato gravi: igitur etiam quando simpliciter nominant tentationem, intelligendi sunt de tentatione gravi, & vehemente. Hinc negant aliqui, tentationem levem esse simpliciter vocandam tentationem.

232. Dices: vel dicimus, juxta Concilia, & Patres gratiam supernaturalem necessariam esse ad superandas omnes tentationes graves collective sumptas, vel ad singulas distributive acceptas: neutrum convenienter dicitur: ergo. Min. Prob. Quod enim gratia supernaturalis sit necessaria ad superandas graves tentationes distributive sumptas, non sufficienter eruitur ex verbis Patrum, & Conciliorum. Si autem necessaria non est ad vincendas singulas distributive sumptas, tunc neque necessaria est ad vincendas omnes collective sumptas. Prob. si quis semel superavit gravem tentationem in uno genere, e. g. tentationem contra mansuetudinem (atque idem est de tentationibus in quocunque alio genere) tunc altera vice facilius, & tertia adhuc facilius eam vincet: ergo si absque gratia vincere Potest singulas tentationes graves, poterit etiam absque gratia vincere omnes collective sumptas. Prob. Ant. per frequentatos actus acquiritur habitus, seu facilitas: ergo

homo facilius vincit tentationem posteriorem, quam priorem.

Resp. 1. Auctoritati Patrum conformius videri, si dicatur, nullam aut vix ullam tentationem gravem, etiam seorsim, & determinate sumptam, vinci posse absque gratia supernaturali. Nam supra ex Patribus Africanis audivimus, liberum arbitrium sine gratia parum, aut nihil posse. Audiatur etiam S. Gregorius L. 9. moral. c. 29. ubi de homine ait: *dimissus sibi, cujuslibet tentationis aura raptatur*. Et S. Chrysostomus Hom. 24. in Epistolam 1. ad Corinth. *Sunt tentationes, inquit, quas suffere non possumus. Et quanam sunt illae? omnes, ut ita dicam; possibilitas enim in Divino nutu est.*

Accedit ratio, & experientia, quæ convincunt, saltem respectu aliquarum tentationum in particulari, necessariam esse gratiam specialem. Possunt enim dari, & sæpe dantur tales circumstantiæ, quæ hominem moraliter necessitent ad lapsum, nisi speciali gratia fulciatur. e. g. homo lubricus, & assuetus peccatis carnalibus, sine gratia speciali non potest moraliter evitare peccatum saltem internum, quando actu est constitutus inter media pericula proxima, & fortissimas carnis illecebras. Sic etiam homo pronissimus ad iram, & vindictam, si irritetur publica injuria, v. g. inflicta alapa, est moraliter impotens, ut se contineat ab ira, & vindicta, nisi cohibeatur gratia speciali.

Resp. 2. Etiam si transmitteretur, singulas tentationes distributive sumptas vinci posse absque gratia supernaturali, non sequitur, vinci etiam posse omnes collective sumptas. Ad discursum, quo id probare volunt Adversarii, Neg. Ant. universaliter sumptum Ad Prob. Dist. Ant. Per frequentatos actus semper acquiritur habitus, & facilitas, Neg. Ant. Aliquando, Conc. Ant. Habitus voluntatis acquisiti, ut docent Philosophi, consistunt in speciebus experimentalibus (abstrahendo, quid ex parte rerum sint istae species) repræsentantibus delectationem perceptam in actibus præcedentibus, & in negatione specierum, repræsentantium molestiam in iisdem actibus, vel delectationem æqualem in actibus oppositis. Ex quo manifestum est, non per quoslibet actus frequentatos acquiri habitum, & facilitatem ad similes actus; quia actus præcedentes, e.g. victoriæ prima, & secunda alicujus tentationis, non semper relinquunt speciem experimentalem, quæ repræsentet delectationem horum actuum, sed potius relinquunt speciem magnæ alicujus molestiæ, quæ difficultatem novæ victoriæ non minuat, sed multum augeat. Sic non raro contingit, ut, qui semel, & iterum gustavit amaram medicinam, sustineat potius incommodum valetudinis, quam ut eadem medicina tertio utatur, absterritus scilicet molestia sibi per experientiam nota. Sic etiam qui æquo animo

tulit unam, vel etiam alteram injuriam, in tertia perferenda majorem sentit difficultatem. Præterea victoria tentationum subsequenterum, etiam in eodem genere vitii, sæpe ex alio capite, & ob diversitatem circumstantiarum est multo difficilior, quam victoria tentationum præcedentium; per actus autem frequentatos non acquiritur habitus ad actus longe difficiliores, sed tantum ad actus similes, & æque faciles.

SOLVUNTUR OBJECTIONES CONTRA IPSAM SENTENTIAM.

233. Ob. 4. In Scripturis mandata Divina dicuntur non superare nostras vires, ut Deut. 30. *mandatum hoc, quod ego precipio tibi hodie, non est supra te.* Observari a gentibus absque gratia, juxta Apostolum ad Rom. 2. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt*: ergo observatio totius legis absque gratia non est moraliter impossibilis.

Resp. Dist. Ant. non superant nostras vires, quantum ad cognitionem, Conc. Ant. quantum ad executionem, Subdist. mediante auxilio gratiæ, Conc. sine auxilio gratiæ, Neg. Ant. & Conf. Lex naturalis potest naturaliter cognosci, non potest tota naturaliter impleri.

Ad 2. Resp. 1. S. Aug. L. 1. de Spir. & Lit. c. 17. hunc locum Apostoli interpretatur de gentibus jam ad fidem conversis, & illud *naturaliter* non opponit gratiæ Christi, sed

dun-

taxat legi Mosaicæ, ut sensus sit, gentes jam ad fidem conversæ sine lege Moyfis, & cum sola gratia Christi observant ea, quæ legis sunt naturalis. Quæ interpretatione supposita, testimonium S. Pauli non est ad rem. Si autem verba Apostoli intelligas de Gentibus nondum ad fidem conversis, ut communiter intelligi solent, & *To naturaliter* exponas per vires naturæ, Resp. 2. Dist. Ant. mandata Divina naturaliter, & absque gratia observantur a gentibus, quando non urget gravis tentatio, aut difficultas, Conc. Ant. secus, Neg. Ant. & Conf.

234. Dices S. Chrysostomus Homil. 5. in cit. Epist. S. Pauli, & in hunc ipsum locum ait, *gentiles admiratione dignos esse, quod nec lege (scripta) ipsis opus fuerit, & tamen omnia, quæ legis erant, præstiterint*: atqui non possent dici præstitisse omnia, quæ legis erant, si tantum præcepta facilia observassent, neque per hoc essent admiratione digni. Resp. quid hac in re senserit S. Doctor, constat ex verbis Num. 232. laudatis. Ut igitur secum ipso concilietur, dico, sensum testimonii mox allati hunc esse: in tota collectione gentilium omnes leges naturæ observatas fuisse, non quidem omnes a singulis, & pro quibuscunque circumstantiis, sed a singulis aliquas, cum nempe in oppositum non urgebat gravis difficultas. Neque hoc admiratione indignum est in hominum colluvie, dæmonum, & l-

dolorum servitiis turpiter mancipata.

235. Ob. 5. In nostra sententia posset quis cum plena advertentia transgredi legem naturæ in materia gravi, quin tamen reus fieret peccati mortalis: sequela non potest admitti: ergo. Maj. Prob. ad peccatum mortale non sufficit potentia, & libertas solum physica, sed requiritur moralis: atqui juxta nos sæpe non daretur libertas, & potentia moralis, sed solum physica, quoties nimirum urgente gravi tentatione deesset gratia supernaturalis: ergo. Resp. Neg. Maj. ad Prob. Suarezius negat Min. putat enim, tentationem gravem, & moraliter insuperabilem nunquam dari pro unico instanti, sed semper pro complexo plurium instantium, ita, ut quævis tentatio, etiam absente gratia, moraliter vinci possit pro singulis instantibus distributive sumptis, etsi moraliter vinci non possit pro omnibus instantibus collective sumptis.

Hæc responsio solet hunc in modum oppugnari. Non possum esse moraliter necessitatus ad succumbendum tentationi, nisi sim necessitatus ad illi succumbendum pro determinato aliquo instanti: ponamus enim, hominem esse moraliter necessitatum, ut vincatur a tentatione gravi, durante per 30. instantia: ponamus insuper, eum nondum fuisse victum usque ad ultimum instans: tali casu erit moraliter necessitatus, ut vincatur determinate in ultimo

timo instanti: ergo. Ant. Prob. Si non esset ita necessitatus determinate pro ultimo instanti, tunc etiam pro hoc instanti posset moraliter vincere tentationem: ergo moraliter posset superare totam tentationem, ac necessitatem moraliter insuperabilem, quod in terminis repugnat.

Respondet Eximius, negando, quod talis in ultimo instanti moraliter necessitetur ad succumbendum tentationi. Ad Prob. Conc. Ant. & Neg. Conf. Nam necessitas moralis, seu difficultas moraliter insuperabilis non datur tota pro ultimo, aut quovis alio determinato instanti, sed est divisibilis, & divisa in plura instantia: unde vincendo tentationem singulis instantibus, vincit homo semper aliquam partem necessitatis moralis, adeoque in ultimo instanti non restat vincenda tota necessitas moralis, sed unica illius pars quæ seorsim spectata utique moraliter vinci potest. Pone, quod in foro convenient 100. feminæ; est moraliter impossibile, ut omnes taceant. Quod si vero 99. jam tacerent, centesima non esset moraliter necessitata ad garriendum; quia tota necessitas moralis ad loquendum non afficit determinate solam centesimam, sed vagatur, & distribuitur per singulas. Etsi vero nec centesima, nec ulla alia determinate sumpta moraliter necessitetur ad loquendum; ut tamen omnes taceant, est res adeo difficilis, ut nunquam sit eventura, adeoque moraliter impossibilis. Nam necessitas moralis

non est necessitas omnino absoluta, sed talis, ut propter summam difficultatem fundamentum præbeat ad prudenter judicandum, quod ea difficultas non sit superanda. Hæc ad mentem Suarezii. Alii vero melius concedunt, etiam pro unico instanti determinato dari posse tentationem gravem, & absque gratia moraliter insuperabilem, quibuscum ad Prob. primæ Maj.

236. Resp. Dist. Maj. ad peccatum mortale requiritur potentia, & libertas moralis, id est, libertas conjuncta cum advertentia ad malitiam, Conc. Maj. id est, libertas, quæ excludat difficultatem moraliter insuperabilem, Neg. Maj. Dæmones, alique damnati ob atrocitatem poenarum moraliter necessitantur ad Deum odio habendum, blasphemandum &c. & tamen per istas blasphemias graviter peccant, licet per eas non mereantur novam poenam, cum jam sint in termino.

237. Dices 1. Leges positivæ non possunt obligare ad aliquid moraliter impossibile: ergo neque Lex naturalis. Prob. Conf. in hoc convenit Lex naturalis cum lege positiva, quod utraque debeat cedere in bonum subditorum: atqui non cedit in bonum subditorum, si lex naturæ obliget ad aliquid moraliter impossibile: ergo. Resp. Conc. Ant. Si sermo sit de legibus positivis humanis; Leges enim positivæ Divinæ, etsi sæpe tam stricte non obligent, e.g. ad aliquid faciendum, vel omit-

tendum cum periculo vitæ. Neg. Conf. & paritatem. Disparitas est, quia illa, quæ prohibentur lege naturali, sunt intrinsece mala, & necessario a Deo prohibentur, adeoque non possunt fieri licita per hoc, quod in illis vitandis occurrat difficultas moraliter insuperabilis. Econtra quæ tantum prohibentur lege positiva, præcise mala sunt, quia prohibentur: nec prohibentur necessario, sed eorum prohibitio dependet alibero beneplacito Legislatoris: unde, si occurrat difficultas rationabilis, & moraliter invincibilis, non censetur Legislator in talibus circumstantiis velle obligare. Dico, difficultas *rationabilis*, nam si difficultas oriatur ex causa irrationabili, v. g. ex contemptu, vel odio adversus Legislatorem, aut alia indomita passione, quis dicet, ejusmodi difficultatem, etsi ponatur esse moraliter insuperabilis, excusare a transgressionem legis, etiam solum humanæ? Ad Prob. Conc. Maj. Dist. Min. non cedit in bonum subditorum, si lex naturæ obligaret ad aliquid, quod per se, & ex natura rei est moraliter impossibile, Conc. Min. Si obliget ad aliquid, quod tantum per accidens, nimirum ratione circumstantiarum hic, & nunc involventium gravem difficultatem, est moraliter impossibile Neg. Min.

238. Dices 2. Ad peccatum mortale, etiam contra legem naturæ, requiritur plena deliberatio, & hoc ideo, quia motus peccaminosos se-

mi deliberatos moraliter vitare non possumus: ergo hoc ipso requiritur potentia moralis illud vitandi. Resp. Neg. Quod hæc sit ratio, cur requiratur deliberatio plena: sed ratio hæc est, quia sine plena deliberatione, & advertentia ad malitiam, hæc ipsa malitia non est plene voluntaria.

239. Dices 3. Videtur repugnare infinitæ Dei Bonitati, ut æternis ignibus addicat hominem ob culpam moraliter inevitabilem: ergo culpa nequit esse mortalis, si non possit vitari potentia morali. Resp. Neg. suppositum, quod unquam contingat hominem damnari ob solam culpam moraliter inevitabilem. Nam impotentia moralis vitandi novam culpam mortalem nunquam datur, nisi præcesserit alia culpa mortalis, quæ moraliter poterat vitari, ut constat ex dictis supra.

240. Ob. 6. Ethnici, nulla licet supernaturali gratia instructi, superarunt non raro gravissimas tentationes, condonando atroces injurias, servando continentiam in occasione admodum lubrica &c. Item ediderunt facinora summe heroica, qualia in Marco Curtio, Mutio Scævola, aliisque innumeris vidit Roma, & Orbis obstupuit: ergo. Resp. Dist. Ant. Et ista egerunt amore honestatis Neg. Ant. amore vanitatis, laudis, ostentationis &c. Conc. Ant. Neg. Conf. Ut enim observat S. Augustinus Lib. de Patient. c. 17. cupiditas rerum mundanarum sæpe vincit gra-

gravissimas difficultates: *concupiscentia*, inquit, *quæ non est ex Patre, sed ex mundo, quanto fuerit in homine vehementior, tanto fit quisque pro eo, quod concupiscit, omnium molestiarum, dolorumque patientior.*

241. Dices. Si motivum vanitatis potuit ipsis sufficere ad superandas gravissimas difficultates, & vitam ipsam profundendam, non est ratio, cur motivum honestatis naturalis non possit tantundem præstare: ergo. Resp. Neg. Ant. ratio est, quia motiva mundana, utpote præsentia, magis nota, & naturæ corruptæ magis blandientia longe fortius alliciunt, quam motivum honestatis, ut iterum advertit S. Augustinus L. cit. c. 24. Quod si tamen Ethnicus gravem difficultatem aliquando vincat amore honestatis, non improbabili-ter dici potest, illam Dei legem de dando auxilio supernaturali, ad vincendas graves tentationes non esse omnino indispensabilem, præsertim circa infideles, & posse istis, non obstante ea lege, dari quandoque auxilium speciale ordinis naturalis, quod moraliter sufficiat ad gravem difficultatem. Ita sentire videtur Suarezius L. 1. de Gratia c. 27. n. 27. ubi simile quid dicit de gratia fidei. Et quoniam mentionem ingessimus de gratia fidei,

242. Quæres an igitur ad legem pure naturalem diu observandam, & vincendas omnes tentationes, necessaria etiam sit gratia fidei, qua homo non solum vocatus sit ad fidem,

sed re ipsa fidelis sit? Resp. cum communissima Theologorum affirmative. Ratio est voluntas Dei, qui defacto solis fidelibus concedit auxilia illa supernaturalia, quibus moraliter vitari possunt omnia peccata gravia contra legem naturalem, ut ex Scriptura, & Patribus colligitur. Ita ad Ephes. 6. jubemur *sumere scutum fidei, ut possimus stare adversus insidias diaboli.* Et 1. Joan. 5. dicitur: *hec est victoria, quæ vincit mundum* (id est mundi concupiscentiam, & pericula) *fides vestra.* Idem docent Patres Africani Epist. 90. apud S. Augustinum, ubi dicunt, per illam gratiam, qua Christiani efficimur, scilicet per gratiam fidei, vere liberari liberum arbitrium, ne concupiscentiis obediat.

243. Quæres 2. An præterea requiratur gratia sanctificans? Resp. probabilius Deus decrevit solis iustis dare auxilia supernaturalia, quæ constituent potentiam moralem ad legem naturalem diu observandam, & vincendas omnes tentationes graves collective sumptas; adeoque ex lege, & ordinatione Dei ad totam legem naturalem diu observandam necessaria quoque est gratia Sanctificans. Ita communior. Suadet ex Conciliis, & Patribus. Arausicanum II. Can 13. ait, *Arbitrium voluntatis in primo homine infirmatum* (utique etiam ad servandam legem pure naturalem) *nisi per gratiam Baptismi non potest reparari: ergo, ut possit observare legem etiam pure naturalem,*
repa.

reparari debet per gratiam Baptismi, seu per gratiam sanctificantem. 2. S. Augustinus Lib. de Spir. & Lit. c. 26. differens de lege naturali, illud testimonium Apostoli: *factores legis justificabuntur*, ait, non esse ita intelligendum, *tanquam per opera, non per gratiam justificemur, sed sic intelligendum est: factores legis justificabuntur, ut sciamus, aliter eos non esse factores legis,*

nisi justificentur: ut non justificatio factoribus accedat, sed factores legis justificatio precedat. Congruentia aliqua hujus rei est; quia gratia, qua homo possit longo tempore superare omnes graves tentationes, est insignne beneficium, quo indigni sunt etiam fideles, si diu in peccato mortali perseverent.

ARTICULUS IV.

Qualis Gratia requiratur ad vitanda omnia peccata venialia?

244. **D**ico: Omnia peccata venialia, etiam subreptitia seu semideliberata, nec per vires naturæ, ut volebat Pelagius, nec cum auxiliis gratiæ ordinariis, moraliter vitari possunt per longum tempus. Prob. Conclusio. Deus communi lege hujus Providentiæ statuit, non dare auxilia tam fortia, quæ constituent potentiam moralem ad vitanda omnia peccata venialia per longum tempus: ergo nisi quis speciali privilegio eximatur ab hac lege, sed juxta consuetudinem Divinæ Providentiæ solum recipiat auxilia gratiæ ordinaria, moraliter non poterit diu vitare omnia venialia. Ant. Prob. ex Tridentino, quod sess. 6. can. 23. dictam legem diferte promulgat his verbis: *si quis hominem semel justificatum dixerit amplius peccare non posse, nec gratiam amittere, atque ideo eum, qui*

labitur, & peccat, nunquam fuisse justificatum, aut contra posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali DEI privilegio, quemadmodum de B. V. tenet Ecclesia; anathema sit. Et quamvis Concilium expresse loquatur solum de tota vita idem tamen dicendum est de longiore vitæ tempore; si enim justus moraliter potest ad longum tempus vitare omnia prorsus venialia, alius justus vitare poterit per totam vitam; quia sæpe, quod uni homini est longum vitæ tempus, & pars annorum, alteri est tota vitæ periodus. Quantum tempus autem in hac materia censeatur longum, determinari vix potest.

245. An vero tam singulare privilegium ulli Sanctorum, præter Beatissimam Virginem, fuerit concessum, non est omnino exploratum.

Negat

Q 2

Negat S. Augustinus L. de natura, & gratia c. 26. ubi cum dixisset, de S. Virgine Maria, cum de peccatis agitur, nullam prorsus se velle haberi quæstionem, addit: *hac ergo Virgine excepta, si omnes illos Sanctos, & Sanctas, cum hic viverent, congregare possemus, & interrogare, utrum essent sine peccato, quid fuisse responsuras putamus? nonne una voce clamassent: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos decipimus, & veritas in nobis non est.*

246. Facilius admitti potest, quosdam eximie Sanctos nunquam commisisse ullum veniale plene deliberatum, ut de S. Joanne Baptista, & de Apostolis post acceptum Spiritum S. tenet Suarezius, & alii. 2. Multos ne quidem semideliberate unquam peccasse in certa aliqua specie peccati: ita Josephus probabilissime nullum admisit vel levissimum peccatum, puritati contrarium. 3. Viros perfectionis studiosos sæpe vitare omnia prorsus venialia per breve tempus, v.g. unius horæ, sicut contra certum sibi esse dicit doctus Recentior, alios, in quibus neque viget perfectionis studium, neque horror venialium, cadere non solum septies per diem (quod de justis affirmat Scriptura, sumendo numerum certum pro incerto) sed plus, quam septies per unam horam: impios vero, qui neque mortalia admodum curant, peccare per diem etiam venialiter sexcenties, & amplius.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

247. Ob. 1. Scriptura multos laudat tanquam immaculatos: ergo multi nullum veniale admiserunt; nam etiam veniale est peccatum, & macula proprie dicta. 2. Eadem nos hortatur, ut simus perfecti, sicut & Pater cælestis perfectus est. Quod quidem, ajunt Pelagiani apud S. Augustinum L. 2. de peccat. meritis, & remiss. c. 15. non præciperet, si sciret, fieri non posse, quod præcipit.

Resp. Ad 1. Dist. Ant. laudat multos tanquam immaculatos, quantum patitur status vitæ hujus mortalis, Conc. Ant. tanquam omni prorsus caruissent macula, Neg. Ant. & Conf. Nempe in statu viæ is jam potest dici immaculatus, & purus puritate propria hujus status, qui nullum mortale, quod antonomastice peccatum est, & macula, unquam admittit, & rarissime aliquod veniale deliberatum; subreptitia vero obruit abundantia virtutum, & bonorum operum.

Ad 2. Resp. ex S. Augustino loco citato, Scripturam per ejusmodi verba nos hortari ad tantam perfectionem, quantam in hac quidem vita quærere possumus, sed primum in altera perfecte obtinemus. Sic etiam primum illud, maximum mandatum de diligendo Deo ex toto corde, ex omnibus viribus, nunquam perfecte impletur, quamdiu durat hæc vita mortalis.

248. Dices 1. Jam in hac vita obligamur ad evitanda omnia venialia: ergo jam in hac vita possumus ea omnia vitare. Prob. Conf. Deus non potest nos obligare ad aliquid impossibile: ergo. Resp. Neg. Conf. ad Prob. Dist. Ant. non potest nos obligare ad aliquid physice impossibile, Conc. Ant. ad aliquid moraliter impossibile, subdist. sub veniali, Neg. Ant. sub mortali, iterum Dist. nisi præcefferit alia culpa mortalis moraliter evitabilis, Conc. Ant. si talis culpa præcessit, Neg. Ant. & Conf.

249. Dices 2. Tyrannus censetur inter homines, qui subditis sub pcena capitis prohiberet actiones moraliter inevitabiles, & frequenter admodum subrepentes: ergo a fortiori Deus mitissimus, & justissimus non potest ejusmodi actiones prohibere sub pcena longe graviori, scilicet sub pcena purgatorii. Atqui venialia prohibet sub pcena purgatorii: ergo non possunt esse moraliter inevitabilia.

Resp. Conc. Ant. Neg. Conf. Disparitas est 1. quia per se certum est, quod Deus ratione infinitæ suæ excellentiæ, & perfectissimi domini possit strictius, & gravius obligare, quam Legislatores humani. 2. Quia Lex obligans sub pcena purgatorii ad evitandas culpas etiam subreptitias est ipsi homini valde utilis ad acuendam vigilantiam Christianam, ad majorem cautelam, diffidentiam de propriis viribus, ad humilitatem, pcenitentiam, quibus actibus pluri-

um augetur gratia, & gloria. Atqui unicus gradus gratiæ, & gloriæ est homini bonum incomparabiliter majus, quam sit immunitas a centum annis purgatorii.

250. Ob. 2. Justus absque speciali privilegio moraliter vitare potest singula venialia, determinate, & distributive sumpta: ergo etiam omnia collective sumpta, seu successive totam collectionem. Qui enim haberet speciale illud privilegium, non aliter vitaret totam collectionem venialium, nisi successive vitando singula; cum tota collectio nunquam occurrat simul: ergo, si absque speciali privilegio vitari possunt singula, eo ipso successive vitari potest tota collectio. Ant. Prob. 1. Auctoritate D. Thomæ 3 parte q. 87 - art. 1. quem sequitur Suarez, Esparza, Godoy cum aliis. Prob. 2. difficultas illa, quæ tanta est, ut moraliter superari non possit, nunquam afficit aliquod veniale determinate sumptum: ergo singula determinate, & distributive sumpta moraliter vitari possunt.

Resp. 1. Trans. Ant. quod tamen il-limitate acceptum omnino falsum est, Neg. Conf. Illatio hæc a sensu distributivo ad collectivum est similis huic: possum portare singulos lapides: ergo etiam totam collectionem, saltem successive, successione continua, & nunquam interrupta. Item huic: homo, qui ex morbo convalescit, nec vires plene confirmatas

matas habet, breve aliquod iter peragere potest, ergo & longum. Ratio disparitatis per se patet; est enim longe major difficultas in vitandis successive omnibus venialibus, quam in singulis seorsim, ac determinate sumptis, utpote quæ difficultas multum augetur ex ipsa mora temporis, defatigatione, tædio, varietate circumstantiarum &c.

Resp. 2. Dist. Ant. justus potest absque speciali privilegio moraliter vitare singula venialia, non tamen pro omnibus determinate circumstantiis, Conc. Ant. pro omnibus circumstantiis, Neg. Ant. & Conf. Sensus est, quod nullum sit peccatum veniale determinatum, & quoad substantiam spectatum, quod vitari moraliter non possit. e. g. potest homo pro aliquibus circumstantiis vitare mendacium, verbum otiosum, impatientiam, distractionem culpabilem inter orandum, & quodvis aliud peccatum veniale seorsim, ac determinate sumptum; interim dari possunt, & sæpe dantur aliæ circumstantiæ, in quibus tanta est quasi lassitudo animi, tantum tædium ex frequentia tentationum, tanta vehementia passionis, tam debilis cognitio motivorum absterrentium a veniali, ut ex istis omnibus simul sumptis oriatur necessitas stricte moralis admittendi aliquod veniale determinatum, e. g. impatientiam, & quidem pro hoc instanti determinate.

Ad 1. Prob. ex D. Thoma peti-

tam Resp. Multi censent, S. Doctorem id solum velle, quod singula venialia distributive accepta vitari possint quoad substantiam in sensu explicato. Ad 2. Prob. Neg. Ant. ex dictis. Licet enim in vitandis singulis venialibus non detur tanta difficultas, quanta datur in vitandis omnibus; tamen aliquando, ubi scilicet occurrunt enumeratæ, aut similes circumstantiæ, etiam unicum veniale determinate sumptum per auxilia gratiæ ordinaria est moraliter inevitabile.

251. Ob. 3. Si in statu naturæ lapsæ datur impotentia moralis vitandi omnia venialia, fuisset etiam data in statu naturæ puræ; cum natura lapsa non sit debilior pura, imo fortior propter auxilia supernaturalia: atqui in statu puræ naturæ non potuit dari moralis impotentia vitandi omnia venialia: ergo. Min. Prob. Si hæc impotentia data fuisset in statu puræ naturæ, Deus fuisset illius Auctor: atqui Deus non potest esse Auctor hujus impotentiae moralis; alias mediate esset auctor venialium; ergo.

Resp. Neg. Min. ad Prob. Dist. Maj. Deus fuisset auctor hujus impotentiae realiter acceptæ, in quantum scilicet est auctor ipsius naturæ humanæ, cum qua identificatur hæc impotentia, Conc. Maj. fuisset Auctor hujus impotentiae formaliter acceptæ, Neg. Maj. Sic enim impotentia ista fuisset defectus naturæ.

turæ. Videantur dicta superius de concupiscentia. Per hoc certe, quod DEUS condatur hominem cum impotentia morali vitandi omnia venialia, non potest dici Auctor venialium, cum ista nec directe, nec indirecte intendat. Instantiam habemus in humanis, e. g. in eo, qui votum emittit quotidie recitandi pre-

ces bene longas, puta, totum Psalterium Davidis, aut aliquid æquivalens; nam ita vovendo non potest dici ullo modo intendere peccatum, etsi sciat, cum hoc voto connexam esse moralem necessitatem intra longius tempus admittendi distractionem venialiter peccaminosam.

QUÆSTIO V.

Proponitur succincta Historia Jansenismi.

AD alteram jam hæresin, Pelagianæ e diametro oppositam, impugnandam accingimur. Pelagiani necessitatem gratiæ negarunt, ut servarent libertatem arbitrii: plures ex hæreticis negarunt, & etiamnum negant libertatem arbitrii ut necessitatem, & efficaciam gratiæ tueantur.

252. Inter hos primum locum obtinent Prædestinatiani, sic dicti, eo quod de prædestinatione, & Divina gratia disputantes assererent, nec pie viventibus prodesse bona opera, si a DEO ad mortem prædestinati fuerint; nec sua impiis obesse flagitia, si a DEO prædestinati fuerint ad vitam; uti hanc hæresin exponit Sigebertus, Monachus Gemblacensis. Tollebant itaque liberum arbitrium, & impiorum non minus interitum, quam Electorum salutem unice in efficaciam Divinæ prædestina-

tionis, aut reprobationis refundebant. Jacobus Sirmondus, eruditus Societatis nostræ Theologus, Auctores hujus erroris facit Monachos Adrumetinos circa annum Christi 424. Negat vero Jansenius; unquam extitisse hæresin Prædestinatianorum; ne scilicet fateri cogatur, suos errores jam IX. Sæculo fuisse damnatos a Concilio Moguntino in Goteschalco Monacho Orbacensi Diœcesis Sueffionensis, & Sæculo X. a Conciliis, Arelatenfi, & Lugdunensi.

253. Haud absimilis est error Lutheri, & Calvini, asserentium, voluntatem sub motione gratiæ necessario agere, nec in ipsius potestate esse moventi gratiæ obtemperare, vel refragari. *DEUS voluntatem movet*, inquit Calvinus L. 2. Instit. c. 3. *Non qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, ut nostræ postea sit electi-*
onis,

onis, motioni obtemperare, aut refragari; sed illam efficaciter afficiendo. Lutherus vero L. de servo arbitrio: sequitur, inquit, nos necessario operari. Necesario vero dico, non coactæ, necessitate immutabilitatis, non coactionis. ex quo uterque infert, in statu naturæ lapsæ liberum arbitrium (liberum scilicet a necessitate; nam liberum a coactione, & violentia admittunt) esse rem de solo titulo, titulum sine re, figmentum in rebus.

254. Modico intervallo successit Bajus, qui & ipse necessitatem gratiæ ita propugnavit, ut gratiam necessitantem admitteret. Colligitur ex pluribus ejusdem Thesisibus. 39. inter damnatas sic habet: *quod voluntarie fit, etiamsi necessario fiat, libere tamen fit.* 66. *Sola violentia repugnat libertati hominis naturali.* 67. *Homo peccat etiam damnabiliter in eo, quod necessario facit.*

255. Præ ceteris vero celebris est doctrina Jansenii, quæ, cum nostra propemodum ætate Ecclesiam turbavit, & hodiedum per Belgium, & Gallias clanculum serpat, eo majorem attentionem meretur, quo toxicum spargit subtilius. En brevem Jansenismi Historiam, & totius systematis non inutile compendium, imo necessarium, ut ea, quæ de gratia sufficiente, ac efficaci deinceps dicturi sumus, firmitus stabiliantur. Hanc porro Relationem majoris distinctionis gratia ad quatuor capita revocabimus. In primo noscemus personam, & librum Jansenii; in altero doctrinam. Tertium exponet Processum judiciale super hac doctrina; quartum varias Jansenistarum exceptiones.

ARTICULUS I.

De Persona, & Libro Jansenii.

256. **D**UO erant Cornelii Jansenii, unus Episcopus Gandavensis, mortuus anno 1576. Alter, de quo agimus, Episcopus Iprensis, natus anno ejusdem Sæculi 85. Patriam habuit locum exiguum in Batavia, Accoy dictum, & non procul Leerdamo dissitum. Ultrajecti humanioribus literis excultus, Lovanii Philosophiæ, ac Theologiæ operam dedit, Magistro Jacobo Jan-

sonio, Baji olim discipulo. Parisiis dein nobilis cujusdam Adolescentis aliquamdiu Moderatorem egit: inde cum famoso illo Abbate Sancyrano, Joanne du Verger, in cujus amicitiam jam Lovanii sese insinuerat, Bajonam secessit, duodecim annorum spatio lectioni, ac meditationi Operum S. Augustini ibidem assidue intentus. Universos Augustini libros decies, illos vero, quibus

quibus Pelagiana hæresis confutatur, facile trigesies Jansenium evoluisse, testatur vitæ synopsis, ejus operibus præfixa.

257. Lovanium reversus, anno 1617. Doctor Theologiæ, & anno ejusdem sæculi trigesimo a Philippo III. Hispaniarum Rege sacrae Scripturæ Professor renuntiatur. Ab Academia bis in Hispaniam ad Regem Legatus, commissa sibi negotia feliciter gessit. Tandem ad Insulas Iprenses promotus, cum Dicecesi haud amplius triennio præfuisset, lue, quæ urbem illam invaserat, extinctus est anno 1638.

258. Erat Jansenius, ut rursus testatur auctor laudatæ synopses, in rebus semel prudenter susceptis magnanimus, & constans, ingenio præditus acerrimo, judicio gravissimo, memoria capacissima. Sed & erat superbia incredibili, si fides est Abbati a S. Germano, qui Jansenium familiariter noverat, & breve hoc illi elogium tribuit: *Sancte dicere possum, & coram DEO, me non vidisse hominem magis superbum, qui se unum ita æstimaret, reliquos omnes contemneret.* In eo certe nimium sibi tribuebat, quod doctrinam, & mentem S. Augustini ceteris omnibus melius afsecutus fuisse sibi videretur.

259. Inde est, quod libro suo titulum dederit, *Augustinus*, tanquam ipse denique puram D. Augustini doctrinam, per quinque sæcula e scholis Catholicis exulantem, revocasset. Constat hic liber uno gran-

diore volumine, in tres Tomos distincto. Primus octo libros continet de hæresi Pelagiana: alter librum unum de ratione, & auctoritate in rebus Theologicis; unum de gratia primi hominis, & Angelorum; quatuor libros de statu naturæ lapsæ; tres de statu naturæ puræ. Tertius Tomus complectitur libros decem de gratia Christi Salvatoris, qui sunt finis, & scopus totius Operis; cui epilogum apponit, & librum unum, quem vocat Parallelum erroris Massiliensium, & opinionis quorundam Recentiorum.

260. Toti operi conscribendo viginti duos annos impendit, & paulo ante mortem absolvit; moriens vero illud legavit suo Capellano, ea conditione, ac lege, ut typis mandari curaret. Quamquam vero sibi persuasum haberet, eo in Opere vix aliquid mutari posse; si tamen, aiebat propediem moriturus, *Romana Sedes aliquid mutari velit, sum obediens filius, & illius Ecclesiæ, in qua semper vixi, usque ad hunc lectum mortis obediens sum.* Fuerunt hæc postrema fere Jansenii verba, quibus scripta sua omnia judicio Ecclesiæ subjecit. Credere fas est, submissionem fuisse sinceram, licet non nulli hoc in dubium trahant.

261. Cum Augustinus Jansenii excuderetur Lovanii, singula folia recens impressa Romam ad examen transmittebantur. Inde factum, ut Opus vix editum in lucem ab Urbano

bano VIII. per constitutionem in *Eminentissimo* anno 1641, prohibitum, & ad tenebras damnatum fuerit, eoquod liber iste multas contineret propositiones Baji, jam a Pio V. &

Gregorio XIII. confixas. At nec centum fulmina Vaticana sternendæ Jansenianorum pertinaciæ suffecere, ut ex dicendis palam fiet.

ARTICULUS II.

De Doctrina Jansenii.

PRæcipua totius libri Doctrina ad quinque propositiones revocatur, ab Innocentio X. singillatim damnatas, quæ etsi non de verbo ad verbum in Augustino Jansenii contineantur, negari tamen non potest, eas re ipsa Jan-

senii doctrinam esse. Expendemus breviter tum ipsas propositiones, tum fundamentum, quonituntur, ac denique earum sensum: ita totius doctrinæ Jansenianæ systema nobis, quantum sufficit, erit exploratum.

§. I. Quinque famosæ Propositiones Jansenii.

262. **P**rima: *Aliqua DEI præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus, secundum præsentes, quas habent, vires, sunt impossibilia: deest quoque ipsis gratia, qua possibilia fiant.* Hanc certe propositionem Jansenii esse, nec impudentissimus Jansenistarum ausit inficiari; nam L. 3. de gratia Christi c. 13. ita loquitur Jansenius: *Hæc igitur omnia plenissime, planissimeque demonstrant, nihil esse in S. Augustini doctrina certius, ac fundatius, quam esse præcepta quedam, quæ hominibus, non tantum infidelibus, excæcatis, obduratis, sed fidelibus quoque, ac justis, volentibus, & conantibus, secundum præsentes, quas ha-*

bent, vires, sunt impossibilia: deesse quoque gratiam, qua possibilia fiant.

263. Secunda: *interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Hic negat gratiam mere sufficientem, seu adjutorium sine quo non, & docet, omnem gratiam interiorem, quæ conceditur naturæ post lapsum, esse efficacem, sive adjutorium quo. Propositio manifeste eruitur ex L. 2. de gratia Christi c. 24. ubi sic: *gratiam DEI Augustinus ita victricem statuit supra voluntatis arbitrium, ut non raro dicat, hominem operanti DEO per gratiam non posse resistere.* Et ex L. 3. c. 1. cui hic titulus præfigitur: *Tangitur natura adjutorii sufficientis, & ostenditur,*

ditur, nunquam dari post lapsum. In ipso vero textu capitis sic habet: adjutorium sufficiens nihil est aliud, quam adjutorium, sine quo non fit opus, nequaquam vero adjutorium quo: ac proinde est adjutorium sanæ voluntatis, seu primi hominis, non ægrota.

264. Tertia: ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione. Habetur L. 6. de gratia Christi c. 4. Recentiores sibi imaginantur, inquit Jansenius, illum tantum actum esse in nostra potestate, quem pro libitu nostro, positis omnibus ad agendum necessariis, possumus facere, & non facere: quæ in re juxta Augustini doctrinam sine dubio falluntur. Et clarissime L. 8. c. 19. Nulla necessitas actibus voluntatis liberis formidanda est, sed sola vis, coactio, & necessitas violentiæ.

265. Quarta: Semi-Pelagiani admittere prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent, eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare. Utramque propositionis partem tradit Jansenius L. 8. de hæresi Pelagiana c. 6. Priorem his verbis: Itaque Massiliensium opinionibus, & Augustini doctrina quam diligentissime comparata, certum, & indubitatum esse debere, sentio, quod Massilienses præter prædicationem, atque naturam, veram etiam, & internam, & actualem gratiam ad ipsam

etiam fidem, quam humanæ libertatis, & voluntatis adscribunt viribus, necessariam esse fateantur. Posteriores vero istis: In hoc igitur proprie Massiliensium error situs est, quod aliquid primæ libertatis reliquum putant, quo, sicut Adam, si voluisset, poterat perseveranter operari bonum, ita lapsus homo saltem credere posset, si vellet: neuter tamen absque interioris gratiæ adjutorio, cujus usus, vel abusus relictus esset in uniuscujusque arbitrio, & potestate.

266. Quinta: Semi-Pelagianum est dicere, Christum pro omnibus hominibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse. Hæc propositio continet responsionem Jansenii ad illud argumentum Theologorum, quo ex morte Christi pro omnibus inferunt, omnibus conferri, vel offerri gratias sufficientes ad salutem. Objectioni huic ita respondet Jansenius L. 3. de gratia Christi c. 21. Respondetur, & hoc argumentum, sicut omnia præcedentia, jam olim ad nauseam usque a Pelagianis, præsertimque Massiliensibus inculcatum fuit, ut mirum sit, Recentiores tanto studio trita hæreticorum arma colligere, & obsoleta recudere. Nec enim juxta doctrinam antiquorum pro omnibus omnino Christus passus, aut mortuus est, aut pro omnibus omnino tam generaliter sanguinem fudit, cum hoc potius tanquam errorem a fide Catholica alienum, doceant esse respuendum. Tum paucis interjectis docet, Christum fuisse mortuum pro solis prædestinatis.

Pro istis, inquit, in aeternum vivificandis mortuus est: pro istis ab omni malo liberandis rogavit Patrem suum, non pro ceteris, qui a fide, & charitate deficientes, in iniquitate moriuntur.

Ex allegatis Jansenii testimoniis nemo non videt, doctrinam quinque propositionum esse ipsissimam doctrinam Iprensis, ejusque discipulos immerito conqueri de

injuria Magistro illata, & incassum vociferari, Jansenium a Sede Apostolica damnatum fuisse ob doctrinam, quam ille nusquam traderit. Res magis patefceret, si expendatur generale illud principium, in quo tanquam cardine vertitur totum systema Jansenianum, & ex quo quinque illae propositiones velut totidem conclusiones necessario consequuntur.

§. II. Fundamentum dictarum propositionum

267. **P**AUCIS sic habe: *Quod amplius nos delectat secundum id operemur, necesse est.* In hac delectatione praedominante, inquit Jansenius, L. 8. de haeresi Pelagiana c. 1. tota Augustini doctrina de gratia, & praedestinatione, velut in radice comprehenditur.

Per delectationem Jansenius potissimum intelligit motum animi indeliberatum, quo voluntas citra advertentiam rationis fertur in bonum sibi conveniens, ac jucundum. Duplex est ea delectatio, caelestis, & terrena. Illa consistit in quadam suavitate a Deo immissa, qua voluntas trahitur ad bonum; haec in motibus indeliberatis concupiscentiae, quibus voluntas incitatur ad malum.

268. Quando utraque haec delectatio concurrit, semper, aut plerumque una est fortior, quae idcirco delectatio *victrix*, superior, dominans appellatur. Et secundum il-

lam, quae hic, & nunc suavius afficit voluntatem, juxta Jansenium, operemur, necesse est. A fortiori impulsus delectationis necessario sequimur, quando altera absente, una sola mover voluntatem. Quod si aliquando utramque delectationem viribus parem esse contingat, voluntas neutri consentiet; sed veluti inter utramque suspensa hærebit immota. Habet se nempe voluntas, in systemate Jansenii instar bilancis, cui si aequalia utrinque pondera imponas, neutra pars inclinabitur; si vero uni solum lanci pondus imponatur, ea necessario deprimetur; si denique pondera sint inaequalia, majus necessario praevalebit minori. Tota scilicet vis delectationis, ad mentem Jansenii, relativa est, & per comparisonem ad vires sibi oppositas. Si major fuerit vis gratiae, quam concupiscentiae, necesse erit voluntatem bene operari; male econ-

econtra, si viribus praevaleat concupiscentia. Quod enim amplius nos delectat, secundum id operemur, necesse est, inquit Jansenius.

269. Ex hoc principio infert, aliqua DEI praecepta etiam a Justis volentibus, & conantibus impleri non posse secundum praesentes, quas habent, vires. Nam & justi non raro sentiunt vehementes motus concupiscentiae, quibus urgentur ad transgressionem praecepti; ex altera parte juxta Jansenium saepe tantum habent gratiam parvam, quae quidem sufficiat ad infirmos illos conatus, & languidam quamdam voluntatem praeceptum implendi, non autem ad voluntatem resolutam, fortem, & ardentem, quae tamen necessaria est, ut praeceptum impleatur; inde fit, ut praeceptum implere non possint. Verbo, quia etiam in justis, quando urget praeceptum, non raro major est delectatio terrena, quam caelestis, hinc observatio praecepti est ipsis impossibilis, & transgressio necessaria.

270. Ex hoc ipso principio delectationis praedominantis fuit secunda Propositio. Gratia enim interior quae non praecise sufficiat ad inefficaces illos conatus, sed ad ipsum praeceptum implendum, aut exercendum opus bonum, ex mente Jansenii, semper habet majores vires, quam concupiscentia opposita, magisque delectat voluntatem: igitur

illi nunquam resistitur, imo nec resisti potest.

271. Jansenius aliud liberum non agnoscit, nisi voluntarium deliberatum; id est, quod voluntarie fit, & cum advertentia rationis, hoc ipso liberum est, etiamsi necessario fiat. Liberum, inquit, est, quod est in potestate nostra, seu quod fit, cum volumus: semper autem volumus id, quod amplius nos delectat: igitur quod amplius nos delectat, illud hoc ipso liberum est, ita, ut major delectatio, sicut est causa volendi, sic etiam sit causa libertatis. Est hic re ipsa discursus Jansenii L. 7. de gratia Christi c. 3. Ex quo sponte sua sequitur tertia Propositio, ad merendum, & demerendum in statu naturae lapsae non requiri libertatem a necessitate, sed sufficere libertatem a coactione.

272. Quarta Propositio eodem modo cohæret cum delectatione victrici, quo propositio secunda. Si enim voluntas necessario trahitur ab ea delectatione, quae fortior est, hoc ipso non potest voluntas humana pro libitu resistere, vel obtemperare gratiae fortiori, quae impellit ad fidem, aut quemcunque alium actum; sed illum impulsu necessario sequitur, quia ab eo vehementius rapitur, quam ab opposita concupiscentia.

273. L. 3. de gratia Christi c. 21. Jansenius quoad rem ipsam ita discurret: Christus omnibus illis, pro quibus sanguinem fudit, & quatenus

pro eis fudit, largitur auxilium efficacax, seu victricem delectationem cœlestem: atqui hanc non omnibus largitur: ergo non pro omnibus

sanguinem fudit. Unde perspicuum est, quintam etiam Propositionem fundari in principio sæpius memorato.

§. III. Earundem Propositionum sensus.

274. **C**elebre est illud *Scriptum trium columnarum*, a Jansenianis, cum adhuc Romæ ageretur causa Jansenii, Innocentio X. oblatum. Hoc scriptum ita appellatur, quia in triplici columna, sive serie exhibet triplicem sensum quinque Propositionum: & in media quidem columna ponitur sensus, quem dicebant esse verum, genuinum, legitimum, & a Jansenio intentum. Non alligabimur nos triplici huic columnæ, sed solum indicabimus, quem sensum re ipsa Jansenius intenderit.

SENSUS PRIMÆ PROPOSITIONIS

275. Est iste: Aliqua Dei mandata justis sola illa gratia parva instructis, qua eliciunt infirmos quosdam conatus voluntatis, & destitutis delectatione cœlesti, quæ viribus superior sit opposita concupiscentia, & quam delectationem habere non est in ipsorum potestate, sunt impossibilia.

276. Colliges, non esse hunc sensum Propositionis: aliqua Dei mandata justis sunt impossibilia impotentia vel absoluta, vel immutabili. Nam gratia parva, quæ datur justis transgredientibus præceptum, juxta doctrinam Jansenii habet de

se, & ex natura sua totam vim activam, viresque sufficientissimas ad præceptum implendum, & per illam præceptum actu impleretur, si minus resisteret opposita cupiditas: & illa ipsa entitas gratiæ, quæ modo tantum est gratia parva, evadere potest victrix per solam imminutionem oppositæ concupiscentiæ. Itaque impotentia, quam admittit Jansenius, non est absoluta, & pro omnibus circumstantiis, sed tantum relativa, in quantum scilicet pro istis circumstantiis, in quibus prævalet impetus concupiscentiæ, gratia parva non est sufficiens ad præceptum implendum.

277. Sed neque immutabilis est illa impotentia, ac talis, qualem habent beati ad malum, & damnati ad bonum: neque enim ita deliravit Jansenius, ut crederet, hominem in hac vita bono, vel malo esse immutabiliter addictum; sed agnovit, illum ad utrumlibet esse mobilem, flexibilem, atque versatilem, pro diverso scilicet pondere alternantium delectationum, cœlestis, ac terrenæ.

SENSUS SECUNDÆ PROPOSITIONIS.

278. Gratia interior eum semper om-

omnem effectum obtinet, quem relative ad oppositam concupiscentiam obtinere potest, adeoque gratiæ interiori nunquam resistitur. Si enim opposita cupiditas fuerit relative minor, gratia perfectum, atque plenum suum effectum obtinebit, scilicet opus bonum, ad quod gratia ex natura sua ordinatur. Si vero opposita cupiditas fuerit major, gratia inefficaces solum, & imperfectos ad bonum motus excitabit, seu, ut loquitur Jansenius, *animus in solis inefficacibus desideriis hærebit*; atque ita gratia semper est efficax, licet non semper victrix: semper efficax, quia semper aliquid efficit, nempe inefficaces saltem illos motus ad bonum; non semper victrix, quia non semper vincit oppositam concupiscentiam, nec plenum, ac perfectum opus producit.

279. Colliges, non esse doctrinam Jansenii, quod gratia interior semper obtineat effectum, quem absolute obtinere potest, tum ex natura sua, tum ex voluntate Dei antecedente. Nam juxta Jansenium gratia parva non obtinet effectum suum plenum, atque perfectum; & tamen hunc absolute, & ex natura sua obtinere posset, nisi scilicet major esset opposita cupiditas. Deus quoque largiendo gratiam parvam, voluntate antecedente intendit illum effectum, etsi eundem non intendat voluntate consequente.

280. Ubi adverto, voluntatem Dei antecedentem, & consequentem aliter explicari a Jansenio,

quam explicari soleat a nostris Theologis. Nam juxta hos voluntas Dei antecedens non abstrahit ab omnibus circumstantiis subjecti, sed tantum a consensu, vel dissensu voluntatis humanæ, ad quam tamen attendit voluntas Dei consequens. Deus enim decernendo auxilium relative ad præsentis circumstantias vere sufficiens, & quidem decernendo illud ex seria intentione, ut creatura illi auxilio consentiat, dicitur voluntate antecedente velle consensum creaturæ. Quia tamen creatura collato auxilio ex propria sua determinatione, & malitia non consentit, sed dissentit, hunc dissensum Deus prævidit tum conditionate, tum absolute, & consequenter ad illum dissensum conditionate futurum decrevit hunc ipsum dissensum permittere: quod decretum permissivum proin dicitur voluntas Dei consequens.

281. At vero in sententia Jansenii voluntas Dei antecedens abstrahit ab omnibus circumstantiis subjecti, & præsertim abstrahit a gradu oppositæ concupiscentiæ, ad quem gradum solum attendit voluntas Dei consequens. Quando igitur Deus confert gratiam parvam, tunc præcise spectando naturam gratiæ, & abstrahendo a circumstantiis concurrentibus, adeoque voluntate antecedente, vult, ut gratia illa consequatur plenum suum effectum. Verum, cum gradus concupiscentiæ hic, & nunc superet gradum gratiæ, Deus

Deus attendendo ad hanc graduum proportionem, adeoque voluntate consequente, non vult illum effectum gratiæ. Deus quippe id velle non potest, quod est impossibile: sed juxta Jansenium impossibile est, ut major concupiscentiæ delectatio vincatur a cælesti, quæ quoad gradum, & intensiorem est minor.

SENSUS TERTIÆ PROPOSITIONIS.

282. Nota, Jansenium cum Catholicis docere contra Lutherum, actus indeliberatos nec meritorios esse, nec demeritorios. Nam L. 6. de Gratia Christi c. 35. profitetur, libertatem, quæ sufficiat ad meritum, vel demeritum, se agnoscere in solis actibus deliberatis, qui scilicet fiant cum advertentia, ac judicio rationis, & approbatione voluntatis. *Voluntas, inquit, hoc est, volitio deliberata, de qua sola tractamus, se ipsa libera est. Etc. 36. Constat, hujusmodi improvisos voluntatis motus esse voluntarios, & sine violentia ex voluntate fluere, nec tamen etiam illo sensu esse liberos. Deest illis quippe id, quod præcipuum est, quia non sunt in potestate hominis, non sumus eorum Domini, fiunt sine plena rationis advertentia, profluunt invita, repugnanteque voluntate: quæ singula essentialiter repugnant libertati.*

283. Sensus proin Propositionis juxta Jansenium est: Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ sufficit, modo actus sit voluntarius, & deliberatus, etiamsi voluntas ad illum non sit proxime, & re-

lative indifferens, sed ad eum ponendum necessitetur a delectatione præponderante. Unde cum Jansenius L. 6. de gratia Christi c. 34. dicit, libertatem hominis Viatoris indifferentem esse ad utrumque, scilicet ad agendum, & non agendum, ad bonum, & malum, per illam indifferentiam non intelligit veram, proximam, & relativam potentiam ad utrumque, sed solam flexibilitatem, ac mutabilitatem, vi cujus homo viator modo bonum, modo malum amplecti potest, prout nempe nunc determinatur a delectatione cælesti, nunc a terrena. Nam ibi libertatem hominis viatoris tantum opponit libertati hominis jam in termino constituti, qui bono, vel malo immutabiliter adhæret: & expresse addit, libertatem hominis viatoris expertem esse uti coactionis, ita, & necessitatis immutabilis.

284. Colliges, sensum Propositionis non esse, quod ad merendum, & demerendum non requiratur libertas a necessitate immutabili, vel antecedente, quæ scilicet antecedit, & aliunde detur, quam dependenter a delectatione victrici. Nam, ut ex dictis constat, Jansenius necessitatem agendi non aliunde repetit, quam ex vi delectationis in alterutram partem magis inclinantis: neque hanc necessitatem fixam statuit, & immutabilem, sed versatilem, & alternationi, mutationique obnoxiam.

SENSUS QUARTÆ PROPOSITIONIS.

285. Gratia JEsu Christi præveniens est talis, ut liberum arbitrium hominis, ab ea motum, & excitatum, relative ad minorem concupiscentiam non possit resistere, neque etiam velit resistere: aliter dicere, est loqui cum Semi-Pelagianis. Nempe juxta Jansenium voluntas humana libere vult consentire, & libere consentit gratiæ, quia voluntarie, ac deliberate consentit, etiamsi a prædominante delectatione cælesti ad hunc consensum necessitate insuperabili, ac indeclinabili determinetur.

286. Colliges, ridiculum fore, si quis Propositioni hunc sensum affingeret: Gratia præveniens est talis, ut ei non possit resistere, seu reluctari opposita concupiscentia. Nam gratia victrix Jansenii non destruit oppositam concupiscentiam actualem, minus habituaalem. Imo docet Jansenius, gratiam, quantumcunque victricem, semper in hac vita oppugnari ab adversante concupiscentia; & ex hoc ipso victricem appellat, quia vincit, ac superat oppugnantem cupiditatem. Hoc sensu non nulli Janseniani, ut incautos fallant, asserunt, non tantum gratiæ parvæ resisti, sed etiam efficaci; quia isti semper reluctatur ex adverso concupiscentia.

SENSUS QUINTÆ PROPOSITIONIS.

287. Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus est,

ita, ut omnibus reprobis denegentur auxilia vere sufficientia, quibus possint salvari. Jansenius enim admittit, aliquibus ex reprobis propter meritum mortis Christi concedi fidem, & justitiam. Pro quibus proin Christus mortuus fuisse aliquo sensu dici potest. Dicere vero, Christum mortuum fuisse, ac orasse pro æterna salute alicujus reprobi, ait, esse æque absurdum, ac dicere, Christum orasse pro æterna salute diaboli.

COROLLARIUM.

288. Ex his omnibus, quæ de sensu quinque Propositionum disseruimus, habes, quo potissimas Jansenianorum fallacias, & occultos æquivocationum recessus detegere valeas. Omnia fere reducuntur ad distinctionem inter potentiam absolutam, ac relativam: hæc æquivocatio vagatur per omnes quinque Propositiones, ac per totum adeo Jansenii systema: hac distinctione involuti verbotenus damnant propositiones, ne Pontificio Oraculo refragari porro videantur; at re ipsa easdem propositiones mordicus tumentur.

289. Ajunt, justis non impossibilia esse DEI mandata, impossibilitate scilicet absoluta, non autem relativa. 2. Gratia interiori resisti, nempe quoad effectum ulteriorem, ac perfectum, quem habere potest absolute, at non relative ad oppositam majorem concupiscentiam 3. Ad merendum, & demerendum requiri

quiri libertatem a necessitate absoluta, non autem a relativa ad præsentis circumstantias. 4. Humanam voluntatem gratiæ resistere posse, vel obtemperare; si nempe gratia in se, & absolute consideretur, non vero si relative, & in quantum superior est opposita actuali cupiditate. 5. Denique Christum etiam pro salute reprobatorum esse mortuum, in quantum etiam istis conceduntur gratiæ, quæ in se spectatæ, absolute possent eos perducere ad salutem, etsi id non possint relative ad præsentis illorum hominum dispositiones.

290. Neque in texendis fraudibus adeo inexercitati sunt Janseniani, ut suam illam potentiam absolutam hac una voce involvant. Vocant potentiam in actu primo; potentiam, quæ nunquam erumpit in actum secundum; potentiam, quæ in actum exiret, nisi obsisteret major de-

lectatio opposita; potentiam sensu Thomistico sufficientem; potentiam, quam delectatio ex se ipsa confert; potentiam a delectatione inseparabilem; potentiam in sensu diviso, nempe circumstantiarum subiecti; potentiam antecedentem, quia præscindit a circumstantiis subiecti; potentiam suo in genere perfectissimam, & completissimam, nempe absolute, & in actu primo: & quæ sunt similes phrasæ, ad tegendum errorem excogitatæ.

291. Unde, ut Jansenistam suis e latebris elicias, petenda ab ipso est explicatio singularum vocum, quas profert; & nisi admittat potentiam relative ad præsentis circumstantias, in, & pro concursu oppositæ delectationis vere sufficientem, pro certo habeas, lupum sub ovina pelle delitescere, qui non pertineat ad ovile Christi.

ARTICULUS III.

De Processu Judiciali super doctrina Jansenii.

Nemo secure disputabit cum Jansenianis, nisi probe instructus sit in iis, quæ super causa Jansenii acta sunt in Curia Romana. Utenim hominum genus sunt non minus ingeniosum, quam versipelle; ita facile inveniunt, quæ Judicio contra ipsos constituto opponant. Scrutantur singula: criminantur univer-

sa: nihil ipsis actum est juxta gravitatem, & æquitatem causæ: omnia vel inscitia, vel sinistris affectibus fuere infecta, Ad hanc cantilenam obmutescere necesse est Theologum orthodoxum, nisi responsum ipsi suppeditet Eruditio historica. Hujus synopsis propono.

§. I. *Quinque Propositiones Jansenii ad Sedem Apostolicam deferuntur.*

292. **D**ecennium fere post emanatam Bullam Urbani VIII. effluxerat, cum circa annum 1649. quidam Baccalaurei Parisienses, novitatis studio abrepti, memoratas quinque propositiones publicis thesibus propugnare sunt ausi. Inde tumultus, ac turbæ inter Sorbonicos: Pars melior instabat, ut propositiones judicio Facultatis Theologicæ proscriberentur, nihil non agentibus altera ex parte Jansenii Fautoribus, ut condemnatio differretur.

293. Cum his factionibus collideretur Sorbona, octoginta quinque Episcopi Gallicani (alii numerant octoginta octo) consultius fore judicarunt, si tota hæc causa ad Innocentium X. Urbani Successorem deferretur, ab ipsa definienda. Quare collatis inter se consiliis anno 1650. solemnem epistolam, Isaaci Haberti Vabrensis Episcopi manu exaratam, & reliquorum nominibus subscriptam ad Pontificem mittunt, in qua rogant, ut dictas quinque propositiones examini subjiciat, & distinctam, ac certam de unaquaque sententiam ferat.

294. Eam denuntiationem non probabant undecim alii Episcopi, ex eo etiam capite, quod tum judici-

orum ordo legitimus, tum Ecclesiæ Gallicanæ consuetudo postulare, ut majores, ac difficiliore quæstiones primum ab Episcopis examinarentur, si in eorum territorio ortæ fuissent: atque hoc ipsum summo Pontifici datis literis significarunt. Quasi vero octoginta Episcopi ignorasse censendi sint legitima Episcoporum jura, cum & singulæ fere paginæ Juris Canonici prodant Ecclesiasticam consuetudinem, qua causæ, præsertim quæ majoris momenti sunt, ab ipsis Episcopis ad Sedem Apostolicam referri solent.

295. Non magis firmum est, quod privata ad Innocentium epistola scripsit Episcopus Grassensis, scilicet negotium hoc unius esse Haberti, qui solus propositiones denuntiandas esse judicaverit, reliquos vero Episcopos ad subscribendum impulerit, non communicato invicem consilio, nec collatis suffragiis, aut indicta Synodo. Hæc dum scribit Grassensis, non intelligit, se plerosque Galliæ Episcopos aut stupidos facere, qui cæco impetu, & re prius non expensa subscripserint; aut timidos, qui Haberto iniqua suadenti resistere non sint ausi.

§. II. *Designantur Præsides Judicii, & Consultores.*

296. **A**cceptis octoginta quinque Episcoporum Galliæ lite-

ris, Innocentius anno sequente, videlicet, 1651. Congregationem instituit,

stituit, quæ delatas propositiones examinaret, & ad negotium tractandum quinque Cardinales nominavit, Viros profecto, non minus a scientia, & longo rerum usu, quam a morum probitate Orbi notissimos. Inter illos eminebat Bernardinus Spada, qui vivente adhuc Urbano VIII. cum Lovaniensium deputatis de libro Jansenii aliquoties egerat; & Fabius Chigius, postea ad summam Pontificatus dignitatem evehctus, & Alexander VII. appellatus, quem Ludovicus de Saint Amour, licet adversarius, in suo diario summis laudibus extollit.

297. Secretarii munere fungi jussus est Albizzius, alias sacri Officii Assessor: Consultores Theologi designati sunt tredecim ex variis Religiosis familiis, qui inter totius Italiæ doctissimos habebantur. Ex iis tres erant Clerici, duo nempe Theatini, & unus Jesuita; reliqui Monachi, videlicet duo Dominicani, duo Augustiniani, duo Minores, duo Carmelitæ Discalceati, unus Capucinus, unus Servita.

298. Albizzium ab officio Secretarii, & Palavicinum Jesuitam tanquam sibi merito suspectos a Congregatione removeri postularunt Jansenii defensores: videbantur nempe illi causæ Jansenianæ parum bene affecti. At notorium est, Jansenio nondum damnato ab Innocentio infensos non fuisse utrumque Dominicanum, nempe Vincentium Candidum, sacri Palatii Magistrum,

& Vincentium de Pretis, sacri Officii Commissarium; unum ex Augustinianis P. Visconti totius Ordinis Generalem; unum ex Minoribus Lucam Wadinghum. Legantur, quæ hac de re scribit ipse Wadinghus in brevi sua Relatione quinque propositionum, testis utique Jansenianis minime suspectus, testis auritus, & oculatus: quanto animi ardore aliqui ex Consultoribus pro defensione quinque propositionum tanquam pro genuina S. Augustini doctrina in Congregationibus egerint: quod Magister sacri Palatii voluerit genuflexus dicere, quantumvis Sanctissimus Dominus jusserit semel, & iterum, ut surgeret, totoque sui sermonis discursu voluerit probare, eandem esse Jansenii, & Dominicanorum doctrinam, nempe quoad efficaciam Divinæ gratiæ. Ita, causa nondum penitus discussa, & judicata, sentiebat Magister sacri Palatii.

299. At vero, an non insolens fuit ea, de qua diximus, postulatio Jansenianorum? an non pars adversa majori jure postulare potuisset, ut a Congregatione removerentur Dominicani, Augustiniani, Minores? Quanta æquitate fuerit Palavicinus, vel ex eo licet colligere, quod quartam Jansenii propositionem, prout jacet, sua sententia innoxiam pronuntiavit. Palavicinus, ait Wadinghus, diserte, sed diffuse multa dixit de doctrina Jansenii, & propositionem (quartam) absolute pro se prolatam, nullam dixit mereri censuram. Immerito

merito igitur Janseniani Virum hunc tam disertum, tam moderatum, suspectum habebant, & ex numero Consultorum ejici postulabant. Albizzio autem ne quidem votum consultativum, minus decisivum proferre licuit: totum illius

Officium erat, Consultorum suffragia colligere, & inscripta referre: quod si minus fideliter præstitisset, neglecti officii a quolibet redargui poterat. Itaque & in hujus exclusione urgenda nimium delicati erant Janseniani.

§. III. *Causa Jansenii examinatur.*

300. **I**nitium discutiendis propositionibus datum est 20. Aprilis 1651. Convenere deputati Cardinales cum suis Consultoribus; & in prima sessione statutum est, rem altius repeti oportere, videlicet ab examine eorum, quæ gesta fuerant in causa Baji sub Pio V, & Gregorio XIII. & in negotio ipsius Jansenii sub Urbano VIII. Extracta sunt itaque ex tabulario Vaticano, quæ hanc causam concernebant, authentica instrumenta, ac de iis relatum in sequentibus Congregationibus, seu sessionibus: Liber dein Jansenii maturo examine discussus, res tota ultra biennium diligentissime expensa, ac ponderata, celebratis universim sessionibus triginta sex, quarum decem postremis, per quatuor semper horas protractis, Pontifex ipse summa non solum patientia, sed & lubentia interfuit. Paucis: tota hæc causa ventilata est *ea profecto diligentia, quam major desiderari non possit*, ut testatur Alexander VII. tunc Cardinalis, & inter deputatos quoad gestum negotium facile princeps.

301. Utrique parti facta libera potestas est, causæ suæ momenta vel oretenus coram Congregatione exponendi, vel scripto tradendi, ut eo accuratius a deputatis Cardinalibus, ac Consultoribus expendi possent. Tam æqua, ac proluxa conditio non satis fecit Jansenii Fautoribus, iterum, ac tertio a Pontifice postulantibus, vellet solemnem, ac publicum instituere conventum, in quo cum adversa parte congregari sibi liceret, ad eum modum, quo sub Clemente VIII. & Paulo V. de Divinæ gratiæ auxiliis inter Dominicanos, & Jesuitas disputatum fuerat.

302. Facile advertit Pontifex, quorsum spectaret ea publice disputandi animositas, scilicet, ut lis protraheretur, & tandem causa non judicata, sed magis involuta, partes discederent. Quare constanter negavit, se in publicas ejusmodi concertationes consentire posse, quæ in jurgia plerumque, ac rixas desinerent: nec alium fuisse Congregationum de auxiliis exitum post tot graves, ac diuturnas disputati-

ones, quam ut sententiæ utriusque Sectatores dimitterentur imposito ipsis silentio, ac severe prohibita mutua hinc, & inde censura. Iteratam repulsam passi Janseniani, tandem a petenda publica disputatione destiterunt, & in formam Judicii, paulo ante descriptam, ægre licet, consenserunt, oblatis in causæ suæ patrocinium variis scriptis, ac libris, quam & viva dein voce coram Congregatione propugnarunt.

303. Causa itaque in viginti, & una Congregationibus secreto agitata est: ad vicesimam secundam, quæ celebrata est mense Januario 1653. invitati sunt utriusque partis deputati, ut, si ex iis, quæ proferrent, Cardinalibus, & Consultoribus nova lux affulgeret, sua suffragia vel confirmarent, vel corrigerent. At Janseniani, quamquam sæpius honestissime invitati, tunc quidem Congregationi adesse noluerunt: soli proin eorum æmuli introducti, & auditi fuerunt. Tandem mense Majo ad Congregationem admissis Jansenii Fautoribus facile patuit, eos non nisi diverticula querere, quibus causæ decisionem protraherent, ac omnino eluderent.

Digressi sunt partim ad probandam D. Augustini Auctoritatem, quasi de ea quisquam dubitasset; & necessitatem gratiæ de se efficacis, de qua nulla erat quæstio: partim ad confutandam scholæ nostræ doctrinam: partim ad varios exponendos quinque Propositionum sensus, quos in scripto trium columnarum, aliisque ita jam exposuerant, ut, si centies auditi fuissent in publicis Congregationibus, nihil amplius attulissent ad evolvendam Jansenii mentem.

304. Frustra igitur conqueruntur Janseniani, se non nisi semel in re tanti momenti fuisse auditos; cum nec adversæ parti sæpius in Judicio comparere licuerit; frustra, in discussione causæ nullam factam fuisse distinctionem propositionum in varios sensus. Legerant quippe Examinatores librum Jansenii: agebatur de sensu propositionum obvio, & naturali, qui facile menti occurreret; disquisitio econtra aliorum sensuum rem totam novis, ac infinitis controversiis implicasset; id quod sane ad comperendinandam causam optabant Sectatores Jansenii.

§. IV. *Condemnantur quinque Propositiones.*

305. **P**Ræmissa tam diuturna, ac matura causæ discussione, atque ea diligentia, qua major desiderari non possit, indictis præterea publicis, privatisque precibus, & implorata ope Divini Spiritus, tan-

dem Innocentius X. eodem anno 1653. pridie Calendas Junii per Constitutionem, quæ incipit: *Cum occasione*, quinque propositiones Jansenii damnavit:

Pri-

Primam ut temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam & hæreticam declarat, & ut italem damnat. Secundam ut hæreticam. Tertiam pariter ut hæreticam. Quartam falsam, & hæreticam. Quintam falsam, temerariam, scandalosam: & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit, impiam, blasphemam, contumeliosam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam.

306. Habent jam Janseniani, quod in Decretis Pii V. & Gregorii XIII. desiderabant, censuram videlicet claram, perspicuam, distinctam, qua propositiones non jam in globo, & coacervatim, ut tum querulabantur, sed ita perstringuntur, ut nemini non pateat, quodnam sit cujuslibet propositionis vitium determinatum. Cum enim quælibet in particulari declaretur hæretica, & ut talis damnetur, utique vitium singularum propositionum, ultra vota Jansenianorum, designatur, ac determinatur. prima autem, quarta, & quinta aliis insuper censuris notantur. Circa quintam adverte, eam duas partes complecti. Prima pars Notam hæresis Semi-Pelagianæ affingebat communi Theologorum sententiæ, quæ asserit, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse: & hanc propositionis partem Innocentius declarat esse falsam, temerariam, scandalosam. Altera pars ex mente Jansenii dice-

bat, Christum pro salute prædestinatorum duntaxat mortuum esse, ita, ut omnibus reprobis negentur auxilia sufficientia, quibus possint salvari: & hanc partem Pontifex declarat impiam, blasphemam, contumeliosam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam. Simile quid cum proportionem dicendum de censura propositionis quartæ.

307. Occasione hujus censuræ, qua perstringitur quinta Propositio, occurrit, quod in sua Doctrina, & Disciplina Ecclesiæ ad Sæculum IX. observat Du Mesnil, scilicet, eum non fore hæreticum, qui diceret, Christum non pro omnibus omnino hominibus mortuum fuisse, sed pro omnibus, & solis fidelibus, adeoque non pro solis prædestinatis, sed etiam pro reprobis fidelibus. Innocentius certe non definivit, Christum pro omnibus reprobis fuisse mortuum; nam solum definivit mortuum fuisse non pro solis prædestinatis: ex quo legitime quidem infertur, mortuum esse etiam pro aliquibus reprobis, non tamen eo ipso inferri potest, mortuum esse pro omnibus omnino reprobis. An autem hoc non alibi fuerit definitum, aut per se satis clare in scripturis expressum, non est hujus loci disquirere. Illud certum est, quod sententia opposita, ut fatetur Auctor laudatus, tolerari, ac defendi amplius non possit, postquam Alexander VIII. inter propositiones triginta, & unam, hanc quoque proscripsit ordine

ordine quartam: *Christus dedit semet ipsum pro nobis oblationem DEO, non pro solis electis, sed pro omnibus, & solis fidelibus.* Huic proscriptioni favet etiam ipse Innocentius, cum ut falsam, temerariam, & scandalosam damnat primam partem quintæ propositionis Jansenianæ.

308. Non defuere ex Jansenii discipulis, qui post latam sententiam Innocentium roderent. Pontifex, inquiunt, erat fautor Jesuitarum, non erat Theologus; senex erat, explicando tam abstruso negotio per ætatem impar. Antiquus hic litigantium mos est, ut, ubi causa ceciderint, Judicem de partium studio accusent. Non erat Innocentius, nec esse poterat tam sceleratus, ut in definiendis rebus fidei affectu humano duceretur: neque ea gratia apud ipsum pollebant Jesuitæ, quantam sibi adversarii imaginantur. Cum enim hac ipsa de re Dominus de Saint Amour cum Cardinale Chigio sermonem haberet, dicere auditus est Cardinalis, *Jesuitas non esse in Calendario Papæ.*

309. Theologus non erat: unde hoc probant Jansenistæ? causa certe Jansenii probe erat explorata Pontifici, cum in ea discutienda operam jam posuerit sub Urbano VIII. adhuc dum Cardinalis, & eandem in postremis decem Congrega-

tionibus, se præsentem, ab origine repeti mandarit. Dein quis nescit, in Pontificibus, cum de Fide pronuntiant, non personales animi dotes, sed potissimum sacræ Sedis dignitatem, & auctoritatem, atque Spiritus Sancti assistentiam attendi oportere. Novus Canon: nemo ad Pontificatum assumatur, nisi fuerit Theologus, scilicet e Schola Jansenii.

Quam perspicaci intellectu, provec̃ta licet ætate, adhuc fuerit Innocentius, testem habemus Episcopum Lodevensensem, cui Pontifex sancte asseveravit, se DEO aspirante, ac Scripturarum sensum aperiante, sinus omnes hujus subtilissimæ controversiæ, ac etiam verborum scholæ significationem dilucide penetrasse, tantamque animi lætitiā in his diuturnis Congregationibus expertum esse, ut doleret, quando nocte superveniente discendum erat. Præterea (quod memoriam demonstrat ea in ætate stupendam) tam alte animo imbeberat, quæcunque fuerant a Consultoribus disputata, ut Cardinali Chigio scribenti, tenorem suæ Constitutionis memoriter dictaverit. Sed leviores hæ sunt Jansenianorum argutiæ, quæ neminem cordatum moveant: paulo majora canamus.

ARTICULUS IV.

De Variis Jansenianorum effugiis.

TActi fulmine Vaticano Jansenii discipuli, mirum est, in quot flexus, colubri instar, sese torserint, & etiamnum torqueant, ne cogantur vel a doctrina Magistri,

vel videantur a doctrina Ecclesiæ recedere. Nulla hæresis est, quæ judicio definitivo tot exceptiones opposuerit. Delibemus præcipuas.

§. I. *Exceptio Prima: Propositiones non fuisse damnatas in sensu intento a Jansenio.*

310. **U**T hoc persuadeant, utuntur his fere argumentis. 1. Innocentius X. Doctoribus Gallicanis, qui pro defensione propositionum Romam missi sunt, aliquoties declaravit, nolle se omnino, ut de Jansenio mentio fieret. 2. Idem Pontifex in sua Constitutione ait, primam propositionem jam anathemate damnatam fuisse scilicet a Tridentino, & in sensu Calvinii, vel Lutheri: utiturque verbo *declaramus*: ergo non constituit novum jus, & censuram, sed jam factam confirmat, ac declarat. 3. Episcopi octoginta quinque in sua ad Pontificem epistola dicunt, motus illos, & tumultus, qui occasione quinque propositionum exorti sunt in Sorbona, *sedari oportuisse auctoritate Concilii Tridentini*: ergo propositiones denuntiarunt tanquam suspectas de hæresi Calviniana, vel Lutherana, damnata a Tridentino: ergo in hoc tantum sensu damnatae sunt a Pontifice; Judex enim censendus est

sequi intentionem Actoris. 4. Cardinalis Spada iisdem Doctoribus Gallicanis edixit, propositiones in Congregationibus considerari præcise secundum se ipsas, abstrahendo a sensu unius, vel alterius. 5. Vincentius de Pretis suffragium ferens circa primam propositionem asseruit, eam propositam fuisse in abstracto, prout præscindit ab omni proferente. 6. Idem de omnibus propositionibus affirmat Waddinghus in sua Relatione.

311. Paulo majora hæc sunt, sed & ipsa frivola. Ad 1. Jussit equidem Innocentius, nullam de Jansenio fieri mentionem, nempe absolviendo, qui jam damnatus fuerat judicio Urbani VIII. vel repurgando ab erroribus ejusdem libro, quod desiderabant Janseniani. An non Pontifex in fronte suæ Constitutionis expressam mentionem facit de propositionibus Jansenii, quando hunc in modum præfatur. *Gum occasione impressionis libri,*
cui

cui titulus: *Augustinus Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præsertim in Galliis, controversia super quinque ex illis &c.*

Ad 2. Ex eo, quod prima propositio jam fuerit damnata in Calvino, non sequitur, eam non fuisse de novo damnatam in sensu Jansenii. Pontifex enim simpliciter damnat, quod aliqua DEI præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus sint impossibilia, sive deinde hæc impossibilitas dicatur oriri ex labe concupiscentiæ omnibus justorum operibus adhærente, ut docebat Calvinus; sive ex majore vi delectationis terrenæ, ut volebat Jansenius. Cum vero Janseniani stabiliendo suo proposito ad verbum *declaramus* confugiunt, aperte declarant insignem suam vel malitiam, vel inscitiam. Quis enim in Theologia usque adeo rudis est, ut nesciat, Ecclesiam non constituere nova fidei dogmata, sive articulos, sed ea tantum, quæ in verbo DEI scripto, vel tradito, expressa sunt, declarare, & fidelibus credenda proponere.

Ad 3. Episcopi Galliæ propositiones denuntiarunt non in abstracto, seu absque respectu ad Auctorem, sed propositiones Jansenii; in sua quippe ad Innocentium epistola ajunt, motus illos, ac turbas exortas fuisse ob librum posthumum, & doctrinam Reverendissimi Cornelii Jansenii Iprensis Episcopi. Addunt qui-

dem, motus illos sedari oportuisse auctoritate Concilii Tridentini; quia nempe hæresis Janseniana valde vicina est Calvinianæ, jam damnatæ a Tridentino, ut merito aliqui dicant, jansenianismum esse subtiliorem Calvinismum. Et cur Novatores omittunt alterum illud, quod in sua epistola addunt laudati Episcopi, scilicet motus illos etiam sedari oportuisse Auctoritate Bullæ Urbani VIII? Hoc nimirum ipsis non favebat, cum certe Urbanus non Calvinum, sed Jansenium damnarit. Denique cur octoginta quinque Episcopis, qui propositiones denuntiarunt, sese opposuerunt illi undecim? an isti pro Calvino, an pro Jansenio solliciti erant?

Ad 4. Quando Cardinalis Spada Doctoribus Sorbonicis dixit, in Congregationibus considerari propositiones secundum seipsas, & abstrahendo a sensu unius, & alterius, per hoc non excludebat sensum Jansenii: sed tantum sensum Calvinii, & sensum gratiæ efficaciæ ad mentem Thomistarum, vel Molinæ, quos sensus distingui debere contendebant Janseniani.

Ad 5. & 6. Testimonio Vincentii de Pretis, & Wadinghi (nisi ea interpretari velis, ut verba Cardinalis Spada) oppono testimonium Cardinalis Chigii, qui non modo Congregationum, sed omnium consiliorum Innocentii particeps fuit.

312. Audiamus non jam Cardinalem Chigium, sed Alexandrum VII. qui, quod adhuc Cardinalis, & Doctor privatus censuit, ut Pontifex suprema auctoritate definivit per Constitutionem quæ incipit ad Sanctam Beati Petri Sedem, anno 1656. emanatam. In ea sic habet: Cum autem, sicut accipimus, non nulli iniquitatis filii prædictas quinque propositiones vel in libro prædicto ejusdem Cornelii Jansenii non reperiri, sed fide, & pro arbitrio compositas esse, vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse, asserere magno cum Christi fidelium scandalo non reformident; Nos, qui omnia, quæ hac in re gesta sunt, sufficienter, & attente perspeximus, utpote qui ejusdem innocentii Prædecessoris jussu, dum adhuc in minoribus constituti, Cardinalis munere fungeremur, omnibus illis congressibus interfuimus, in quibus Apostolica auctoritate eadem causa discussa est, ea profecto diligentia, qua major desiderari non posset, quamcunque dubitationem super præmissis imposterum auferre volentes, ut

omnes Christi fideles in ejusdem fidei unitate sese contineant, ex debito nostri pastoralis Officii, ac matura deliberatione, præinsertam Innocentii Prædecessoris nostri Constitutionem, declarationem, & definitionem, harum serie confirmamus, approbamus, & innovamus.

Tum aliquibus interjectis sic pergit: Quinque illas propositiones, ex libro præmemorati Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, cui titulus est: Augustinus: excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse, definimus, & declaramus, ac ut tales, inusta scilicet singulis nota, quæ in prædicta declaratione, & definitione unicuique illarum sigillatim inuritur, iterum damnamus. Hæc animo docili, & erga Sedem Apostolicam reverenti sufficere possunt ad omne dubium deponendum, quo sensu damnatæ sint propositiones Jansenii. At non sufficiunt filiis iniquitatis; novam isti stropham moliantur, qua Bullam Alexandri eludant.

S, II. Exceptio Secunda: Quo sensu damnatæ sint Propositiones, esse Questionem Facti, in quo decidendo infallibilis non sit Ecclesia.

313. **U**T intelligatur subtilis hæc replica, accurate distingui debent varii generis facta. Aliqua enim sunt immediate a Deo revelata, ut Incarnatio, Institutio Sacramentorum &c. & ejusmodi facta simul sunt fidei dogmata. Alia sunt facta mere historica, & persona-

lia, quæ scilicet præcise rei gestæ veritatem, aut personæ alicujus statum, conditionem, internum animi sensum, crimen, vel innocentiam concernunt. e. g. quod Jansenius Episcopus Iprensis conscripserit librum, cui titulus, Augustinus, est factum mere historicum,

& personale. Alia denique sunt facta dogmatica, quæ scilicet præter factum involvunt jus, seu dogma, verum, aut falsum; e. g. cum dicitur: Auctor, qui conscripsit librum, cui titulus, *Augustinus*, docuit hæresin.

314. Jam, quando quæritur, an Pontifex, vel Ecclesia sit infallibilis in quæstione facti, non est sermo de factis immediate a Deo revelatis; neque de factis mere historicis, & personalibus. Consentiant enim omnes Theologi, ne exceptis quidem Jansenianis, certum omnino, ac infallibile esse judicium Ecclesiæ de prioribus, de posterioribus vero incertum esse posse, & errori obnoxium. Cujus discriminis ratio est, quia judicium Ecclesiæ de facto revelato, seu de fidei dogmata fundatur in promissione Christi, qui Ecclesiæ suæ in discernendis fidei dogmatis infallibilem S. Spiritus assistentiam promisit; judicium vero de facto mere personali fundatur aut in sensibus, aut in testimoniis hominum incertis, & fallibilibus.

315. Unde quæstio non est, an infallibile sit judicium Ecclesiæ, quo judicat, hunc, vel illum librum esse hujus, vel illius Auctoris: hoc quippe facti genus mere historicum, & personale non definit, sed supponit Ecclesia, quæ de libris judicat, prout sub nomine hujus, vel illius Auctoris circumferuntur.

Neque est quæstio de sensu Auctoris interno, & personali, an scili-

cet Auctor, cujus error proscribitur, talem revera sensum in mente habuerit, qualem verba, quibus utitur, præferunt. Quamquam enim id præsumi merito debeat (nisi velimus Auctorem vel inscitiae, vel mendacii arguere, qui receptam verborum significationem vel ignoret, vel studiose ea abutatur) non tamen ab Ecclesia, quæ de internis, & occultis non judicat, certo definitur.

Quæstio pariter non est de sensu mere externo, & literali alicujus propositionis separatim, & in se ipsa spectatae. Nam propositio ex libro aliquo avulsa, & quoad se ipsam considerata, nudum jus, seu dogma continet, circa quod, fatentibus etiam Jansenianis, Ecclesia errare non potest. e. g. hæc propositio Nestorii: *Beatissima Virgo non est Deipara*, continet falsum dogma, in quo censurando si errare posset Ecclesia, errare posset circa ipsam fidem. Si enim Ecclesia hanc propositionem approbaret tanquam orthodoxam, aut illius contradictoriam reprobareret tanquam hæreticam, erraret utique circa aliquod mysterium fidei.

316. Quæstio igitur tantum movetur de sensu externo, & literali unius, vel plurium propositionum, relative ad totam doctrinam Auctoris, id est, quæritur, an Ecclesia judicio certo, & infallibili statuere possit, sensum unius, vel plurium propositionum, prout sensus ille e-

ruietur ex tota doctrina, vel libro alicujus Auctoris, verum esse, & orthodoxum, aut e contra falsum esse, & heterodoxum. Hæc proin quæstio est de facto dogmatico, & tali, quod simul jus, & factum complectitur. An enim sensus alicujus propositionis orthodoxus sit, an heterodoxus, ad jus, seu dogma pertinet; an vero auctor sensum illum exprefferit in suo libro, spectata tota serie, ac textura libri, ad factum refertur.

317. Dicimus ergo contra Jansenianos, Ecclesiam in decidendis ejusmodi quæstionibus falli non posse. Argumentum ad hanc veritatem demonstrandam ex multis seligo unicum. Nempe Ecclesia ipso usu, ac praxi semper supposuit, datam sibi esse a Christo auctoritatem judicandi de sensu librorum; ac fideles sub pena anathematis obstrinxit, ut huic judicio acquiescerent, illique internum mentis assensum præberent: ergo judicium Ecclesiæ de sensu librorum, vel propositionum, prout exprimuntur in libris, certum est, ac infallibile. Conf. patet. *Esset enim iniquum sub tam gravi pena obligare fideles ad assentiendum rebus incertis, & interdum falsis*, ut bene ratiocinatur Bellarminus L. 3. de Ecclesia militante c. 14. Præterea si Ecclesia judicaret, se istam auctoritatem accepisse a Christo, & illam tamen re ipsa non accepisset, erraret in ipso jure, seu dogmate; pertinet enim ad dogma fidei, an Ecclesia a Chri-

sto acceperit privilegium infallibilitatis in decidendis factis dogmaticis, & auctoritatem exigendi internum fidelium assensum.

318. Ant. vero ostenditur exemplis. Primo Synodus Nicæna damnavit librum Arii, quam Taliā inscripserat, & anathema pronuntiavit non tantum in errorem, sed & in ipsam Arii personam, negantis, Filium esse Patri consubstantialē; quia scilicet Concilium judicavit, sensum ab Ario intentum esse hæreticum, quamvis ille dolose protestaretur, se vocem illam *ὁμοουσιος* id est, *consubstantialis* tantum rejicere in perverso sensu Pauli Samosatēni, vel Sabellii. Arium condemnare recusarunt Eusebius Episcopus Nicomediensis, & Theognes Nicænus; quia putabant, illum non esse hæreticum, etsi de reliquo dogmata a Concilio definita reciperent. At per hoc non satisfacere Patribus Nicænis, nec ante ad communionem admissi sunt, quam in ipsum quoque Arium anathema dicerent; atque ita non solum dogmati, sed & facto dogmatico subscriberent.

319. Secundo. De sensu librorum Origenis multum, & diu disputatum est, aliis orthodoxum, aliis hæreticum esse contendentibus. Quo tamen conflictu non obstante, Ecclesia præsertim in V. Synodo Generali libros Origenis damnavit, rejecta prava illorum doctrina. Compulsi quoque sunt ipsius Fauctores sub pæna excommunicati-

onis, ut iudicio Ecclesiæ subscribe-
rent, uti testatur S. Hieronymus E-
pistola ad Pammachium: *Si quando*
urgeti ceperint, & aut subscribendum
eis fuerit, aut exeundem de Ecclesia,
miras strophas videas. Sic verba tem-
perant, sic ordinem vertunt, & am-
bigua quæque concinnant. Putes, de
Jansenianis loqui Hieronymum.

320. Tertio. Docebat Nestorius,
Christum non esse verum DEUM per
substantiam, sed per gratiam dun-
taxat, & inhabitantem tanquam in
templo Divinitatem; moralem tan-
tum esse, non vero physicam, &
hypostaticam in Christo unionem
Divinitatis cum humanitate; non
unam esse in Christo personam, sed
duas; Beatissimam Virginem non
Deiparam, sed solum Christipa-
ram appellandam esse. Hos autem
errores ambiguis vocibus ita impli-
cabat, ut multi crederent, illum ca-
tholice sentire. At Synodus Ephefi-
na, examinatis Nestorii epistolis, &
sermonibus, errorem & personam
ipsius damnavit, atque Joannem An-
tiochenum, aliosque Nestorii Patro-
nos, licet dogmatis Concilii jam
consensissent, ad pacem, & unionem
prius non admisit, quam Nestorii
damnationem ratam habuissent,
damnando scilicet sensum ab ipso
intentum.

321. Quarto denique. Concilium
Constantiense sessione ultima for-
mulam præscribit, juxta quam exa-
minari debeant, qui suspecti sunt de
erroribus Wiclefi, Joannis Hus, &

Hieronymi Pragensis. Interroge-
tur, *utrum credant, teneant, asserant,*
Joannem Wiclef de Anglia, Joannem
Hus de Bohemia, & Hieronymum de Pra-
ga fuisse hæreticos, & pro hæreticis nomi-
nandos, ac deputandos, & libros, &
doctrinas eorum fuisse, & esse perver-
fos, propter quos, & quas, & eorum
pertinacias per sacrum Concilium Con-
stantiense pro hæreticis sunt condemna-
ti. Ubi certe Synodus requirit fi-
dem internam, qua quis credat,
libros istorum hæreticorum per-
versam continere doctrinam.

322. Neque scrupulum tibi mo-
veat, quod tum Constantiense, tum
alia Concilia non solum libros, &
doctrinam, sed ipsas etiam personas
hæreticorum anathemati subjiciant,
& quod Constantiense videatur exi-
gere fidem internam etiam de hoc,
Wiclefum, Hus &c. fuisse hæreti-
cos; cum tamen juxta dicta judici-
um Ecclesiæ de Auctore libri, aut
sensu interno Auctoris non sit infal-
libile. Nam Concilia fidem inter-
nam tantum exigunt circa hoc, quod
illi, contra quos agunt, perversum
sensem expresserint in suis libris, ac
scriptis. Interim, quia notorium e-
rat, ejusmodi libros, ac scripta ab
illis auctoribus emanasse; & quia ex
sensu verborum externo, & literali
prudenter præsumitur sensus au-
ctoris internus, & personalis; ideo
Ecclesia jure illos damnavit tan-
quam hæreticos, quamvis ipsius
judicium de auctore libri, & sensu
interno Auctoris non habeat infalli-
bilita-

bilitatem ex promissione Christi, & assistentia Spiritus sancti, sed solum nitatur partim notorietate facti, aut testimoniis humanis, partim præsumptione legitima, mentem Auctoris fuisse verbis conformem. Sicut enim judex sæcularis ex verbis contrahentium legitime desumit animum contrahendi, & se obligandi, ac propterea partes contrahentes jure obligat ad standum contractui juxta receptam verborum significationem, etsi ipsius judicium non penetret ad intra; ita pariter Ecclesia &c.

323 At, inquires, si judicio Ecclesiæ debemus fidem internam, quod propositiones Jansenii sint hæreticæ in sensu a Jansenio intento, vel actus ille erit actus fidei Divinæ, vel fidei solum humanæ: neutrum dici potest. Non primum; quia illud solum credi potest fide Divina, quod est a DEO revelatum, vel per Scripturam, vel per traditionem. At ubi, quæso, revelatum est a DEO, quinque propositiones esse hæreticas in sensu a Jansenio intento; certe Ecclesia non accipit novas revelationes, nec per suas definitiones constituit nova fidei dogmata, sed ea, quæ jam ab exortu Ecclesiæ fuere a DEO revelata, hætenus autem non sufficienter nota, fidelibus solum proponit, ac declarat. Non secundum, quia fides humana est fallibilis, & formidolosa, ac proin improporcionata definitioni Ecclesiæ, quam in decidendis factis dogmati-

cis infallibilem esse contendimus.

324. Hoc argumento tanquam invicto, ac insolubili perperam gloriantur Novatores, non perspicientes, similem difficultatem ab ipsis quoque esse solvendam. Docent illi, Ecclesiam definiisse, in libris S. Augustini contra Pelagianos contineri Catholicam de gratia doctrinam: in hac enim decisione Ecclesiæ fundat suam illam propositionem, ab Alexandro VIII. damnatam, ordine trigesimam: *ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute potest tenere, & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.* Quæro ex Jansenianis: fides illa interna, qua quis credit, in libris S. Augustini contra Pelagianos contineri Catholicam de gratia doctrinam, vel erit actus fidei Divinæ, vel fidei solum humanæ: neutrum dici potest. Non primum; quia illud solum credi potest fide Divina, quod est a DEO revelatum. At ubi, quæso, a DEO revelatum est, in libris Augustini contineri Catholicam de gratia doctrinam? Non secundum; quia fides humana est fallibilis, & formidolosa, ac proin improporcionata illi definitioni Ecclesiæ, quam Janseniani non dicent esse fallibilem; alioquin in materia de gratia sine piaculo recedemus ab Augustino.

325. Responsio directa ad palmare hoc argumentum adversariorum dari potest triplex. Prima dicit, definitionibus Ecclesiæ deberi fidem,

dem, quam vocant Ecclesiasticam. Quam in rem triplicem possumus fidem distinguere, Divinam scilicet, quæ nititur auctoritate Divina; humanam, quæ nititur auctoritate mere humana; & intermediam, quæ Ecclesiastica dicitur; quia nititur auctoritate Ecclesiæ, aliquid definientis cum speciali Spiritus Sancti assistentia, vi cuius in suis definitionibus errare non potest. Secunda fides non est firma, sed formidolosa; quia nititur auctoritate fallibili. Prima vero, & tertia sunt firmissimæ, quia nituntur auctoritate absolute infallibili, sic tamen, ut tertia sit inferioris ordinis, quam prima; nam hæc, scilicet fides Divina, nititur auctoritate, & infallibilitate imparticipata; cum Deus non ab alio, sed a se ipso infallibilis sit: Illa vero, fides Ecclesiastica, nititur auctoritate, & infallibilitate participata, & aliunde accepta; Ecclesia enim non a se, sed a Spiritu Sancto, ipsi specialiter assistente, habet, ut circa facta dogmatica sit infallibilis.

In hac igitur sententia possumus factum dogmaticum ab Ecclesia definitum, credere actu firmissimo propter ipsam auctoritatem Ecclesiæ illud definientis, & in illo definiendo infallibilis per specialem Spiritus Sancti assistentiam. Qui actus sic exprimi potest. *Credo, propositiones Jansenii esse hæreticas, in sensu a Jansenio intento, quia Ecclesia, quæ in definiendis factis dogmaticis errare non potest, ita definivit.* Hic autem actus

recte dicitur fides Ecclesiastica, tum, ut sic distinguatur, & a fide Divina, quæ est superioris ordinis, & a fide pure humana, quæ non est firma, sed formidolosa; tum quia infallibili Ecclesiæ declaratione tanquam motivo intrinseco nititur. & in ea sistit.

326. Altera sententia tenet, factum dogmaticum credi posse fide partim Ecclesiastica, partim Divina: Ecclesiastica quidem, quia talis actus proxime, & immediate nititur infallibili auctoritate Ecclesiæ definientis; Divina vero, quia talis actus non sistit in auctoritate Ecclesiæ, sed mediate, & ulterius tendit ad revelationem Divinam, propter quam creditur ipsa auctoritas Ecclesiæ. Unde, si quæras ex Patronis hujus sententiæ, quomodo resolvant ejusmodi actum fidei, sic respondent: *credo, propositiones Jansenii esse hæreticas, in sensu a Jansenio intento, quia Ecclesia, quæ in definiendis factis dogmaticis errare non potest, sic definivit: Et credo, Ecclesiam errare non posse, quia eam infallibilem esse, DEUS revelavit.*

327. Tertia Responsio est, factum dogmaticum ab Ecclesia definitum credi posse fide pure Divina, seu immediate propter auctoritatem Dei revelantis per hunc e.g. actum: *credo, propositiones Jansenii esse hæreticas, in sensu a Jansenio intento, quia DEUS infinite veridicus revelavit, Ecclesiam in definiendis factis dogmaticis esse*

esse infallibilem. Ut enim ratiocinantur Patroni hujus sententiæ: omne illud credi potest fide Divina, quod necessariam habet connexionem cum veritate alicujus revelationis Divinæ; nam revelatio Divina de aliquo objecto est sufficiens motivum credendi etiam aliud objectum, quod necessario connexum est cum veritate illius revelationis: atqui factum dogmaticum ab Ecclesia definitum habet necessariam connexionem cum veritate alicujus revelationis Divinæ, illius scilicet, qua Deus revelavit, Ecclesiam esse infallibilem in definiendis factis dogmaticis; nam evidens est, quod, si Ecclesia in definiendo aliquo facto dogmatico erraret, falsa esset revelatio, qua Deus dixit, Ecclesiam in decidendis ejusmodi factis fore infallibilem: ergo factum

dogmaticum ab Ecclesia definitum credi potest fide Divina.

328. Dices contra hanc ultimam responsionem: Licet Deus revelaverit, Ecclesiam in decidendis factis dogmaticis fore infallibilem, nuspiam tamen revelavit heterodoxiam propositionum Jansenii in sensu a Jansenio intento: ergo heterodoxia propositionum in sensu a Jansenio intento credi non potest fide Divina. Responderi potest, Dist. Ant. heterodoxiam illam Deus nuspiam revelavit formaliter, Conc. Ant. æquivalenter, Neg. Ant. & Conf. Nam postquam heterodoxia propositionum definita est ab Ecclesia, habet necessariam connexionem cum veritate alicujus revelationis Divinæ; quod est esse revelatum æquivalenter. Merentur ista fusius examinari Tractatu de fide.

§. III. *Exceptio tertia: Constitutiones Alexandri VII. reformatas fuisse ab Innocentio XII.*

329. Cum Sectatores Jansenii, insuperhabita prima illa Constitutione Alexandri VII. ad Sanctam Beati Petri Sedem, quinque propositiones in sensu a Jansenio intendam damnare recusarent, visum est Regi Christianissimo Ludovico XIV. & Episcopis Galliarum, haud aliud ad compescendam hominum contra Ecclesiam rebellantium pervicaciam superesse remedium, quam ut cunctatores illi ad rejiciendum sensum

Jansenii, certa verborum forma adigerentur. Rogatus itaque fuit Pontifex, ut præscriberet fidei formulam ab omnibus, & singulis Clericis subscribendam.

330. Æquissimis votis Regis, & Episcoporum annuit Alexander, atque anno 1664. alteram edidit Constitutionem, *Regiminis Apostolici*, in qua præscribit formulam juramenti, præstandi ab omnibus Archi-Episcopis, Episcopis, ceterisque

inferioris notæ Ecclesiasticis. Galli *Formularium* appellant; atque ita habet: *Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die 31. Maij anno 1653. & Constitutioni Alexandri VII. datæ 16. Octobris anno 1656. summorum Pontificum, me subjicio, & quinque propositiones, ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen Augustinus, exceptas, & in sensu ab eodem auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro: sic me DEUS adjuvet, & hæc sancta DEI Evangelia.*

331. Pontificiæ auctoritati & Regia accessit, qua cautum fuit, ut mandatum Sedis Apostolicæ de subscribenda formula in toto Galliarum regno accurate executioni mandaretur. Ita conclusis, ac coarctatis Jansenii defensoribus, aut formula, interposito juramento, subscribenda fuit, aut subeundæ pœnæ, quas Apostolicæ Constitutiones, & Regis edictum statuebant. Verum illi, uti in distinguendis variis propositionum sensibus erant fecundi, ita & in interpretando Formulario steriles non fuere.

332. Res tandem iterum delata est ad Sedem Apostolicam, quam tunc tenebat Innocentius XII. Is anno 1694. decretum edidit in forma Brevis, quo prohibet, quosvis alios sensus prædicti Formularii, præter eum, quem verba ipsius in sensu obvio accepta præseferunt, proponi, usurpari, aut de iis disputari; omni-

busque cujusvis status hominibus perpetuum silentium indicit super interpretatione ejusdem Formularii, uti & super interpretatione ipsarum propositionum Jansenii, in sensu obvio. Sensus autem verborum obvius est ille, quem verba cuique statim offerunt in ea significatione, quam habent ex hominum institutione, quique est quasi prædominans, ac statim se legentibus ingerit.

333. Ecce, inquiunt, Innocentius XII. contentus est, modo damnentur quinque propositiones in sensu obvio, quem verba ipsa præseferunt, omissa illa quæstione, an sensus obvius sit sensus a Jansenio intentus: ergo Innocentius XII. emendavit, ac reformavit Constitutiones Alexandri VII. quibus cautum erat, ut propositiones damnarentur in sensu a Jansenio intento.

Resp. Exceptionem hanc esse manifeste nullam, si tum occasio, qua Breve illud emanavit, tum ipsum Breve expendatur. Nimirum aliqui ex Belgio Episcopi bono quidem zelo, sed non secundum scientiam, exigebant, ut Clerici Formulario subscribentes, jurarent non tantum in reverentiam Constitutionum Apostolicarum, sed etiam in veritatem earum: item non tantum in veritatem eorum, quæ pertinent ad quæstionem Juris, sed etiam in veritatem ejus, quod spectat ad quæstionem Facti. Igitur Innocentius XII. prohibuit quidem, ne quid adderetur Formulario; quia ad priva-

tos Episcopos non pertinet, formulam a Sede Apostolica præscriptam immutare, vel additione aliqua, vel detractiōe. Verum falso prorsus asseritur, Innocentium intactam reliquisse hanc quæstionem, utrum sensus obuius quinque propositionum sit sensus a Jansenio intentus. Nam in prædicto Breui expresse ait: 1. se firmissime inhærere Constitutionibus Prædecessorum suorum Innocentii X. & Alexandri VII. 2. via juris procedendum contra eos, qui damnatas illas propositiones verbo, vel scripto defendere præsumpserint. 3. Eos, qui ad iuramentum adigendi sunt, illud præstare debere sincere, absque ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando eas propositiones in sensu obvio, quem ipsamet propositionum verba præferunt, prout sensum illum damnaverunt summi Pontifices.

Declarat igitur Innocentius XII. sensum obuium quinque propositionum, quem ipse damnat, esse illum ipsum, quem damnavere summi Pontifices Innocentius X. & Alexander VII.

Quid multis? ipse Innocentius XII. a quinque Episcopis Belgii de hac Jansenianorum cavillatione admonitus, mirari satis non potuit, esse quosdam, qui affirmare audeant, alteratam ab ipso, aut reformatam fuisse Constitutionem Alexandri VII. & Formularium; cum tamen in illo suo Breui utrumque specificè confirmaverit, ac omnino intenderit, & adhuc intendat *iis adharere, & nequaquam sinere, ut aliquid addatur, vel dematur.* Ita mentem suam declarat in alio quodam Breui, quod edidit anno 1696.

S. IV. *Exceptio quarta: Juramentum in Formulario præscriptum licite præstari posse, modo quis intendat circa sensum Jansenii servare silentium obsequiosum.*

334. **F**ormula Alexandri VII. & imperata subscriptio inter ipsos Jansenianos lites, ac dissidia excitavit. In eo quidem omnes conspirabant, ut declararent, se ex animo, & cum assensu intellectus damnare in quinque propositionibus eum omnem sensum erroneum, quem Ecclesia damnare voluit: cum hæc res ad dogma pertineat, in quo definiendo Ecclesia falli non possit:

At cum per hoc Formulæ non satisfaceret; sed jurandum insuper esset, sensum illum erroneum, & ab Ecclesia damnatum, fuisse a Jansenio intentum (quod ad quæstionem facti duntaxat pertinere volebant) duas præcipue in factiones divisi sunt.

335. Rigidiore aliqui contendebant, nullatenus posse absolute, & simpliciter Formulæ subscribi, sed

neccessario exprimendam esse distinctionem Juris, & Facti, idque vel in ipsa subscriptione, vel certe ore tenus, protestando nimirum, se non nisi quoad dogma subscribere Formulario.

Ducebantur hac ratione: Quia nemo licite potest subscribendo affirmare, præsertim interposito juramento, quod ipse quinque propositiones damnet tanquam hæreticas in sensu a Jansenio intento, nisi ipsi omnino certum, ac persuasum sit, illas in hoc sensu esse hæreticas; ad evitandum enim perjurium, necesse est, ut id, quod exterius profero per verba, vel scripturam, etiam interius in animo sentiam, & quidem citra ullam dubitationem: Atqui nemini potest esse certum, ac persuasum, quinque propositiones esse hæreticas in sensu a Jansenio intento; hoc enim neque per se certum est, cum tot lites, ac contentiones ortæ sint inter doctos, quis tandem sit sensus a Jansenio intentus: neque certum sit per definitionem Ecclesiæ, quæ in decidendis factis infallibilis non est. Sic illi.

336. Alii e contra molliores, & remissiores censebant, tuta conscientia Formulæ subscribi posse simpliciter, & absque ulla limitatione, aut restrictione exterius manifestata, etsi quis interius judicet, sensum a Jansenio intentum non esse hæreticum.

Ex hac sententia prodiit resolutio famosi casus conscientiæ, qui est i-

ste. Clericus Gallus, de reliquo rite dispositus, sub finem confessionis dicit: habeo spem proximam Beneficii Ecclesiastici, vel Gradus Academici: sed non admittor, nisi Formulario absolute subscribam. Etsi vero non credam, sensum Jansenii esse hæreticum, censeo nihilominus, me absolute posse subscribere; quia licet in subscriptione non faciam expressam distinctionem Juris, & Facti, hoc tamen discrimen per se tam apertum est, atque ex ipsa rei natura imbibitum, ut superfluum esse videatur, illud speciali mentione exprimere, Ceterum in reverentiam Decreti Pontificii nunquam disputabo, an Jansenius in suo libro expresserit doctrinam hæreticam, an non; sed quoad hoc servabo *religiosum, obsequiosum, respectuosum silentium*. Atque hunc in modum puto, me satisfacere & Ecclesiæ, & propriæ conscientiæ. Quæritur, an hic Clericus possit absolvi, tametsi habeat propositum formulæ simpliciter subscribendi, retenta opinione, sensum Jansenii non esse hæreticum? Quadraginta Doctores Sorbonici, quorum nomina habentur in Processu Quesnelli, responderunt affirmative.

337. Quam belle hæc resolutio concordat cum eo, quem ubique crepant, rigore istorum hominum! O sanctum rigorem, quo tandem & mendacia, & ipsa perjurya excusantur! Subscriptio exterior fieri debet juxta mentem, & intentionem Ecclesiæ

clesiæ, subscriptionem exigentis : quæ vero sit mens, & intentio Ecclesiæ, demonstrant ipsamet verba Formularii, in quibus nulla limitatio, nulla restrictio, nulla distinctio juris, & facti exprimitur, sed quoad utrumque interior mentis assensus, & non solum silentium obsequiosum postulatur. Qui ergo simpliciter, ac nude subscribit, in mente vero distinctionem illam, ac restrictionem sibi reservat is profecto mendax est, & perjurus. Neque excusari potest ex prætenso illo Juris, & Facti discrimine, tam publico, tam noto; nam Ecclesia illud discrimen non ignorat, & tamen eo non obstante, simplicem, & puram utriusque subscriptionem exigit.

§. V. Exceptio quinta : Causam Jansenii decidendam esse a Concilio Generali.

339. **I**Nter Fautores Jansenii vix alius insolentior fuit Paschasio Quesnello. Erat is Presbyter Oratorii Gallicani, a Petro Berullo, postea Cardinale, instituti. Scripsit Reflexiones morales in novum Testamentum, quæ non nulla dictionis suavitate, & subtili artificio aptæ, natæque sunt, errores Baji, & Jansenii incautis instillare, eo majore periculo, quo magis reconditum latet venenum, sub ficta quadam devotionis specie propinatum.

340. Librum Quesnelli Clemens XI, anno 1708. censura Apostolica

338. Unde respectuosum illud silentium merito damnavit Clemens XI. Anno 1705. per Bullam, quæ incipit: *Vineam Domini Sabaoth*: in qua confirmat Constitutiones Innocentii X. & Alexandri VII. simulque declarat, ac decernit: *Obedientiæ, quæ præinsertis Apostolicis Constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri, sed damnatum in quinque præfatis Propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba præferunt, ut præfertur, ab omnibus Christi fidelibus, ut hæreticum, non ore solum, sed & corde rejici, ac damnari debere, nec alia mente, animo, aut credulitate supradictæ Formulæ subscribi licite posse.*

confixit per Bullam, *Universi Domini Gregis*. At cum generalis damnatio non sufficeret, nec e manibus fidelium male curiosorum excuteret noxios centones, idem Pontifex anno 1713. propositiones centum, & unam e libro excerptas variis censuris damnavit, tanquam respective falsas, captiosas, impias, hæreticas &c. edita celeberrima illa Constitutione *Unigenitus DEI Filius*.

341. Constitutio hæc ab omnibus ea, qua par erat, reverentia excepta est, præterquam a Jansenianis, qui eo tandem abripi se passi sunt, ut neglectis tot Constitutionibus

Apostolicis, ad Generale Concilium appellarent, dicti propterea *Appellantes*. Hanc appellationem Quesnellus quarto ante obitum suum die, vocatis etiam duobus testibus, scripto innovavit, eique immortalis est anno 1719.

342. At quem tandem in finem convocari volunt Concilium? An, ut certi aliquid statuatur de dogmate? sed hanc controversiam pridem finitam esse, fatentur Janseniani, qui quoad dogma non recusant Formulario subscribere, & quinque propositiones, prout jacent, ultro damnant tanquam hæreticas. An, ut a Concilio definiatur, sitne sensus Jansenii hæreticus, an non? Sed si Ecclesia in definiendis factis dogmaticis infallibilis non est, qua auctoritate orthodoxia, aut heterodoxia sensus Janseniani decidetur a Concilio

Generali? Neque enim est major auctoritas Ecclesiæ in Concilio congregatæ, quam extra Concilium dispersæ.

Sciunt nempe vaferrimi homines, in convocando Concilio Oecumenico difficultates occurrere nec paucas, nec exiguas: multorum sæpe annorum periodo opus esse, donec Patres conveniant; plurimum, dum causa ventilata decretoriam ferant sententiam: interim sperant illi, se impune grassari posse. Et quid, si congregetur Concilium? an novæ deerunt exceptiones, quibus auctoritatem Synodi extenuent, protestando, non fuisse legitimam, causam non fuisse satis discussam &c.? Antiqua hæc hæreticorum nenia est, quorum pertinaciam neque Generalia Concilia frangere potuerunt.

QUÆSTIO VI.

De Gratia sufficiente.

343. **G**ratia sufficiens, genericè accepta, est auxilium actuale supernaturale, consistens in illustratione intellectus, & regulariter saltem in delectatione indeliberata voluntatis, cum quo homo potest salutariter operari. Et in hoc sensu etiam gratia efficax est sufficiens, ut per se patet. Unde gra-

tia sufficiens dividi potest, in gratiam efficacem, & inefficacem, seu pure sufficientem. Pure sufficiens, & prout opponitur efficaci, est illa, cum qua vere possum bene operari, non tamen bene operor: cum contra gratia efficax sit illa, quæ non solum dat potentiam bene operandi, sed ipsum etiam opus bonum post se trahit.

344. Rursus Gratia sufficiens (si-
ve efficax sit, siue inefficax) potest
considerari vel ut remote, vel ut
proxime sufficiens. e. g. peccator
in articulo mortis constitutus tene-
tur se per pœnitentiam reconciliare
cum DEO: si nondum habeat auxi-
lium supernum, quod sufficiat, ut
hic, & nunc, nullo alio supervenien-
te auxilio possit pœnitere, non ha-
bet gratiam proxime sufficientem
ad pœnitendum. Quod si tamen
DEUS illi det auxilium sufficiens ad
orandum, & imploranda ulteriora

auxilia, ita, ut per orationem ob-
tinere possit adjutorium proxime
sufficiens ad pœnitendum, dicitur
hic, & nunc habere gratiam remote
sufficientem ad pœnitendum, &
proxime sufficientem ad orandum.
Atque in hoc S. Augustinus maxime
fundat necessitatem orationis, illud
frequenter inculcans: *si non traheris,
ora, ut traharis.* Duo jam in quæ-
stionem veniunt. 1. An detur gra-
tia pure sufficiens? 2. An ea detur
omnibus, quibus deest gratia ef-
ficax?

ARTICULUS I.

An detur Gratia pure sufficiens.

345. **D**ico: Etiam in statu natu-
ræ lapsæ datur gratia pu-
re, vere tamen sufficiens. Est dog-
ma Catholicum contra Calvinum, &
Jansenium. Conclusio probatur po-
tissimum auctoritate.

PRIMA PROBATIO EX SCRIPTURA.

346. Innumera sunt hanc in rem
scripturæ testimonia: tria nobis suf-
ficient. 1. In Lib. Prov. c. 1. DEUS
perfidis Judæis suam duritiem ex-
probravit his verbis: *Vocavi, &
renuistis: extendi manum meam, & non
fuit, qui aspiceret: despexistis omne
consilium meum, & increpationes meas
neglexistis: ego quoque in interitu ve-
stro ridebo, & subsannabo.* Ubi ma-
nifestum est. 1. Per vocationem,

extensionem manus, consilium, in-
crepationes non intelligi gratiam
efficacem; hanc enim si habuissent
Judæi, eam non despexissent, non
neglexissent, sed DEO per illam
vocanti certissime fuissent obsecu-
ti. 2. Non intelligi sola verba Pro-
phetarum, vel exteriorum fidei,
aut pœnitentiæ prædicationem, vel
etiam interiores quosdam, sed in-
sufficientes motus voluntatis: cum
enim hæc omnia, fatentibus Ad-
versariis, insufficientia sint, ut vo-
luntas humana vocationi Divinæ
obtemperare possit, DEUS impru-
denter conquereretur, Judæos sua
consilia despexisse, & increpati-
ones neglexisse; barbarus quoque
foret, atque injustus, si idcirco in-
teritum

teritum ipsis minitaretur. An enim non foret æquissima excusatio, si Judæi cum veritate dicere possent: Domine defuit nobis, & quidem citra culpam nostram, gratia vere sufficiens, quæ tamen summe erat necessaria, ut vocationi tuæ respondere possemus. Ne igitur DEUM crudelitatis, & ipsius exprobrationes ac minas imprudentiæ, atque ineptiæ arguamus, restat, ut per vocationem, consilium &c. intelligamus gratiam interiorem, cui, quantum erat ex parte ipsius, nihil defuerit; quo minus optatus effectus sequeretur, quæque ob solam Judæorum malitiam sterilis, & fructu vacua sit relicta.

347. Id ipsum per Parabolam vineæ explicatur Isaia 5. ubi DEUS enumerans beneficia, quæ vineæ suæ, id est, populo Judaico contulit, de hujus incrudelitate, & contumacia amare conqueritur, & ad æquum judicium provocat, an causa hujus contumaciæ sit penes DEUM, an penes Judæos? *Nunc ergo, habitatores Jerusalem, & Viri Juda, judicate inter me, & vineam meam. Quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci? expectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas.* Tria hic observo: 1. DEUM Judæis liberaliter contulisse gratias ad conversionem, & salutem necessarias: *quid debui facere, & non feci?* 2. Potuisse Judæos cum illis gratiæ beneficiis ad DEUM converti, & fructum justitiæ afferre: *Expectavi, ut*

faceret uvas. Nec enim DEUS fructus illos expectare potuisset, nisi ad illos producendos veram Judæis sufficientiam suppeditasset per gratiam. 3. Judæos gratias istas per contumaciam effectui suo cassas, & irritas reddidisse: *fecit labruscas.* Ita textum hunc interpretantur SS. Basilius, Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus, Hieronymus.

348. Non absimilis est querela, quam Christus Matth. 23. proponit his verbis: *Jerusalem, Jerusalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum Gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti?* Quibus verbis, Servator constantem suum pro Judæorum salute affectum testatur: *quoties volui congregare?* Hic porro affectus otiosus, ac sterilis in Christo non fuit, sed talis, ex quo abundantes gratiæ dimanarunt, quibus Judæi poterant sub alas congregari, hoc est, ad Christum Mediatorem accedere, amplectendo ipsius doctrinam. Illi tamen accedere, & sub alas congregari noluerunt, & noluisti. Igitur gratiæ illæ, Judæis collatæ, efficaces, ac victrices non fuere, sed duntaxat mere sufficientes.

SECUNDA PROBATIO EX CONCILIIS.

349. Arausicanum II. Can. ultim. *Hoc, inquit, secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia, omnes baptizati, Christo*

Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem pertinent, possint, & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.

Omnibus igitur baptizatis datur gratia, quæ possint adimplere omnia, quæ ad salutem pertinent; sine gratia enim ista implere non possent: atqui non omnibus datur gratia efficax; nam multi re ipsa non implent ea omnia, quæ ad salutem pertinent: ergo multis datur gratia pure sufficiens.

350. Tridentinum sess. 6. c. 11. declarat, neminem, quantumvis justificatum, putare debere, quod liber jam sit ab observatione mandatorum DEI, nemini etiam temeraria illa, & a Patribus sub anathemate prohibita voce utendum, quod DEI præcepta homini justificato ad observandum sint impossibilia: & addit: *Nam DEUS impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Atqui multi ex iis, qui fuerunt justificati, non implent divina mandata: ergo non faciunt, quod possunt, aut non petunt, quod non possunt; adeoque Divinæ gratiæ resistunt, quæ post justificationem ipsis datur vel ad operandum, vel saltem ad orandum: ergo illa gratia non est efficax, sed mere sufficiens.

Idem Tridentinum sess. cit. c. 15. ex Apostolo docet, non solum infideles excludi a regno DEI, sed & fideles quoque fornicarios, adulteros, ceterosque omnes, qui lethalia committunt peccata. Subjungit ve-

ro in rem nostram: *a quibus cum Divinæ gratiæ adjumento abstinere possunt.*

Ex quo sic: qui committit peccatum lethale, habet gratiam, quæ possit abstinere, & quæ tamen non abstinet a peccato: atqui talis gratia est pure sufficiens, non efficax.

TERTIA PROBATIO EX DEFINITIONIBUS PONTIFICUM.

351. Innocentius X. & Alexander VII. damnarunt hanc secundam Jansenii propositionem: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Ex qua damnatione manifeste infertur, gratiæ, seu inspirationi interiori aliquando resisti: atqui gratia, cui resistitur, non est efficax: ergo mere sufficiens.

Alexander VIII. Inter alias Jansenianorum Theses & istam proscripsit ordine sextam: *gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quam perniciosa est, ut proinde merito possimus petere: a gratia sufficiente libera nos Domine.*

Clemens XI. inter propositiones Quesnelli plures damnavit huc spectantes, quales præcipue sunt secunda, tertia, quarta, & sexta.

QUARTA PROBATIO EX AUCTORITATE S. AUGUSTINI.

352. Si Jansenius audiatur, in principiis Augustini certum omnino, ac exploratum est, nullum in statu naturæ lapsæ dari adjutorium sufficiens, quin simul sit efficax: & contrarium qui sentiunt, potius ex Philo.

Philosophorum, quam ex Augustini placitis rem agunt. At si ipse Augustinus audiatur, certum omnino, ex exploratum est, eum nostram de gratia sufficiente, id est catholicam tenere sententiam. Fidem faciant verba S. Doctoris.

Libro octoginta trium quaestionum, quaestione 68. in illa verba Matth. 22 *Multi sunt vocati, pauci vero electi*, sic habet: *ad illam cenam, quam Dominus dicit in Evangelio preparatam, nec omnes, qui vocati sunt, venire voluerunt; neque illi, qui venerunt, venire possent, nisi vocarentur. Itaque nec illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi; quoniam, ut venirent, vocati erant in libera voluntate.*

Non poterat S. Doctor significantius exprimere gratiam vocationis, quæ sufficit, ut vocatus veniat; quæ tamen effectu suo frustratur ex perversa voluntate nolentis venire, quo vocatus est. Neque reponere possunt Janseniani, Augustinum loqui duntaxat de vocatione externa, vel de motu quodam interno voluntatis, sed debili, ac insufficiente ad hoc, ut vocati venirent. Ut enim jam supra, cum Scripturae testimoniis sententiam firmaremus, observatum est, nec vocatio externa, nec languidi illi motus voluntatis, ex ipsa adversariorum confessione, eas vires tribuunt, ut is, qui hoc solum modo vocatus est, veram, ac relativam habeat veniendi sufficientiam. Posset igitur, qui ita vocatus

non venit, merito ex hoc ipso capite se excusare; posset alteri, nempe Deo, non vero sibi ipsi tribuere, quod ad cenam non venerit.

353. Rursus L. 1. ad Simplicianum Episcopum Mediolanensem quaest. 2. occasione illius textus ad Rom. 9. *non est volentis, neque currentis, sed misereantis DEI*, de Esau, rebroborum typo, ait: *noluit ergo Esau, & non cucurrit: sed & si voluisset, & cucurrisset, DEI adjutorio pervenisset, qui etiam velle, & currere vocando præstaret, nisi vocatione contempta reprobis fieret.* Ecce! perditio hujus miseri ab Augustino tribuitur contemptui vocationis, quam si sequi voluisset, & currere, ad bravium pervenisset. Gratiâ ergo habuit, qua pervenire posset, non efficacem illam, & victricem, quæ a nullo duro corde respuitur, sed sufficientem.

Eodem loco S. Doctor sibi ipsi opponit, qua ratione verum sit illud, *multi sunt vocati, pauci electi*, si gratia efficax, de qua potissimum ibi agit, ipsam bonam voluntatem, seu consensum voluntatis efficiat? Hanc difficultatem ut solvat, non recurrit ad illud Jansenianis familiare responsum: Nempe quod multis gratia sufficiens desit, & pauci auxiliis efficacibus instruantur; sed concedendo, imo affirmando, quod vocatis vires sufficientes non desint, quibus venire possent, ad objectionem responderet celebri illa sententia: *cujus autem mi-*
sere-

seretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat. Quibus verbis sat aperte insinuat, duplicem esse Divinam vocationem, congruam unam, & efficacem, qua vocantur electi, sufficientem alteram, qua vocantur non electi.

354. Et L. de Spiritu, & Lit. c. 33. ita loquitur: vult autem DEUS omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire; non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene, vel male utentes justissime judicentur. Quod cum sit, infideles quidem contra DEI voluntatem faciunt, cum ejus Evangelio non credunt: nec ideo tamen eam vincunt, verum se ipsos fraudant magno, & summo bono, malisque penalibus implicant, experturi in suppliciis potestatem ejus, cujus in donis misericordiam contempserunt. Ita voluntas DEI semper invicta est. Audis, eos, qui non credunt, contemnere DEI in donis misericordiam, in gratiis videlicet, quibus credere poterant. Si enim gratiæ tales non fuissent, ut veram tribuerent credendi sufficientiam, infideles non credendo dici non possent DEI in donis misericordiam contempsisse.

355. Denique L. 1. de Genesi contra Manichæos c. 3. in illud Joan. 1. Illuminat omnem hominem &c. ait: illud autem lumen non irrationabilium animalium oculos pascit, sed pura corda eorum, qui DEO credunt, & ab amore visibilium rerum, & temporalium se ad ejus præcepta

servanda convertunt: quod omnes homines possunt, si velint; quia illud lumen omnem hominem illuminat venientem in hunc mundum. Si hoc possunt omnes homines, & tamen non omnes hoc faciunt, manifestum est, multis quidem deesse gratiam efficacem, nemini vero sufficientem.

QUINTA PROBATIO EX RATIONE.

356. Si nulla admittitur gratia sufficiens, apertissima via sternitur, aliis quidem ad summam vitæ licentiam, morumque perversitatem, aliis vero ad animi dejectionem, & luctuosam salutis desperationem. Pone juvenem Jansenistam, vitiis assuetum. Is juxta Sectæ suæ principia merito ita secum ratiocinabitur. Quod vitiis hætenus indulserim, non meo factum arbitrio est, sed destinatione Divina; gratiam quippe suam mihi DEUS denegavit, qua concupiscentiæ hætenus fortiori resisterem: imo nec gratiam dedit, qua resistere possem. Et quid agam deinceps? illud agam, quod DEUS solus pro sua libertate de me statuerit; si enim gratiam mihi victricem ad superanda vitia aliquando concesserit, ero victor, & e peccatorum cæno, quantumvis profundo, emergam. At meum non est, ut hanc victricem e cælo suavitatem habeam, vel non habeam. dat enim illam DEUS pro sua potestate, ac inevitabili voluntatis

ratis decreto quibusdam non orantibus; aliis vero etiam orantibus negat; multis vero nec ipsam orandi gratiam concedit. Hac autem caelesti delectatione quamdiu caruero, infirmus, ac irritus erit quivis seriae emendationis conatus: fieri quippe non potest, ut convertere sine gratia: alia porro gratia, quae vere sufficiat, praeter delectationem victricem non datur. Ut quid igitur frustra me fatigo? quid de mea salute sollicitus vivo? vivam, ut DEO libuerit, seu caelesti delectatione erectus ad DEUM, & caelum, sive terrestri depressus ad vitia, & infernum. Quid in hoc discursu culpari potest, spectatis Jansenii principiis?

Utinam haec concludendi ratio non firmaretur exemplis. Vir Ecclesiastici Ordinis in Gallia, Jansenianae doctrinae veneno liberalius hausto, eo dementiae, & impudentiae delapsus est, ut coram ipsa Crucifixi imagine, velut irrefragabili teste necessitantis concupiscentiae, ancillam suam, ad quam jam dudum terrestris illum delectatio nimium inclinabat, sacrilego sibi concubio copularit, eidemque sine metu, sine verecundia per annos complures continuo sacrilegio convixerit. Ita refert auctor libri gallico idiomate conscripti, cui titulus: *Le veritable Esprit des Nouveaux Disciples de S. Augustin*, ubi plures ejusmodi Jansenianae haereticis fructus recensentur.

357. Pone alium magis timoratum, & de salute sua sollicitum; audies illum tacite suspirantem: lapsus sum aliquoties, sed lapsum cavere non potui; Deus quippe omnem gratiam denegavit, qua id possem: victrici me caruisse, ipse tristis eventus docet; pure sufficientem nunquam concedit. Esto, quod caelesti dulcedine delibutus, a peccato resurgam; fieri tamen potest, ut sub finem vitae Deus omni me gratia destituat. Hac destitutus, urgente tentatione, rursus peccabo, damnabor, quamvis peccatum vitare, & salutem consequi voluero, quantum pro illis circumstantiis potero. Non igitur est, ubi anchoram figam, vel unde salutis spem certam, ac firmam concipiam. Hunc in modum discurrebat illa e schola Jansenii Theologastri, quae adduci non potuit, ut Crucifixi imaginem benigno deinceps oculo aspiceret: *nescio, inquit, an ille sanguinem pro me fuderit, & media ad salutem idonea destinarit pro me.*

SOLVUNTUR OBJECTIONES EX S. AUGUSTINO.

358. Ob 1. Illam duntaxat gratiam agnovit S. Augustinus, quam propugnavit contra Pelagianos: sed contra hos solum propugnavit gratiam efficacem: ergo. Min. Prob. gratia, qua actu creditur, speratur, amatur; qua bonum non solum suadet, sed & persuadetur, est gratia efficax; gratia enim pure sufficiens

ciens non trahit post se ipsum actum: atqui Augustinus contra Pelagianos solum propugnavit gratiam, qua actu creditur &c. nam lib. de gratia Christi c. 10. sic urget Pelagium: *nos eam gratiam, volumus, iste aliquando fateatur, qua futurae gloriae magnitudo non solum promittitur, verum etiam creditur, & speratur; nec solum revelatur sapientia, verum & amatur; nec solum suadetur omne, quod bonum est, verum etiam persuadetur. Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si non solum vocari vult, verum etiam esse Christianus.*

Resp. Transf. Maj. Neg. Min. ad hujus Prob. Dist. Min. S. Augustinus contra Pelagianos solum propugnavit gratiam, qua actu creditur &c. id est, docuit, quod actus salutes fidei, Spei &c. non fiant, nisi per gratiam distinctam a libero arbitrio, doctrina legis, revelatione, ac promissione futurae gloriae, supposito nimirum, quod actus illi re ipsa eliciantur, Conc. Min. docuit, quod quaelibet gratia semper post se trahat illos actus, Neg. Min.

Vel ipsa verba, ab Adversariis allegata, satis declarant mentem S. Doctoris. Nempe, cum Pelagius aliam gratiam non admitteret, praeter legem, atque doctrinam, ad quam reducitur revelatio, & promissio futurae gloriae, noluit Augustinus, & vero non potuit, hac sola gratia esse contentus: sed vehementer institit, ut Pelagius eam tandem gratiam agnoscere, quae nobis non solum proponat, quid agendum sit,

quidve vitandum, sed quae insuper ipsas nostras bonas voluntates, bonaque opera adjuvet, ita, ut actus nostri salutes non sint partus liberi arbitrii, suis viribus relictis, sed adjuti per gratiam. Ex hoc autem inepte inferas, Augustinum repudiasse gratiam sufficientem. Qualis enim haec consecutio: quoties bene agimus, adjuvamus per gratiam efficacem, distinctam a lege, & doctrina: ergo quando non agimus bene, destituimur gratia sufficiente, distincta a lege, & doctrina?

359. Dices 1. S. Augustinus saepe, & praesertim L. de gestis Pelagii c. 1. auxilium possibilitatis tanquam a fide Ecclesiae alienum exagitat: atqui gratia sufficiens est auxilium possibilitatis; quia solum dat posse agere, non vero ipsum agere: ergo. Resp. Dist. Maj. exagitat auxilium possibilitatis Pelagianum, id est, indistinctum a natura, libero arbitrio, lege, ac doctrina, Conc. Maj. aliud auxilium possibilitatis distinctum a natura &c. & quod vere dat posse, etsi non det ipsum agere, Neg. Maj. Pelagius, ut suo loco retulimus, tria distinguebat, *posse, velle, agere*. Posse Deo tanquam auctori tribuebat; velle autem, & agere soli libero arbitrio. Fassus quidem subinde est possibilitatem, seu naturam, & liberum arbitrium adjuvari per gratiam, sed per gratiam intelligebat legem, doctrinam, exempla Christi, & alia hujus generis externa adjumenta, ac tandem etiam illustrati-

onem internam; quam tamen non ad simpliciter posse, sed tantum ad facilius posse necessariam esse, contendebat. Augustinus vero illud sibi concedi postulabat, ad hoc, ut possimus elicere actum salutarem, præter liberum arbitrium, & adjumenta illa externa, necessariam esse gratiam internam, & quidem non tantum ad facilius posse, sed ad posse simpliciter.

360. Dices 2. S. Doctor L. de prædestinatione SS. c. 8. expendens illa Christi verba Joan. 6. *Omnis, qui audit a Patre, & didicit, venit ad me, docet, non aliam dari gratiam, præter illam, quam sequitur ipse effectus. Si enim omnis, inquit, qui audit a Patre, & didicit, venit; profecto omnis, qui non venit, non audit a Patre, nec didicit, nam si audisset, & didicisset, veniret.*

Resp. Neg. Ant. Theophylactus apud Maldonatum in citatum locum scripturæ ait, *audire* esse doctrinam percipere; *discere autem* esse credere, & doctrinam amplecti. Neque aliter hunc locum intellexisse censendus est Augustinus. Unde sensus argumentationis, qua utitur, est iste: si enim omnis, qui audit verbum DEI, eique credidit, venit ad Christum, profecto omnis, qui non venit, non audit verbum DEI, nec ei credidit.

Neque scrupulum tibi injiciat particula *nec*, quasi diceret Augustinus: *nec vocatus est ad fidem, nec eam amplectus est, adeoque caruit gratia tam suffi-*

ciente, quam efficaci. Nam illa particula, ut sæpe fit, a S. Augustino non sumitur ita rigore, ut excludat utrumque divisim, sed tantum collective, ita, ut sensus sit: *non habuit utrumque simul, id est, non audivit, atque etiam dicit.* Patet ex verbis mox sequentibus: *nam si audisset, & didicisset, veniret.* Ceterum ex sententia S. Augustini etiam illas audire, qui non discunt, & illos etiam vocari, qui non veniunt, abunde demonstrant, testimonia S. Doctoris, in Confirmationem nostræ sententiæ prolata.

361. Dices 3. Loco citato nimirum c. 8. de prædest. SS. ait S. Augustinus: *eos, qui non credunt, foris tantum audire, non intus: ergo nullam habent gratiam interiorem, nec efficacem, nec sufficientem.* Resp. 1. ergo neque habent gratiam parvam, quam tamen adstruit Jansenius. Resp. 2. Dist. foris tantum audiunt, quantum ad effectum, quia non magis credunt, quam si foris duntaxat audirent, Conc. quantum ad sufficientiam gratiæ, quasi nulla penitus gratia interiori ad credendum excitarentur, Neg.

362. Ob. 2. Locus ille clarissimus, & præclarissimus, qui aureis meretur scribi characteribus, & quo totum Jansenianum systema absolutissima auctoritate definitur, ut loquitur Jansenius L. 4. de gratia Christi c. 6. Nempe Augustinus in c. 5. epist. ad Galatas apertissimis verbis ait: *quod enim amplius nos delectat, secundum*

dum id operemur, necesse est. Ex quo loco ita argumentatur contra gratiam pure sufficientem. Vel tunc, quando gratiam suam, & cælestem delectationem nobis Deus immittit, nulla adest delectatio terrena, quæ voluntatem inclinet ad malum; & tunc necessario victrix evadet delectatio cælestis, quia tunc ipsa amplius, imo unice nos delectat. Vel adest quidem delectatio terrena, sed debilis illa, & quæ minus inclinat ad malum, quam delectatio cælestis inclinaret ad bonum; & tunc rursus necessario victoriam refert gratia, & delectatio cælestis. Vel quando Deus per gratiam suam movet cor hominis, adest simul delectatio terrena, eaque major, & intensior, ac fortius inclinans ad peccatum; & tunc non aliud efficit delectatio cælestis, quam simplicem de bono complacentiam, neque vires sufficientes subministrabit, ut contra delectationem terrenam iustitia, & virtus exerceatur. Vel denique immixta delectatione cælesti, simul concurrit delectatio terrena, quæ paris cum priore sit roboris, ac intensioris; & tunc nihil agere voluntas, nec agere poterit aut bonum, aut malum, sed inter utrumque necessario manebit suspensa. Ratio horum omnium est, quia quod amplius nos delectat, secundum id operemur necesse est. Quidquid autem ex istis contingat, gratia vel non erit pure sufficiens, sed victrix, & efficax; vel non erit vere sufficiens ad effe-

ctum ultimato intentum, ut patet consideranti: ergo nunquam datur gratia, quæ sit simul pure, & simul vere sufficiens. Hic est Achilles Janse- nistarum, quem ut sternamus,

In memoriam revocandum est, delectationem, seu cælestis illa sit, seu terrena, aliam esse indeliberatam, aliam deliberatam, *Indeliberata* est, quæ in nobis oritur sine nobis libere concurrentibus, sive quæ subito, & citra præviam deliberationem in nobis exorta, suaviter nos invitat ad bonum, actu etiam deliberato complectendum, malumque respiciendum; aut vicissim, si delectatio sit terrena, ad amplectendum malum, bonumque negligendum. Cujusmodi delectationes indeliberatæ toties in nobis dantur, quoties Deus per gratiam suam placide voluntatem ad bonum exstimulat; vel quoties repente exoritur pravus quidam concupiscentiæ motus, quo citra advertentiam ad vitia inclinamur. Delectatio *deliberata* est, quæ in nobis oritur, sed non sine nobis, hoc est, non sine libero voluntatis consensu. Nempe, si voluntas post plenam honestatis, aut inhonestatis cognitionem, in objectum illud, quo antea indeliberate delectabatur, libero quoque affectu feratur, illud per complacentiam amplectendo, hæc ipsa complacentia erit delectatio deliberata. Et, si quidem non fuerit complacentia mere simplex, qualis datur in delectatione morosa, sed efficax, voluntaria-

luntatem determinabit ad ponendas, vel omittendas actiones alias, tum internas, tum externas, quæ pertinent ad prosequendum illud objectum, quod ita deliberate, & efficaciter nos delectat.

Quando igitur S. Augustinus dicit, *quod amplius nos delectat, secundum id operemur, necesse est*, non loquitur de delectatione indeliberata, quasi maior delectatio indeliberata necessario post se traheret deliberatum voluntatis consensum sive in bonum, sive in malum; sed loquitur de delectatione deliberata, & efficaci, ita, ut sensus laudatæ sententiæ sit iste: Quando voluntas affectu deliberato, & efficaci adhæret uni objecto præ altero, necesse est, ut reliquas suas operationes dirigat juxta hunc affectum; nam efficax imperium voluntatis determinat potentias executrices, ut in objecti prosecutione voluntati subserviant. Hæc porro necessitas prorsus intactam relinquit libertatem, hoc ipso, quod præcise sit necessitas consequens, orta ex liberrimo voluntatis affectu, atque imperio.

Hanc esse mentem S. Doctoris, patet in primis ex hoc ipso loco; nam verbis citatis mox subjungit exemplum hominis, cui occurrit forma speciosæ mulieris, qua incitatur ad delectionem fornicationis: qui tamen, si plus delectatur interna pulchritudine castitatis, secundum majorem delectationem vivit, & operatur. Ubi adverte, quod per ope-

rari communiter intelligatur actio externa. Delectatio autem illa, secundum quam operamur, non est indeliberata, sed deliberata; actio quippe exterior regulariter dimanat ex libera voluntatis determinatione.

Patet 2. ex Lib. 12. de Civit. c. 6. ubi manifeste supponit, quod neque internus, & liberatus consensus voluntatis, neque operatio externa necessario sequatur ex intensiore delectatione indeliberata. Proponit enim duos homines, æqualiter affectos animo, & corpore, qui videant eandem pulchritudinem, & hac visa unus eorum ad ea illicite perfruendum moveatur, alter in voluntate pudica stabiliter perseverat. Quærit dein, quæ causa sit, cur unus cedat tentationi, atque consentiat, non item alter, cum tamen uterque animo, & corpore sit æqualiter affectus? & respondet, aliam causam assignari non posse, nisi quia unus voluit, alter noluit a castitate deficere. Unde, inquit, *nisi a propria voluntate, ubi eadem fuerat in utroque corporis, & animi affectio; amborum pariter oculis visa est eadem pulchritudo; ambobus pariter institit occulta tentatio?*

Sic jam arguo: in utroque par erat delectatio terrena, par quoque delectatio cælestis; erat enim uterque corpore, & animo æqualiter affectus; & tamen in uno victoriam retulit delectatio terrena, in altero cælestis: ergo alteruter non secutus est delectationem fortio-
Prob.

Conf.

Conf. Si enim ponas, quod in illo, qui tentationi succubuit, delectatio terrena fuerit intensior, quam cælestis, ea quoque intensior fuit in altero, qui victoriam retulit; erant enim corpore, & animo æqualiter affecti: ergo posterior iste egit contra delectationem fortiolem. Si vero ponas, quod in eo, qui in voluntate pudica stabilis permanfit, delectatio cælestis quoad gradum intensiōis superaverit terrenam, hæc ipsa præponderantia delectationis etiam dabatur in altero, qui tentationi consensit; erant enim corpore, & animo æqualiter affecti: ergo iste non secutus est pondus delectationis prævalentis.

363. Dices: quando intensior est delectatio terrena, tunc juxta Augustinum gratia illa, quæ cum delectatione terrena concurrat, non nisi parva est, ac relative insufficiens ad vincendam oppositam cupiditatem: ergo Augustinus non agnoscit gratiam in nostro sensu sufficientem. Ant. Prob. 1. ex Lib. de gratia, & libero arbitrio c. 17. ubi sic: *Qui ergo vult facere DEI mandatum, & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam, & invalidam: poterit autem, cum magnam habuerit, & robustam.* Voluntas autem bona, sed parva, supponit quidem gratiam, sed non nisi parvam & qua nondum quis potest facere DEI mandata. Prob. 2. ex L. 1. ad Simplicianum quæst. 2. ubi ita scribit: *ad alios autem vocatio quidem pervenit; sed qui talis*

fuit, qua moveri non possent, ut eam capere apti essent, vocati quidem dici poterunt, sed non electi. Ecce qui electi non sunt, sed tantum vocati, ita vocantur, ut moveri, & vocationem sequi non possint.

Resp. Neg. Ant. Nam S. Augustinus per gratiam parvam, per parvam bonam voluntatem, per caritatem parvam &c. non intelligit gratiam relative insufficientem, sed gratiam remote sufficientem, quæ scilicet, etsi nondum proxime sufficiat ad implendum aliquod præceptum magis arduum, proxime tamen sufficiat, ut quis per orationem, vel aliud opus bonum facilius, & minoris meriti impetrare possit uberiores gratiam, qua ipsum quoque præceptum observari possit. Ita se ipsum explicat S. Doctor, cum L. de Nat. & Grat. c. 43. ait: *Non igitur DEUS impossibilia jubet, sed jubendo admonet & facere, quod possis, & petere, quod non possis.* Quibus ipsis verbis etiam utitur Tridentinum, ut supra retulimus.

Ex iisdem patet responsio ad 1. Prob. Admitto enim, quod is, qui solum gratia parva, seu remote sufficiente instructus est, nondum proxime possit facere DEI mandata. Ad 2. dico, per illud *moveri non possent*, tantum significari impotentiam consequentem, ortam ex eo, quia illorum vocatio prævisa fuit incongrua ob refractariam ipsorum voluntatem, qua stante moveri utique non poterant. Audiatur S. Doctor Tract. 53. in Evangelium Joannis:
ubi

ubi occasione illius textus, propterea non poterant credere, quærit, quomodo igitur non credendo peccaverint, si credere non potuerunt, aut quare non potuerint credere. & respondet: *quare autem non poterant? si a me quærat, cito respondeo: quia volebant; malam quippe eorum voluntatem prævidit DEUS.*

364. Ob. 3. juxta S. Augustinum L. de corrept. & Grat. c. 11. & 12. magnum datur discrimen inter gratiam, homini innocenti collatam, & inter gratiam, quæ hominibus post lapsum confertur. Nam Adamo innocenti, ait, collatum fuisse *auxilium sine quo non*; nunc vero in statu naturæ lapsæ non amplius dari *auxilium quo*; atqui *auxilium sine quo non* juxta Augustinum est gratia indifferens, & pure sufficiens, & *auxilium quo* est gratia efficax: ergo juxta Augustinum in statu naturæ lapsæ non datur gratia pure sufficiens,

Ostenditur ex ipsis verbis S. Doctoris: *Ipsa adjutoria*, inquit, c. 12. *distinguenda sunt. Aliud est adjutorium, sine quo aliud non fit, & aliud est adjutorium, quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere; nec tamen, cum adfuerint alimenta, eis fit, ut vivat, qui mori voluerit: ergo adjutorium alimentorum est, sine quo non fit, non quo fit, ut vivamus. At vero beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus. Adjutorium est enim non solum sine quo non fit, verum etiam quo fit, propter quod datur. - - - Primo itaque homini datum est adjutorium perseveran-*

tia, non quo fieret, ut perseveraret, sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc vero Sanctis, in regnum DEI prædestinatis, non tale adjutorium perseverantiæ datur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur.

365. Resp. 1. Spectando præcise verba allegata, dici potest, quod S. Augustinus per *adjutorium quo* non intelligat gratiam efficacem, quæ suo modo sit causa efficiens perseverantiæ, aut cujuscunque actus boni, sed quod intelligat causam formalem perseverantiæ, seu ipsam perseverantiam; id quod probat exemplum beatitudinis, quo utitur, ut explicet, quid sit *adjutorium quo*. Sicut enim *adjutorium quo* beatitudinis est ipsa formalis beatitudo, qua aliquis fit beatus; ita pariter *adjutorium quo* perseverantiæ est ipsa perseverantia formalis, qua aliquis perseverat.

Perseverantia autem formalis, quæ donatur prædestinatis, ut usque ad finem vitæ in statu gratiæ perseverent, duplex est, una activa, & laboriosa; altera passiva, & quasi otiosa. Activa sunt ipsi actus virtutum, quos justus exercet sub finem vitæ, & quos si non exerceret, eo ipso non perseveraret in statu gratiæ usque in finem. Talis fuit perseverantia Martyrum, qui mundo sæviante steterunt in fide per spiritum virtutis, & caritatis, quo cuncta minantia, & cruciantia superarunt, ut c. cit. loquitur Augustinus. Perseverantia passiva est ipsa conjunctio mortis cum

cum statu gratiæ, quin tunc intercedat aliquis actus virtutis. Talis est perseverantia parvulorum, qui suscepto Baptismate rapiuntur ex hac vita, antequam perveniant ad annos discretionis. Talis etiam est perseverantia illorum adultorum, qui, dum sunt in statu gratiæ, repentina morte occupantur. Utrisque accommodari potest illud Sap. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.*

potest igitur citatum testimonium S. Augustini ita explicari. Adamo collatum fuit tale adjutorium, sine quo non poterat perseverare, & cum quo poterat perseverare in justitia originali, & donis a Deo acceptis: ipsa tamen perseverantia ei donata non fuit, sed vitio ipsius accidit, ut non perseveraret. Nunc vero Sanctis in regnum Dei præordinatis ipsa etiam perseverantia donatur; est enim peculiare Dei donum, quod tunc rapiuntur, quando sunt in statu gratiæ. Quod si hæc perseverantia etiam activa sit, & aliquos virtutum actus involvat; hi ipsi actus prædestinatis juxta phrasin. S. Augustini donantur a Deo, cum tamen Adamo donatus non fuerit actus ille obedientiæ, quo in justitia originali perseverare debuisset. Sic L. de Grat. & lib. arbit. c. 15. ait: *Quare jubet, si ipse daturus est? quare dat, si homo facturus est? nisi quia dat, quod jubet, cum adjuvat, ut faciat, cui jubet.* Ubi certe loquitur de ipso actu salutari, ac docet, ipsum quoque actum salutarem a Deo dari, & do-

nari; nam hunc, non vero gratiam, Deus jubet ab homine fieri: dat autem Deus actum salutarem, quia adjuvat, ut fiat.

366. Resp. 2. Demus, quod S. Augustinus per *adjutorium quo* intelligat gratiam efficacem, quæ sit causa efficiens perseverantiæ finalis activæ, vel alterius actus boni; quæ tandem arte exsculpes hanc conclusionem: ergo S. Augustinus in statu naturæ lapsæ nullam agnoscit gratiam pure sufficientem? Qualis enim hæc illatio: Adamo collatum fuit *adjutorium sine quo non*, seu gratia pure sufficiens, qua posset perseverare, non tamen re ipsa perseveraret: prædestinatis confertur *adjutorium quo*, seu gratia efficax, qua non solum possint perseverare usque in finem, sed re ipsa perseverarent: ergo in statu naturæ lapsæ nunquam, & nemini confertur *auxilium sine quo non*, & gratia pure sufficiens. Imo neque prædestinatis semper confertur *auxilium quo*; nam & isti non semper cooperantur auxiliis actualibus, & multi ex prædestinatis non raro excidunt e statu gratiæ: in ordine tamen ad perseverantiam finalem omnes prædestinati accipiunt *auxilium quo*.

367. Dices 1. Eodem c. 12. docet S. Augustinus, Deum in arbitrio primi hominis reliquisse, ut perseveraret, vel non perseveraret: de hominibus vero post lapsum ex opposito ait, perseverantiam non permitti illorum arbitrio. Et rati-

onem addit: si in tanta infirmitate vitæ hujus ipsis relinqueretur voluntas sua, ut manerent, si vellent, nec DEUS in eis operaretur, ut vellent, inter tot ac tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet: ergo in statu naturæ lapsæ non confertur a DEO alia gratia, quam efficax, quæ dat non solum posse, sed ipsum etiam velle. Resp. Neg. Conf. Ex verbis S. Doctoris plus non eruitur, quam hæc duo. 1. Quod in statu naturæ lapsæ necessaria sit gratia fortior, ac potentior, qua roboretur voluntas adversus tot tentationes, quibus caruit primus homo, & quibus obnoxii sunt illius posteri. 2. Quod prædestinatis in ordine ad perseverantiam finalem detur gratia non mere sufficiens, sed efficax, qua non solum possint, sed etiam velint perseverare.

368. Dices 2. c. 11. Non obscure insinuat Augustinus, gratiam sufficientem, quæ Adamo innocenti concessa fuerat, homini post lapsum negari in pœnam peccati originalis: si hoc adjutorium, inquit, Angelo, vel homini, cum primum facti sunt, defuisset, non utique sua culpa cecidissent. Nunc autem, quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est: quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum. Resp. evidens est, quod hic textus non faveat Jansenianis; si enim per illa verba *tale adjutorium*, intelligatur gratia pure sufficiens, ut illi contendunt, manifestum est, quod juxta Augusti-

num aliquibus detur gratia pure sufficiens. Quid enim aliud significant verba postrema, quibus autem datur &c. Id vero in præsentiarum nobis sufficit; hic enim tantum quaerimus, an in præsentī statu naturæ lapsæ aliquando saltem, & aliquibus detur gratia pure sufficiens, Articulo sequenti examinaturi, an ea detur omnibus, quibus non datur gratia efficax.

Re ipsa vero S. Augustinus per ea verba: *tale adjutorium*, non intelligit gratiam pure sufficientem, sed efficacem. Patet manifeste ex contextu; sic enim pergit: quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum, & tanto amplius datur (id est, datur fortius, & excellentius adjutorium; quam fuerit adjutorium Adamo collatum) ut non solum adjit, sine quo permanere non possumus, etiamsi velimus; verum etiam tantum, ac tale sit, ut velimus: quæ non nisi gratiæ efficaci conveniunt. Dicendum itaque est, quod in testimonio S. Augustini ab Adversariis prolato illud *tale* non referatur ad immediate præcedentia, quibus dixerat, Adamo tantum fuisse collatum adjutorium sine quo non; sed quod referri debeat ad paulo priora, in quibus mentionem jam fecerat de gratia efficaci, quæ prædestinatis confertur. Nam in longiore discursu sæpe contingit, ut ejusmodi relativa non respiciant immediate præcedentia, sed paululum remotiora.

SOLVUNTUR OBJECTIONES EX
RATIONE.

369 Ob. 4. Gratia sufficiens nunquam prodest: ergo est inutilis, 2. Augēt peccatum, & supplicium: ergo est pernicioſa. 3. Dat potentiam, quæ neceſſario excludit actum; nam ſi hunc non excluderet, non eſſet pure ſufficiens: ergo eſt ſufficiens, ut ponitur; & non eſt ſufficiens, quia neceſſario excludit actum: ergo eſt chimæra. Confirm. Omnis gratia eſt beneficium: ſed gratia pure ſufficiens, non eſt beneficium: ergo non eſt gratia. Min. Prob. poſſumus, & debemus petere a Deo, ut nobis non conferat gratiam pure ſufficientem: ergo gratia pure ſufficiens non eſt beneficium; nam omne beneficium poteſt peti a Deo.

Reſp, Hæc, & alia hujusmodi jactari quidem poſſe tanquam plauſibilia apud imperitum vulgus, non apud illos, qui diſtinguere norunt inter partes, quas iſtud Concretum, *gratia pure ſufficiens*, importat; vel, ut loqui ſolemus, inter gratiam pure ſufficientem, ſpecificative, aut denominative ſumptam, & inter gratiam pure ſufficientem, reduplicative, vel etiam concrete ſumptam.

Nota igitur 1. Gratiam pure ſufficientem conſiderari poſſe vel in actu primo, vel in actu ſecundo. Gratia pure ſufficiens *in actu primo*, in noſtro ſyſtemate eſt auxilium ſupernaturale, ſecundum ſe indifferens ad conſenſum, vel diſſenſum voluntatis, collatum tamen dependenter a

ſcientia media, qua Deus infallibiliter prævidet, quod voluntas, ſi haberet hoc auxilium, illi non conſentiret. Si enim Deus habeat hanc ſcientiam mediam, *ſi Petrus haberet auxilium A*, diſſentiret, & ſi Deus dependenter ab hac ſcientia media conferat hoc ipſum auxilium A, jam intelligitur, quod auxilium A certo, & infallibiliter fruſtrandum ſit ſuo effectu, adeoque quod futurum ſit inefficax, & pure ſufficiens.

Gratia pure ſufficiens *in actu ſecundo* præter entitatem gratiæ, quæ hominem reddit vere potentem ad eliciendum actum ſalutarem, dicit inſuper liberum diſſenſum voluntatis, ſeu liberum abuſum hujus gratiæ. Nam per hoc gratia eſt formaliffime inefficax in actu ſecundo, quod voluntas actu diſſentiat gratiæ, eaque non utatur ad ponendum effectum, ad quem gratia fuit conſeſſa.

Nota 2. Ex regulis denominationum: quando gratia, quæ hic, & nunc eſt pure ſufficiens, præciſe conſideratur ſecundum ſe, & ſuam entitatem, præſcindendo, an ſit efficax, an vero pure ſufficiens, tunc non ſumitur per modum concreti, ſed per modum termini abſtracti; & tunc dicitur ſumi *ſpecificative*.

Si vero gratia pure ſufficiens ſumatur per modum concreti, tunc inſtar aliorum concretorum importat ſubjectum, & formam. Subjectum eſt ipſa entitas gratiæ ſecundum ſe; forma vero, quæ gratiam denomi-

nat pure sufficientem in actu primo, est hæc ipsa entitas ut collata dependenter a scientia media de dissensu conditionate futuro: & forma, quæ gratiam denominat pure sufficientem in actu secundo, est ipse dissensus absolutus voluntatis, seu ipse abusus gratiæ.

Porro hoc ipsum concretum, *gratia pure sufficiens*, sicut alia rursus concreta, potest accipi diversimode, ita scilicet, ut pro diversitate propositionum, in recto importetur modo sola entitas gratiæ secundum se, modo collatio hujus gratiæ facta dependenter a scientia media de abusu, aut ipse abusus, modo utrumque, gratia scilicet, & abusus &c. Si primum accidat, gratia pure sufficiens dicitur sumi *denominative*; si secundum, *reduplicative*; si tertium *concretive*.

Regulariter tamen in recto importatur sola entitas gratiæ, reliqua in obliquo, ita, ut gratia pure sufficiens, accepta secundum id, quod dicit in recto, sit ipsa gratia; accepta vero secundum id, quod dicit in obliquo, sit ipse dissensus voluntatis, si sermo sit de gratia pure sufficiente in actu secundo; vel collatio gratiæ facta dependenter a scientia media de hoc dissensu, si loquamur de gratia pure sufficiente in actu primo. Atque hoc solum fere sufficit ad dissipanda terriculamenta, a Jansenianis objecta: oportuit tamen reliquorum etiam terminorum memoriam refricare, quia illis

uti solemus inter disputandum. His itaque notatis,

370. Resp. 1. Retorquendo totum argumentum in Jansenianos, quorum capitale est hoc dogma: Adamum habuisse gratiam pure sufficientem ad implendum præceptum, quod re ipsa violavit. Fuit ne illa gratia inutilis, perniciofa, chimærica? an per hoc, quod per liberam Adami voluntatem frustrata fuerit suo effectu, perdidit rationem beneficii? Potuitne, & debuit Adamus petere a Deo, ne sibi conferret illam gratiam?

Resp. 2. directe. Ad 1. Dist. Ant. gratia sufficiens nunquam prodest, & hoc provenit ex mera culpa accipientis, Conc. Ant. provenit ex natura, aut debilitate gratiæ secundum se spectatæ, Neg. Ant. & Conf. Multa non profunt, sed potius obsunt propter culpam abutentium, e. g. aurum, medicina, scientia, quin res etiam sanctissimæ, Sacramenta &c. propterea tamen ista non possunt dici inutilia. Idem est de gratia sufficiente; hæc enim specificative, vel denominative, & secundum rectum accepta, præstat homini vires sufficientes, e. g. ad vitandum peccatum, ponendum actum salutarem, obtinendam salutem: si nolit homo gratiæ cooperari, defectus profecto non in ipsam gratiam, sed in perversam hominis voluntatem refundi debet. Imo gratia pure sufficiens, specificative accepta, & præscindendo a nostro abusu

usu libere a nobis ponendo, & præviso a DEO, est tam potens, & non nunquam potentior, quam sint multæ gratiæ efficaces, specificative acceptæ, & abstrahendo a consensu libere a nobis ponendo, & præviso a DEO.

Ad 2. Dist. Ant. auget peccatum, & supplicium ex se, Neg. Ant. propter abusum, Conc. Ant. & Dist. Conf. ergo est perniciofa, secundum se, & specificative, vel denominative accepta, Neg. Conf. reduplicative, vel concretive accepta, & quoad abusum, Conc. Conf.

Ad 3. pariter Dist. Ant. dat potentiam, quæ per se antecedenter, & vi ipsius gratiæ specificative sumptæ excludit actum, Neg. Ant. quæ per accidens, consequenter, & ex suppositione liberi abusus excludit actum, Conc. Ant. Neg. Conf. Supposito, quod homo libere se determinet ad abusum gratiæ, non potest simul ponere actum a gratia intentum; non enim possumus simul abuti gratia, & bene uti; dissentire, & consentire; peccare, & non peccare: at hæc impotentia gratiæ cooperandi non provenit a gratia, sed a nostra malitia.

Ad Confirm. Dist. Min. Gratia pure sufficiens, specificative, vel denominative, & secundum id, quod importat in recto accepta, non est beneficium, Neg. Min. Secundum id, quod importat in obliquo, vel reduplicative, aut concretive accepta, Subdist. si sermo

fit de gratia pure sufficiente in actu primo, Neg. Min. Nam ipsa etiam collatio gratiæ, licet facta dependenter a scientia media de dissensu, est beneficium. Si sermo sit de gratia pure sufficiente in actu secundo, Conc. Min. Gratia est beneficium, abusus gratiæ non est beneficium. Rursus complexum ex gratia, & abusu, licet involvat beneficium, simpliciter tamen non vocatur beneficium. Sic favor, & beneficium est, si Princeps militi donet pretiosum gladium, quo si miles se ipsum vulnerat, ensis una cum vulnere non dicitur beneficium.

Ad Prob. Dist. Ant. Possumus, & debemus petere a DEO, ut nobis non det gratiam pure sufficientem, & hoc ex stolidâ persuasione Janseuitarum, quasi gratia pure sufficiens secundum suam entitatem spectata esset inutilis, aut perniciofa, Neg. Ant. & hoc ideo, quia convenit petere potius beneficium majus, quam minus; Gratiam, quæ det non solum posse, sed ipsum etiam agere; auxilium potius tale, quod DEUS prævidit jungendum cum consensu, quam tale, quod prævidit jungendum cum dissensu, Conc. Ant. Neg. Conf.

371. Dices 1. Non semper debemus a DEO petere beneficia majora, sed possumus etiam petere minora, modo adhuc sint simpliciter beneficia: atqui gratiam pure sufficientem non possumus petere: ergo hæc simpliciter

non

non est beneficium. Min. Prob. inepta esset oratio, si quis ita diceret; Domine, da mihi gratiam, qua praevides me abuturum: ergo. Resp. Dist. Min. non possumus petere gratiam pure sufficientem, concrete, vel reduplicative sumptam, & qua pure sufficientem, Conc. Min. specivative sumptam, & abstrahendo, an a Deo praevisa fuerit efficax, an inefficax, Neg. Min. & eodem modo Dist. Conf. Nihil est absurdi in ea oratione, si quis conscius suae imbecillitatis, & nihil cogitans de efficacia, & inefficacia gratiae, simpliciter petat gratiam, qua possit superare gravissimam aliquam tentationem: talis autem nec petit determinate gratiam efficacem, nec pure sufficientem, sed pro beneficio agnoscit quamlibet gratiam, quae vires ipsi praestet vere sufficientes ad vincendam tentationem. Quaero rursus ex adversariis, an, & quomodo Adamus potuerit petere illam gratiam, cum qua praecipuum non observavit.

372. Dices 2. Hoc ipso, quod Deus praevideat, gratiam fore inefficacem, dando hanc gratiam, non praestat beneficium: ergo. Ant. Prob. a pari. Pater e.g. qui dat filio pecunias etiam ad bonum finem, si certo praevideat abuturum, non facit beneficium: & sic de innumeris aliis exemplis. Confirm. Deus gratiam sufficientem confert ut praevisam inefficacem: ergo vult

ut inefficacem: quod est homini velle malum, & dare occasionem ruinae.

Resp. 1. retorquendo iterum argumentum in statum naturae innocentis. Resp. 2. Neg. Ant. Nam ille jam praestat beneficium, qui favorem ex parte sua non corrumpit, neque aliunde tenetur impedire, ne favorem accipiens noceat sibi, vertatque bonum in malum, etsi de reliquo benefactor hunc abuturum praevideat. Unde, si Pater non aliunde teneatur impedire praevisum abuturum, iste non tollet rationem beneficii. Ad Confirm. Dist. Ant. Deus gratiam confert ut praevisam inefficacem, id est, confert non obstante praevisione inefficaciae, & abusus, Conc. Ant. confert ob praevisam inefficaciam, & ideo, quia scit fore inefficacem, Neg. Ant. & Conf. Decretum collativum gratiae pure sufficientis, non sic tendit: *Do hanc gratiam, quia praevideo inefficacem*; hoc enim esset velle inefficaciam; sed ita: *Do, etsi praevideam inefficacem*.

373. Dices 3. Saltem Deus dando gratiam, quam praevidet inefficacem, non serio vellet actum illum, ad quem dat gratiam pure sufficientem: ergo per hujus collationem non meretur nomen benefactoris. Prob. Ant. Nemo, qui serio intendit finem, utitur mediis, quae scit non habitura effectum, praesertim, quando in promptu habet alia,

alia, quæ prævidet fore efficacia, & quæ largiri posset citra suum incommodum. Sic e. g. Si Petro in profundam specum delapso possum offerre aut scalam, aut funem, & ego prævideam, eum quidem arrepturum esse scalam, non item funem; nemo dicet, me serio velle ejus ascensum, si seposita scala funem tantum porrigam.

Resp. Dist. Ant. DEUS actum illum non vellet serio, & simul illimitate, Conc. Ant. non vellet simpliciter serio, quamvis limitate, Neg. Ant. & Conf. Ad prob. Dist. Ant. Nemo utitur talibus mediis, si habeat seriam voluntatem, & simul illimitatam, Conc. Ant. si habeat voluntatem seriam quidem, sed non illimitatam, Neg. Ant. Illa voluntas jam est seria, quæ dat omnia media necessaria, & plene sufficientia ad obtinendum finem, ut, quantum est ex parte dantis, sequatur effectus bonus, quamvis prævideatur contrarium. & adsint alia media efficaciora. Unde etiam in allato exemplo, si non teneor dare medium commodius, tamen facio beneficium, & serio volo liberationem Petri, modo porrigam funem, cujus adminiculo possit in altum eluctari. Ex hoc enim, quod non porrigam scalam, vel aliud medium commodius, tantum sequitur, me non habere voluntatem illimitatam ipsum liberandi, & velle permittere ejus pertinaciam. Ceterum in humanis electio mediorum inefficacium præ

efficacibus plerumque non procedit; quia regulariter tenemur impedire effectum malum, aut damnum proximi, quantum moraliter possumus.

474. Ob. 5. Monstrum est ea gratia, quæ ab origine mundi usque ad diem judicii nullum unquam in humana voluntate effectum habuit, nec habitura est: talis est gratia pure sufficiens: ergo. Ita ipse Jansenius non advertens, id ipsum opponi posse gratiæ Adamo collatæ. Resp. Dist. Maj. Monstrum est ea gratia, quæ secundum speciem suam accepta, nullum unquam in voluntate humana effectum habuit, nec habitura est, Trans. Maj. quæ secundum individuum accepta illum effectum nunquam habuit, nec habitura est, Subdist. si hoc fiat ex intrinseco aliquo defectu gratiæ, Conc. Maj. si solum ex culpa accipientis, Neg. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf.

In eo se ipsum, aliosque vehementer decepit Jansenius, quod gratiam sufficientem finxerit talis naturæ, ac essentiæ, ut sive huic, sive alteri, in his, aut aliis circumstantiis conferatur, nunquam effectum suum obtineat. Non ita est; nam sæpe ex duabus gratiis, quoad entitatem suam prorsus æqualibus, una, quæ Petro confertur, est efficax; altera, quam Paulus accipit, inefficax. Imo id ipsum non raro contingit respectu unius, ejusdemque hominis. e. g. illustratio de pœnis inferni nihil hodie efficiet in Petro: si cras, vel in aliis

aliis circumstantiis ipsi conferatur prorsus similis, imo æqualis illustratio, victas gratiæ manus dabit, & seriam instituet pœnitentiam.

Atque hæc est ipsissima doctrina S. Augustini in exemplo superius relato, ubi duos statuit, animo, & corpore æqualiter affectos, & consequenter omnino simili, aut æquali gratia instructos, quorum unus tentationi fortiter resistit, & in bono stabilis perseverat, alter eidem tentationi propria malitia victus succumbit. Eandem gratiarum æqualitatem cum effectu inæquali agnovit Doctor Angelicus part. 3. q. 69. art. 8. ad 2. Ubi rationem petens, cur in uno ex baptizatis major, in altero minor gratia appareat? Respondet, hoc dupliciter posse contingere: *uno modo, quia unus in Baptismo percipit maiorem gratiam, quam alius, propter maiorem devotionem, si nempe uterque jam adultus baptizetur. Alio modo, quia etiamsi æqualem gratiam percipiant, non æqualiter ea utuntur, sed unus studiosius in ea proficit, alius per negligentiam gratiæ DEI deest.* Ubi S. Doctor non solum loquitur de gratia habituali, verum etiam de actuali, quæ non minus, quam habitualis, æqualiter dispositis confertur æqualis per Sacramenta: & verba illa, *non æqualiter ea utuntur, sed alius gratiæ DEI deest*, potissimum vel unice ad gratiam actualem referri possunt utpote quæ sola datur ad usum, & cui tunc deest homo, cum eidem

non cooperatur. Consentit Doctor Seraphicus, cum dist. 16. p. 2. art. 1. quæst. 1. de hac sub æqualibus gratiis effectuum diversitate ita loquitur: *ex æquali gratia aliquando magis fervens elicitur motus, aliquando minus, secundum cooperationem liberi arbitrii.*

Hoc supposito, gratia sufficiens quæ secundum speciem suam accepta sæpe obtinet suum effectum, non nisi per crudam injuriam monstrum appellari potest, licet hæc numero gratia sufficiens ex culpa, & libero abusu hominis hic, & nunc effectu suo frustretur. Aut certe monstrum etiam appellabitur hæc numero absolutio Sacramentalis, quæ peccatori non disposito impenditur; ista enim nec tantillo plus efficit hic, & nunc, quam gratia sufficiens, cui homo per socordiam non cooperatur.

375. Ob. 6. Ea gratia non est vere sufficiens, quæ nunquam potest exire in actum, nisi illi accedat nova gratia: atqui talis est gratia, quam nos sufficientem dicimus: ergo hæc non est vere sufficiens. Maj. patet; si enim semper opus est nova gratia, ut prior illa gratia possit exire in actum, tunc vera sufficientia, & potentia ad agendum expedita primum obtinetur per hanc gratiam secundam. Min. Prob. liberum arbitrium, etsi gratia excitante instructum, non potest producere actum salutarem, sine gratia cooperante, & adjuvante; ergo. Hæc obiectio negotium facessit Bannesianis, in quo-

quorum systemate difficultas est non postrema, ut explicetur, quomodo gratia excitans det veram potentiam, ac sufficientiam ad actum salutarem; cum tamen præter gratiam excitantem indispensabiliter necessaria sit gratia physicae Prædeterminationis, tum a reliquo actu primo proximo, tum ab ipso actu salutari realiter distincta. In nostris principiis res plana est, nec ambagibus obnoxia.

Resp. enim Dist. Maj. ea gratia non est vere sufficiens, quæ nunquam potest exire in actum, nisi illi accedat nova gratia, distincta ab actu salutari, Transf. Maj. de quo viderint Bannesiani. Nisi accedat nova gratia indistincta ab actu salutari, & quæ proin non constituat potentiam, & actum primum, sed sit ipse actus secundus, Neg. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf. Ad Prob. Dist. Ant. & hæc gratia cooperans, seu adjuvans realiter distinguitur ab actu salutari, Neg. Ant. non distinguitur realiter, Conc. Ant. & Neg. Conf.

Gratia cooperans, & adjuvans est realiter ipse actus salutaris, & formalis cooperatio, ac concursus DEI cum libero arbitrio. Unde, quando dicimus, liberum arbitrium, licet gratia excitante instructum, non posse producere actum salutarem sine gratia cooperante, & adjuvante, sensus tantum est, quod liberum arbitrium, licet per gratiam illustrationis, ac indeliberatæ delectationis excitatum, non possit se solo pro-

ducere actum salutarem; sed quod ad hunc indispensabiliter indigeat supernaturali concursu, & cooperatione DEI, five, quod actus salutaris essentialiter procedat non a solo libero arbitrio, licet per gratiam illustrationis excitato, sed etiam a DEO tanquam Auctore supernaturalium physice concurrente. Ex quo manifestum est, quod gratia cooperans, & adjuvans, in hoc sensu accepta, (nam alium adhuc sensum admittit, ut alibi explicatum est) non se teneat ex parte potentiae, neque libero arbitrio vires præstet, ac sufficientiam ad producendum actum salutarem; sed realiter sit ipse actus salutaris, adeoque, quod tota sufficientia jam habeatur per gratiam excitantem una cum reliquis, quæ actum primum proximum constituunt. Cape exemplum a naturalibus. Potentia visiva non potest producere visionem sine concursu DEI generali; & tamen concursus iste non constituit potentiam, aut sufficientiam ad visionem, sed realiter est ipsa visio.

376. Ob. 7. Si admittitur gratia sufficiens, admitti pariter debet, quod justus, & electus, gratiæ cooperans, se ipsum discernat ab injusto, ac reprobo, qui gratiæ non cooperatur: sequela est contra Apostolum 1. ad Corinth. 4. ubi hanc discretionem in solum DEUM refundit, cum ait: *Quis enim te discernit? Quem locum copiose exponit Augustinus L. de prædestin. SS. c. 1.*

Resp. Dist. Maj. admitti debet, quod justus, & electus seipsum discernat in actu primo, Neg. Maj. quod se ipsum discernat in actu secundo, Conc. Maj. & sic Dist. Min. Neg. Conf.

Paulus, & Augustinus loquuntur de discretionem in actu primo, quæ fit per collationem gratiæ. Atque hæc discretio soli DEO tribui potest, qui cum uni ex misericordia largiatur gratiam, quam prævidet fore conjungendam cum consensu, alteri ex inscrutabili judicio solum concedit gratiam, quam prævidet fore conjungendam cum dissensu. In actu secundo autem, dum videlicet gratiæ actu cooperatur, justus se ipsum discernit ab injusto; nam gratiæ cooperando, ipse facit discrimen inter se cooperantem, & alterum non cooperantem.

Quamquam fateri omnino debeamus, quod etiam discretio in actu secundo, seu actualis consensus creaturæ, potius in DEUM, quam in creaturam sit refundenda. Nam id, quod in ordine ad actum salutarem facit creatura, modicum omnino est, atque exiguum, si cum iis comparetur, quæ DEUS præstat. Hic enim dat actum primum proximum, sine quo actus salutaris elici non potest; removet impedimenta; suadet, hortatur, terret, allicit; illustrat intellectum, accendit voluntatem, & quidem eo modo, quem prævidit fore congruum; idque totum facit ex intentione operis

boni; ac tandem physice etiam cooperatur: liberum arbitrium econtra, tot modis sollicitatum, & adjuvatum, aliud non facit, nisi quod gratiæ excitanti non resistat, sed suum tandem præstet consensum.

377. Dices: in nostris principiis liberum arbitrium posset ex gratia sufficiente facere gratiam efficacem, etiam in actu primo talem: ergo posset homo se ipsum discernere in actu primo. Prob. Ant. juxta nos sufficientia gratiæ in actu primo consistit in ipsa gratia, ut collata dependenter a scientia media dissensu; & efficacia gratiæ in actu primo consistit in gratia, ut collata dependenter a scientia media de consensu: atqui scientia media de consensu, vel dissensu est in potestate liberi arbitrii; nihil enim frequentius auditur in scholis nostris, quam voluntatem creatam posse pro sua libertate facere, ut detur, vel non detur scientia media de consensu, vel econtra de dissensu.

Resp. Neg. Ant. ad Prob. Dist. Min. ita tamen, ut non sit in potestate liberi arbitrii, ut, posita scientia Media de dissensu, non conferatur hoc auxilium, sed loco hujus conferatur aliud prævisum efficax, Conc. Min. ita ut hoc ipsum sit in potestate liberi arbitrii Neg. Min. Gratia pure sufficiens in actu primo, juxta principia nostræ scholæ, est auxilium collatum dependenter a scientia Media, quæ actu existit, & Deo repræsentat dissensum conditionate

tionate futurum. Licet igitur creatura possit facere, ut detur in DEO scientia Media de dissensu, vel scientia Media de consensu, non tamen potest facere, ut, posita scientia Media de dissensu, hoc auxilium non conferatur: & consequenter facere non potest, ut hoc auxilium non sit collatum dependenter a scientia Media de dissensu, adeoque, ut non sit gratia pure sufficiens in actu primo.

Habet nempe DEUS in thesauro suarum gratiarum infinita auxilia diversissimi ordinis: videt per scientiam Mediam; quod quaelibet creatura multis auxiliis esset consensura, multis aliis dissensura: est præterea in liberrima potestate solius DEI vel conferre auxilia prævisa ef-

ficacia, vel alia prævisa inefficacia. Jam quod DEUS respectu electi seligat talia auxilia, quæ prævidit fore efficacia, & respectu reprobi alia, quæ prævidit fore in efficacia, est respectu electi speciale beneficium, respectu reprobi inscrutabile iudicium: & in hoc consistit discretio in actu primo electi a reprobo. Verbo: posita quacunque scientia Media directa, est in potestate solius DEI, ut conferat auxilium prævisum inefficax, vel aliud prævisum efficax: igitur non potest electus se ipsum in actu primo discernere a reprobo, neque potest reprobis ex gratia pure sufficiente in actu primo facere efficacem in actu primo. Res magis patebit ex Quæstione sequenti de gratia efficaci.

ARTICULUS II.

An omnibus detur Gratia sufficiente ad salutem?

Sermo est de adultis; nam parvuli, qui nondum sunt compotes rationis, capaces quoque non sunt gratiæ actualis internæ. Quomodo autem istis nihilominus provisum sit de medio sufficiente ad obtinendam salutem, explicari solet partim Tractatu de Sacramentis, ubi agitur de Remedio parvulorum. Loquendo igitur, an Deus his omnibus concedat gratias, quibus vere possint salutem consequi, ita, ut, si ipsis non detur gratia efficax, qua re ipsa salven-

tur, detur saltem pure sufficiente, qua salvari possent, si vellent. Triplicis autem generis homines considerari possunt, scilicet iusti, peccatores, & infideles. Iustus habebit gratiam, qua possit in accepta iustitia perseverare, observando mandata DEI, vitando peccata &c.; peccator, si habeat gratiam, qua possit pœnitere, & se in statum amicitiae DEI restituere; infidelis, si habeat gratiam, qua possit ad fidem, & justificationem perducere. De singulis pauca.

§. I. *An omnibus Justis detur gratia sufficiens ad implenda præcepta?*

378. **D**ico: Justis omnibus, urgente præcepto, quod sine gratia impleri non potest, confertur a DEO gratia proxime, vel remote sufficiens, qua vere possint præceptum implere. Est de fide contra Lutherum, Calvinum, & Jansenium.

Prob. 1. ex Scriptura 1. ad Cor. 10. ait Apostolus: *Fidelis autem DEUS est, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis: sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere.* Qui locus quidem ab Hormisda Pontifice Epistola 15. ad Possessorem Episcopum, & a S. Augustino L. de bono perseverantiæ c. 5. specialiter, & antonomastice applicatur prædestinatis, in ordine ad superandam tentationem finalem; aperte tamen falsum est, quod garrit Jansenius, illum de solis prædestinatis intelligendum esse. Patet 1. quia Paulus versu immediate præcedente præmiserat: *qui se existimat stare, videat, ne cadat: quæ adhortatio non ad solos prædestinatos sed ad omnes justos pertinet: igitur & verba subsequencia ad omnes justos sunt extendenda.* 2. Quæ in ea epistola scribit Apostolus, ad omnes fideles, qui Corinthi versabantur, direxit: quis autem dicet, omnes illos fuisse prædestinatos? 3. Tridentinum sess. 24. de matrim. can. 9. textum Apostoli extendit ad omnes Clericos in Majoribus con-

stitutos, & Regulares castitatem sollemniter professos, quoties ipsos urget præceptum servandæ castitatis, & gravis sollicitat carnis tentatio. *Cum DEUS (donum Castitatis) recte petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id, quod possumus, tentari.*

379. Prob. 2. Ex Conciliis. Arausicanum II. Can. ultimo ait: *hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia, omnes baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem animæ pertinent, possint, ac debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.*

Tridentinum sess. 6. de justificatione c. 11. docet. temerarium esse, & a Patribus prohibitum dicere, DEI præcepta ab homine justo observari non posse. Addit ex Augustino: *Nam DEUS impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis.* Postrema hæc verba, & *adjuvat ut possis*, cum illis premi se intelligeret, absque scrupulo suppressit Jansenius. Et can. 18. hanc doctrinam definit Concilium: *Si quis dixerit, DEI præcepta homini etiam justificato, & sub gratia constituto, esse ad observandum impossibilia; anathema sit.*

380. Prob 3 ex decretis Innocentii X. & Alexandri VII. tanquam temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam

cam declarantium primam illam Jansenii propositionem: *aliqua DEI præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent, vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant.*

381. Prob. 4. ex SS. Patribus, præsertim S. Augustino, qui frequenter docet, DEI præcepta nemini, multo minus justis esse impossibilia; nemini deesse gratiam, qua saltem possit orare, & ulteriora DEI auxilia impetrare. Id clarissime pronuntiat L. de natura, & gratia c. 43. verbis a Tridentino citatis. Et c. 69. eo ipso, inquit, *quo firmissime creditur, DEUM justum, & bonum impossibilia non posse precipere, hinc admonemur, & in facilibus, quid agamus, & in difficilibus, quid petamus,*

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

382. Ob. 1. S. Petrus erat justus, antequam negaret Christum: atqui defuit ipsi gratia, qua posset gravissimam imminentis mortis tentationem superare, & Christum non negare: ergo. Min. Prob. Auctoritate SS. Augustini, & Chrysostomi, prior sermone 124. de tempore ait: *quid est homo sine gratia DEI, nisi quod fuit Petrus cum negaret Christum?* Posterior vero homil. 31. in epist. ad Hebr. *negatio Petri, inquit, non tam erat socordia, ac negligentia, quam ex eo quod DEUS eum deseruerat.*

Resp. Transf. Maj. Nam hi ipsi Patres videntur docere, Petrum jam ante negationem Christi graviter

deliquisse per vitium præsumptionis, qua propriis viribus nimium tribuebat, cum diceret: *etsi omnes scandalizati fuerint, ego nunquam scandalizabor.* Hanc enim præsumptionem Augustinus, & Chrysostomus *crimen, ruinam cordis &c.* appellant: quæ non nisi de peccato gravi dici solent. Sed quid quid de hoc sit, Dist. Min. defuit ipsi gratia efficax, subdist. proxime sufficiens, Transf. Min. remote sufficiens, Neg. Min.

Ad Prob. ex S. Augustino petitam Resp. 1. Sermonem citatum ab aliquibus non agnosci tanquam partum Augustini, ab aliis de hoc dubitari Resp. 2. verba allegata exponi posse de gratia efficaci, vel proxime sufficiente. Eadem est responsio ad Auctoritatem S. Chrysostomi. Christus nempe Petrum deseruit, subtrahendo gratiam proxime sufficientem, quia uti noluit remote sufficiente, qua potuisset orare, & uberius auxilium impetrare. Insinuat hoc ipse Chrysostomus Hom. 83. in Matth. cum ait: *totum sibi attribuebat dicens: etsi omnes scandalizati fuerint &c. cum dicere debuisset: patrocinio tuo juvabis.*

383. Dices: ergo lapsus Petri referendus esset in socordiam, & negligentiam, qua omisit orationem: atqui contrarium docet Chrysostomus, qui hanc ruinam unice refert in absentiam gratiæ. Resp. duplicem socordiam a D. Petro admissam fuisse: unam, cum a Christo de trina negatione præmonitus, ad eam evitandam

dam neglexit Divinam implorare gratiam, & hæc socordia causa fuit desertionis Divinæ; alteram, cum mortis timore Christum negavit, & de hac socordia loquitur Chrysostomus.

384. Ob. 2. Potest Deus homini justo negare gratiam sufficientem ad implendum præceptum: ergo non est ratio dicendi, quod illam nunquam neget, Resp. 1. invertendo argumentum. Potest Deus homini justo dare gratiam sufficientem

ad implendum præceptum: ergo non est ratio dicendi, quod illam unquam deneget. Resp. 2. Neg. Ant. Nam leges amicitiae, quæ intercedit inter DEUM, & justum, obligant DEUM, ne hominem deserat, priusquam ab homine deferatur. De hac lege certos nos facit Tridentinum sess. 6. c. 11. ubi ait: *DEUS namque sua gratia semel iustificatos non deserit, nisi ab eis prius deferatur.*

S. II. *An DEUS Peccatoribus det Gratiam sufficientem ad agendam poenitentiam?*

385. **D**ico: Deus Peccatoribus (loquor potissimum de iis, qui fidem habent, aut aliquando habuerunt) non obstinatis, imo etiam obstinatis, dat auxilia remote, vel proxime sufficientia ad agendam poenitentiam. Nota: obstinati peccatores dicuntur illi, qui jam multas gratias, multa remedia salutis proterve rejecerunt: & hos, censent aliqui etiam Catholici, post certam aliquam gratiarum, & peccatorum mensuram, omni non nunquam ad feriam conversionem auxilio etiam pure sufficiente destitui.

386. Prob. Conclusio 1. ex Scriptura, in qua nihil frequentius, quam ut peccatores sine discrimine vel invitentur ad poenitentiam, vel objurgentur, quod DEO vocanti non obediant, quod spiritui Sancto

resistant, quod non revertantur ad Dominum DEUM suum. Hæc autem invitatio, & exprobratio esset manifeste irrisoria, & iniqua, si peccatores destituerentur omni gratia sufficiente, sine qua tamen poenitere rite non possunt. Huc pertinet suavissima illa Christi invitantis parænesis Matth. 11. *venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos*, id est, omnes omnino peccatores, quantumvis gravibus criminibus onerati, ut optime exposuit Joannes Cassianus collat. 13. c. 7. Illa item D. Petri sententia epist. 2. c. 3. *patienter agit DEUS propter vos, nolens aliquem perire, sed omnes ad poenitentiam reverti.* Illa denique D. Pauli ad Rom. 2. *an divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis, ignorans, quod benignitas*

nignitas DEI ad penitentiam te adducit? secundum autem duritiam tuam, & impænitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ. Hic certe illos, qui corde sunt duro, obstinato, & impænitenti, quique in gravissimis sceleribus quasi occalluerunt, significat Apostolus, clementer a DEO necessariis ad penitentiam auxiliis invitari.

387. Prob. 2. ex Conciliis, præsertim Tridentino sess. 6. c. 14. ubi de omnibus post acceptam justitiam in peccatum relapsis indiscriminatum dicit, eos reparari posse per penitentiam: *qui ab accepta justificationis gratia per peccatum exciderunt, rursus justificari poterunt, cum excitante DEO, per penitentiæ Sacramentum, merito Christi, amissam gratiam recuperare procuraverint.* Quo loco non solum vult Concilium dicere, omnes gratiam recuperare posse conditionate, si nempe habuerint auxilium sufficiens (de hoc enim a nemine dubitari unquam potuit) sed vult dicere, omnes absolute id posse cum auxilio Divino, omnibus parato; id quod negarunt Calvinus, Lutherus, & alii Sæctarii, contra quos agit Concilium.

388. Prob. 3. Auctoritate Patrum, præcipue S. Augustini, in Psal. 63. ait: *nunquid consilii corrigendi, & mutandæ vitæ malæ in bonam, non est locus, non est tempus? nonne, si vis, hodie fit? nonne, si vis, modo fit?* Ne quis autem putaret, per hoc derogari aliquid dignitati, ac necessitati gratiæ, ita mentem suam explicat L.

A a

1. Retract. c. 22. *Quod non est contra gratiam DEI, quam prædicamus: in potestate quippe hominis est, mutare voluntatem in melius; sed ea potestas nulla est, nisi a DEO detur.* Ergo cum S. Doctor ex una parte dicat, unumquemque habere potestatem, ut convertatur; & ex altera parte doceat contra Pelagium, hanc potestatem constitui per gratiam, eo ipso supponit, omnibus peccatoribus dari gratiam sufficientem ad seriam conversionem.

Et in Psal. 6. expresse loquitur de peccatoribus excæcatis, ac induratis, docetque, ne hos quidem interiori luce gratiæ omnino destitui: *ea est cæcitas mentis, inquit, in eam quisquis datus fuerit, ab interiore DEI luce secluditur, sed nondum penitus, cum in hac vita est.*

Doctorem suum sequitur fidelis discipulus S. Prosper a. 15. ad objectiones Vincentianas, ubi ait: *nemini DEUS correctionis adimit viam, nec quemquam boni possibilitate dispoliat.* Atqui possibilitas boni, de qua agit D. Prosper, constituitur per gratiam.

389. Prob. 4. ratione. Si Deus non omnibus peccatoribus, etiam obstinatis, largiatur gratiam sufficientem ad penitentiam agendam, peccator obstinatus necessario debet desperare de impetranda peccatorum venia: sequelam merito horrent aures Catholicæ: ergo Maj. Prob. Talis non posset sperare veniam peccatorum, ergo necessario debet

debet de illa desperare. Conf. ex eo patet, qui enim ex una parte scit, se veniam peccatorum sperare non posse; & ex altera parte non ignorat, peccata in hac Providentia remitti non posse sine spe veniæ, huic profecto nil superest, quam desperatio. Quod autem peccata in hac Providentia remitti non possint sine actu spei, saltem virtualiter tali, docet Tridentinum sess. 6. c. 6. ubi inter alias dispositiones ad justificationem necessarias etiam requirit, ut peccatores *ad considerandam DEI misericordiam se convertendo, in spem erigantur, fidentes, DEUM sibi propter Christum fore propitium.* Ant. vero Prob. Nemo potest sperare veniam peccatorum, nisi credat, illam sibi fuisse promissam a DEO; spes enim nititur promissione Divina tanquam motivo partiali, vel certe tanquam conditione necessario requisita, ut explicari solet Tract. de virtutibus Theologicis: atqui in sententia adversa peccator obstinatus non potest credere, promissam sibi a DEO fuisse peccatorum veniam, hoc ipso, quod juxta adversarios promissa non fuerit, imo, quod ne quidem a DEO concedi obstinatis soleat auxilium ad impetrandam veniam necessario prærequisitum.

SOLVUNTUR OBJECTIONES

390. Ob. 1. Scriptura nec raro, nec obscure nos docet, esse quædam genera peccatorum irremissibilia: ergo ad agendam de iis pæniten-

tiam DEUS nunquam largitur auxilium sufficiens; ad quid enim tale auxilium, si peccatum remitti non potest? Ant. Prob. sic Matth. 12. *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Ad Hebr. 6. *impossibile est, eos, qui semel sunt illuminati - - & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam.* Ad Hebr. 10. *voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis jam non relinquitur pro peccatis hostia.* 1. Joan. 5. *est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis.*

Resp. Neg. Ant. ad 1. Resp. cum S. Chrysostomo in hunc ipsum locum, & cum S. Ambrosio L. 2. de pœnit. c. 4. Verbum, seu blasphemiam in Spiritum Sanctum dici irremissibilem, non quasi remitti non possit, aut nunquam remittatur, sed quia ut plurimum non remittitur, subtrahente DEO gratias efficaces. Dein per verbum contra Spiritum Sanctum non intelligitur qualiscunque blasphemia, sed *agnitæ veritatis impugnatio*, sive peccatum, quo quis veritatem fidei, Spiritus Sancti virtute, & revelatione, signisque credibilitatis sufficienter manifestatam, malitiose negat, & infectatur, uti hunc locum explicant Athanasius, Hilarius, Hieronymus. Hujusmodi autem peccatum plerumque non remittitur, non ex defectu auxilii sufficientis, sed quia per illud
pro

proterve respuitur, & repudiatur fidei veritas, sine qua impossibile est placere Deo, & reconciliari cum Deo.

Ad 2. Dico, sermonem ibi esse non de quacunque pœnitentia, sed de ea, quæ fit in baptismo, ut sensus sit: impossibile est, eos, qui exciderunt gratia per baptismum accepta, iterum per baptismum renovari. Ita cum aliis Chrysostomus.

Ad 3. Sensus est, quod, postquam Christus pro peccatis nostris se ipsum Patri hostiam obtulit, non supersit alia victima, qua, ut olim in veteri testamento, expientur peccata: quicunque igitur hostia illa pro omnibus oblata rite non utuntur, iis nihil reliquum est, nisi *terribilis quædam iudicii expectatio, quod Filium DEI conculcaverint, & sanguinem testamenti pollutum duxerint*, ut ibidem loquitur Apostolus.

Ad 4. Resp. aliqui cum S. Augustino L. de corrept. & gratia c. 12. hunc locum interpretantur de peccato, in quo quis moritur cum impœnitentia finali; hoc enim peccatum remitti non potest, & frustra pro illius remissione rogaretur Deus. Alii cum S. Hieronymo L. 2, contra Jovinianum putant, Joannem loqui de peccatis quibusdam valde gravibus, & enormibus, quorum remissio longe difficilius a Deo impetretur, quam remissio aliorum non ita gravium; adeoque DEUM non tam fidenter rogari posse pro peccatoribus, quorum scelera sunt

enormia, quam pro aliis, qui appellantur peccatores *Modesti*.

391. Dices: exempla Scripturæ satis demonstrant, quosdam peccatores esse ita deploratos, ut plane videantur incorrigibiles, & a Deo penitus derelicti. Ita 2. Machab. 9 de Antiocho dicitur: *orabat hic scelestus Dominum, a quo non esset misericordiam consecuturus*. Et ad Hebr.

12. de Esau: *non invenit pœnitentiæ locum, quamquam cum lacrymis inquisivisset eam*. Similia habentur de pluribus aliis, nominatim de Pharaone, de quo postea. Resp. ejusmodi exemplis non ostendi, quod fuerit absolute, & ex defectu auxilii sufficientis impossibile, ut peccatores isti converterentur, sed quod tantum fuerit impossibile ex hypothesi, posito scilicet, quod ipsi aut pœnitentiam non egerint, aut non rite egerint; sicut Esau, & Antiochus, qui solum dolebant propter incommodum temporale.

392. Ob. 2. Juxta doctrinam Tridentini supra a nobis citatam, Deus semel justificados non deserit, nisi ab eis prius deseratur: ergo deserit eos, a quibus deseritur, id est, peccatores saltem aliquos, & obstinatos. Resp. Dist. Conf. ergo aliquos deserit penitus, Neg. Conf. ita deserit, ut illis non det gratias tam fortes ad resipiscendum, quam fortes largitur justis ad vitanda nova peccata, Conc. Conf.

393. Ob. 3. S. Augustinus in expositione quarundam propositionum epist.

epist. ad Rom. propositione 62. docet, Pharaonem, postquam fuit induratus, non peccasse per hoc, quod non resipuerit, ac Deo tandem obtemperaverit; & hoc ideo, quia destitutus auxilio Divino non poterat obtemperare: sed eum solum peccasse tunc, quando per priorem infidelitatem meritus est, ut a Deo induraretur. *Non ergo, inquit, hoc illi imputatur, quod tunc non obtemperavit, quandoquidem obdurato corde obtemperare non poterat: sed quia dignum se præbuit, cui cor obduraretur, priori infidelitate.* 2. Enarratione in Psalm. 47. fatetur, DEUM non raro auxilia sua peccatoribus subtrahere. *Ecce! deserit DEUS peccatorem, ecce! non vocat, ecce! non aperit sensum, ecce! non infundit gratiam.*

Resp. ad 1. Hoc testimonium S. Augustini non esse tantæ Auctoritatis, quantæ alia, quæ pro nostra sententia ex eodem S. Doctore retulimus. Scripsit enim librum illum non admodum accurate, atque initio conversionis suæ, ut ipse indicat L. 1. Retractionum c. 23. Certe hæc sententia Augustini, si accipiatur, prout jacet, non videtur esse satis consentanea Scripturæ, quæ Exodi 9. postquam sæpius jam mentionem fecerat de induratione Pharaonis, nihilominus dicit, auctum fuisse Regis peccatum, & propterea fuisse auctum, quia obstinata voluntate Moysen audire noluit, nec Dei imperiis obedire. *Videns autem Pharaon, quod cessasset pluvia, & grando, & tonitrua;*

auxit peccatum, - - - nec dimisit filios Israel, sicut præceperat Dominus per manum Moysi.

Ad 2. Verba illa commode intelligi possunt de gratia, quæ per antonomasiam, & excellentiam vocari solet gratia, scilicet de gratia efficaci. Et de hac dubium non est, quin sæpe negetur peccatoribus, præsertim obstinatis, ac induratis. Rursus intelligi possunt de gratia sufficiente, quæ non solum det simpliciter posse, sed etiam facile posse: ejusmodi autem gratias sufficientes non raro deesse obstinatis, non negamus; sed solum contendimus, non deesse ipsis gratias proxime, vel remote sufficientes, quibus simpliciter possint, etsi cum valde magna difficultate ad DEUM converti. Ratio ita interpretandi Augustinum est, ne cum Scriptura, Conciliis, & secum ipso pugnare videatur.

394. Ob. 4. Experientia comperit habemus, quod multi peccatores inveterati nullos amplius sentiant conscientiae stimulos, sed cum summa tranquillitate ad orcum properent. 2. Quod multos sit reperire, adeo ab omni pietatis sensu alienos, ut ne ipsum quidem orationis nomen audire sustineant: quibus proin etiam deest gratia orandi, quamquam remote duntaxat sufficiens ad pœnitendum. 3. Quod multi in pœnam suorum scelerum vel repente tollantur e vivis, vel in amentiam incidant, ut adeo nec tempus amplius, nec gratia pœnitendi ipsis super-

superfit. Unde non immerito dicitur, multis etiam vita adhuc, & rationis usu præditi subtrahi gratiam pænitendi.

Resp. ad 1. Hac in re vix aliquid probari posse ab experientia; nam dici potest, quod multi quietem internam exterius simulent, cum vel maxime æstuantis conscientiae intemperis agitantur: quibus merito applicare possis illud Recentioris Poetae:

DUM PATITUR TRAGICOS MENS
PERSONATA COTHURNOS,
SÆPIUS IN MIMO ROSCIUS ORE
SALIT.

Aliis vero licet conscientia quasdam quasi inducias ad tempus concedat, non tamen probabis, quod interior laniena non subinde oportuno tempore recrudescat. Malaciam certe impiorum constantem non esse,

§. III. *An infidelibus detur gratia sufficiens ad fidem, & justificationem?*

395. **D**ico: DEUS omnibus infidelibus confert, vel certe offert gratiam sufficientem, qua perducipossint ad fidem, & justificationem. Duplex autem est infidelium genus: alii dicuntur negative, alii positive infideles. Negative infideles sunt, qui prædicationem Evangelii nunquam audierunt; positive infideles, qui annuntiato sibi Evangelio non crediderunt. De his posterioribus res est magis expedita. Nam ut S. Chrysostomus Encomio in Babilam, & S. Augustinus L.

Scriptura testatur Isaia 48. *Non est pax impiis. Et 57. impius quasi mare fervens, quod quiescere non potest.*

Ad 2. Ex eo, quod peccator vehementer abhorreat ab oratione, non sequitur, quod prorsus nunquam habeat gratiam orandi, sed tantum, quod eam gratiam indurato corde rejiciat.

Ad 3. Qui subito rapitur ex hac vita, non amplius obligatur ad agendam pænitentiam, & qui in amentiam incidit, ad id saltem non obligatur proxime. Econtra quamdiu homo spirat, & rationis est compos, tamdiu vere, & proxime obligatur, ut serio ad DEUM se convertat: cumque hoc non possit absque gratia, obligaretur ad aliquid impossibile, si omni gratia sufficiente esset destitutus.

8. de civit. DEI c. 70. loquuntur, *prædicationem Evangelicam non sola ostenta, prodigia, & virtutes comitantur, sed etiam Spiritus Sancti munera*: ergo qui audiunt Evangelicam prædicationem, hoc ipso accipiunt Spiritus Sancti munera, id est, gratiam, & illustrationem internam, qua ad fidem, & hac mediante ad justificationem disponi possint.

396 Prob. autem Conclusio generatim de utraque infidelium classe 1. ex Scriptura intellecta ad men-

tem Patrum. Joan. 1. de Christo dicitur: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* In quæ verba S. Cyrillus Alexandrinus L. 1. in Joan. c. 11. ita commentatur: *quemadmodum, quamvis universis sol oritur, nihil tamen inde cæcus utilitatis consequitur, nec propterea merito quispiam splendorem solis accusabit, sed non videndi culpam cæcitati attribuit: sic, ut arbitror, de Unigenito etiam intelligendum est. Lux enim vera ille profecto est, & splendorem suum ad omnes emittit; sed hujus Sæculi DEUS, ut ait Paulus, mentes infidelium hominum obcæcavit, ne illuminatio cognitionis DEI in ipsis fulgeat.* Eandem sententiam verbis paulo aliis tradit S. Chrysostomus Homil. 7. in Joan. Expendens enim verba citata, hanc sibi ipsi objectionem proponit: *Si illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quonam pacto tot homines sine lumine permanerent? Et respondet: illuminat profecto, quantum in ipso est. Si qui autem mentis oculis sponte sua coniventibus, ad hujus lucis radium aciem dirigere noluerint, non ex luminis natura in tenebris perstiterunt, sed malitia sua, qua sponte tanto se dono indignos reddiderunt.*

Effusam DEI in omnes homines bonitatem, quam Evangelista lucis nomine adumbravit, Psaltes Regius pridem antea expressit per calorem: *Non est, inquit Psalm 18. qui se abscondat a calore ejus. Quem in locum illa Augustinus: Non permisit ullum*

mortalium excusare se de umbra mortis: & ipsam enim penetravit Verbi calor. Possent autem infideles se excusare de umbra mortis, ac tenebris infidelitatis, si DEUS nullam ipsis contulisset, vel saltem, quantum fuit ex parte ipsius, obtulisset gratiam interiorem, qua possent a tenebris illis emergere, & propius accedere ad illam lucem, quæ illuminat omnem hominem. Non est enim apud æquos rerum arbitros justior prætermissi officii excusatio, quam si cum veritate possis dicere: non potui.

397. Prob. Conclusio 2. Auctoritate Alexandri VIII. damnantis sequentem propositionem ordine quintam: *Pagani, Judæi, hæretici, alique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jesu Christo influxum, adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam. & inermem, sine omni gratia sufficiente.* Ergo etiam istis, quantum est ex parte DEI, præparata saltem est gratia sufficiens, quam & re ipsa accipiunt; nisi ex parte sua ponant impedimentum.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

398. Ob. 1. Act. 14. dicitur DEUS in præteritis generationibus dimisisse omnes gentes ingredi vias suas. Et c. 16. Paulus, & Timotheus ventantur a Spiritu Sancto loqui Verbum DEI in Asia. Ergo ante adventum Christi omnes gentes, & post ipsius adventum adhuc populi Asiatici destituti erant omni remedio per-
veni-

veniendi ad fidem, justificationem, & salutem. Resp. Neg. Conf. ex primo loco plus non habetur, quam quod Deus permiserit cæcitatem, & pravos mores gentilium, & quod illis non contulerit tanta, ac tam copiosa salutis remedia, quanta humano generi contulit post Christi in terras adventum. Omni autem remedio destitutos non fuisse, docet Apostolus ad Rom. 1. cum ait, gentiles illos *inexcusabiles fuisse, qui, cum DEUM cognovissent, non sicut DEUM glorificaverunt.* Ad 2. Resp. etsi Evangelium tunc statim non fuerit prædicatum in Asia, sed, volente ita Spiritu Sancto, in Macedonia; postea tamen, volente eodem divino Spiritu, in Asia quoque promulgatum fuit. Nec tamen Asiatici interea cacuere aliis remediis, remote ad fidem sufficientibus; firmum enim, ac inconcussum manet principium: *facienti, quod est in se, DEUS non denegat gratiam.*

399. Ob. 2. In nostra sententia gratia omnibus prorsus hominibus esset communis: hoc est contra S. Augustinum, qui sermone 11. de verbis Apostoli etiam quoad hoc punctum gratiam distinguit a natura, ac docet, communem esse omnibus naturam, non gratiam. Resp. Qui principium illud, *facienti, quod est in se &c.* explicant, uti nos supra explicavimus, de faciente, quod est in se viribus naturæ: ii non modo admittunt, sed positive defendunt, gratiam Theologicam, &

strictè dictam, non esse omnibus communem in hoc sensu, quod omnes actu recipiant gratiam aliquam supernaturalem. Quippe, si vera est illa sententia, tunc quam plurimi sunt, quibus toto vitæ tempore nulla unquam confertur gratia supernaturalis, ne quidem sufficiens, sed ex ipsorum culpa; quia scilicet non faciunt, quod est in se per vires naturæ, neglectis auxiliis ordinis naturalis, quibus si cooperarentur, Deus indubitato ipsis conferret gratiam supernaturalem, qua ad fidem disponi possent. Unde in Conclusionem non dixi, quod Deus omnibus omnino infidelibus actu conferat gratiam sufficientem (intellige gratiam strictè dictam, Theologicam, & supernaturalem) sed quod eam omnibus vel conferat, vel saltem offerat, paratus eam dare, si faciant, quod est in se.

Illi vero, qui dictum axioma unice intelligunt de faciente, quod est in se per vires gratiæ, testimonium Augustini exponunt de gratia proxime sufficiente ad fidem, & dicunt, hanc gratiam non omnibus esse communem. Quamvis enim Deus omnibus promiscue largiatur gratias supernaturales, remote sufficientes ad fidem, in quantum omnibus concedit gratias supernaturales, proxime sufficientes ad observandam legem naturalem, quibus si illi bene uterentur, concederet etiam gratias proxime sufficientes ad fidem; hoc ipso tamen, quod multi

multi prioribus illis gratiis abutantur, nec faciant, quantum est in se per vires gratiæ, multis deest gratia proxime sufficiens ad fidem.

Utraque explicatio satisfacit argumento proposito. Quod enim DEUS, quantum est parte sua, ad mentem S. Augustini neminem prorsus destituat remediis ad salutem necessariis, præclare docet S. Prosper, optimus Augustini interpret, & fidelissimus sectator, qui in illa verba Apostoli: *ipse est Salvator omnium hominum, maxime fidelium*, subtilissimæ brevitatis, & validissimi roboris, ait, esse hanc sententiam, quia *dicendo, qui est Salvator omnium hominum, confirmavit, bonitatem DEI super universos homines esse generalem; adjiciendo autem, maxime fidelium, ostendit, esse partem generis humani, quæ merito fidei divinitus inspiratæ ad summam, atque æternam salutem specialibus beneficiis provebatur.*

400. Dices: S. Augustinus ad quæstionem, cur aliqui ex infidelibus vocentur ad fidem, alii contra in sua infidelitate relinquantur, non aliud fere respondet, quam quod hoc pertineat ad inscrutabilia DEI judicia, sæpius exclamando cum Apostolo: *O alitudo divitarum sapientiæ, & scientiæ DEI, quam inscrutabilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus!* Atqui si S. Augustinus censuisset, omnibus infidelibus dari auxilia, seu naturalia, seu supernaturalia, remote saltem

sufficientia ad fidem, non fuisset necesse recurrere ad inscrutabilia DEI judicia, sed potuisset quæstioni illi longe aliam reddere responsionem, dicendo videlicet, ideo quosdam vocari ad fidem, alios non vocari, quia illi, non item isti, prioribus illis gratiis bene sunt usi.

Resp. Neg. Min. Nam ultimata ratio hujus rei in omnium sententia, qui Pelagiani non sunt, refundi tandem debet in abyssum Divinorum judiciorum. Vel enim ex duobus infidelibus quorum uni promulgatur Evangelium, alteri non promulgatur, neuter bene usus est auxiliis præcedentibus: vel unus bene usus est, nempe is, cui Evangelium prædicatur, alter non. Si primum, manifestum est, nullam esse causam ex parte infidelium, cur uni potius, quam alteri gratia prædicationis Evangelicæ obtingat; atque adeo promulgatio Evangelii uni facta, alteri negata, est effectus solius beneplaciti Divini, & inscrutabilem judiciorum DEI, qui misereatur, cujus misereatur. Si vero dicatur secundum, recte quidem responderi poterit: unus cooperando prioribus auxiliis, minus se indignum reddidit, quam alter. At per istud nondum plene resolvitur difficultas; redit enim quæstio: cur DEUS uni dedit auxilia congrua, quibus prævidit cooperaturum, alteri mere sufficientia, quibus prævidit non cooperaturum? Ad quam quæsti-

quæstionem aliud sanè responderi non potest, quàm quod ita Deo placuerit, & quòd hæc sint inscrutabilia Dei judicia.

401. Ob. 3. Si omnibus infidelibus dantur auxilia sufficientia, quibus perducì possint ad fidem, nulla amplius daretur infidelitas negativa, invincibilis, & inculpabilis: sequela est contra S. Thomam, & communem Theologorum, qui passim docent, multos ex infidelibus laborare ignorantia fidei merè negativâ, ob quam nec reprehendi, nec puniri mereantur: ergo. Maj. Prob. omnis infidelitas oriretur ex neglectu præcedentium auxiliorum, adeoque ex culpa ipsorum: ergo nullius infidelitas esset inculpabilis, invincibilis, & negativa.

Resp. Neg. Maj. ad Prob. Dist. Ant. oriretur ex culpa ipsorum infidelium, ita, ut isti prævideant, ex suis peccatis orituram ejusmodi ignorantiam, seu infidelitatem, Neg. Ant.

ita, ut hoc non prævideant, Conc. Ant. Neg. Conf. Malus effectus, qui sequitur ex aliqua causa, ponenti causam non imputatur ad culpam, nisi fuerit prævisus, aut prævideri potuerit, ac debuerit. Jam verò, quando infidelis ante vocationem ad fidem abutitur auxiliis, sibi ad observandam legem naturalem concessis, nec per primam mentis apprehensionem cogitat de aliquo Evangelio, cui credere debeat; neque potest, adeoque nec tenetur de hoc cogitare, quia ponitur, quod neque per prædicationem externam, neque per internam illustrationem quidquam hætenus perceperit de Christo, de lege Evangelica &c. Etsi igitur in pœnam peccati denegetur ipsi ulteriora auxilia, quibus acceptis, ignorantiam suam, ac infidelitatem vincere potuisset; hæc tamen infidelitas ipsi imputari non potest ad culpam, a reliquis peccatis, quæ commisit, distinctam.

ARTICULUS VII.

De Gratia efficaci.

Dari gratiam efficacem, quæ certo, & infallibiliter post se trahat effectum, ad quem obtinendum a Deo conceditur, a nemine defacto in dubium vocatur. At, in quo consistat efficacia divinæ gratiæ, gra-

vissima etiamnum controversia est non solum inter Orthodoxos ex una, & hæreticos ex altera parte, verum etiam inter ipsos Doctores Catholicos. Difficultatem controversiæ pridem agnovit Doctor gratiæ, & libertatis Augustinus. *Questio ista,*
B b
inquit,

inquit, L. de Gratia Christi c. 47. ubi de arbitrio voluntatis, & DEI gratia disputatur, ita est ad discernendum difficilis, ut, quando defenditur liberum arbitrium, negari DEI gratia videatur: quando autem asseritur DEI gratia, liberum arbitrium putetur auferri. Eandem difficultatem perpendens Cajetanus, ingenue fatetur, ignorare se modum, quo conciliari debeant electio DEI, infallibiliter trahens effectum, & libertas arbitrii humani; nam in c. 9. Epist. ad Rom.

v. 23. ait: cum objicis: conjunge hæc verba simul (nempe efficaciam gratiæ, & libertatem arbitrii) respondeo, me scire, quod verum vero non est contrarium, sed nescire hæc jungere: sicut nescio *Mysterium Trinitatis*. Hæc ipsa difficultas alios quidem in errorem, alios in diversissimas opiniones traxit: præcipuas hic referemus, & ex parte confutabimus; tum nostram hac in re sententiam, quantum licuerit, statuemus.

ARTICULUS I.

Referuntur Errores, & Opiniones.

402. **D**E errore Calvini mentio jam facta est Num. 253. Docet nempe gratiam, quæ datur in statu naturæ lapsæ, esse illustrationem, & motionem quamdam supernaturalem, a solo DEO immixtam, inobtinibilem, & inimpedibilem a creatura, & ex natura sua essentialiter connexam cum actu bono; unde gratiam hujus status in terminis appellat *gratiam a se efficacem*. Ex quo ulterius infert, homini, quem Deus ita movet, ademptam esse libertatem indifferentiæ, seu potestatem resistendi. Repeto ipsius verba, ibidem citata: *DEUS voluntatem movet, non qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, ut nostræ postea sit electionis, motioni aut obtemperare, aut refraga-*

ri, sed illam (voluntatem) efficaciter afficiendo. Igitur argumentatio Calvini est hæc: Deus motione sua efficaciter afficit voluntatem, seu dat gratiam a se ipsa efficacem, contra quam hætenus traditum est, & creditum: ergo nostræ electionis non est, motioni divinæ aut obtemperare, aut refragari: ergo sublata est libertas; quia gratia a se ipsa efficax est gratia necessitans.

403. Idem re ipsa docet Jansenius, idem sentit, sed aliud loquitur: abutitur nomine *libertatis*, ut, quam re vera destruit, sola voce conservet. Unde intimus illius amicus Sancyranus nil veretur dicere: *Calvinus bene sensit, sed male scripsit. Debuisset nempe Calvinus, judice Sancy-*
rano,

rano,cautius scribere, & errorem suum, ut Jansenianis in more positum est, mollioribus quibusdam vocabulis mitigare. Jansenius itaque in statu naturæ lapsæ aliam libertatem non admittit, nisi libertatem a coactione: sed plane neque Calvinus hanc negavit; verum quando homini lapsō denegat libertatem, hanc vocem usurpat in eo sensu, in quo multis ante sæculis accipiebatur, nimirum pro libertate a necessitate, pro libertate indifferentiæ, vi cuius homo a DEO motus, potest nihilominus alterutrum eligere, motioni vel obtemperare, vel refragari. Certe Calvino nunquam in mentem venit, quod vellet gratiæ tribuere vim coactivam.

In hoc tamen a Calvino discrepat Jansenius, quod ille necessitatem, quam ex ipsius mente infert gratia efficax, unice refundat in solam naturam gratiæ, quæ juxta ipsum talis est, ut absolute, & pro omnibus circumstantiis necessario trahat voluntatis consensum; Jansenius vero eam necessitatem repetat non ex sola entitate gratiæ, prout hæc est in se, sed prout concurrit cum minore concupiscentia opposita. Nam, ut abunde constat ex supra dictis, juxta Jansenium eadem entitas gratiæ, seu eadem delectatio cælestis, quæ modo victrix est, & efficax propter minorem oppositam cupiditatem, in aliis circumstantiis, si nempe major esset vis oppositæ concupiscentiæ, victrix non esset,

imo nequidem relative sufficiens. Unde, si res bene consideretur, in systemate Janseniano efficacia gratiæ, non est adæquate intrinseca ipsi gratiæ, sed partim intrinseca, partim extrinseca. Hæc enim denominatio *gratia efficax*, vel *delectatio victrix* non habetur per solam entitatē gratiæ, sed partim per hanc, partim per ipsam oppositam concupiscentiam, quæ hic, & nunc minor est, quam delectatio cælestis. Utrumque hoc dogma, Calvinī, & Jansenii reprobatur Ecclesia tanquam hæreticum; permittit vero alias quasdam circa efficaciam gratiæ Scholasticorum opiniones. Inter has præcipuæ sunt quatuor, ad quas ceteræ possunt revocari.

4^a 4. Prima est Bannesianorum. Admittunt isti cum ceteris Doctoribus Catholicis fere omnibus, ad quemvis actum salutarem requiri gratiam *excitantem*, quæ juxta ipsos consistit partim in actibus vitalibus indeliberatis intellectus, & voluntatis, partim in qualitate quadam mortua, quam nobis Deus infundit ad hoc, ut actus illos indeliberatos producamus. Addunt, gratiam excitantem necdum esse suapte natura infallibiliter connexam cum actu bono deliberato, sed esse penitus indifferentem, ita, ut de se conjungi possit cum utrolibet extremo libertatis, nempe cum consensu, vel dissensu. Sed postquam DEUS hominem ita excitavit, tunc, si quidem efficaciter velit consensum

voluntatis humanæ, in super immit-
tit aliquam qualitatem, quam vul-
gatissimo nomine *Prædeterminationem Physicam* appellant; quia hæc
qualitas non movet moraliter per
modum illustrationis, suasionis &c.
sed physice per modum alicujus im-
pulsus, liberum arbitrium efficaci-
ter applicantis ad actum salutarem
eliciendum. Hæc porro qualitas,
seu determinatio physica ad actum
salutarem, habet ex natura sua ef-
ficientialem, & infallibilem conne-
xionem cum actu salutari: est in-
super inimpedibilis, indeclinabilis,
insuperabilis a creatura, immissa a
solo Deo, & absolute necessaria ad
quemlibet actum salutarem, ut ex-
plicatum iam est in Philosophia.
Ipitur in principiis Bannesii gratia
efficax est a se ipsa, & ex natura sua
efficax, consistitque vel in sola præ-
determinatione physica, vel in com-
plexo ex hac prædeterminatione,
& gratia excitante; sicut econtra
gratia pure sufficiens dicit solam
gratiam excitantem.

405. Secunda sententia est mul-
torum Scotistarum, qui efficaciam
gratiæ constituunt in decreto Dei
condeterminante, ac concomitan-
te determinationem, seu exercitium
voluntatis creatæ. Hoc decretum
refutari a nostris solet Tract. de Deo,
ex duplici potissimum capite. 1.
Quia decretum condeterminans vi-
detur officere libertati creatæ, &
Sanctitati divinæ, quando sermo est
de actu peccaminoso, ad quem

Deus juxta Patronos hujus opini-
onis non minus condeterminat,
quam ad actum bonum. 2. Quia
condeterminatio Dei videtur fieri
cæco modo, nisi Deus per scientiam
præviam videat, ad quid se deter-
minatura sit libertas creata. Hinc
Reverendissimus Dominus Hugo
Cavellus, Archiepiscopus Armaca-
nus, in Scoto versatissimus, alii-
que Scotistæ ab eo citati ad evitan-
da hæc incommoda, decreto conde-
terminanti præmittunt scientiam
conditionatam, idque, ut opinan-
tur, ex mente ipsius Scoti.

406. Tertia opinio, quæ hodie
in Gallia, & Belgio plausibilis est,
efficaciam divinæ gratiæ reponit in
prædeterminatione morali. Mora-
lem vocant ex duplici ratione.
1. Quia hæc prædeterminatio non
physice, ut illa Bannesiana, sed
moraliter solum movet volunta-
tem, illustrando, suadendo, terren-
do &c. 2. Quia hæc prædetermina-
tio non habet physicam, & multo
minus metaphysicam connexionem
cum actu salutari, sed connexionem
duntaxat moralem. In hac proin-
sententia gratia efficax consistit in
illustratione intellectus, & motione
voluntatis, quæ voluntatem mora-
liter ita inclinatur, ac prædeterminat
ad actum salutarem, ut, quamvis
voluntas illi motioni, etiam in sen-
su composito, physice possit resiste-
re, resistere tamen non possit mo-
raliter, sed morali necessitate adiga-
tur ad consentiendum gratiæ, & po-
nen-

nendum actum salutarem; eo fere modo, quo gravissima tentatio voluntatem sibi relictam ita impellit, ac prædeterminat ad consensum, ut quamvis voluntas possit physice resistere tentationi etiam in sensu composito, moraliter tamen non possit non consentire tentationi; aut sicut vir sapiens, in dignitate Ecclesiastica, vel Sæculari constitutus, per cognitionem hujus suæ dignitatis efficaciter determinatur, & moraliter necessitatur ad non exercendas in templo, foro, aliove loco publico ineptias pueriles, scurriles, aliasve actiones sibi indecoras.

Verum licet negare non possimus dari posse gratias tam fortes simul, ac suaves, ut voluntatem moraliter necessitent ad bonum operandum, vel malum evitandum; licet etiam valde probabile sit, de facto non nunquam dari ejusmodi gratias, ut contigisse videtur in mira illa, ac repentina conversione S. Pauli; merito tamen negatur, id ordinarie contingere. Contrarium enim constare videtur ab experientia, in iis præcipue casibus, ubi bonum operamur cum magna reluctantia, e.g. in venia inimicis danda, in resignatione ad mortem, gravissimam infamiam &c. 2. Vel Patroni hujus sententiæ una cum prædeterminatione morali admittunt scientiam mediam, uti eam admittit Everhardus Hockius, Societatis Nostræ Theologus; vel negant scientiam mediam, ut multi Galli, &

Belgæ. Si primum, tunc efficacia gratiæ sufficienter explicatur per hoc, quod gratia conferatur dependenter a scientia media de consensu. Si secundum, Deus non habet infallibile medium prævidendi, & obtinendi a creatura actum salutarem; nam, ut fatentur isti Auctores, prædeterminatio moralis non habet cum actu salutari connexionem omnino necessariam, & infallibilem, sed solum moralem, adeoque Deus in decreto, quo decernit dare in tempore prædeterminationem moralem, non infallibiliter, ac summa certitudine, sed solum certitudine morali prævideret actum salutarem creaturæ, neque certus omnino esset, sed dando prædeterminationem moralem, obtenturum esse illum actum.

407. Quarta sententia Auctorem habet Ludovicum Molinam, quem sequuntur reliqui ex nostris Doctoribus, nullo fere excepto, alique quam plurimi, quamvis in modo loquendi, & explicandi non omnino conveniant. Gratiam efficacem sæpe vocant gratiam congruam, quia scilicet ita congruit, & attemperatur ad hominis indolem, ingenium, propensionem, ad varias temporis, loci, ac personæ circumstantias, ut re ipsa consensum suaviter non minus, quam fortiter eliciat ex voluntate humana. Ex quo patet, quod congruitas gratiæ consistat in quadam proportionem gratiæ cum voluntate creata, hic, & nunc ita affecta, & inclinata, ut gratiæ non dissentiat.

Unde hæc ipsa congruitas dicit mutuatam relationem inter entitatem gratiæ, & circumstantias illas indolis, temperamenti, propensionis &c. adeoque congruitas illa est gratiæ partim intrinseca, partim extrinseca.

Sola tamen congruitas nondum sufficit ad explicandam infallibilem connexionem gratiæ cum actu salutari. Nam, quantumcunque gratia accommodata, attemperata, ac proportionata sit voluntati in his circumstantiis constitutæ; est tamen entitas gratiæ de se indifferens ad consensum vel dissensum, & voluntas non obstante illo complexo circumstantiarum, manet vere libera, ut gratiæ consentiat, vel dissentiat; & ita quidem, ut non solum physice, sed plerumque etiam moraliter possit gratiæ dissentire. Igitur neque entitas gratiæ secundum se, neque totum complexum circumstantiarum infallibiliter connectitur cum consensu, & consequenter nullo modo fundat in Deo scientiam metaphysice certam, ac omnino infallibilem de secuturo consensu, idque longe minus, quam prædeterminatio moralis.

Unde, ut explicent infallibilem illam connexionem gratiæ efficacis cum suo effectu, recurrunt ad scientiam mediam, qua Deus, antequam decernat hanc gratiam conferre, jam prævideat, quod voluntas huic gratiæ esset consensura, si illam haberet. Posito enim, quod Deus ex una parte per scientiam mediam vi-

deat Petrum consensurum, si haberet hanc gratiam; ex altera vero parte hanc ipsam gratiam Petro re ipsa conferat, hoc ipso, inquiunt, consensus infallibiliter sequetur, cum scientia Media non minus, quam aliæ scientiæ Divinæ, sit infallibilis. Addunt, in hoc systemate salvam, & intactam manere libertatem creaturæ; quia scientiam Mediam, dicunt, esse impedibilem a libertate creatæ; & consequenter, licet consensus necessario connectatur cum scientia Media de consensu, hanc tamen necessitatem, cum tantum sit consequens, nihil præjudicare libertati.

In principiis igitur Molinæ, quando Deus aliquem hominem, v. g. Saulum vult efficaciter convertere, res ita procedit. 1. Deus per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit, possibilem esse conversionem Sauli, possibilem esse hæc, & illa gratiæ auxilia. 2. Per scientiam Mediam cognoscit, quibus auxiliis Saulus converteretur, & quibus non converteretur, E. g. Si Saulum, ad comprehendendos Christianos Damascum proficiscentem, excusso fulmine ex equo prosternerem, illique inclamarem: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Si insuper in his circumstantiis hoc modo illustrarem ipsius intellectum, & moverem voluntatem, tunc converteretur. 3. Deus ex prorsus gratuito, & specialiter benevolo erga Saulum affectu decernit, ipsi dare illas ipsas gratias, quibus per scientiam Mediam præ-

vidit

vidit Saulum esse convertendum, non vero tales, quibus prævidit, eundem non esse convertendum. 4. Ex benevolo hoc decreto profluit suo modo scientia Visionis, qua prævidet conversionem Sauli absolute futuram dependenter a gratiis in tempore collatis.

Econtra in induratione, & derelictione Pharaonis res ita fuit ordinata. 1. Vidit DEUS per scientiam simplicis intelligentiæ, possibilem esse & conversionem, & impœnitentiam Pharaonis; vidit etiam possibilem esse varia gratiæ auxilia. 2. Per scientiam Mediam vidit, sub quibus auxiliis secutura esset conversio Pharaonis, & sub quibus secutura esset illius induratio, ac impœnitentia. e. g. si Pharaonem castigarem decem illis plagis, si ipsum interius per has gratias illustrarem, & impellerem, ut dimittat populum Hebraicum, non tamen mihi obsequeretur, sed persisteret in indurata sua voluntate. 3. Quia DEUS nemini tenetur illas gratias, quas prævidet fore efficaces, decrevit Pharaoni ea solum auxilia conferre, quibus per scientiam Mediam prævidit, eum non esse convertendum,

quamvis per eadem auxilia converti potuisset, si voluisset. 4. Sequitur scientia Visionis, qua prævidit DEUS, impœnitentiam Pharaonis esse absolute futuram.

Hic tamen ordo duntaxat est ordo rationis, vel ad summum ordo virtualis, non autem ordo realis; nam inter Scientias, & Decreta DEI non datur prioritas, aut posterioritas realis, sed omnes scientiæ, ac Decreta DEI sunt unus simplicissimus actus realiter indivisibilis: de quo in Tractatu de DEO. Atque ex duplici hoc exemplo facile colligitur, quomodo in systemate Molinæ res procedat circa electionem, aut reprobationem cujuslibet alterius hominis; item circa quemlibet actum bonum, aut malum in particulari. Si quæras ex Molina, cur DEUS huic potius homini conferat tale auxilium, sub quo per scientiam Mediam prævidet secuturum esse consensum, alteri vero tale, sub quo prævidet secuturum esse dissensum, respondet cum Apostolo, & Augustino: *O homo, tu quis es, qui respondeas DEO? inscrutabilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus.*

ARTICULUS II.

An Gratia sit intrinsece, & a se ipsa efficax in sensu Jansenii?

408. Dico: efficacia gratiæ non consistit in victrici dele-

ctatione Jansenii. Prob. 1. Systema delectationis victricis est origo,

& radix, ex qua pullularunt quinque famosæ propositiones, ab Ecclesia damnatæ, ut suo loco declaratum est: ergo hoc systema sanum, & tolerabile non est; nam rami, judicio Ecclesiæ excindendi, prodire non possunt, nisi ex radice venenata.

Et, quod proprium est hujus loci, delectatio victrix, in qua Jansenius reponit efficaciam Divinæ gratiæ, est talis, ut ei voluntas humana non possit resistere, per propositionem quartam: ergo delectatio victrix Jansenii non minus, ac gratia necessitans Calvinii, destruit libertatem, quam cum Scriptura adstruunt Patres, & tota Ecclesia.

Respondent aliqui ex Jansenii discipulis, impotentiam resistendi delectationi victrici esse duntaxat impotentiam moralem, ac proin, licet delectatio victrix potenter inclinet voluntatem ad consensum, eandem tamen non ita determinat, ut absolute, & physice non possit eligere oppositum: potentia autem physica ad oppositum sufficit ad salvandam libertatem arbitrii. Verum, qui per spectas habet Jansenianorum artes, merito suspicatur, ne sub molliori hoc vocabulo *impotentia moralis* lateat subtilis æquivocatio. Quæro igitur ex ipsis, an homo cælesti, ac victrici delectatione incitatus ad bonum, possit in, & pro his circumstantiis vere, ac relative ad hanc ipsam victricem delectationem, omittere actum bonum, & illius loco eligere malum, quamvis ob moralem necessitatem gratiæ consentiendi

hoc nunquam sit futurum? vix istud admittent Janseniani, nisi fortassis verbo tenus: si tamen hoc sincere profiterentur, ipsos non jam impugnarem ex capite destructæ libertatis, sed ex illa ratione quam Num. 406. indicavi contra prædeterminationem moralem. Nam, si major delectatio cælestis necessitate solum morali post se trahit actum salutarem, Deus, decernendo illam delectationem majorem, de obtinendo actu salutari non habebit scientiam Deo dignam, hoc est metaphysice, ac omnino infallibiliter certam, sed solum moraliter certam. Cum enim scientia Divina juxta adversarios unice fundetur in connectione delectationis cælestis cum actu salutari; si hæc connexio est solum moralis; scientia Divina non potest habere majorem certitudinem, quam moralem.

409. Prob. Conclusio 2. In systemate delectationis victricis, circa efficaciam Divinæ gratiæ multa explicari non possunt, nisi Janseniani recurrant ad principia, partim similia, partim longe absurdiora, quam sint ea, quibus utitur Molina, ejusque sequaces, quos tamen ipsi execrantur, & tanquam Semi-Pelagianos traducunt. Nam

Primò. Explicare non possunt, quod gratia sit ex se, seu ex natura, & virtute sua intrinseca victrix, & efficax; etsi pro hac intrinseca gratiæ efficacia tanquam pro aris, & focis decertent. Gratia enim tunc solum

lum victrix evadit, quando incurrit in minorem concupiscentiam: ergo quod sit victrix, & efficax, non est aliquid gratiæ ex natura sua congenitum, sed alienum, adscititium, & aliunde, nimirum ex minore resistentia oppositæ cupiditatis proveniens.

Secundo. Quod detur discrimen intrinsecum inter gratiam victricem, & gratiam parvam. Nam eadem entitas cælestis delectationis, si concurrat cum concupiscentia fortiore, erit gratia solum parva; victrix vero, si confligendum sit cum hoste viribus debiliore. Enimvero egregia laus gratiæ victricis; perinde, ac si luctatorem ex eo commendares, quod toties reportet victoriam, quoties cum puero, vel homine infirmo dimicandum est; succumbat vero, si in hostem incidat, cujus vires vel unico gradu præpolleant.

Tertio. Quod justus ab injusto, electus a reprobo discernatur per gratiam. Nam hæc discretio, in principiis Jansenii, potius refundenda est in majorem, & minorem concupiscentiam. Sint duo homines æquali prorsus gratia instructi, sed ita, ut in uno delectatio cælestis multum prævaleat terrenæ, in altero vicissim; prior certissimè superabit tentationem, & si justus sit, in justitia perseverabit; alter certissime succumbet, & e statu justitiæ decidet. Quid jam est, per quod unus discernatur ab altero? an diversitas gratiæ? sed ponitur unus habere tot gradus gratiæ, ac delectationis cælestis, quot habet alter. Sola igitur

diversitas concupiscentiæ unum ab altero discernet.

Atque hæc tria capita sunt fere præcipua ex iis, quæ a Jansenianis opponuntur contra sententiam Molinæ, sed conatu fane infelici; sic enim adversario arma subministrant, quibus ipsi jugulentur, ut modo demonstratum est.

SOLVUNTUR OBJECTIONES.

410. Ob. 1. S. Augustinus L. de corrept. & gratia c. 12. docet, hominem per gratiam agi, & ad bonum impelli indeclinabiliter, & insuperabiliter: *Subventum est igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut Divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur*: hæc aperte favent systemati delectationis victricis: ergo. Resp. 1. Neg. Min. Hoc testimonium Augustini Jansenianis pridem præripuit Calvinus, qui in eodem fundat gratiam suam necessitantem: eodem utuntur Bannesiani, & quotquot defendunt gratiam intrinsece efficacem. Non igitur est, cur Sectatores Jansenii ex hoc loco triumphum adornent pro delectatione victrici; etsi enim ex verbis citatis probaretur intrinseca gratiæ efficacia; dubium tamen relinqueretur, an hæc efficacia sit absoluta ad mentem Bannesii, an vero relativa ad mentem Jansenii.

411. Resp. 2. Neg. Suppositum, quod S. Augustinus loco citato agat de gratia actuali, quæ datur ad singulos actus salutares, quos re ipsa elicimus; sed, ut ex contextu manifeste patet, agit de dono perse-

severantiae finalis, & quidem, ut multi existimant, non de gratia efficaci, quae sit causa suo modo efficiens perseverantiae finalis activae, sed de causa formali perseverantiae, seu de ipsa perseverantia, & conjunctione mortis cum statu gratiae. Quando autem DEUS alicui confert donum perseverantiae finalis, res in systemate illorum, qui admittunt scientiam Mediam, ita procedit: vidit DEUS per scientiam simplicis Intelligentiae, possibile esse, ut Petrus e. g. in accepta iustitia perseveret per plures dies, aut annos. Per scientiam Mediam videt, per quamnam auxilia Petrus re ipsa ita perseveraret. Tum decernit ipsi dare haec auxilia eo fine, ut perseveret in statu gratiae: decernit insuper rapere Petrum ex hac vita intra hos dies, dum est in statu gratiae, ita ordinando, ac disponendo causas, e. g. naturales, ut mors contingat eo ipso tempore, quo Petrus est in statu gratiae.

His suppositis, putant facile explicari omnia, quae sunt explicanda. Nam explicatur 1. quomodo donum perseverantiae finalis ultimato completum dependeat a sola, & gratuita DEI Benevolentia; quamvis enim in potestate hominis positum sit, esse, vel non esse in statu gratiae eo tempore, quo rapitur; tamen decretum raptus, atque ipse etiam raptus in statu gratiae, unice dependet a libertate Divina. Explicatur 2. quomodo Petrus supposito statu gratiae *insuperabiliter*, & *indeclinabiliter* perducatur ad salutem; quia non est in ipsius potestate, ut non rapi-

atur tunc, quando est in gratia. Explicatur 3. quomodo decretum raptus respectu praedestinati sit specialis favor, & respectu reprobis terribilis iustitia; quia respectu praedestinati raptus decernitur pro iis circumstantiis, in quibus a DEO praevидetur futurus in gratia, & respectu reprobis pro iis circumstantiis, in quibus hic per suam malitiam futurus est in statu peccati. Explicatur 4. quomodo fuerit in potestate primi hominis perseverare, aut non perseverare in statu innocentiae; non autem sit in potestate hominis praedestinati perseverare, aut non perseverare finaliter, intelligendo per hanc finale perseverantiam conjunctionem mortis cum statu gratiae; quod discrimen loco citato multis urget Augustinus. Nam perseverantia Adam in statu innocentiae aliud non requirebat, quam omissionem cujuslibet actus peccaminosi; si enim Adamus nunquam peccasset, hoc ipso perseverasset in statu suae innocentiae: cum igitur per liberum arbitrium potuerit peccare, & per DEI adjutorium potuerit non peccare, patet, quomodo potuerit perseverare, aut non perseverare in statu innocentiae. At vero, quamvis etiam sit in potestate hominis lapsi per DEI gratiam omittere quemcunque actum peccaminosum, nondum tamen per hoc dicitur habere donum perseverantiae finalis; haec enim insuper involvit ipsam mortem hominis, eo tempore evenientem, quo homo est in statu gratiae: ut autem mors tali tempore contingat, vel non contingat,

gat, non est in hominis potestate, sed in solius Dei arbitrio positum.

Dices: juxta hanc explicationem, raptus, per quem ultimato completur donum perseverantiæ finalis esset impedibilis a Petro: ergo ipsa etiam perseverantia finalis esset impedibilis a Petro, consequenter Petrus non perseveraret *indeclinabiliter & insuperabiliter*. Ant. Prob. decretum raptus sic tenderet: *Rapiam Petrum hoc tempore, quo video ipsum fore in gratia, non rapturus, si tunc non foret in gratia*: ergo raptus Petri affigeretur statui gratiæ tanquam termino: ergo cum hic terminus, seu status gratiæ, sit a Petro impedibilis, ipse quoque raptus esset impedibilis. Resp. Dist. Ant. raptus esset impedibilis a Petro, supposito statu gratiæ, Neg. Ant. hoc non supposito, Conc. Ant. & Neg. utramque Conf. Ultimum complementum perseverantiæ finalis non consistit in raptu secundum se spectato, neque in statu gratiæ secundum se considerato, sed in conjunctione raptus cum statu gratiæ actu existente; sive consistit in hoc, quod Petrus rapiatur supposito statu gratiæ. Licet igitur Petrus possit impedire statum gratiæ; & licet supposito benevolo illo decreto etiam possit impedire raptum secundum se, in quantum potest impedire terminum, cui raptus affigitur: non tamen potest impedire, ne rapiatur supposito statu gratiæ; est enim in potestate solius Dei rapere Petrum, vel non rapere, quando est in gratia. Quod si permittere velis adversariis, verba S. Augustini. Num præcedente allegata, esse intelligenda de gratia a-

ctuali, quæ confertur ad elicendum actum meritorum.

412. Resp. 3. cum Illustrissimo Cameracensi in sua Instructione pastoralis part. 2. epist. 10. ubi illud *insuperabiliter, & indeclinabiliter* refert ad tentationes, ac difficultates, quibus cum colluctatur natura humana, corrupta per peccatum Adami, ita, ut sensus sit: homo in statu naturæ lapsæ, quantumvis ex se infirmus sit, tamen auxilio Divinæ gratiæ *insuperabilis* sit omnibus tentationibus, quas sive dæmon, aut mundus, aut alius hostis molitur exterius, sive caro, & concupiscentia interius suggerit; contra has enim homo per auxilium gratiæ ita roboratur, ut ab iis *superari*, aut a via mandatorum Dei *declinare non possit*, nisi ipse velit. Responsio videtur esse ad mentem S. Doctoris, qui loco citato discrimen inter gratiam Adamo in statu naturæ integræ collatam, & inter gratiam, quæ nobis confertur in statu naturæ lapsæ, reponit etiam in hoc, quod gratia, quæ nobis confertur, sit longe potentior, quam fuerit gratia Adamo collata; illa namque vires habet, & subministrat ad superandas varias tentationes: quibus cum caruerit Adamus, non egebat gratia tam robusta. *Major quippe* (id est, potentiore adjuncta auxilio) *libertas est necessaria adversus tot, & tantas tentationes, quæ in Paradiso non fuerunt, dono perseverantiæ munita, atque firmata, ut cum omnibus amoribus, terroribus, erroribus suis vincatur hic mundus*, inquit eodem c. 12.

Dices 1. certum est, quod S. Augustinus hoc loco agat de gratia effica-

ci; loquitur enim de gratia electorum propria, quæ ipsis confertur sub finem vitæ: ergo data explicatio est contra mentem S. Doctoris. Prob. Conf. etiam gratia pure sufficiens, quæ datur reprobis sub finem vitæ e.g. ad agendam poenitentiam, juxta nos est talis, ut voluntas instructa auxilio sufficienti *non possit* ab ulla tentatione *superari*, aut a via mandatorum Dei *declinare*, nisi ipsa velit: ergo etiam per gratiam pure sufficientem reprobis ageretur *insuperabiliter & indeclinabiliter*; quod est falsissimum, & contra S. Augustinum. Resp. supposito, quod S. Augustinus in textu sæpius laudato agat de gratia actuali quæ prædestinatis confertur ad eliciendum sub finem vitæ actum meritorium præceptum, & non potius de ipsa perseverantia finali, Conc. Ant. quod loquatur de gratia efficaci, non vero de gratia pure sufficienti, sed Neg. Conf. ad Prob. iterum Conc. Ant. Neg. Conf. Licet enim gratiæ pure sufficienti conveniat illud *insuperabiliter & indeclinabiliter* in sensu explicato; eidem tamē non convenit alterum, quod scilicet voluntas *agatur* per gratiā pure sufficientē; ut *Divina gratia indeclinabiliter, & insuperabiliter ageretur*. Nā juxta phrasin S. August. voluntas tunc solum agitur a gratia, quando gratia est talis, ut re ipsa effectū suum, & consensum voluntatis obtineat.

Dices 2. Si voluntas humana per gratiā efficacem *agitur*, tunc ipsa nihil agit: certe non ita agit, ut possit non agere: hoc rursus favet victrici delectationi, ergo. Maj. Prob. ex S. Augustino. *Qui agitur*, inquit Lib. de

gestis Pelagii c. 3. *agere aliquid ipse vix intelligitur*. Resp. 1. vox *agitur* non magis favet Jansenio, quam Calvinio. Resp. 2. Neg. Maj. Augustinus non dicit, quod voluntas nihil agat, aut quod libere non agat, sed quod vix aliquid agat, relative nempe ad Deum, & ejus gratiam, quæ potiores sibi partes vindicat in opere bono. Quod autem voluntas, quando agitur, etiam ipsa agat, eleganter explicat S. Doctor L. de corrept. & gratia c. 2. ubi ad illud Apostoli ad Rōm. 8. *quicumque enim spiritu DEI aguntur, ii sunt filii DEI*, alludens: *intelligent, inquit, si filii DEI sunt, spiritu DEI se agi, ut, quod agendum est, agant, & cum egerint, illi, a quo aguntur, gratias agant. Aguntur enim, ut agant, non, ut ipsi nihil agant*. Et Sermon. 13. de verbis Apostoli ita suum, & Apostoli sensum declarat: *dicit mihi aliquis: ergo agimur, & non agimus? respondeo, imo & agis, & ageris, & tunc bene agis, si a bono agaris; Spiritus enim DEI, qui te agit, agentibus adiutor est: ipsum nomen adiutoris præscribit tibi, quia & tu ipse aliquid agis; nemo adjuvatur, si ab illo nihil agatur*. Ad testimonium vero S. Doctoris Num. 410. propositum,

413. Responderi denique potest 4. Gratiam efficacem esse indeclinabilem, & insuperabilem, non quidem acceptam præcise secundum entitatem auxilii, sed prout confertur dependenter a scientia media de consensu. Si enim Deus prævidens consensum voluntatis, sub auxilio a conditionate futurum, hoc ipsum auxilium conferat, tam impossibile est,

hoc auxilium superari, ac declinari, a voluntate, seu non obtinere consensum voluntatis, quam impossibile est, falli Scientiam Dei. Aliter rem explicant Sectatores Bannesii, in quorum sententia ipsa entitas auxilii efficacis est ex se insuperabilis, & indeclinabilis, sic tamen, ut salvam, & integram relinquat libertatem arbitrii; quorum proin sententia Catholica est, sed explicatio non adeo expedita.

414. Ob. 2. Sententia Bannesii circa efficaciam Divinae gratiae, ut modo diximus, est Catholica: ergo etiam sententia Jansenii; hujus enim discipuli passim jactitant, se quoad efficaciam, & sufficientiam Divinae gratiae penitus conspirare cum Recentioribus Thomistis, hoc solo discrimine, quod isti admittant efficaciam absolutam, ipsi relativam. Resp. 1. Si Catholica est sententia Jansenii circa efficaciam Divinae gratiae, Catholica etiam erit sententia Calvinii. Resp. 2. Dist. Ant. Est Catholica, & hoc ideo, quia Sectatores Bannesii praeter intrinsecam efficaciam Divinae gratiae sincere profitentur libertatem indifferentiae arbitrii humani, & omni studio laborant utramque conciliare, Conc. Ant. si hoc non facerent, prout non faciunt Janseniani, Neg. Ant. Volunt equidem Janseniani sub umbra gratiae Bannesianae delitescere, ac Catholici audiri, nempe ut fucum faciant ne-

quiores Magistro suo discipuli; hic enim longe aliter sensit, cum L. 8. de gratia Christi c. 2. scripsit, quod *Opinio Thomistarum universam S. Augustini de gratia doctrinam inexplicabili confusione perturbet.* Haec certe verba non ostendunt, eandem fuisse mentem Jansenii, ac Thomistarum.

415. Ob. 3. Systema de electionis victricis tuto, ac innoxie defendi potest, modo rejiciantur, ac damnentur quinque propositiones, quae ex illo inferuntur: atqui ita defenditur a multis, qui invidiosa appellatione vocantur Janseniani: ergo. Resp. si bona fide, & animo Catholico negentur quinque propositiones, ab errore quidem absolvi eos, qui admisso principio negant conclusiones; at non propterea absolvitur ipsum principium, ex quo illa consectaria legitime re ipsa inferuntur, nisi clare ostendatur, conclusiones illas male, ac distorte a principio derivari. Multi certe libri, in quibus ea ipsa consectaria de electionis victricis negantur, fuere proscripti, non alia profecto de causa, quam quod systema de electionis Jansenianae contineant, quo retento conclusiones illae non nisi ad fraudem tegendam, & verbotenus negari videntur. Ejusmodi sunt Libri Arnaldi, Pauli Irenaei, Wendrochii, Expositio fidei Catholicae, Speculum pietatis &c.

ARTICULUS III.

An gratia sit intrinsece, & a se ipsa efficax ad mentem Bannesii, an vero illius efficacia aliunde repeti debeat?

416. Vix aliud hic pono præter Titulum, memor Constitutionum Pauli V. Urbani VIII. Innocentii X. Alexandri VII. quibus cautum est, ne alterutra pars, five ea, quæ Bannesium, seu illa, quæ Molinam sequitur, quidquam pro sua sententia publicis typis committat. Non obstantibus his Summorum Pontificum Decretis, permissum est utrique Parti opinionem suam publice dictare, probare, contrariam refellere, de utraque disputare, sine censura tamen, ac convitiis; quin & impressis Theſibus systema suum proponere, modo id fiat sine argumentorum apparatu vel pro sua, vel contra sententiam contrariam. Utor hac licentia, &

417. Dico: Gratia efficax est auxilium supernaturale, secundum se indifferens ad consensum, & dissensum, collatum tamen depenter a scientia Media, qua Deus infallibiliter prævidet voluntatis consensum. Ex conclusione eruitur triplex prædicatum gratiæ efficaciæ. Primum est, quod gratia efficax sit virtus, seu vis

quædam supernaturalis efficiendi (five physice five moraliter) actum salutarem. Alterum, quod sit infallibiliter connexa cum consensu absolute futuro. Tertium, quod sit speciale beneficium. Primum prædicatum habetur adæquate per ipsam entitatem auxilii; cum hac enim adæquate identificatur vis illa supernaturalis. Secundum prædicatum, scilicet infallibilis connexio cum consensu absolute futuro, pro parte, vel potius constitutivo involvit scientiam Mediam de consensu conditionate futuro. Tertium prædicatum, seu denominatio, pro constitutivo involvit Decretum DEI, quo DEUS decernit, ac confert gratiam depenter a scientia Media de consensu. Primum prædicatum est commune tam gratiæ pure sufficienti, quam efficaci, secundum, & tertium propria sunt gratiæ efficaci qua tali. Sententiam ita explicatam, ac fuse probatam in Manuscriptis, freti eadem licentia Pontificia, publice pro more defendimus.

F I N I S.

men,

ini

cm

fa

blo

spe

lica

en

da

rna

sci

on

vel

n

io

m,

vo

us

en

sa

ne

ef

ia

n

a

m

ARTICULUS III.

An gratia sit intrinsece, & a se ipsa efficax ad mentem Bannesii, an vero illius efficacia aliunde repeti debeat?

416. Vix aliud hic pono præter Titulum, memor Constitutionum Pauli V. Urbani VIII. Innocentii X. Alexandri VII. quibus cautum est, ne alterutra pars, sive ea, quæ Bannesium, seu illa, quæ Molinam sequitur, quidquam pro sua sententia publicis typis committat. Non obstantibus his Summorum Pontificum Decretis, permissum est utrique Parti opinionem suam publice dictare, probare, contrariam refellere, de utraque disputare, sine censura tamen, ac convitiis; quin & impressis Theſibus systema suum proponere, modo id fiat sine argumentorum apparatu vel pro sua, vel contra sententiam contrariam. Utor hac licentia, &

417. Dico: Gratia efficax est auxilium supernaturale, secundum se indifferens ad consensum, & dissensum, collatum tamen depenter a scientia Media, qua Deus infallibiliter prævidet voluntatis consensum. Ex conclusione eruitur triplex prædicatum gratiæ efficaciæ. Primum est, quod gratia efficax sit virtus, seu vis

quædam supernaturalis efficiendi (sive physice sive moraliter) actum salutarem. Alterum, quod sit infallibiliter connexa cum consensu absolute futuro. Tertium, quod sit speciale beneficium. Primum prædicatum habetur adæquate per ipsam entitatem auxilii; cum hac enim adæquate identificatur vis illa supernaturalis. Secundum prædicatum, scilicet infallibilis connexio cum consensu absolute futuro, pro parte, vel potius constitutivo involvit scientiam Mediam de consensu conditionate futuro. Tertium prædicatum, seu denominatio, pro constitutivo involvit Decretum Dei, quo Deus decernit, ac confert gratiam depender a scientia Media de consensu. Primum prædicatum est commune tam gratiæ pure sufficienti, quam efficaci, secundum, & tertium propria sunt gratiæ efficaci qua tali. Sententiam ita explicatam, ac fuse probatam in Manuscriptis, freti eadem licentia Pontificia, publice pro more defendimus.

F I N I S.

